

EESTI STATISTIKA

ILMUB KORD KUUS

RECUEIL MENSUEL

DU

BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE

1930

JUULI—AUGUST

SISUKS PEALE MUU:

Välis- ja rannasõit ning kauba- ja reisijatevedu 1929 a.
Töökaitse 1929 a.
Pandimajade tegevus 1929 a.
Mootorsõidukid 1. I. 1930 a.
Kütteainete tarvitus tööstuses 1928 a.
Haigemajades ravitavad haigused.
Talundite rahvastik 1929 a.
Õnnetused inimestega 1928—29 a.
Siseveeteede tegevus 1929 a.
Tähtsamad Eesti majandus- ja ühiskondliku
elu ilmutused 1921—30 a.

Nr. 104(7)—105(8)

TALLINN

Nr. 104(7)—105(8)

RIIGI STATISTIKA KESKBÜROO
BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE

SISUKORD

TABLE DES MATIÈRES

	Ltk.	Page
Välis- ja rannasõit ning kauba- ja reisirjate- vedu 1929 a. — J. Kits	378	Navigation et transports maritimes des mar- chandises et des voyageurs en 1929. — J. Kits 378
Töökaitse 1929 a. — R. Sõrmus	396	Inspection du travail en 1929. — R. Sõrmus . 396
Pandimajade tegevus 1929 a. — R. Sõrmus	404	Lombards en 1929. — R. Sõrmus 404
Mootorsõidukid 1. I. 1930 a. — P. Semper	408	Véhicules à moteur le 1. I. 1930. — P. Semper 408
Kütteainete tarvitus tööstuses 1928 a. — P. Semper	411	Consommation des combustibles dans l'indust- rie en 1928. — P. Semper 411
Haigemajades ravitavad haigused — E. Lasberg	415	Maladies traitées aux hôpitaux. — E. Lasberg . 415
Talundite rahvastik 1929 a. — H. Reiman	421	Population des exploitations agricoles en 1929. — H. Reiman 421
Õnnetused inimestega 1928—29 a. — H. Reiman	429	Accidents de 1928—29. — H. Reiman 429
Siseveetede tegevus 1929 a.	438	Mouvement aux voies navigables intérieures en 1929. 438
Tähtsamad Eesti majandus- ja ühiskondliku elu ilmuvused 1921—30 a.	464	Données principales concernant la vie écono- mique et sociale de l'Estonie 1921—30. . . . 464

ALALISED TABELID — TABLEAUX PERMANENTS

(Standart-
numerat-
sioon)

(Numération
permanente)

Tab. 1. Väliskaubandus mais ja juunis	436, 454
" 2. Väliskaubandus muude riikidega mais ja juunis	438, 456
" 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus mais ja juunis	438, 456
" 4. Tolliametite läbikäik mais ja juunis	440, 458
" 5. Tolliasutiste tulud	441, 453
" 6. Riigiraudteed aprillis ja mais	442
" 7. Tallinna sadama tegevus juunis	442
" 8. Eesti Panga äriteis 31. V. ja 30. VI. 30.	443
" 9. Maapanga äriteis	443
" 10. Pankade äriteis 1. VI. ja 1. V. 30.	443
" 11. Üksikute pankade äriteisu summad 1. VI. ja 1. V. 30.	444
" 12. Riigi sissetulekud mais	446, 459
" 13. Valuuta hinnad Tallinna börsil juunis ja juulis	444
" 14. Vabariigi piiridest ülesõitnud juunis ja juulis	446, 459
" 15. Linnade rahvastik juunis ja juulis	445
" 16. Liikvel olev raha 1. VI. 30.	445
" 18. Pankadevahelise arvekoja tegevus juunis	445
" 19. Protestitud vekslid mais	445
" 20. Kapitali emissioonid mais	445
" 21. Tööstustoodang mais	445
" 22. Loomataudid juunis	445
" 23. Tapamajade tegevus juunis	445
" 24. Suurimüüginad juunis ja juulis	447
" 25. Toiduainete maksumuskalorilise sisalduse järgi 1925—30	449, 460
" 26. Turuhinnad juunis ja juulis	449
" 27. Elumaksumusindeksid	449
" 28. Suurimüügindeksid	449
" 29. Töötlus mais ja juunis	450, 461
" 30. Tööstusettevõtted ja töölolu 1. juuniks ja 1. juuliks	451, 462
" 31. Tööõnnetused tööstusettevõtteis mais ja juunis	452, 463
" 32. Tööstustööliste arvu liikumise indeksid	452, 463
" 33. Nakkushaigused mais ja juunis	452, 463

Tab. 1. Commerce extérieur en mai et juin	436, 454
" 2. Commerce extér. avec les autr. pays en mai et juin	438, 456
" 3. Commerce extér. des princip. articl. en mai et juin	438, 456
" 4. Activité des bureaux douaniers en mai et juin	440, 458
" 5. Recettes douanières	441, 453
" 6. Chemins de fer en avril et mai	442
" 7. Mouvement des port de Tallinn en juin	442
" 8. Bilans de la Banque d'Estonie le 31. V. et 30. VI. 30.	443
" 9. Situation financière de la Banque agraire	443
" 10. Situation financière des banques au 1. VI. et 1. V. 30.	443
" 11. Montant des bilans des banques au 1. VI. et 1. V. 30.	444
" 12. Recettes de l'Etat en mai	446, 459
" 13. Cours du change à Tallinn en juin et juillet	444
" 14. Nombre de personnes passées les confins de la Répu- blique en juin et juillet	446, 459
" 15. Mouvement de la population dans les villes en juin et juillet	445
" 16. BILLETS EN CIRCULATION 1. VI. 30.	445
" 18. Mouvement de la chambre de compensation en juin	445
" 19. Effets protestés en mai	445
" 20. Emissions des capitaux en mai	445
" 21. Production de quelques industries en mai	445
" 22. Epizooties en juin	445
" 23. Fonctionnement des abattoirs en juin	445
" 24. Prix de gros en juin et juillet	447
" 25. Coût des denrées alimentaires à la base de leur valeur nutritive 1925—30	449, 460
" 26. Prix de détail en juin et juillet	449
" 27. Nombres-indices du coût de la vie	449
" 28. Nombres-indices des prix de gros	449
" 29. Marché du travail en mai et juin	450, 461
" 30. Entreprises industrielles et leur main d'oeuvre au 1 juin et 1 juillet	451, 462
" 31. Accidents du travail dans les entreprises industriel- les en mai et juin	452, 463
" 32. Nombres-indices du mouvement du nombre de la main d'oeuvre dans les entrepr. industr.	452, 463
" 33. Maladies contagieuses en mai et juin	452, 463

VIKTOR SCHMIDT

† 15. VI. 1930 BUENOS AIRESIS.

V. Schmidt sündis 25 oktoobril 1885 a. Õppis Tallinna gümnaasiumis, pärast Riia Vaimulikuse Seminaris, mille lõpetas 1907 aastal. Peale keskkooli lõpetamist õppis Peterburi Kunsti Akadeemias ja Tehnikumis. Pärast töötas Vene Põllutöoministeeriumis ja semstvotes.

V. Schmidt töötas graafikuna Riigi Statistika Keskbüroos 1921 a. kuni 1927 a. Suuremalt osalt tema arvele tuleb panna Eesti statistilise graafika kõrge tasapind.

Kadunu töödena on ilmunud Riigi Statistika Keskbüroo väljaandel kolm statistilist albumi, mis said nii Eestis, kui välismaail suure tähelepanu osaliseks. Samuti oli tema joonestatud enamjagu „Eesti Statistika“ veergudel ilmunud jooniseid. Mitmesugustel näitustel, Eestis kui välismaail Eesti elu iseloomustavad joonised olid enamjaolt valmistatud Schmidti poolt. Ka ajakirjanduses (Päevalehes, Postimehes ja t.) ilmusid tema poolt majanduslikkudesse aladesse puutuvad ülevaated, varustatud tabavate joonistega.

Viimaseil aastal Keskbüroos olles halvenes tal tervis ja ta sõitis Argentiinasse. Seal töötas ta oma erialal sealse suurema päevalehe „La Prensa“ juures. Kuid ka sealne kliima ei parandanud progresseeruvat südame haigust ja 15 juunil lakkas tal süda töötamast. Leinama jäid abikaasa kahe väikse tütreaga, kes asuvad Eestis.

Võõramaa mullas puhkajat mälestab leinas Eesti statistikute pere ja kuukiri, milles ilmunud nii mitmed tema artiklid ja joonised.

VICTOR SCHMIDT

† 15. VI. 1930 à BUENOS-AIRES.

Né le 25. X. 1885, il suivait les cours de l'Académie des beaux arts ainsi que de l'Institut Polytechnique à Peterbourg (Léningrade).

Après une longue service au ministère de l'Agriculture russe, il entra au service du Bureau Central de Statistique de l'Estonie presque du moment de sa fondation.

Artiste doué dont les travaux graphiques jouissaient d'une renommée méritée, auteur de trois volumes de l'„Album statistique“ du Bureau Central, il déployait une activité vive également dans le journalisme. Ses articles illustrés de graphiques clairs et populaires portaient les statistiques dans les milieux les plus divers.

Deux dernières années de sa vie il vécut à Buenos-Aires collaborant en outre au journal „La Prensa“ où ses graphiques sur l'Argentine ont trouvé également l'appréciation.

VÄLIS- ja RANNASÖIT ning KAUBA- ja REISIJATEVEDU 1929 a. NAVIGATION et TRANSPORTS MARITIMES des MARCHANDISES et des VOYAGEURS en 1929.

Sisu: 1) Üldisloom, lhk. 378. 2) Sadamate tegevus, lhk. 379. 3) Välissõit, sadamad, riigid ja kaubaliigid, lhk. 380. 4) Laevade rahvuslipp, lhk. 383. 5) Liinilaevade tegevus, lhk. 384. 6) Laevaliigid, lhk. 385. 7) Veod, lhk. 385. 8) Rannasõiduliinid, lhk. 386. 9) Rahvuslipp rannasõidus, lhk. 386. 10) Laeva liik rannasõidus, lhk. 386.

1. Üldisloom. *Caractéristique générale.* Laevade arvu poolest jäi laevasõit Eesti sadamate 1929 a. taha eelmisest aastast, kuid püsis siiski kõrgemal aastakeskmisest viimase 5 a. (1925—1929 a.) jooksul. 1929 a. käis välis- ja rannasõidus kokku Eesti sadamates 8821 laeva, kuna eelmisel aastal see arv ulatus 8944 ning aasta keskmine viimase 5 a. kestel oli 8724 laeva. Tagasimineku 1929 a. põhjustas välissõit, kus laevade arv jäi tunduvalt väiksemaks, eelmise aastaga võrreldes. 1929 a. tuli välissõidust sisse 2496 laeva, eelmise aasta 2814 laeva vastu, vähenedes seega 11,3% võrra. 1929 a. arv oli väiksem 4,3% võrra ka viimase viie aasta keskmisest.

Rannasõit oli 1929 a. laevade arvu poolest eelmisest aastast elavam.

kordselt suur temperatuuri langus veebruaris ja märtsis pani jääkatte alla mitte üksi põhja vaid ka lõunapoolse osa Balti merest, mille tõttu laevauhendus Eesti ja Lõuna- ning Lääne-Euroopa vahel püsis vaid üksikute sadamatega. Eesti sadamatest hoidis ainult Tallinn jäälõhkujate kaasabil ühenduse alal üksikute välissadamatega, nimelt Stettiini ja Soome sadamatega. Kuid raskete jääolude tõttu oli see ühendus harv. Kuivõrt oli välissõit 1929 a. takistatud, näitavad veebruari ja märtsikuu laevade liikumise arvud viimase 3 a. jooksul:

	Sissetulnud			
	Veebruar		Märts	
	arv	maht. tn	arv	maht. tn
1929	18	13 049	12	7 845
1928	47	35 319	52	35 317
1927	52	34 675	57	37 115

Sissetulnud laevade arv ja maht.
Nombre et tonnage des navires entrées.

1.	Laevade arv <i>Nombre</i>			Laevade maht n. rgt. <i>Tonnage</i>			% 1922 a.=100
	Välissõit <i>Long cours</i>	Rannasõit <i>Cabotage</i>	Kokku <i>Total</i>	Välissõit <i>Long cours</i>	Rannasõit <i>Cabotage</i>	Kokku <i>Total</i>	
1929	2 496	6 325	8 821	892 057	336 405	1 278 522	119,4
1928	2 814	6 130	8 944	922 200	356 828	1 279 028	119,4
1927	2 672	6 111	8 783	849 996	329 806	1 179 802	110,2
1926	2 498	5 678	8 171	724 168	325 547	1 049 715	98,0
1925	2 566	6 235	8 801	768 094	355 995	1 124 089	105,0
1924	2 448	5 302	7 750	685 139	313 040	998 179	93,2
1923	2 741	6 423	9 164	768 264	357 307	1 115 571	104,2
1922	2 572	5 629	8 201	824 293	246 708	1 071 001	100

Rannasõit on enamasti iga aasta talvekuudel katkestatud, nii et 1929 a. külm talv rannasõitu eriti ei mõjutanud. Rannasõidus liikunud laevade maht näitab suurenemist, samuti nagu laevade arvi. Üldse on 1929 a. rannasõit laevade liikumise poolest elavam senisest iga-aastasest rannasõidust.

Kauba ja reisijate vedu.
Transport des marchandises et voyageurs.

2.	Välissõit—Long cours				Rannasõit—Cabotage						
	Sisse <i>Entrées</i>	Välja <i>Sorties</i>	Kokku <i>Total</i>	%	Sisse <i>Entrées</i>	Välja <i>Sorties</i>	Kokku <i>Total</i>	%			
Tonnid. — Tonnes											
1929	452	327	481	143	883	470	100,3	92 634	41 070	134 604	64,1
1928	465	270	559	695	1 024	965	116,3	74 564	34 924	109 488	52,1
1927	353	295	513	167	866	462	98,4	76 390	33 691	110 081	52,4
1926	403	449	424	551	828	000	94,0	87 813	37 559	125 372	59,7
1925	360	132	358	857	719	019	81,6	80 731	34 393	115 130	54,8
1924	295	904	503	726	799	630	90,8	84 724	30 336	115 060	54,8
1923	350	549	334	171	684	720	77,7	153 626	56 207	210 033	100
1922	624	416	256	458	880	874	10,0	...	...	...	...
Reisijate arv. — Nombre des voyageurs											
1929	27 881	27 324	55 205	234,4	53 473	53 641	107 114	96,9			
1928	19 564	19 321	38 885	165,1	50 987	49 551	100 538	91,0			
1927	17 046	17 082	34 128	144,9	48 795	47 953	96 748	87,6			
1926	12 552	11 371	23 923	101,6	50 121	51 619	101 740	92,1			
1925	11 767	11 787	23 554	100	55 277	55 208	110 485	100			

Laevade mahu poolest pole sadamate läbi-
käik 1929 a. kuigi palju väiksem eelmisest
aastast. Kuna vastavad arvud olid 1 278 522
ja 1 279 088 *net. rgt.*, võib konstateerida 1929
aastast ainult seisakut laevasõidus, mitte aga
tagasiminekut. Välissõit, mis laevade arvu
poolest 1929 a. vähenes tunduvalt, jäi nende
mahu poolest peaaegu eelmise aasta tasapin-
nale, põhjustades ka seisaku üldarvus. Lae-
vade liikumise elavnemist välissõidus takistas
1929 a. külm talv. Viimaste aastate kohta era-

Kaupade vedu laevadel välissõidus jäi 1929 a. eelmisest aastast kaugele taha. 1929 a. veeti laevadega kaupu 883 470 tonni eelmise aasta 1 024 965 tonni vastu. Seega ulatus vähenemine 141 495 tn ehk 13,8%. Kaubavedu 1929 a. laskus eelmisest rekord-aastast jälle varemate aastate tasapinnale. Kahane-mise põhjustas väljaveo tunduv tagasimine-k, nimelt 22,0% võrra. 1929 a. müüsimise välis-maale vähem metsamaterjali, telliskive, kar-tuleid, elusloomi — kaupu, mis raske kaaluga ja harilikult laevadega veetakse välismaale. Üldine väljaveo vähenemine metsamaterjali hindade languse tõttu ja turu puudus tellis-kivile ja kartulile ning ikalduse aasta tõttu vähenenud elusloomade väljavedu tingisid kaubaveo vähenemise vee teel. Sellele aitas kaasa ka transiitveo tagasimine-k, mis oma-kord kahanes 13 554 tn ehk 31,7% võrra. Trau-siitkaupade vedu omab laevade veos viimastel aastatel üldse väikse osatähtsuse.

Kaubavedu rannasõidus oli 1929 a. suurem eelmisest aastast 25 116 tn ehk 22,0% võrra ulatudes 134 604 tn.

Reisijateliikumine välissõidus oli 1929 a. märksa elavam eelmisest aastast, kui

ka aasta keskmisest viimase 5 a. jooksul. 1929 a. ulatus Eesti sadamate liikunud (sis-se- ja väljaläinud) reisijate arv 55 205, eelmise aasta 38 885 vastu suurenedes 42,0% võrra.

Rannasõidus tõusis ka reisijate arv 1929 a., võrreldes eelmise aastaga, nimelt 6 576 ehk 6,0% võrra.

2. Sadamate tegevus

Activité des ports.

Eesti sadamatest on ela-vaim laevade liikumine Tallinna sadamas, kuhu

1929 a. tuli sisse 35,0% kogu sissetulnud lae-vedu arvust ja 67,7% nende mahust. Järgmi-seks sissetulnud laevade mahu poolest on Pärnu 8,0% osatähtsusega mahu üldarvust. 18 ülejäänud sadamat omavad igaüks nime-tatust märksa väiksema osatähtsuse arvates sissetulnud mahu järgi. Üldse on tegevus suurem neis sadamais, milliste kaudu pee-takse välissadamatega laevauhendust. Neid sadamaid oli 1929 a. arvult 8. Tallinna omab nende hulgas domineeriva osatähtsuse, kuhu tuli 86,3% välissõidust sissetulnud mahust. Tallinnale järgnevad osatähtsuse järjekorras: Pärnu, Kuressaare, Narva-Jõesuu, Kunda, Paldiski, Loka ja Haapsalu.

Laevade ja kauba- ning reisijate vedu sadamate järgi 1929 a.
Navigation, transport des marchandises et des voyageurs d'après les ports en 1929.

3.	Sissetulnud laevad—Entrés						Kaubavedu			Reisijate vedu		
	Välissõidus		Rannasõidus		Kokku		Transp. des marchand.			Transp. des voyageurs		
	Long cours		Cabotage		Total		Välis-sõidus	Ranna-sõidus	Kokku	Long cours	Cabo-tage	Total
	Arv	Mahut net.	nomb.	Ton. net	Arv	Mahut net.	Tonnid—Tonnes			Arv—Nombre		
Tallinn	1 593	775 707	1 498	90 745	3 091	866 452	660 743	83 052	752 795	52 201	15 714	67 915
Pärnu	124	65 032	669	49 477	793	114 529	137 131	17 026	154 157	395	3 025	3 420
Kuressaare	56	16 702	192	26 234	248	42 936	10 398	7 644	18 042	2 415	14 435	16 850
Kuivastu	—	—	702	42 536	702	42 536	—	1 161	1 161	—	13 384	13 384
Rohuküla	—	—	291	26 646	291	26 646	—	1 070	1 070	—	13 801	13 801
Heltermaa	—	—	355	25 688	355	25 688	—	953	953	—	11 845	11 845
Narva-Jõesuu	69	11 351	121	12 592	190	23 943	29 501	4 871	34 372	35	96	131
Loksa	84	5 693	262	17 341	346	28 034	6 787	9 898	16 625	—	631	631
Virtsu	—	—	643	18 874	643	18 874	—	2 196	2 196	—	10 018	10 018
Triigi	—	—	138	14 111	138	14 111	—	1 395	1 395	—	1 711	1 711
Taaliku	—	—	97	13 764	97	13 764	—	969	969	—	1 237	1 237
Kärdla	—	—	125	13 567	125	13 567	—	1 728	1 728	—	3 940	3 940
Paldiski	121	7 299	315	5 116	436	12 415	11 730	209	11 939	103	1	104
Haapsalu	86	2 067	607	9 901	693	11 968	1 674	805	2 479	56	11 525	11 581
Kunda	361	8 155	126	3 536	487	11 691	16 442	134	16 576	—	—	—
Võsu	1	25	70	5 134	71	5 159	—	1 326	1 326	—	667	667
Tsitre	—	—	45	4 336	45	4 336	—	101	101	—	84	84
Käämu	1	6	48	3 928	49	3 934	—	127	127	—	—	—
Orjaku	—	—	17	790	17	790	—	—	—	—	—	—
Mõntu	—	—	4	149	4	149	—	64	64	—	—	—
Kokku—Total	2 496	892 057	6 325	336 465	8 821	1 278 522	833 470	134 604	1 018 074	55 205	107 114	162 319

Elavamateks punktideks laevade liikumise poolest rannasõidus on, peale Tallinna, mis ka siin ülekaalus teistest, olgugi mitte nii suurel määral, kui välissõidus, Pärnu, Kui-vastu, Rohuküla, Kuressaare, Heltermaa, Loksa, Virtsu.

Kaupade läbikäigu suuruse poolest on sadamate järjekord peaaegu samasugune, kui märkisime laevade mahu järgi. Ainult sada-mais, mis piirduvad rannasõiduga, on kau-

pade läbikäik väiksem, kuna laevade liiku-mise elavus tingitud rohkemast reisijate arvust.

Välissõidus veetud kaupade hulk jaguneb sadamate vahel järgmiselt: Tallinn 75,8%, Narva-Jõesuu 3,3%, Kunda 1,0%, Pärnu 15,8%, Paldiski 1,3%, Kuressaare 1,2%, Loksa 0,8%, Haapsalu 0,2%. Nagu näha on, peale Tallinna, teiste sadamate osatähtsus kaupade veos väike ja nad tulevad arvesse ainult niivõrt,

kui asuvad teatud kauba tootmispunkti läheduses. Pärnu omab metsarikka tagamaa ja sealtkaudu läheb rohkesti metsamaterjali välja. Ka Narva-Jõesuu osatähtsus põhjeneb peamiselt metsamaterjali väljaveol, kust läheb välja ka N. S. V. Liidu metsamaterjal. Kunda on tsemendi väljaveo sadamaks. Paldiskist ja Haapsalust lähevad välja peamiselt kartulid. Kuressaarest veetakse välja kive ja Loksalt — telliskive.

Rannasõidus on kaupade veo alal tähtsamateks samuti Tallinna ja Pärnu.

VÄLISSÕIT — LONG COURS.

3. Välissõit, sadamad, riigid ja kaubaliigid.

Long cours. Ports, pays et articles de commerce.

1929 a. tuli ja läks Eesti sadamatest laevu 15 riigi sadamatesse. Laevade mahu poolest oli kõige elavam läbikäik Soomega, nimelt 507 045 *nt rgt*, millest palju taha ei jää elavuse mõttes läbikäik Saksaga, mis ulatus 437 791 *nt rgt*. Nimetades veel läbikäiku Inglise ja Rootsi, millede vastavad arvud olid 278 561 ja 148 972 *nt rgt*, on loendatud laevauhenduse elavuse poolest Eestiga tähtsamad riigid, mis kokku moodustavad 77,0% välissõidus liikunud kogu mahust. Nimetatud riikide osatähtsust üldmahust üksikult võttes saame järgmised ar-

Reisijate vedu välissõidus on peaaesjalikult sündinud Tallinna kaudu (94,5% reisijate veost välissõidus). Rannasõidus oli reisijate vedu elav kuues sadamas, mille hulgas esikohal Tallinn. Missugused need sadamad olid ja kui suur iga ühe osatähtsus, näeme rannasõidu vedude kirjelduses pkt. 7.

1929 a. algul eriti tugeva külma tõttu seisis laevade liikumine, peale Tallinna, kõigis sadamates kolme kuu jooksul, nimelt: veebruaris, märtsis ja aprillis.

vud (sulgudes 1928 a. arvud): Soome 28,4% (28,7), Saksa 24,5% (23,7), Inglise 15,6% (16,7) ja Rootsi 8,3% (8,1). Seega ülejäänud 11 riigiga oli meil vähem elav laevauhendus, kuna kogu välissõidus liikunud mahust langeb neile kokku ainult 23%. Kuna mahu üldarv välissõidus 1929 a., võrreldes eelmise aastaga, on lüüdnud tagasi, näitavad ka iga üksiku riigi arvud vähenemist. Väiksed muutused on ka riikide osatähtsuses, millest nimetamisväärt Saksa osatähtsuse suurenemine, mis näitab Eesti-Saksa vahelist laevade liikumise elavnemist 1929 a.

Laevasõit riikide järgi 1929 a. — *Navigation d'après les pays en 1929.*

4. Riik—Pays	Laevasõit (sissetulnud, väljaläinud) <i>Navigation (entrées, sorties)</i>				Kaubavedu—Transport des marchandises		
	Arv <i>Nombre</i>	Maht net. <i>Ton. net</i>	Neist laadit.— <i>Avec cargais.</i>		Sisse <i>Importation</i>	Välja <i>Exportation</i>	Kokku <i>Total</i>
			Arv <i>Nombre</i>	Maht net. <i>Ton. net</i>			
	Tonnid — <i>Tonnes</i>						
Inglise— <i>Angleterre</i>	344	278 561	322	257 694	104 788	225 505	330 293
Saksa— <i>Allemagne</i>	696	437 791	535	338 939	177 379	59 950	237 329
Danzig— <i>Danzig</i>	134	40 945	54	19 781	53 215	6 966	60 181
Soome— <i>Finlande</i>	2 751	507 045	1 281	184 146	13 977	36 684	50 661
Hollandi— <i>Pays-Bas</i>	61	38 904	44	24 579	11 079	36 824	47 903
Rootsi— <i>Suède</i>	380	148 972	249	59 052	30 197	9 812	39 509
Belgia— <i>Belgique</i>	64	41 525	59	38 147	22 535	15 382	37 967
Prantsuse— <i>France</i>	79	67 309	71	59 137	840	25 450	26 290
Taani— <i>Danemark</i>	98	44 233	29	7 614	8 415	7 240	15 655
N. S. V. L.— <i>U. R. S. S.</i>	43	36 867	14	19 490	14 456	937	15 393
Läti— <i>Lettonie</i>	183	77 420	85	25 127	8 110	5 434	13 544
Muud riigid— <i>Autres pays</i>	30	53 295	10	10 744	7 286	1 459	8 745
Merelt tagasi tuinud— <i>Navires rentrés</i>	172	8 824	9	786	—	—	—
Kokku—Total	4 995	1 781 691	2 762	1 040 126	452 327	431 143	883 470

Laevade liikumise elavus pole tingitud üksi kaubaveost, mispärast ka riikide järjekord liikumise elavuse poolest ei ühti riikide järjekorraga kaubavahetuse suuruse järgi. Laevade liikumise poolest esikohal olev Soome jääb neljandale kohale kaubavahetuse suuruse poolest. Soome - Eesti vahel on elav reisijate vedu ja Soome on seotud Tallinnaga laevaliiniga, millised asjaolud põhjustavadki Soomele laevade liikumises esimese koha.

Kõige enam oleme kaupu vahetanud veeteel Inglisega (37,3% üldkaubaveost veeteel). Sellele järgneb Saksa 26,8%, Danzig 6,8% ja Soome 5,7%-ga. Ülejäänud tab. 4 nimetatud riigid omavad veel väiksema osatähtsuse.

1929 a. oli meil veeteel kaupu välismaale vedada ainult veidi vähem, kui sealt tuua. Veeteel veetavaiks tähtsamaiks kaubaliigeks osutusid 1929 a. järgnevad:

Kaubaveo koostis 1929 a.
Composition des marchandises transportées en 1929.

5.	Kaubavedu sisse ja välja (toitudes) Export et import en tonnes	%
Tera- ja jahvatatud vill, kartul, loomatoit — <i>Céréales, pommes de terre, fourrage</i>	142 829	16,2
Toiduained — karjasaadused — <i>Débrées animales</i>	17 241	1,9
Puu- ja puutööstussaadused — <i>Bois et ouvrage en bois</i>	270 589	30,6
Paberitoorained ja paber — <i>Matières de papier et papier</i>	66 987	7,6
Pruuvill, lina ja muud kiudained — <i>Coton, lin et autres matières filamenteuses</i>	27 257	3,1
Metallid — <i>Métaux</i>	38 440	4,4
Kivid, mullad ja nende saadused — <i>Pierres, terres, poteries, verres etc.</i>	55 894	6,3
Kivisüsi, koks, põlevkivi — <i>Combust. minérales (charbons, schistes comb.)</i>	103 352	11,7
Muud — <i>Autres</i>	160 875	18,2
Üldse — <i>Gr. total</i>	883 470	100

Ligi $\frac{1}{3}$ moodustavad puumaterjalid, mida meilt veetakse välja; tera- ja jahvatatud vili, mille sissevedu ikalduse tõttu viimasel kahel aastal suurem, kujundab järgmise suuurema kaubaveo artikli. Sisseveos on kivisüsi raskuse poolest tähtsamaks kaubaks laevade veos; väljaveos moodustab suurema veoartikli puumass, mille väljavedu järjest areneb; küllalt kaaluvaks veoartikliks laevadel on iga aasta tsemend, telliskivi ja kivid, mida veetakse Eestist välja.

Eesti - Inglise vaheline kaubavedu laevadel ulatus 1929 a. 330 293 *tn*. Eelmisel aastal oli see vähe suurem, nimelt 330 841 *tn*. Kaubaveos Inglisega domineerib väljavedu sinna, moodustades 225 505 *tn* ehk 68,2% üldveost, kuna sisse vedasime 104 788 *tn* ehk 31,8% üldveost. Väljaveetavateks kaupadeks Inglismaale, mis suurema koguse moodustavad, on metsamaterjal (77,4% väljaveost Inglismaale), puumass, vineer ja vineerist kaup, või, peekon, munad ja lina. Inglisest sisseveetavateks suurima kogusega kaupadeks on kivisüsi (84,7% sisseveost laevadel Inglismaalt), heeringad, tera ja jahvatatud vili, naftasaadused ja metallid.

Kaubavedu Eesti - Inglise vahel toimus 3 Eesti ja 37 Inglise sadama vahel. Inglise Eestisse sisseveetavad kaubad tulevad enamasti Tallinna ning nende pea lähtesadamaks on Hull ja London. Hullist tuleb suurem osa kivisüsi, mis moodustas ligi $\frac{1}{3}$ sisseveetavast kauba kogusest; seega omab Hull kauba lähtesadamana domineeriva (69,0%) osatähtsuse. Londoni osatähtsus kaubasaatmises Eestisse võrdub 7,2%. Ligi $\frac{1}{4}$ Inglisest laevadega toodavast kauba kogusest tuleb 18 sadamast vähehaaval igast ühest. Eestist

Inglise väljaveetavatel kaupadel on veel enam sihtsadamaid, kui sealt tulevail — lähtesadamaid. Tähtsamaks nende hulgas on Hull, London, Boness, Manchester ja Grangemouth, kuhu läks kogu väljaläinud kaupadest igasse %-es: 24,0 — 14,4 — 12,3 — 9,7 — 8,2. Hulli läheb peamiselt metsamaterjal; Londoni veetakse karjasaadusi ja vineeri. Muudesse sadamatesse läheb peamiselt metsamaterjal, mis koguselt pea veoartikliks Eesti - Inglise vahel.

Eesti-Saksa vaheline kaubavedu ulatus 237 329 *tn*, millest oli Eestisse veetavaid kaupu 177 379 *tn* ehk 74,7% ja siit väljaveetavaid 59 950 *tn* ehk 25,3%. 1929 a. oli Eesti-Saksa vaheline kaubavedu veidi väiksem eelmisest aastast. Kuna enamjaolt iga välisriigi ja Eesti vahelise kaubaveo moodustab Eesti ost ja müük ehk Eesti kaubavahetus selle riigi, kujundab Eesti-Saksa vaheline kaubavedu selles suhtes erandi. Eesti-Saksa sadamate vahel veetakse küllalt suur osa kaupu, mis pole Saksa kaup ehk mida pole sinna müüdnud. 1929 a. oli Eesti-Saksa vaheline kaubavahetus koguselt 153 558 *tn* kaubavedu aga 237 329 *tn*. Seega oli muude välisriikide kaupu Saksa sadamatest toodud ja sinna veetud 83 771 *tn*.

Saksa sadamate arv, kust kaupu tuli ehk läks ulatus 18-ni. Nendest oli märksa elavam ühendus Eestiga ainult kahel sadamal, nimelt Hamburgil ja Stettinil. Nimetatud sadamate kaudu sündis rõhuv enamus Eesti-Saksa vahelisest kaubaveost. Hamburgist tuli 43,7% kogu Saksast sisseveetud kaubast ja sinna läks 36,4% Saksa väljaveetud kaubast, ehk Hamburgi läbikäik moodustas 41,0% kogu kaubavahetusest Eesti-Saksa vahel; Stettinist tuli 28,0% sisseveetud kaubast ja läks 26,0% väljaveetavast kaubast ehk Stettini läbikäik ulatus 28,1% kogu Eesti-Saksa vahelisest kaubavahetusest. Teistest sadamatest oleks elavuse poolest nimetamisväärne Königsberg, Lübeck ja Bremen.

Koguse poolest olid tähtsamateks sisseveetavateks kaupadeks Saksa sadamatest: vili igal kujul, koloniaalkaubad, metallid, väetisained, keemiakaubad igasugused, tekstiiltoorained, loomatoit ja muu segakaup igasugune. Väljaveo hulgas Saksa sadamatesse on kaalukamaks kaubaks: või, tsemend, vanad metallid, metsamaterjal, vineer ja vineerkaup.

Eesti-Danzigi kaubavahetus, mis suuruselt kolmandal kohal laevade üldkaubaveos ulatus 60 181 *tn*. Sellest oli 88,4% sisseveetavaid kaupu. Kuna Danzigi kaudu toimub Eesti kaubavahetus Poolaga, on suur sissevedu Poolast tingitud meie äärmisest ühekülgselt kaubavahetusest Poolaga. Ostame

6.	1929	1928	1927	1926	1925	1924	1923	1922	1921
Saksa— <i>Allemagne</i>	34,5	33,7	35,6	38,6	40,8	35,5	30,8	26,1	27,4
Soome— <i>Finlande</i>	16,8	15,9	15,1	14,6	18,1	17,6	15,8	17,2	18,0
Eesti— <i>Estonie</i>	18,7	20,5	17,3	16,0	12,9	13,7	17,7	11,8	19,4
Inglise— <i>Angleterre</i>	14,5	11,5	12,6	8,8	10,1	13,8	13,7	10,1	6,6

Poolast küllalt kaupa, kuna müüme sinna üpris vähe. 1929 a. ostime Poolast raske kaaluga kaupu — vilja, suhkrut ja nafta saadusi kuna müüsimine Poola suuremal arvul ainult vana rauda ja kalu, mis ka peamiselt Eesti-Danzigi vaheliseks laevade veoks. 1929 a. kaubavedu 1928 a. võrreldes tõusis Eesti-Danzigi vaheline kaubavedu 100% võrra, mis tingitud suuremast vilja ja suhkrust Poolast.

Eesti-Soome vaheline kaubavedu jäi 1929 a. tunduvalt väiksemaks eelmisest aastast. 1929 a. veeti Eesti-Soome vahel 50 661 *tn* kaupu kuna eelmisel aastal kaubavahetus ulatus 113 496 *tn*, olles seega üle 2 korra suurem. Sellise tagasimineku põhjustas raskekaaluga kauba, nimelt telliskivide, väljaveo tunduv vähenemine Soome. Üldse moodustab Eesti-Soome vahelisest kaubaveost väljavedu 72,4%, kuna sissevedu Soomest ulatus 27,0%.

Soome väljaveetavateks kaupadeks on raske kaaluga kaubad: kartul, telliskivid, kips, tsement. Soomest toome sisse mitmesugust segakaupa, millest osutuvad koguselt raskekaaluga tselluloos, kivid tööstusmaterjaleks ja paberitööstuse saadused.

Läbikäidavamateks sadamateks kaupade veo poolest on kõigest 33 sadamast, kellega oli ühendus, ainult kolm, nimelt Helsingi, Viipuri- ja Turkuga. Kaubavedu esimesega oli 52,4%, teisega 11,2% ja kolmandaga 6,0% kogu Eesti-Soome vahelisest kaubaveost. Eesti sadamatest on, peale Tallinna, Kundal ja Loksal tihedam ühendus Soome sadamatega.

Eesti-Hollandi kaubavedu, mis järgmine suuruse poolest laevade üldveost, ulatus 47 903 *tn*. Ka Eesti-Hollandi vaheline kaubavedu on 1929 a., võrreldes eelmisega, läinud tunduvalt tagasi ja seda väljaveo arvel. Hollandisse läheb peamiselt metsamaterjal ning metsamaterjali üldväljaveo vähenemine 1929 a. põhjustaski kahanemise Eesti-Hollandi kaubaveos, kuna väljavedu Eestist omab kaubavahetuses domineeriva osatähtsuse moodustades 1/4 veo üldarvust. Peale metsamaterjali läks Hollandisse veel väävlilikivi jäänuiseid tänava sillutamiseks. Hollandist tuakse meile laevadega väetisaineid, seemneid ja vilja.

Hollandi sadamatest pidasime ühendust kolmema, nimelt Rotterdami, Amsterdami ja Zaandamiga, millest kahel esimesel kaaluv osatähtsus kaubaveos.

Eesti-Rootsi vaheline kaubavedu oli 39 509 *tn*, millest sissevedu Rootsist 30 197 *tn* ehk 76,4% ja väljavedu sinna 9 312 *tn*. Väljaveo arvel oli 1929 a. kaubavedu Eesti-Rootsi vahel 44,7% võrra väiksem eelmisest aastast. 1929 a. puudus väljaveos Rootsi harilikult sinna minev raskekaaluga kaup — kartul ja kahanes minimumini elusloomade väljavedu, mis väljaveo Rootsist 32 092 *tn* 1928 a. tõi 1929 a. alla 9 312 *tn*-ni. Peale nimetatud kaupade on väljaveetavaks kaubaks tsement ja segakaup igasugune. Rootsist veame sisse laevateel väetisaineid, metalli ja põllutööstusmaterjale. Sadamaid, millega pidasime ühendust oli 35, kuid ainult Stockholmil on kaubaveos kaaluv osatähtsus, mis ulatub 84,4%-ni.

Eesti-Belgia vaheline kaubavedu 1929 a. jäi peaaegu võrdseks eelmise aastaga, ulatudes 37 967 *tn*. Sellest oli suurem sissevedu moodustades 59,4% üldveost. Sisseveetavateks kaupadeks Belgiast on metallid ja väetisained, kuna välja veame sinna metsamaterjali ja paberitööstusmaterjale. Kaubavedu enamikus (83,0%) sünnib Antwerpeni kaudu, ainult osa meilt Belgiasse veetavaist kaupadest läheb ka Genti.

Eesti-Prantsuse vaheline kaubavedu ulatus 1929 a. 26 290 *tn* olles ligi 3 korda suurem eelmisest aastast. Suurenemise põhjustasid väljaveetavad kaubad, millel üldse iga aasta ja ka 1929 a. Eesti-Prantsuse vahelises veos suur osatähtsus. 1929 a. läks Prantsusse eelmisest aastast enam metsamaterjale, paberitööstusmaterjale ja paberit, mis viimastel aastatel üldse Prantsusse minevaks kaubaks. Prantsuse sadamaist tulevaid kaupu on vähe (1929 a. 840 *tn* ehk 3,2% üldveost), kuna ostame Prantsusest peamiselt kerge kaaluga kaupu nagu tekstiiltööstusesaadusi, keemikaupu jne. ja Prantsuse päritoluga raske kaaluga kaubad, nagu kaalisool, tulevad Belgia sadamatest. Suurem osa kaupu (52,0%) läks Roueni sadamasse, kuid nimetamisväärt sihtsadamatena esinevad ka Dunkerque ja Calais.

Eesti-Taani vaheline kaubavedu 1929 a. 15 655 *tn* ulatuses jäi ligi 25% väiksemaks eelmisest aastast. Vähenes sissevedu Taani sadamatest, nii et 1929 a. sissevedu on ainult vähe suurem väljaveost. Taani sadamatest toome vähesel määral väga mitmesu-

gust kaupa, mille hulgas suurema arvuga esinevad ainult võitunni laud. Taani sadamatesse väljaveetavateks koguselt raskemateks kaupadeks on tekstiiltööstuse saadused ja metsamaterjal. Laevu liikus Eesti ja 26 Taani sadama vahel, kuid kaubavedu sündis peamiselt Kopenhageni kaudu.

Eesti - N. S. V. Liidu vaheline kaubavedu 15 393 *tn* oli ühekülgne koosnedes peamiselt sisseveost N. S. V. Liidust. N. S. V. Liidust tuuakse Eestisse vilja, suhkrut, metsamaterjali (paberipuid), naftasaadusi, seemneid, lina, millest tuleb ainult väike osa laevadel sisse, suurem osa tuleb raudteel. Enamasti jäävad N. S. V. Liidu kaubad Eestisse, osa saadetakse aga Eesti sadamates ümberlaadides transiidina edasi välisriigesse.

Eesti - Läti vahel veeti laevadega kaupu 1929 a. 13 544 *tn*; sellest on 59,5% Eestisse toodavaid kaupu. Kaubavedu toimus peamiselt Tallinna-Riia ja Tallinna-Liibavi vahel. Suurem osa Eesti-Läti kaubavahetusest sünnib üldse raudteel.

Eesti ja teiste ninetamata riikide vaheline kaubavahetus on väike.

4. Laevade rahvuslipp.

1929 a. liikusid Eesti sadamates tulles välissõidust Eesti omad ja 19 välisriigi laeva, mille hulgas mahu järgi arvates oli kõige enam Saksa (34,5%) laevu. Teisel kohal on liikumise elavuse poolest Eesti oma laevad, moodustades 18,5% sissetulnud üldmahust. Nimetamisväärt on veel Soome ja Inglise laevad 16,5% ja 14,5%-ga üldmahust, millega ongi loendatud 84,5%

Laevasõit ja kauba- ning reisijate vedu laevade rahvusliku järgi.
Navigation, transport des marchandises et des voyageurs d'après les pavillons nationaux en 1929.

7.	Sissetulnud maht		Kaubavedu (sisse + välja)		Reisijate vedu	
	Tonnage	Import	Import. et export. de marchand.	Import. et export. de marchand.	Transport des voyageurs	Transport des voyageurs
Lipp - Pavillon	n. rgt.	%	tonnid	%	arv	%
Eesti - Estonie	167 153	18,7	287 132	32,5	7 123	12,9
Saksa - Allemagne	308 003	34,5	354 970	40,2	8 456	15,3
Taani - Danemark	45 466	5,1	60 432	6,9	17	—
Inglise - Angleterre	129 098	14,5	56 702	6,4	4 484	8,1
Norra - Norvège	25 812	2,8	40 835	4,6	1	—
Soome - Finlande	149 702	16,8	32 815	3,7	34 825	63,1
Rootsi - Suède	30 972	3,5	29 634	3,3	115	0,2
Prantsuse - France	14 031	1,6	15 967	1,8	15	—
Läti - Lettonie	4 330	0,5	6 270	0,7	37	0,1
Itaalia - Italie	2 988	0,3	2 615	0,3	—	—
Hollandi - Pays-Bas	1 382	0,2	2 470	0,3	—	—
N. S. V. L. - U. R. S. S.	5 862	0,7	2 331	0,3	8	—
Tšehhoslovakkia - Tchécoslovaquie	2 870	0,3	763	0,1	42	0,1
Ungari - Hongrie	2143	0,2	34	—	5	—
Kreeka - Grèce	471	0,1	—	—	—	—
Panama - Panama	974	0,1	—	—	1	—
Persia - Perse	226	—	—	—	—	—
Poola - Pologne	280	—	—	—	50	0,1
Rumeenia - Roumanie	706	0,1	—	—	24	0,1
Tšiili - Chili	88	—	—	—	2	—
Kokku - Total	892 057	100	893 470	100	55 205	100

sissetulnud laevade mahust. Ülejäänud 16 välisriigi osatähtsus sissetulnud laevade mahus on väga väike, kokku ainult 15,5%. Nimetatud nelja riigi laevad olid alati meie laevasõidus esikohtadel ja 1926 a. peale oli ka nende osatähtsuse järjekord sissetulnud mahus iga aasta ühtlane, võrdues eespool toodule. Ainult väikesed kõikumised tulid ette osatähtsuse suuruses, millest 1929 a. märkimisväärt Eesti lipu osatähtsuse langus ja Saksa, Soome ja Inglise lipu osatähtsuse tõus.

Kaubaveos on samuti Saksa lipp esikohal, kuna teisele kohale jääb Eesti lipp. Saksa laevadel veeti 354 970 *tn* ehk 40,2% ja Eesti laevadel 287 132 *tn* ehk 32,5% kogu kaubaveost laevadel välissõidus. Kuna kaubaveo üldarv vähenes 1929 a., võrreldes eelmise aastaga, on ka mõlema nimetatud riigi laevade vedo 1929 aastal väiksemad eelmisest aastast, sealjuures vähenes Eesti laevade tegevus kaubaveo alal veidi enam. Võrreldes nimetatutega on teiste riikide laevade osatähtsus kaubaveos päris väike. Taani ja Inglise lipu all veeti ligi 7-6% (6,5 ja 6,4) üldkaubaveost. Norra ja Soome laevadel veeti ligi 4-5% (4,6 ja 3,7) ja Rootsi ning Prantsuse — ligi 2%, ülejäänud kaubaveost üldse osavõtnud 5 riigi osatähtsus oli alla 1%.

Reisijateveost toimus 63,1% Soome, 15,3% Saksa, 12,9% Eesti ja 8,1% Inglise laevadel. Sellega ongi peaaegu kogu reisijatevedu välissõidus loendatud.

Reisijatevedu sünnib peamiselt liinilaevadel. Liinilaevadena sõitvatel lippudel ongi ka suurim osatähtsus reisijateveos. Eesti-Soome vahel on elav reisijate liikumine, misugust liini teenivad Soome laevad; sellega on siis ka seletatav Soome lipu suur osatähtsus reisijateveo alal.

Tab. 8 näitab kelle laevad missuguse riigi vahelises veos olid tegevad.

Eesti laevad said suurema osa (159 326 *tn* ehk 55,4% kogu Eesti lipu veost) teenitusest Eesti - Inglise vahelises veos. 10,4% Eesti lipu kaubaveost langeb Eesti - Rootsi vahelisele veole ja ligi 7% — Eesti - Soome ja Eesti - Hollandi vahelisele veole. Sellega on loendatud ligi 70% Eesti lipu vedudest, kuna ülejäänud 30% koosnevad vähematest vedudest Eesti ja Danzigi, Belgia, Prantsuse, Läti, Saksa ja Taani vahel. Sealjuures oli Eesti lipu osatähtsus suurim Eesti-Rootsi vahelises kaubaveos, nimelt 76,1% kuna aga Eesti - Rootsi vaheline vedu üldse väike, nagu eespool nägime, moodustas Eesti-Rootsi vaheline vedu ka Eesti lipu üldveost väiksema osa. Eesti - Inglise vahelises kaubaveos ulatus Eesti lipu osatähtsus 51,3% ning

8.

	Inglise Angleterre	Saksa Allemagne	Danzig Dantzig	Soome Finlande	Hollandi Pays-Bas	Rootsi Suède	Belgia Belgique	Prantsuse France	Taani Danemark	N. S. V. L. U. R. S. S.	Läti Lettonie	Mund ja me- reit tagasi Antr. pays et nav. rentr.
Sisse- ja väljaläinud maht n. rgt. — <i>Tonnage importé et exporté</i>	278 561	437 791	408 45	507 045	38 904	148 972	41 525	67 309	41 228	30 887	77 420	62 119
Sellest: — <i>Dont:</i>												
Eesti lipu % — <i>Pavillon eston. en %</i>	33,4	2,0	16,3	15,1	48,8	29,3	14,4	13,5	39,2	15,8	33,3	11,4
Vastava riigi lipu % — <i>Pavil. du pays cor. en %</i>	38,9	74,4	—	42,6	0,9	16,9	—	27,2	29,7	8,5	5,5	—
Saksa lipu % — <i>% du pavillon allemand</i>	9,7	74,4	32,3	30,8	38,7	5,2	71,5	3,2	5,1	34,9	18,5	11,1
Kaubavedu tonnides — <i>Transport des marchandises en tonnes</i>	330 298	237 329	60 181	50 661	47 968	39 509	37 967	26 290	15 655	15 393	13 544	8 745
Sellest: — <i>Dont:</i>												
Eesti lipu % — <i>Pavillon eston. en %</i>	51,3	2,5	19,2	42,7	43,2	76,1	18,5	27,0	19,2	—	43,3	56,1
Vastava riigi lipu % — <i>Pavil. du pays cor. en %</i>	16,1	90,1	—	50,8	0,3	14,4	—	39,0	61,4	—	9,4	—
Saksa lipu % — <i>% du pavillon allemand</i>	12,4	90,1	62,0	2,1	49,2	1,9	86,6	17,8	2,2	30,4	6,0	19,2

suurima osatähtsuse omas Eesti lipp veel Eesti-Hollandi (43,2%), Eesti-Soome (42,7%), Eesti - Läti (13,3%) vahelistes kaubavedudes. Eesti lipu kaubavedu on enamjaolt suurim nende riikide vahelises kaubaveos kuhu lähivad Eesti omamaa raskekaaluga kaubad, nagu metsamaterjal, tsement, paberitoorained. Erandi sellest moodustab ainult Rootsi, kust Eesti lipu veo moodustab suuremosalt sissevedu sealt.

Saksa laevad toimetavad enamjaolt Eesti ja Saksa vahelist kaubavedu ning Saksa lipul on võrdlemisi suur osatähtsus veel Eesti-Inglise, Danzigi, Hollandi ja Belgia vahelises kaubaveos, nagu näitavad järgnevad arvud.

Saksa laevade kaubavedu.

Üldse . . . . . — 354 970 tn — 100 %

Sellest:

Eesti - Saksa vahel	— 213 885	— 60,2 %
— Inglise	— 40 815	— 11,4 %
— Danzigi	— 37 299	— 10,5 %
— Belgia	— 24 290	— 6,8 %
— Hollandi	— 23 567	— 6,8 %

Taani lipp, mis kaubaveo suuruse poolest tuli kolmandale kohale, võttis osa suuremal määral Eesti ja Inglise ning Taani kaubaveost, mis kokku moodustavad 66,8% Taani lipu koguveost. Kaubaveos neljandal kohal olev Inglise lipp teotses ainult Eesti-Inglise ja vähe ka Eesti ja N. S. V. Liidu kaubaveos. Kaubaveos väiksema osatähtsusega lipud võtsid osa peamiselt Eesti ja oma riigi vahelisest kaubaveost.

Huvitav on veel märkida missuguse riigi laevad olid tegevad kaubavahtuse poolest Eestiga elavamate välisriikide vahel.

Eesti-Saksa vahelise kaubaveo toimetavad enamjaolt (90,1%) Saksa oma laevad, Eesti lipul siin on ainult 2,5% osatähtsus, olgugi et Saksa veame välja kaunis suure osa (13,0%) oma väljaveetatavatest kaupadest. See on seletatav Eesti-Saksa vaheliste laevaliinidega, mida teenivad Saksa laevad.

Eesti-Inglise kaubaveos on tegevad Eesti lipp 51,3%, Inglise oma laevad 16,1%,

Saksa 12,4% ja Norra 9,8%. Eesti-Danzigi kaubaveost võtavad osa Saksa lipp 62,0%, Eesti lipp 19,2%.

5. Liinilaevade tegevus.

Ligne de navigation.

Järjekindlat laevatühendust ehk laevaliine välisriikidega omasime 1929 a.

13, neist läksid kõik Tallinna kaudu, peale ühe mis läks Pärnu kaudu. Suuremaju laevaliinidest ühendas Tallinnat Saksa sadamatega, sagedam ühendus on ka veel Soome sadamatega; ainult ühe liiniga oleme seotud Inglise, Taani, Rootsi, Belgia, Hollandi ja Prantsuse sadamatega. Laevaliine teenivad Eesti, Saksa, Soome, Inglise, Rootsi, Taani ja Prantsuse lipud. Sealjuures on Tallinna, osalt ka Soome ja Saksa sadamate vahelised liinid Saksa lippude käes. Eesti laevad teevad järjekindlaid reise Tallinna-Stokholmi ja Pärnu-Kuressaare - Riia - Helsinki vahel. Kõige suurem tonnaaz laevaliinidel liigub Saksa lipu all. Tab. 9 toodud tonnaazi andmeid ei tohi võtta absoluutselt täpsetena terve aasta kohta, kuna ettetulevate tarviduste puhul üks laev asetatakse teisega. Sellistel juhtudel on toodud aasta jooksul sõitnud laevade keskmine tonnaaz.

Laevaliinid 1929 a. — *Lignes de navigation en 1929.*

9.

Eesti lipp Pavillon d'Estonie	Välislipp Autres pavillons nationaux	
	br. reg. ton.	
Tallinn—Helsinki	—	524 Soome
Helsinki—Tallinn—Stettin	—	2 351 Soome 1 309 Saksa
Tallinn—Hamburg	—	1 040 Saksa
Tallinn—Stettin	—	923 Saksa
Lübeck—Danzig—Tallinn—Lübeck	—	999 Saksa
London—Tallinn—Riga—London	—	1 538 Inglise
Göteborg—Helsingborg—Malmö—Danzig—Riga—Helsinki	—	408 Rootsi
Tallinn—Stockholm	507	—
Pärnu—Kuressaare—Riga—Helsinki	483	—
Tallinn—Kopenhagen—Prantsuse (viim. sadam Bordeaux)	—	1 375 Taani
Hamburg—Tallinn—Soome sad.	—	1 383 Prantsuse
Antwerpen—Rotterdam—Tallinn	—	912 Saksa
Tallinn—Bremen	—	932 Saksa
	—	1 053 Saksa

Liinilaevade tegevust kaupade ja reisijate veo alal näitab tab. 10.

1929 a. oli kaubavedu liinilaevadel suurem eelmisest aastast ja märksa suurem oli liinilaevade vedude osatähtsus üldkaubaveost ulatudes 35,2% eelmise aasta 29,0% vastu. Kõige suurem on Saksa liinilaevade kaubavedu

moodustades 73,6% liinilaevade üldveost. Suur osa (64,3%) Saksa lipu kaubaveost on liinilaevade vedu. Peale Saksa lipu on nimetamisväärt osatähtsus liinilaevade kaubaveos Inglise, Soome, Taani ja Eesti lippudel, mis enamjaolt nimetatud riikidest püsib igapäeval 5% ümber.

Liinilaevade tegevus 1929 a.—Mouvement des lignes de navigation en 1929.

10.	Kaubavedu tonnides Transport des marchandises (en tonnes)			Reisijate vedu (arv) Transport des voyageurs (nombre)		
	Üldse Gr. total	Sellest liinilaevadel Dont par les navires de ligne	Liinilaevadel veetud kauba arvu % üldarvust Transport des marchandises par les navires de ligne en % de nombre total	Üldse Gr. total	Sellest liinilaevadel Dont par les navires de ligne	Liinilaevadel veetud reisijate arvu % üldarvust Transport des voyageurs par les navires de ligne en % de nombre total
Eesti—Estonie	287 132	10 112	3,5	7 123	4 491	63,0
Saksa—Allemagne	354 970	228 300	64,3	8 456	7 836	92,7
Taani—Danemark	60 432	14 209	23,5	17	5	71,4
Inglise—Angleterre	56 702	30 604	54,0	4 484	151	3,4
Norra—Norvège	40 835	—	—	1	—	—
Soome—Finlande	32 315	15 312	47,4	34 825	33 740	96,9
Rootsi—Suède	20 634	6 850	33,2	115	5	4,3
Prantsuse—France	15 967	4 619	28,9	15	—	—
Läti—Lettonie	6 270	—	—	37	—	—
Itaalia—Italie	2 615	—	—	—	—	—
Hollandi—Pays-Bas	2 470	—	—	—	—	—
N. S. V. L.—U. R. S. S.	2 331	—	—	8	—	—
Tšehhoslovakkia—Tchécoslovaq	763	—	—	42	—	—
Ungari—Hongrie	34	—	—	5	—	—
Panama—Panama	—	—	—	1	—	—
Poola—Pologne	—	—	—	50	—	—
Rumeenia—Roumanie	—	—	—	24	—	—
Tšilli—Chili	—	—	—	2	—	—
Kokku—Total	883 470	310 006	35,1	55 205	46 228	83,7

Reisijate veo alal kasvas samuti, nagu kaubaveoski 1929 a., võrreldes eelmise aastaga, liinilaevade osatähtsus tõustes 81,2% 1928 a. 83,7% 1929 a. Kõige enam liinilaeva reisijaid liikus Soome laevadel, nimelt 72,0% üldarvust, kuna Soome-Eesti vahel üldise liikumine elav, millist ühendust peavad Soome laevad. Reisijate veost võtsid elavamalt osa veel Saksa ja Eesti laevad.

6. Laevaliigid. Aurulaevadel veeti 1929 a. 92,2% välissõidus liikunud kaupadest ja 99,0% reisijatest. Aurulaevad tõrjusid 1929 a. veelgi rohkem teised laevaliigid vedude alal välja, kuna nende osatähtsus nii reisijate kui kaubaveos 1929 a., võrreldes eelmisega, tõusnud. Mootor ja mootorpurjelaevadel veeti 5,2% üld-

kaubaveost, kuna purjelaevu 1,0% osatähtsusega kaubaveos väljatõrjutuks tuleb lugeda.

Veod laevaliikide järgi 1929 a.

Transport des marchandises et des voyageurs d'après les catégories de navire en 1929.

11.	Kaubavedu Transport des marchandises		Reisijate vedu Transport des voyageurs	
	Tonnid Tonnes	%	Arv Nombre	%
Laevaliik—Catégorie de navires				
Aurulaevadel—Par les navires à vapeur	814 499	92,2	54 640	99,0
Mootor- ja mootorpurjelaevadel— Par les navires à moteur et à moteur-voiles	45 723	5,2	449	0,8
Purjelaevadel—Par les navires à voiles	17 017	1,9	116	0,2
Praamidid—Chalandes	6 231	0,7	—	—
Kokku—Total	883 470	100	55 205	100

RANNASÕIT — CABOTAGE.

7. Veod. Kaupade veo alal on rannasõidus läbikäigu suurus poolest tähtsamaks sadamad, mis ka välissõidu siht- ja saatesadamateks, kuna neisse sadamatesse veeteel koguneb kaupu edasitöötamiseks välismaale. Tallinn, mis välissõidus esikohal, omab selle ka rannasõidu

kaupade veos, moodustades 61,7% kaupade üldlähikäigust. Peale väljaveo kaupade veetakse Tallinna laevadega palju kütte- ja ehitusmaterjali. Üldse moodustab sissevedu Tallinna lähikäigust rannasõidu kaupade veo alal suurima osa nimelt 83,6%. Peale Tallinna on nimetamisväärt kaupade veos Pärnu 12,6%,

Narva-Jõesuu 7,3%, Kuressaare 5,8% üldlääbi-
käägust.

Sadamates, kus ainult rannasõit, on suu-
rim kaupade vedu veel Virtsu Kärdla, Triigi,
Võsu, Kuivastu, Rohuküla sadamates, seega
peamiselt neis sadamates, kust peetakse saar-
tega ühendust, ehk mis suvituskoha juurdeveo
punktiks, nagu Võsu.

Reisijate liikumine oli elav 1929 a. järg-
nevates sadamates: Tallinn 14,7%, Kuressaare
13,8%, Kuivastu 12,8%, Heltermaa 11,1%, Virtsu
10,8% ja Haapsalu 10,8% reisijate üldarvust.
Nende sadamate kaudu sünnib
liikumine mandri ja saarte vahel ja seetõttu
omavaldi nad suurima osatähtsuse reisijate
veos. Sadamates, kuhu pääseb ka muul teel,
nagu raudteel, omnibusidel jne., on reisijate
liikumine väike.

9. Rannasõiduliinid

Lignes de navigation de cabotage.

Laevaliinid rannasõidus
on peamiselt korraldatud
mandri ja saarte sada-
mate vahel, kus nende tarvidus tingitud el-
vamast reisijate liikumisest. Peaaegu kogu
reisijate liikumine sünnis rannasõidus liini-
laevadel ja kaupade veost liikus muidugi liini
laevadel enamjagu sellest, mis saartelt oli
mandrile tulemas ehk viimaselt esimesele mi-
nemas. Liinilaevadel veeti üldse 19,0% kogu
kaupade veost rannasõidus. Kütte- ja ehituse-
materjal ning muud kaubad veetakse kohale
juhussliikkude vedudena.

Rannasõidu liinilaevad 1929 a.

Lignes de navigation de petit cabotage.

12.	Laevade arv	
	N. des navires	Tonnaz (net) Ton. net
Tallinn—Kuivastu—Virtsu—Pärnu—Kuressaare— Heltermaa—Tallinn	1	135
Tallinn—Kärdla—Heltermaa—Taaliku—Triigi— Sõru	1	188
Tallinn—Rohuküla—Kuivastu—Kuressaare	1	253
Tallinn—Tsitre—Loksa—Käsmu—Võsu	1	114
Haapsalu—Heltermaa	1	29
Rohuküla—Heltermaa—Rohuküla	1	66
Rohuküla—Triigi—Taaliku—Rohuküla	1	66
Kuivastu—Virtsu	1	22
Vormsi—Haapsalu	—	6

9. Rahvuslipp rannasõidus.

*Cabotage d'après les
pavillons nationaux.*

Kauba ja reisijate vedu
rannasõidus toimivad Eesti
laevad; välismaa laevadel
pole selleks õigust. Ran-
nasõidus aga liigub küll välismaa laevu, kes
ühest Eesti sadamast teise sõitnud koormat
peale võtma. Rannasõidust sissetulnud ma-
hust moodustas välismaa laevade mahu 6,7%.

10. Laeva liik ranna- sõidus.

*Cabotage d'après les
catégories de navires.*

Rannasõidus on vastan-
dina välisõidule domineer-
ivaks laevaliigiks kaupa-
deveo alal purjelaev. Pur-
jelaevadel on veetud 54,4% ja aurulaevadel
25,0% kogu rannasõidu kaupade veost.

Laevasõidu ja kauba- ning reisijate veo kohta ennem Keskbüroo väljaandeks ilmunud artiklid.

Välis- ja rannasõit ja kauba- ning reisijate vedu 1928 a., A. Kiis, Eesti Statistika Nr. 92(7), 1929 a. lhk. 429—445.

Välis- ja rannasõit ja kauba- ning reisijate vedu 1927 a., A. Kiis, Eesti Statistika Nr. 80(7), 1928 a. lhk. 421—437.

Välis- ja rannasõit ja kauba- ning reisijate vedu 1926 a., J. Oisman, Eesti Statistika Nr. 67(6) 1927 a. lhk. 381—346.

Laevasõit ja kaubavedu veeteel Eestis 1925 a., Eesti Statistika Nr. 56(11) 1926 a. lhk. 1—18.

Eriväljaanne: Eesti sadamad, veeteed, kaubalaevastik ja laevasõit. Seeria „Eesti Majandus“ v. II, 1925 a.

Välisõit Long cours Rannasõit Cabotage	Jabruar Janvier				Veebruar Février				Märts Mars				Aprill Avril				Mai Mai				Juuni Juin				Juuli Juil	
	Maht Ton. net		Neist laadit.		Nombre		Avec carguis.		Maht Ton. net		Neist laadit.		Maht Ton. net		Neist laadit.		Maht Ton. net		Neist laadit.		Maht Ton. net		Neist laadit.		Arv	Maht Ton. net
	Arv	Maht	Arv	Maht	Arv	Maht	Arv	Maht	Arv	Maht	Arv	Maht	Arv	Maht	Arv	Maht	Arv	Maht	Arv	Maht	Arv	Maht	Arv	Maht		
Tallinn	110	45196	64	36096	19	13184	12	6963	12	7845	12	7845	76	53000	63	44790	271	80514	200	59770	420	87276	298	50935	488	138505
Välisõit	90	44215	58	35230	18	13049	11	6828	12	7845	12	7845	76	53000	63	44790	144	72474	97	63358	187	75484	192	41363	227	122461
Rannasõit	20	981	6	816	1	135	1	135									127	8040	103	5412	233	11792	206	9572	261	14044
Haapsalu																	120	1467	62	856	111	1540	65	910	91	1787
Välisõit																	11	101			18	261	3	69	16	416
Rannasõit																	109	1366	62	856	93	1279	62	841	75	1371
Heltermaa rann.	5	25											1		5		44	2124	14	883	40	2767	16	1421	44	3376
Kuressaare	1	1070														25	2127	11	1286	36	7192	23	5857	53	9733	
Välisõit	1	1070														3	25	1	17	8	2311	4	1253	21	5139	
Rannasõit																22	2162	10	1268	28	4881	19	4634	32	4594	
Kunda	3	25														87	1746	25	719	75	1332	16	307	48	1247	
Välisõit																56	1199	5	395	51	1052	8	199	36	883	
Rannasõit																31	547	20	324	24	330	8	108	12	364	
Kuivastu rannas.	26	78													63	2787	8	1071	93	6708	13	1884	104	7463		
Käsmu																5	423	4	418	16	1518	8	912	20	1659	
Välisõit																					1	6				
Rannasõit																5	423	4	418	15	1512	8	912	20	1659	
Kärdla rannas.	3	405	3	405									1	253	1	253	13	1610	8	890	21	1605	11	799	18	1694
Loksa	4	165														29	1872	7	435	50	3499	15	951	62	4941	
Välisõit	1	142														1	15			9	348	2	55	18	1406	
Rannasõit	3	23														28	1857	7	435	41	3132	13	896	44	3475	
Mõntu																					2	101				
Välisõit																					2	101				
Rannasõit																										
Narva-Jõesuu	1	3															5	959			28	2898	6	976	49	5233
Välisõit	1	3															3	959			13	1077	4	127	27	1228
Rannasõit																	2				15	1821	2	849	22	4005
Orjaku rannas.																										
Paidiski	6	27	4	11	1	698	1	698					2	16			78	2857	43	1387	56	792	22	216	43	653
Välisõit																	12	1184	1	16	20	412			18	493
Rannasõit	6	27	4	11	1	698	1	698					2	16			66	1673	42	1371	36	380	22	216	25	180
Pärnu	1	699	1	699									2	16			84	9803	50	3512	159	14108	104	4532	146	21591
Välisõit																	11	5244	1	251	15	7245	3	135	21	12664
Rannasõit	1	699	1	699									2	16			73	3559	49	3261	144	6863	98	4394	125	8927
Rohuküla rann.	5	25											1	5			20	1817	7	962	36	3999	14	1932	34	3998
Taaliku rannas.																	8	937	6	684	12	1548	4	642	8	1128
Trilgi rannas.																	18	1127	8	662	17	1547	9	839	16	1815
Tsitre rannas.																	8	603	3	342	10	809	4	345	8	912
Virtsu rannas.	30	90											1	3			57	1184	7	464	83	2541	10	1043	89	3028
Võsu																										
Välisõit																										
Rannasõit																										
Üldse -- Gr. total	195	47808	72	37211	20	13882	13	7661	12	7845	12	7845	82	53282	64	45043	935	112957	463	73341	1265	141811	635	74531	1344	208641
Välisõit	99	45430	58	35230	18	13049	11	6828	12	7845	12	7845	76	53000	63	44790	241	81201	105	54037	322	88196	118	43204	855	144775
Rannasõit	102	2378	14	1981	2	833	2	833					6	282	1	253	694	31766	358	19304	943	53615	519	81327	959	63866

Sissetoitud --

Väljalahtud --

Table with columns for months (Août, Septembre, Octobre, Novembre, Décembre) and sub-columns for 'Arv' and 'Maht'. Includes a 'Kokku Total' column and 'Neist-Dont' sub-sections. Rows are numbered 27-54.

Table with columns for months (Août, Septembre, Octobre, Novembre, Décembre) and sub-columns for 'Arv' and 'Maht'. Includes a 'Kokku Total' column and 'Neist-Dont' sub-sections. Rows are numbered 204-292.

Tab. 2. Eesti sadamate läbikäik üksikute välisriikide sadamataga (järg) — Communication avec les ports étrangers (suite).

Siht- ja saatesadam Port de provenance et de destination	Üldine läbikäik — Total																													
	Sisse tulnud — Entrées					Välja läinud — Sorties																								
	Arv	Mahit	Arv	Mahit	Kaupade sissevedu tonnides ¹⁾	Arv	Mahit	Arv	Mahit	Kaupade väljavõttu tonnides ²⁾																				
Kotka	83	32906	37	19080	1784	95	28585	37	5656	601	43	31334	36	19089	1784	63	27892	14	5618	837										
Lovisa	6	2263	4	2000	7	11	1253	2	135	17	4	4	2	1937	1	9	9	1017	1	112	1									
Lavansaari	36	259	6	71	162	8	208	25	116	136	2	2	9	—	4	4	39	—	—	—	—									
Lappeenranta	11	362	1	28	22	22	1730	11	702	1488	2	2	20	—	4	4	314	1	9	11	—									
Porvoo	1	391	1	18	—	1	384	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Porvoo	1	18	1	18	—	1	200	1	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Porvoo	1	104	1	104	—	1	104	1	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Rauma	1	104	1	104	—	1	104	1	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Reposaari	80	905	12	114	10	84	820	67	739	840	1	11	11	—	3	764	4	61	78	—										
Suursaari	7	139	4	161	416	6	218	5	166	22	22	—	—	—	4	52	4	—	—	—										
Turku	47	3809	13	292	92	58	5869	33	3607	3445	13	1085	2	37	30	3953	8	2134	709	—										
Tytkösaari	137	1292	48	502	651	133	1243	85	892	791	1	16	16	—	19	6595	1	571	4	—										
Uurasa	7	3706	1	1	—	21	6748	2	591	18	3	3635	1	—	3	1228	1	657	36	—										
Uurasa	1	15	1	15	—	4	1354	2	783	396	1	15	15	—	5	1140	1	—	—	—										
Vaasa	3	1648	1	1	—	7	1493	2	1465	324	2	1465	2	—	66	26587	85	15234	447	—										
Valkom	122	21265	29	11816	1230	162	30534	122	17928	4487	53	18550	27	11614	1225	1	19	1	19	25	—									
Viljandi	1	—	—	—	—	2	39	2	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Viljandi	1	—	—	—	—	2	39	2	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Keuru	8	771	3	282	617	22	3843	5	1155	1050	7	384	3	282	617	14	2728	1	575	17	—									
Mund	81	40574	17	4811	8415	17	3659	12	2903	7240	37	17418	17	4811	8415	11	2306	6	1450	5536	—									
Taanil-Danemærk	11	6329	2	1102	423	4	846	3	709	1220	2	5139	2	1102	423	1	137	—	—	—	—									
Aarhus	8	4685	1	115	120	2	555	1	115	120	2	555	1	115	120	1	137	—	—	—	—									
Assens	4	207	1	115	120	1	115	1	115	120	1	115	1	115	120	1	137	—	—	—	—									
Horsens	4	207	1	115	120	1	115	1	115	120	1	115	1	115	120	1	137	—	—	—	—									
Kallundborg	3	308	3	308	261	3	308	3	308	261	3	308	3	308	261	4	967	2	730	5536	—									
Kopenhagen	20	12641	5	2356	6155	7	1011	5	1374	6020	14	8872	5	2356	6155	4	967	2	730	5536	—									
Korsör	1	85	1	85	136	—	—	—	—	—	1	85	1	85	136	—	—	—	—	—	—									
Kolding	3	1526	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Marlagers-Fjord	1	787	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Middelfart	1	745	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Nakskov	4	2089	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Odense	2	1055	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Randers	2	1051	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Rønne	6	1133	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Sønderborg	2	994	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Veje	4	1113	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Mund	9	3651	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
N. S. V. L. — U. R. S. S.	16	22661	11	17691	14456	27	14006	3	1739	937	14	22026	9	16558	14456	24	13451	2	1637	928	—									
Batum	4	13766	4	13766	12681	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Leningrad	11	7817	7	3925	1775	27	14006	3	1739	937	9	6982	5	3040	1775	21	13451	2	1637	928	—									
Novorossiisk	1	1278	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Pöde	4	2888	2	1445	4818	2	1014	—	—	—	3	1725	2	1445	4818	2	1014	—	—	—	—									
Gdynia	4	2888	2	1445	4818	2	1014	—	—	—	3	1725	2	1445	4818	2	1014	—	—	—	—									
Mund riigid — Autres pays	1	1057	1	1957	1192	2	5269	2	5269	914	1	1957	1	1957	1192	2	5269	2	5269	914	—									
Mereid tagasi tulnud Navires retournés	172	8324	9	796	—	—	—	—	—	—	128	7155	5	669	—	—	—	—	—	—	—									
Kokku — Total	2496	892057	1062	483363	452327	2489	689634	1670	556763	431143	1593	778707	925	463125	429465	1528	747363	917	434300	240278	124	65053	31	9381	19178	159	81326	129	74223	117953

¹⁾ Importation des marchandises en tonnes. ²⁾ Exportation des marchandises en tonnes.

Tab. 6. Reisijate ja kaubavedu rannasõidus 1929 a.—Transport des voyageurs et des marchandises (cabotage) en 1929.

	Kaubad tonnides — Marchandises en tonnes						Reisijate arv — Nombre des voyageurs					
	Sissevedu Importation		Väljavedu Exportation		Üldtävikäik Mouvement génér.		Sisse sõitnud Entrés		Välja sõitnud Sortis		Kokku—Total	
	Üldse Gr. total	Sellest liinilae- vad - Dont par les navires de ligne	Üldse Gr. total	Sellest liinilae- vad - Dont par les navires de ligne	Üldse Gr. total	Sellest liinilae- vad - Dont par les navires de ligne	Üldse Gr. total	Sellest liinilae- vad - Dont par les navires de ligne	Üldse Gr. total	Sellest liinilae- vad - Dont par les navires de ligne	Üldse Gr. total	Sellest liinilae- vad - Dont par les navires de ligne
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Tallinn	69 360	3 557	13 692	8 799	83 052	12 356	7 824	7 822	7 890	7 876	15 714	15 698
1. Anruiaevadel	9 441	3 557	9 092	8 769	18 533	12 356	7 822	7 822	7 876	7 876	15 698	15 698
2. Mootor- ja mootor- purjelaevadel	6 221	—	684	—	6 905	—	—	—	10	—	10	—
3. Purjelaevadel	47 629	—	3 855	—	51 484	—	2	—	4	—	6	—
4. Praamidel	6 069	—	61	—	6 130	—	—	—	—	—	—	—
Pärnu	10 196	1 739	6 830	806	17 026	2 545	1 576	1 241	1 449	1 205	3 025	2 446
1	1 739	1 739	1 130	806	2 869	2 545	1 241	1 241	1 205	1 205	2 446	2 446
2	524	—	456	—	980	—	301	—	292	—	533	—
3	6 122	—	2 993	—	9 115	—	34	—	12	—	46	—
4	1 811	—	2 251	—	4 062	—	—	—	—	—	—	—
Loksa	589	394	9 239	15	9 838	400	368	368	263	263	631	631
1	394	394	15	15	409	409	368	368	263	263	631	631
2	82	—	4 498	—	4 580	—	—	—	—	—	—	—
3	123	—	4 410	—	4 533	—	—	—	—	—	—	—
4	—	—	316	—	310	—	—	—	—	—	—	—
Kuressaare	4 804	4 126	2 840	1 339	7 644	5 465	7 601	7 588	6 834	6 828	14 435	14 416
1	4 303	4 126	1 389	1 339	5 642	5 465	7 591	7 588	6 828	6 828	14 416	14 416
2	14	—	181	—	145	—	10	—	6	—	16	—
3	487	—	1 370	—	1 857	—	—	—	—	—	—	—
Narva-Jõesuu	647	—	4 224	—	4 871	—	67	—	29	—	96	—
1	—	—	165	—	165	—	4	—	1	—	5	—
2	397	—	1	—	398	—	63	—	28	—	91	—
3	224	—	1 737	—	1 961	—	—	—	—	—	—	—
4	26	—	2 321	—	2 347	—	—	—	—	—	—	—
Virtsu	1 939	908	207	183	2 196	1 091	5 193	5 176	4 825	4 813	10 018	9 989
1	749	749	165	165	914	914	1 361	1 361	1 429	1 429	2 790	2 790
2	194	159	18	18	212	177	3 815	3 815	3 384	3 384	7 199	7 199
3	402	—	24	—	426	—	17	—	12	—	29	—
4	644	—	—	—	644	—	—	—	—	—	—	—
Kärdla	1 212	842	516	295	1 728	1 137	1 958	1 938	1 982	1 982	3 940	3 920
1	842	842	295	295	1 137	1 137	1 938	1 938	1 932	1 932	3 920	3 920
2	33	—	10	—	43	—	20	—	—	—	20	—
3	310	—	211	—	521	—	—	—	—	—	—	—
4	27	—	—	—	27	—	—	—	—	—	—	—
Triigi	535	269	800	351	1 335	620	854	853	857	839	1 711	1 692
1	269	269	351	351	620	620	853	853	839	839	1 692	1 692
2	76	—	163	—	239	—	1	—	18	—	19	—
3	190	—	286	—	476	—	—	—	—	—	—	—
Võsu	35	32	1 291	—	1 326	32	311	285	356	330	667	615
1	32	32	—	—	32	32	285	285	330	330	615	615
2	—	—	3	—	3	—	26	—	26	—	52	—
3	3	—	1 288	—	1 291	—	—	—	—	—	—	—
Kulvastu	543	531	618	460	1 161	991	6 603	6 603	6 781	6 781	13 384	13 384
1	519	519	349	349	868	868	3 223	3 223	3 004	3 004	6 227	6 227
2	12	12	111	111	123	123	3 380	3 380	3 777	3 777	7 157	7 157
3	12	—	158	—	170	—	—	—	—	—	—	—
Rohuküla	561	305	509	91	1 070	396	8 483	8 455	10 318	10 308	18 801	18 763
1	305	305	429	91	734	396	8 455	8 455	10 308	10 308	18 763	18 763
2	—	—	—	—	—	—	28	—	10	—	38	—
3	256	—	80	—	336	—	—	—	—	—	—	—
Taaliku	611	551	358	337	969	888	532	532	705	705	1 237	1 237
1	551	551	337	337	888	888	532	532	705	705	1 237	1 237
2	10	—	9	—	19	—	—	—	—	—	—	—
3	50	—	12	—	62	—	—	—	—	—	—	—
Hellermaa	407	243	546	333	953	576	6 022	6 022	5 823	5 821	11 845	11 843
1	243	243	353	333	576	576	6 022	6 022	5 821	5 821	11 843	11 843
2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—
3	164	—	213	—	377	—	—	—	—	—	—	—
Haapealu	697	145	108	42	805	187	6 033	5 978	5 492	5 440	11 525	11 418
1	122	122	35	35	157	157	3 175	3 175	2 854	2 854	6 029	6 029
2	299	23	13	7	312	30	2 842	2 808	2 629	2 586	5 471	5 389
3	276	—	60	—	336	—	16	—	9	—	25	—
Paldiski	159	—	50	—	209	—	—	—	1	—	1	—
1	74	—	28	—	102	—	—	—	—	—	—	—
2	85	—	22	—	107	—	—	—	1	—	1	—
3	124	—	10	—	134	—	—	—	—	—	—	—
4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Käsmu	122	—	10	—	132	—	—	—	—	—	—	—
1	52	43	75	—	127	43	—	—	—	—	—	—
2	43	43	—	—	43	43	—	—	—	—	—	—
3	9	—	75	—	84	—	—	—	—	—	—	—
Tsitre	78	75	23	3	101	78	48	48	36	36	84	84
1	75	75	3	3	78	78	48	48	36	36	84	84
2	3	—	12	—	15	—	—	—	—	—	—	—
3	—	—	8	—	8	—	—	—	—	—	—	—
Mõntu	25	—	34	—	59	—	—	—	—	—	—	—
1	25	—	34	—	59	—	—	—	—	—	—	—
Kokku—Total	92 634	13 760	41 970	13 054	134 604	26 814	53 473	52 909	53 641	53 227	107 114	106 136
1. Navires à vapeur	19 627	13 566	14 038	12 918	38 665	26 484	42 918	42 911	43 481	43 480	86 399	86 391
2. Navires à moteur et moteur-voiles	7 941	194	6 137	136	14 078	330	10 486	9 998	10 123	9 747	20 809	19 745
3. Navires à voiles	56 489	—	16 846	—	73 335	—	89	—	—	—	106	—
4. Chalandes	8 577	—	4 949	—	13 526	—	—	—	—	—	—	—

Kuessaare						Narva			Kunda			Paldiski			Loksa			Haapsalu			Mõntu		
Sissevedu Importation		Väljavedu Exportation		Kokku Total		Sissevedu Importation	Väljavedu Exportation	Kokku - Total	Sissevedu Importation	Väljavedu Exportation	Kokku - Total	Sissevedu Importation	Väljavedu Exportation	Kokku - Total	Sissevedu Importation	Väljavedu Exportation	Kokku - Total	Sissevedu Importation	Väljavedu Exportation	Kokku - Total	Sissevedu Importation	Väljavedu Exportation	Kokku - Total
a)	b)	a)	b)	a)	b)																		
19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42
Transport des marchandises (en tonnes).																							
745	71	9413	13	10158	84	1	15583	15584	453	11067	11520	59	8053	3117	239	5343	5582	2	1237	1239		64	64
71	71	8425	13	8496	84		15583	15563	13	3875	3886		1458	1458									
209		599		808		1	20	21	356	4099	4485		122	122	236	2821	3057		326	326			
465		309		774					54	3093	3147	59	1478	1537	3	2523	2525		911	913		64	64
		80		80										8522	8522					60	60		
240				240		573	7550	8123															
							4060	4060															
							93	93															
						1306	335	1641	66	4134	422		91	91		1196	1196		375	375			
985	71	9413	13	10398	84	1880	27621	29501	519	15923	16442	59	11671	11730	239	6548	6787		1672	1674		64	64
311	71	8425	13	8736	84	389	27266	27655	13	6002	6015		9980	9980		1196	1196		375	375			
209		599		808		347	290	637	421	5370	6291		173	173	236	2880	3068		386	386			
465		309		774		1144	65	1209	85	4051	4136	59	1518	1577	3	2522	2525		911	913		64	64
		80		80																			

Transport des voyageurs (nombre).

1280	1280	1086	1036	2366	2316	6	21	27				19	33	52					32	22	54		
1280	1280	1038	1036	2318	2316	2	9	11															
6		6		12		5	3	8					1	1						2	2		
													13	10	23								
													16	11	27								
19		18		37																			
1305	1280	1110	1036	2415	2316	11	24	35				48	55	103					32	24	56		
1287	1280	1044	1036	2331	2316	2	9	11				7	9	16									
18		62		80		9	13	22				30	29	59					9	2	11		
		4		4		2	2	2				11	17	28					28	22	48		

Navigation d'après les pavillons nationaux.

Rahvuslik lipp Pavillons nationaux	Üldse - Grand total								Sellest Tallinn - Dont port de Tallinn							
	Sisse tulnud - Entrés				Välja läinud - Sortis				Sisse tulnud - Entrés				Välja läinud - Sortis			
	Arv	Maht Ton.net	Neist laaditult		Arv	Maht Ton.net	Neist laaditult		Arv	Maht Ton.net	Neist laaditult		Arv	Maht Ton.net	Neist laaditult	
			Arv	Maht Ton.net			Arv	Maht Ton.net			Arv	Maht Ton.net			Arv	Maht Ton.net
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Hannasõit - Cabotage																
Eesti	6270	369471	3157	215536	6309	365092	1934	189524	1482	83460	1282	71903	1545	101873	663	49758
Inglise	2	2070	2	2070	2	2070	2	2070				2	2070	2	2070	
Läti	2	39			2	335			1	34		1	330			2070
Norra	1	913	1	913	1	913	1	913				1	913	1	913	
Panama	1	102			1	65			1	102						
Rumeenia	2	188			6	337						1	65			
Saksa	28	17134	22	13947	29	17656	22	13842	5	3103	3	1961	22	13418	15	9604
Soome	13	681	5	151	13	831	2	179	4	52	1	24	4	418	1	92
Taani	6	4867	3	2549	5	4096	4	3223	5	3994	3	2549	1	873		
Cehhoslovakkia					2	38										
Kokku - Total	6325	386465	3190	235166	6370	391433	1965	209751	1498	90745	1289	76437	1577	119980	682	62437
1. Navires à vapeur	2048	278505	985	171928	2048	277391	939	180742	192	42120	196	30587	231	64824	106	43939
2. Navires à moteur et moteur-voiles	2150	33854	479	7533	2173	34312	243	6800	209	5091	88	3827	213	6863	74	2582
3. Navires à voiles	1988	58569	1625	45083	2003	62624	738	26234	1035	35095	1006	33391	1007	39171	437	15081
4. Chalandees	139	16037	101	10942	146	17166	45	6975	62	8439	59	8182	68	9122	5	935

TÖÖKAITSE 1929 a.

INSPECTION du TRAVAIL en 1929.

Ülevaate on lahkelt vaadatud läbi Hariduse ja Sotsiaalm. Töökaitse ja Sotsiaalkindlust. osak. direktor J. Sonin.

Sisu: 1) Tööinspektsiooni organisatsioon ja töökaitse ulatus, lhk. 396. 2) Tööinspektorite vahetalltus, lhk. 398. 3) Tööliste kaebuste põhjused, lhk. 399. 4) Seaduste rikkumine ettevõtetes, lhk. 399. 5) Ettevõtjatele ja ettevõtete juhatajatele määratud trahvid, lhk. 400. 6) Tööinspektorite vahetalltusel ettevõtjatel väljanõutud tööliste teenistus, lhk. 401. 7) Tööinspektorite ja poliisil kaudu sissenõutud haigusekindlustuse maksud, lhk. 402. 8) Ettevõtete revisjon, lhk. 402.

I. Tööinspektsiooni organisatsioon ja töökaitse ulatus.

Organisation et champ d'activité de l'inspection.

Tööinspektsiooni ametkonna isiklikus koosseisus polnud 1929 a muutus. Ametis oli endiselt 1 vanem tööinspektor, 5 jaoskonna tööinspektorit ühes 5 abiga, peale selle tarvilik kantselei töötajad, samuti endisel arvul. Üldse on töökaitse järelevalve alal alaliselt ametis olnud 14 isikut. Peale selle kasutati töötajõu puudusel samuti, kui eelmisel aastal, kantselei tööde alal veel praktikantide töötajõudu. Ühes töökaitseametkonna püsiva isikliku koosseisuga jäid, loomulikult, muutmata ka tööinspektorite jaoskondade territoriaalsed piirid (v. Eesti stat., 1929 a., lhk. 399, märke).

Töökaitseametkonna tegevuses võib märkida suurenemist iga aastaga. 1929 a. tegevus suurenes uute ja täiendavate sotsiaalseaduste makspanemisega töökaitse alal. Pandi maksuma järgmised töökaitse norme sisaldavad seadused:

1. Pagaritööstuses öötöö keelu seadus (R. T. nr. 30 — 1929 a.),

2. Töökaitse seaduste rikkumise eest administratiiv - karistamise seadus (R. T. nr. 30 — 1929 a.),

3. Võlglastelt sissenõutud summade jaotamise korra muutmise seadus (R. T. nr. 32 — 1929 a.),

4) Kollektiivlepingute seadus (R. T. nr. 33 — 1929 a.) ning

5. Laste, alaealiste ja naiste töö kohta tööstuseettevõtetes käiva seaduse § 20 muutmise seadus (R. T. nr. 95 — 1929 a.).

Nagu allpool selgub, nõudis erilist töökaitseametkonna jõupingutust pagaritööstuses öötöö keelu seaduse elluviimine. Tuleb veel tähendada, et peale otsekoheste ülesannete tööinspektoritel kulus 1929 a. palju aega era- korraliste ülesannete täitmiseks. Muide, Hari-

duse- ja Sotsiaalministeeriumi ülesandel töötati 1929 a. välja vanema tööinspektori ja jaoskondade tööinspektorite osavõttel „Kaitsetehniliste määruste kava tööstusettevõtete kohta“, milleks mõnedel tööinspektoritel, kes võtsid töödest osa algusest lõpuni, kulus ligi 2 kuud aega. Peale selle on võetud ette põhjalikke revisjone mõnede haigekassade asjaajamises, mis samuti oli seotud suure ajakuluga.

Tööinspektsiooni alla kuuluvate ettevõtete arv ja jaoskondade pindala 1929 a. lõpul.

Entreprises soumises à l'inspection du travail et l'étendue des districts d'inspection en 1929.

1.	Tööinspekts. jaosk.¹) Districts d'inspection					Kokku Total	
	I.	II.	III.	IV.	V.	1929	1928
	a) Ettevõtete arv Nombre des entreprises à la fin de l'année						
Suurtööstus—Grandes entrepr.²)	56	82	41	30	54	243	224
Kesk- ja väiketööstus—Entr. moyennes³)	314	268	135	157	241	1115	1063
Väiketööstus—Petites entrepr.²)	406	326	184	551	731	2198	2098
Kokku—Total . . .	776	656	360	738	1026	3556	3385
1928 a. arvud—Chiffres pour 1928	740	622	367	697	959	3385	--
	b) Jaoskonna pindala (tuh. km²) — Superficie (milliers de km² ³)						
	10,5	5,8	7,1	9,1	12,7	45,2	--

Töökaitse järelevalve all seisis jaoskondade tööinspektoritel 1929 a. lõpul üldse 3556 ettevõtet 3385 ettevõtte vastu aasta varem. Järelevalve all seisvate ettevõtete arv näitab kasvu kõigis ettevõtete suuruserühmades. Nimelt, ettevõtete arv, mis suur-, kesk- ja väiketööstuse seaduse kohaselt (R. T. Nr. 28 — 1920 a.) kuulub suurtööstusesse on tõusnud 1929 a. 224 pealt 243 peale (tõus 8,5% võrra); kesk- ja väiketööstuses on ettevõtete arv tõusnud 1063 pealt 1115 peale (tõus 4,9%) ja väiketööstuses 2098 pealt 2198 peale (tõus 4,8%). 1923 a. võrreldes, mil töökaitse järelevalve all oli aasta lõpul üldse 1684 ettevõtet, nende ettevõtete arv on tõusnud 81% võrra.

¹) I jsk.—Ümber 1/2 Tallinna linn, 1/2 Harjumaad, Lääne- ja Saaremaa; II jsk.—ümber 1/2 Tallinna linn, 1/2 Harjumaad ja Järvamaa; III jsk.—Virumaa; IV jsk.—Viljandi- ja Pärnumaa; V jsk.—Tartu-, Valga-, Võru- ja Peterimaa.

²) Rühmitus tehtud suur-, kesk- ja väiketööstuse seaduse kohaselt (R. T. Nr. 28—1920 a.).

³) Pindala järvedeta—Sans lacs.

Töökaitse järelevalve alla kuuluvate ettevõtete arv vastava aasta lõpuks 1923–29.
Nombre des entreprises soumises à l'inspection du travail de 1923–29 (à la fin de chaque an).

2.	Ettevõtete arv— <i>Nombre des entreprises</i>		
	Üldse Total	Sellest tegevaid ettevõtteid <i>Dont les entreprises fonctionnant</i>	
		Arv— <i>Nombre</i>	1923 = 100
1929.	3 550	3 042	181
1928.	3 385	2 953	175
1927.	3 050	2 716	161
1926.	3 032	2 744	163
1925.	2 859	2 546	151
1924.	2 143	1 886	112
1923.	1 895	1 684	100

Töökaitse järelevalve alla seatud ettevõtete arv pole tõusnud mitte seevõrt uute ettevõtete asutamise arvel, kui juba tegevate ettevõtete töökaitse järelevalve alla arvamise läbi. Suu-

rima osa ettevõtete arvu kasvust on annud just väiksemad ettevõtted, milliseid arvatakse järjest haigekassade, seega töökaitse järelevalve alla. Suur- ja kesktööstuse ettevõtete arv on tõusnud osalt uuesti avatud ettevõtete arvel, osalt aga ettevõtete arvel, kus tööliste arv on tõusnud, ja millised selle arvu kohaselt kantakse üle suuremate ettevõtete rühmadesse. Muide peale alaliste tegurite, mis põhjustavad töökaitse järelevalve all seisvate ettevõtete arvu kasvu, 1929 a. põhjustas seda osaliselt pagaritööstuse kohta maksma pandud öötöö keeluseadus. Selle seaduse maksma panemisega on tööinspektorite poolt töökaitse järelevalve alla arvatud ka rida pagaritööstuse ettevõtteid, kus palgalist tööjõudu ei kasutata.

Ettevõtete ja töötajate jaotus töötajate arvu järgi 1 juulil 1929 a.
Répartition des entreprises soumises à l'inspection du travail d'après le nombre des travailleurs au 1 juillet 1929.

3.	Töötajate arvuga— <i>Entreprises, ayant</i>										Üldse— <i>Total</i>									
	1—4 töötaja- jaga		5—20 travaille. Travail.		21—50 töötaja- jaga		51—100 töötaja- jaga		101—500 töötaja- jaga		501 ja enam töötajaga		Töötajaid <i>N. des travailleurs</i>							
	Ettevõtteid	Töötajaid	Ettevõtteid	Töötajaid	Ettevõtteid	Töötajaid	Ettevõtteid	Töötajaid	Ettevõtteid	Töötajaid	Ettevõtteid	Töötajaid	N. des entreprises			Neist alla 18 a. ²⁾				
			Ettevõtteid	Töötajaid	Ettevõtteid	Töötajaid	Ettevõtteid	Töötajaid	Ettevõtteid	Töötajaid	Ettevõtteid	Töötajaid	Mehi Hommes	Naised Femmes	Kokku Total	Mehi H.	Naised F.	Kokku Total	Töötajate üldarvust ku teinijaid ³⁾	
I. Murrud ja kaevandused	6	12	3	21	4	151	5	376	7	1677	4	2091	29	3470	1458	4928	129	46	175	128
II. Mineraalide ümbertöötam.	88	228	35	398	16	511	4	229	4	551	1	701	143	2042	570	2612	101	26	127	129
III. Metallitööstus	282	603	73	717	26	908	9	648	10	2164	2	1125	402	5723	442	6165	388	7	395	768
IV. Keemiatööstus	34	80	26	269	8	232	3	192	3	510	—	—	74	793	490	1283	3	18	21	163
V. Nahatööstus	50	168	21	185	6	191	3	172	—	—	—	—	86	525	131	656	15	5	20	67
VI. Tekstiilitööstus	68	132	43	408	7	191	3	191	7	1744	5	7662	131	3692	6636	10328	122	205	327	579
VII. Puitööstus	178	308	110	1084	44	1464	17	1126	5	1083	1	1786	355	5271	1620	6891	118	26	144	528
VIII. Paberitööstus	11	23	9	103	6	170	—	—	4	1074	1	1025	31	1943	447	2895	6	8	14	308
IX. Poligraafiatööstus	34	85	43	450	13	383	5	380	3	635	—	—	98	1168	765	1933	120	23	143	242
X. Toidu-, maitseain. ja jookide tööstus	770	1630	177	1452	26	851	11	682	7	1194	—	—	991	3559	2250	5809	124	36	160	763
XI. Kehakatte ja pudukaupade tööstus	315	541	45	404	9	254	—	—	3	495	—	—	373	630	1064	1694	44	71	115	103
XII. Ehitusetööstus	23	56	52	543	16	500	4	269	1	105	3	2929	99	3317	565	4402	12	—	12	286
XIII. Elektri ja gaasi ja veevarustus	6	13	7	70	3	102	1	51	3	582	—	—	20	742	76	818	5	—	5	281
XIV. Puhastusetööstus	75	143	10	102	3	119	—	—	—	—	—	—	38	95	269	364	9	6	15	17
XVI. Transport ja side)	17	51	22	230	10	366	7	536	2	312	—	—	58	1157	338	1495	2	—	2	244
Kokku—Total	1961	4073	670	6376	197	6393	72	4846	59	12126	17	17959	2983	34632	17141	51773	1198	477	1675	4576

Ühes ettevõtete arvu kasvuga on 1929 a. tõusnud ka tööliste arv, kes seisid töökaitse järelevalve all. 1 juulil 1929 a. oli järelevalve all üldse ligi 52 tuh. töötajat, kuna eelmisel aastal oli neid samal ajal alla 46 tuh. Neist oli tegevuses tööstuses 50,5 tuh. ning transporti ja side alal ligi 1,5 tuh. töötajat. Järelevalve all seisnud töötajate üldarvust oli 34,0 tuh. meest (üldarvust 66,3%) ja üle 17 tuh. naise (32,1%); sealjuures oli alaealisi (alla 18 aasta) 1198 meest ja 477 naist, kokku 1675 alaealist töötajat.

Uute raudteede ehitamise ja ehitustegevuse elustumise tõttu kõige suurema kasvu töökaitse järelevalve all seisvate töötajate arvu

suhtes andis 1929 a. ehitusetööstus, kus töötajate arv viimase aasta jooksul (1 juulist 1928 a. 1 juulini 1929 a.) tõusis 136% võrra (1868 : 4402). Suurema tõusu andsid veel murrude ja kaevanduste rühm (44,3%) tegevuse suurenemise tõttu turba- ja põlevkivitööstuses, tekstiilitööstus (7,3%), poligraafiatööstus (12,3%), toidu-, jookide- ja maitseainete tööstus (12,0%), kehakatte- ja pudukaupade tööstus (22,3%), elektri ja gaasi, gaasivabrikud ning veevarustus (27,3%) ning transport ja side (42,7%). Vähenemist oli märgata töökaitse järelevalve all seisvate palgaliste arvus vaid puu- (11,4%), paberi- (5,5%) ja keemiatööstuses (2,1%).

¹⁾ Transport et communication. ²⁾ Dont mineurs (au-dessous de 18 ans). ³⁾ N. de service parmi les travailleurs.

2. Tööinspektorite vahetalitus.

Entremise des inspecteurs du travail.

Tööinspektorite tegevuse üle vahetalituse alal tab. 5 esitatud andmete kohta peab tähendama,

et need ei haara täielikult käsitatavat tööinspektorite tegevusala. Tööinspektorid märgivad oma aruannetes vaid kirjalikud tööliste

kaebused ja nõuküsimised, registreerimata on aga jäetud sadadesse ulatuvad suusõnalised kaebused ja palved, samuti kaebused, milliseid tööinspektorid pole lahendanud ise. Viimaste all on mõeldud sellised kaebused, mis puudutavad tööandjate ja tööliste tsiviilvahekordi ja kuuluvad lahendamisele kohtutes.

Tööinspektorite vahetalitus ja selle tagajärjed 1925—29 a.—*Entremise des inspecteurs du travail et les résultats de 1925—29.*

4.	Tööstuses Dans l'industrie		Põllumajanduses Dans l'agriculture		Kokku—Total
	Isiklikud asjad	Kollektiivsed	Cas individuels	Cas collectifs	
Töölisel tööinspektori poole pööranud (juhtude arv) <i>Les ouvriers se sont adressés aux inspecteurs (nombre des cas)</i>					
	1929	55	235	9	1 009
	1928	149	220	1	1 964
	1927	36	176	—	719
	1926	109	1 343	4	2 686
	1925	208	1 002	28	2 707
Tööliste koguarv, kes tööinspektori poole pööranud <i>Nombre total des ouvriers, qui se sont adressés aux inspecteurs</i>					
	1929	492	235	61	1 499
	1928	670	220	2	2 486
	1927	320	176	—	1 003
	1926	785	1 343	3	3 366
	1925	1 081	1 002	100	4 312
Juhtude arv, kus tööliste nõudmised osalt või täiesti rahuldatud <i>Nombre des cas, où les demandes des ouvriers ont été satisfaites (totalemment ou partiellement)</i>					
	1929	22	69	7	333
	1928	25	64	—	339
	1927	15	89	—	304
	1926	47	869	1	1 588
	1925	114	572	14	1 461
Tööliste arv, kelle nõudmised osalt ehk täiesti rahuldatud <i>Nombre des ouvriers dont les demandes ont été satisfaites (totalemment ou partiellement)</i>					
	1929	202	69	50	622
	1928	213	64	—	527
	1927	197	89	—	486
	1926	480	869	2	2 022
	1925	1 133	572	64	2 530
% tööinspektori poole pööranud tööliste arvu kohta <i>En % au nombre total des ouvriers-déposants des plaintes</i>					
	1929	33,1	29,4	91,8	41,5
	1928	15,7	29,1	—	21,2
	1927	39,4	50,6	—	48,5
	1926	54,6	64,7	25,0	60,1
	1925	49,8	67,4	57,1	58,7

Peale 1928 a., mil kaua kestnud trükitehase streigi puhul töölised kasutasid intensiivselt tööinspektorite vahetalitust, tööliste kaebuste ja palvetega esinemise määr tööinspektorite juures tööandjate ja tööliste vahel tekkinud tüliküsimustes on 1929 a. jälle ümarguselt kahekordselt vähenenud. Seega kasutati tööinspektorite vahetalitust 1929 a. umbes sama intensiivselt kui 1927 a., mil kujunes uuesti tööinspektorite tegevuse kitsam ulatus tööliste ja tööandjate vahetalituse alal peale tööinspektiooni ametkonna kokkutõmbamist (v. Töö- ja hoolekandeministri määrus 18. XII. 1926 — R. T. nr. 99 — 1926 a.).

Üldse kasutasid tööstusetöölised 1929 a. tööinspektorite vahetalitust isiklikkudes asjades 710 juhul (1928 a. 1594 juhul), kuna kollektiivselt esitati kaebusi ja nõuküsimusi 55 juhul (1928 a. 149). Põllutöölised on kasutanud

tööinspektorite vahetalitust peaaegu eelmise aasta määral.

Tööliste kaebustega esinemise määr 1922—29 a. 1)
Proportion des plaintes de 1922—29

5.	Kaebuste arv 100 järelevalve all seelava palgalise kohta <i>Par 100 entreprises soumises à l'inspection</i>	Kaebuste ja palvetega esinenud tööliste arv 100 järelevalve all seelava palgalise kohta <i>Par 100 salariés dans les entreprises soumises à l'inspect.</i>	Tööliste arv keskmiselt ühe kaebuse kohta <i>Nombre moyen des ouvriers par une plainte</i>
1929	1,9	2,9	1,5
1928	4,3	5,4	1,3
1927	1,8	2,5	1,4
1926	6,5	8,2	1,3
1925	6,2	9,7	1,6
1924	7,6	22,6	3,0
1923	7,0	29,9	4,3
1922	7,1	47,2	6,7

Ühes kaebuste ja nõuküsimuste vähenemisega 1929 a. absoluutselt on vähenenud nende arv ka suhteliselt töökaitse järelevalve alla

1) Kuni 1927 a. — suhtarvud tööliste arvu alusel aasta lõpuks, 1928 a. peale — suhtarvud tööliste arvu alusel 1 juulil.

kuuluvate ettevõtete ja palgaliste arvule. Ka neist suhtarvudest on näha, et vahetalituse ulatus on 1929 a. olnud ligikaudu töökaitse järelvalve aparaadi kokkutõmbamise järele kujunenud vahetalituse ulatuse piirides (v. tab. 5).

Mõned tööinspektorid märgivad aruannetele lisatud seletusekirjades, et kollektiivseid kaebusi on tulnud rohkem ehitusetöolistelt. Need esitavad tihti lahendamiseks tüliküsimusi, mis ei kuulu tööinspektorite kompetentsi. Suuremal jaol ehitusetöolistest puuduvad kirjalikud töölepingud, mille tõttu süüalase lepingu tingimuste täitmise üle tekkinud tüliküsimuste lahendamine võimalik ainult kohtu teel tunnistajate varal.

1928 a. võrreldes, mil tööliste kaebustes esitatud nõudmiste rahuldamise määr oli erakordselt madal, oli osalt ehk täiesti rahuldatud nõudmiste % 1929 a. tublisti kõrgem. Üldiselt tööliste nõudmised said tööinspektorite vahetalitusel rahuldava lahenduse 1929 a. 41,6% ja 1928 a. 21,2% määral. Eelmise aastaga võrreldes, rahuldavalt lahendatud nõudmiste arv on 1929 a. tõusnud tööstusetöolistest poolt üksikult esitatud tüliküsimustes 15,7% pealt 33,1% peale (1927 a. 39,4%), kollektiivselt esitatud tüliküsimustes 31,3% pealt 53,3% peale. Põllutöolistest nõudmiste suhtes aga on tööinspektorite vahetalituse tagajärjed püsinud suhteliselt eelmise aasta piirides (v. tab. 4).

Tööliste kaebuste põhjused 1929 a. — Causes des plaintes des ouvriers en 1929.

6.	1929	%
Palgaraamatu mitteväljaandmine või valed sissekirjutused töölepingut puutuvate tingimuste üle — <i>Absence des livrets d'engagement ou inscriptions fausses dans ces livres</i>	106	8,4
Töölihtlaskmine enne palkamise tähtaja lõppu — <i>Résolution du contrat d'engagement avant la terme</i>	202	16,0
Palga mitteväljaandmine ja kinnipidamine — <i>Retenu des gains</i>	625	49,5
Palga vähendamine — <i>Diminution des salaires</i>	32	2,5
Haiguste puhul arstiabi puudumine (mittesaamine või korratu saamine) — <i>Absence (totale ou partielle) de secours médical à cause de maladie</i>	72	5,7
Tööõnnetuste vastu kindlustus-seaduste rikkumised — <i>Contraventions à la loi d'assurance contre les accidents du travail</i>	145	11,5
Pagaritööstuses öötöö keeluse rikkumine — <i>Infractions au loi sur le travail de nuit dans les boulangeries</i>	12	1,0
Muud — <i>Autres</i>	68	5,4
Kokku — Total	1 262	100

3. Tööliste kaebuste põhjused.

Causes des demandes des ouvriers.

Asjaolude hulgas, mis 1929 a. on põhjustanud tööliste esinemist kaebustega ja nõuküsimustega tööinspektorite juures, on esikohal tööandjate poolt palga mitteväljaandmine ja palgast kinnipidamine. Sel motiivil esitatud kaebused tegid kaebuste üldarvust ligi 50%. Palgatülid esinevad põllutöolistel kaebuste põhjustena palju suuremal määral, kui tööstusetöolistel. Üks tööinspektoritest tähendab selle kohta oma seletuskirjas, et põllupidajad ei pea suvilistele ja karjalastele korralikku palgamaksmist tähtsaks. Karjaste suhtes tekkivat palgatülisid sel põhjusel, et kooliealised asudes koolitööle ei saa käia kuni hilissügiseni karjas; tööandjad aga arvavad olevat neil juhtudel õiguse palga kinni pidamiseks. Kaaluvalt esinevad veel kaebuste põhjustena töölt lahti laskmine enne palkamise tähtaja lõppu (16,6%), tööõnnetuste vastu kindlustuse seaduste rikkumine (11,5%), palgaraamatu mitteväljaandmine või valed sissekirjutused palgaraamatusse töölepingut puutuvate tingimuste üle, mis on sisuliselt töölepingu võltsimine (8,4%) ning, lõpuks, haiguste puhul korratu arstiabi saamine või täielik puudu-

mine. Muide, võib tähendada, et 1929 a. maksuma pandud öötöö keeluseaduse rikkumise üle pagaritöolistelt on tulnud vähe kaebusi — arvult kõigest 12, mis teeb kaebuste üldarvust vaid 1%.

4. Seaduste rikkumine ettevõtetes.

Infractions aux lois dans les entreprises soumises à l'inspection du travail.

Tööinspektorid märkisid 1929 a. aruannetes 5733 töökaitse seaduse rikkumist 1928 a. 4110 juhu vastu, mis näitab registreeritud seaduste rikkumiste tõusu 39,3% võrra. Peab aga hoiduma tegemast ekslikke järeldusi töökaitse seaduse täitmise suhtes toodud arvude põhjal.

Nagu tööinspektorite seletuskirjadest selgub, 1929 a. registreeritud seaduste rikkumiste tõusu põhjuseks ei olnud mitte sedavõrd töökaitse seadustes ja määrustes ettenähtud nõuete korratum täitmine ettevõtjate poolt, kui aktiivsem tööinspektorite nõudmine töökaitse seaduste täitmise suhtes. Tööinspektorite aktiivsem tegevus sel alal oli aga põhjustatud osalt haigekassade soovil, osalt pagaritööstuses öötöö keeluseaduse maksmapanemisest, osalt aga töökaitse aparaadi üldiselt aktiivsemast tegevusest.

Sagedalt korduvate seaduste ja määruste rikkumiste eest ettevõtjatele tehtud märkused ja protokollid ning nende vahekord %s 1928—29.
Nombre des procès-verbaux dressés et observations faites par les inspecteurs du travail à cause des infractions plus fréquentes de 1928—1929.

7.	1929			1928			1929			1928			% au nombre total	
	Märkused	Protokollid	Kokku	Märkused	Protokollid	Kokku	%			%				
							Observa- tions	Procès- verbaux	Total	Observa- tions	Procès- verbaux	Total		
Määrused palgaraamatute asjus — <i>Règles concernant livrets d'engagement</i>	464	118	582	308	85	393	79,7	20,3	100	10,1	78,4	21,6	100	9,6
Töölise elu, tervise ja kõlbluse kaitsmise asjus — <i>Concernant la protection de la vie, de la santé et de la morale des travailleurs</i>	592	21	613	523	36	559	96,6	3,4	100	10,7	93,6	6,4	100	13,6
Haigekassade asjus — <i>Concernant les caisses-maladie</i>	766	470	1236	382	466	848	62,0	38,0	100	21,6	45,0	55,0	100	20,6
Statistiliste andmete mittesaamise pärast — <i>Concernant l'envoi des statistiques</i>	1809	190	1999	1260	116	1376	90,5	9,5	100	34,9	91,6	8,4	100	33,5
Tööstusliku töö seaduses nõutud raamatute asjus — <i>Non-observation des règles, concernant les livres exigés par les lois</i>	374	11	385	360	19	385	97,1	2,9	100	6,7	95,1	4,9	100	9,4
Sisekorramääruste puudumise pärast — <i>Manque du règlement du travail</i>	119	8	127	186	9	195	93,7	6,3	100	2,2	95,4	4,6	100	4,7
Muud — <i>Autres</i>	650	141	791	320	34	354	82,2	17,8	100	13,8	90,4	9,6	100	8,6
Kokku—Total	4774	950	5733	3345	765	4110	83,3	16,7	100	100	81,4	18,6	100	100

Eriti haiguse kindlustuse-seaduse kohta tuleb tähendada, et selle korratu täitmise läbi ettevõtted tekitavad haigekassadele kahju kahel teel. Peamine viga, mis on suuremaks paheks ettevõtjate ja haigekassade vahekorras, on korratu haiguskindlustuse maksude tasumine. Alatasa osa ettevõtteid, eriti just väiksemaid, on haigekassadele haiguskindlustuse makse võlgu, mille pealt maksetakse viivitusprotsente (1% kuus). Sel alal on haigekassadel mõnede ettevõtjatega konflikte, kus juures viimastel tuleb tarvitada tööinspektorite abi maksude sissenõudmiseks. Peale selle, mõned ettevõtjad ei anna haigekassadele korralikult teateid tööliste töölt lahkumise üle. Selle läbi haigekassadel tekib teatud arv liikmeid, kes kaotanud haigekassalt abisaamise õigused, vormiliselt aga kasutavad neid edasi. Need mõlemad pahed on kestnud järjekindlalt juba aastaid, mis on sundinud haigekassasid endid ja tööinspektoreid astuma aktiivsesse võitlusse nende pahede vastu. Nii, haigekassade asjus tööinspektorid tegid ettevõtjatele märkusi 1928 a. 382, 1929 a. 766, protokolle aga mõlemal aastal peaaegu võrdselt.

Pagaritööstuses öötöö keeluseaduse elluviimisel erilisi raskusi ette pole tulnud; kuid seadusest üleastumise juhte on siiski. Seaduse elluviimiseks on tööliskond ise aidanud kaasa osalt oma kutseühisuste kaudu, osalt vahetult. Mitmel juhul tööinspektorid on teateid saanud nimetatud seaduse rikkumise üle pagarite ametiühisustelt, vahest üksikutele töölislitele. Kogusummas tööinspektorid tegid ettevõtjatele öötöö keeluseaduse rikkumise eest pagaritööstuses 9 märkust ja 97 protokollid.

Üks tööinspektoritest märgib seletusekirjas, et sellest seadusest üleastujad olid ettevõtted, kus valmistati madala kvaliteediga

kaupu. Töötades öösiti, neil võimaldus tundidel, mil pagaritööstuse seaduste tagavarad kauplustes tavaliselt on juba lõpul, toimetada omad saadused enne teisi müügile.

Silmnähtavalt on kasvanud ka tööinspektorite poolt mitmesuguste andmete korratu saatmise pärast ettevõtjatele tehtud märkuste ja protokollide arv (v. tab. 8).

Seaduste rikkumiste ning sel puhul ettevõtjatele tehtud märkuste ja protokollide arv 100 järelevalve all seisva ettevõtte kohta 1925—29.
Infractions aux lois, procès-verbaux et observations par 100 entreprises de 1925—29

8.	Seaduste rikkumiste arv <i>Cas des infractions</i>	Märkuste arv <i>Nombre des observations</i>	Protokollide arv <i>Nombre des procès-verbaux</i>
1929	161,2	134,3	28,9
1928	126,4	102,9	23,5
1927	105,5	82,9	22,6
1926	105,4	82,3	23,1
1925	107,6	96,4	11,2

Üldiselt töökaitse seaduste ja määruste rikkumiste puhul tööinspektorid on 1929 a. piiratud rohkem märkustega. Iga 100 seaduse rikkumise kohta tegid tööinspektorid märkusi 1929 a. 83,9 ja 1928 a. 81,4. Teistel juhtudel, mil seadustest üleastumised kandis tösisemat iseloomu, seati kokku protokollid — 1929 a. 16,7%, 1928 a. 18,6% seaduste rikkumiste üldarvust.

5. Ettevõtjatele ja ettevõtjate juhatajatele määratud trahvid.

Amenes infligés aux chefs ou propriétaires des entreprises.

Töökaitse seaduste ja määruste rikkumise ja nende täitmata jätmise pärast ettevõtjatele ja ettevõtjate juhatajatele määratud trahvid on ar-

viliselt tõusnud 1929 a. 15,0% võrra. Vähemalt tõusu näitavad kohtuotsusega määratud trahvid (2,0%), kuna vanema tööinspektori otsusel määratud administratiiv trahvid on tõusnud arviliselt 2½-kordseks (60 : 145). Ligikaudu

Tööstusettevõtete omanikele ja juhatajale määratud trahvid 1925—29 a.
Amendes infligées aux chefs ou propriétaires des entreprises industrielles de 1925—29.

9.	Juhtude arv—Nombre des cas				Summa (kr.)—Somme (kr.)			
	Vanema tööinspek- tori otsuse põhjal (administratiiv trahvid)	Kohtu otsuse põhjal	Kokku	% 1925=100	Amendes administ- ratives (par l'inspecteur- en- chef)	Amendes juuti- ciaires (par tribunal)	Total	% 1925=100
1929	145	611	756	298	7 947	6 755	14 702	279
1928	60	594	654	257	2 725	5 996	8 721	165
1927	32	619	651	256	1 745	5 162	6 907	131
1926	47	387	434	171	2 100	4 350	6 450	122
1925	21	233	254	100	2 265	3 010	5 275	100

samas vahekorras on tõusnud nimetatud ot-
sustega määratud trahvisummad. Administ-
ratiiv korras määrati trahve 1929 a. üle 100%
võrra rohkem, kui eelmisel aastal (2,7 tuh. kr
pro 7,7 tuh. kr). Ettevõtjate trahvimine ei ol-
nud 1929 a. mitte üksnes sagedam, vaid ka
valjum, kui eelmisel aastal. Administratiiv
korras määratud keskmine trahvisumma tõu-
sis 45,4 kr pealt 54,8 kr peale (tõus 20,7%), koh-
tuotsusega määratud trahvid tõusid aga kesk-
miselt 10,1 kr pealt 11,1 kr peale (tõus 9,9%).
1925 a. võrreldes, trahvimiste sagedus ja trah-
vide summa on tõusnud ligi kolmekordseks.
Ettevõtjate karistamine rahatrahviga samuti
trahvide summa on tõusnud peamiselt öötöö
keeluseaduse maksmapanemise tõttu pagari-
tööstuses. Seda võib öelda nii administratiiv-
korras, kui kohtuotsustega määratud trahvide
kohta. Et tagada öötöö keeluseaduse korra-
likku täitmist juba algusest peale kõigis pa-
garitööstuse ettevõtetes, tuli mitmeid seadu-
sest üleastujaid — pagaritöökodade pidajaid —
seaduse jõusse astudes, karistada esialgu kõr-
gete rahatrahvidega. Peale selle trahvimiste
sagedus on tõusnud seetõttu, et jaoskondade
tööinspektorid väiksemaid ettevõtteid, kus
töökaitse seaduste täitmine üldiselt nõrgem,

1929 a. revideerisid rohkem, kui eelmistel aast-
tatel. Loomulikult, leiti seal töökaitse sea-
duste täitmise suhtes ka rohkem väärnähtusi.
See andis jaoskondade tööinspektoritele põh-
just teha vanemale tööinspektorile rohkem
ettepanekuid ettevõtjate trahvimiseks. Tuleb
ühtlasi tähendada, et trahvimiste sagedust ja
trahvisummasid on tõstnud üldiselt kõvem
töökaitseaparaadi kontroll ettevõtete tegevuse
üle töökaitse seaduste täitmise suhtes, kuna
varem seaduste mittetundmist võeti rohkem
vabandava põhjusena ja seaduste nõuete kor-
ratu täitmise pärast trahviti harvemini.

6. Tööinspektorite vahetallitusel ette- võtjate väljanõu- tud tööliste tee- nistus.

Gains reçus par les
ouvriers grâce à l'interven-
tion des inspecteurs
du travail.

Kuigi töökaitseametkond
1926 a. läbiviidud organi-
satsioonilise ümberkorral-
duse järgi oma edaspidise
tegevuse kava kohaselt
tööliste nõudmised töö-
andjate vastu väljamaks-
mata palkade suhtes pidi jätma kohtute la-
hendada, kui tööliste tsiviilnõudmised tööand-
jate vastu, on ometi, nagu näitavad viimase
3 aasta andmed, tööinspektorite vahetallitus
tööliste teenistuse väljanõudmise alal olnud
möödapääsematu.

Tööinspektorite vahetallitusel ettevõtjalt väljanõutud tööliste teenistusesummad 1925—29 a.
Gains reçus par ouvriers grâce à l'intervention des inspecteurs du travail de 1925—29.

10.	Tööstus—Industrie		Põllumajandus—Agriculture		Kokku—Total	% (1925=100)
	Isiklike nõuete puhul	Kollektiivnõuete puhul	D'après de réclama- tions individuelles	D'après de réclama- tions collectives		
a) Juhtude arv — Nombre des cas						
1929	880	40	205	7	632	58,8
1928	239	34	101	1	375	34,9
1927	132	8	68	—	208	19,4
1926	319	31	500	3	853	79,4
1925	502	74	491	7	1 074	100
b) Teenistusesumma (tuh. kr.) — Montant des gains (en milliers de kr.)						
1929	4,7	20,7	2,4	0,3	28,1	37,7
1928	4,7	5,6	2,0	—	12,3	16,5
1927	8,5	5,8	3,4	—	17,7	23,7
1926	21,7	16,7	22,8	0,4	61,6	82,6
1925	24,0	31,7	18,2	0,7	74,6	100
c) Keskmine nõude-summa (kr.) — Montant d'une demande de gain (kr.)						
1929	12	518	12	43	45	65,2
1928	20	166	20	—	33	47,8
1927	64	722	50	—	85	123,2
1926	68	539	46	138	72	104,3
1925	48	429	37	102	69	100

Üks tööinspektoritest tähendab oma seletuskirjas, et praeguse raske majandusliku olukorra tõttu on korralik palkade maksamine raskendatud ja paljudel juhtudel leiab täitmist vaid kohtukorras. Et puudub (tähendatud tööinspektori jaoskonnas) maksuta juriidiline nõuanne, siis sellele vaatamata, et tööinspektor maksva korra järgi ei saa töölistele kuigi palju abiks olla, pööravad nad siiski oma nõudmistega tööinspektori poole. Tuleks tähendada, et sageli honorar juriidilise nõuande eest ületab nõudmistee summa. Maksuta juriidiline nõuanne on sellistel juhtudel täiesti tarvilik. Tööinspektorite tegevus tööliste teenistuse väljanõudmise alal on viimasel 3 aastal kasvanud. Kui tööinspektorid tööliste teenistuse nõudsid ettevõtjatelt välja 1927 a. 208 juhul, siis tõusis selliste juhtude arv 1929 a. juba 632 peale. Ühes teenistuse väljanõudmise sagedusega on tõusnud samal ajal ka väljaõutud teenistuse üldsumma ümmarguselt 60% võrra (17,7 tuh. kr pro 28,1 tuh. kr).

7. Tööinspektorite ja politsei kaudu sissenõutud haiguskindlustusemaksud.

Contributions perçues sur demande des caisses-maladie.

Haiguskindlustuse maksumade sissenõudmine ettevõtjatelt politsei kaudu vastuvaidlemata korras on 1929 a. ulatuselt olnud palju laiem, kui eelmisel aastal. Sissenõudmise sagedus on tõusnud ligi 80% võrra (2 298 : 1 299) ja sissenõutud maksude summa ümmarguselt 50% võrra (204,5 tuh. kr pro 135,5 tuh. kr). Esitatud andmed näitavad, et haiguskindlustusemaksude sissenõudmine on suurenenud väikeste summade sissenõudmistele. Haigekassadega ühendavad korraldusi oma haiguskindlustusemaksude arveid rohkem väiksemate ettevõtete pidajad, kelle ettevõtte kuuluvad ühishaigekassade alla. 1929 a. haigekassad on hakanud energiliselt nõudma võlgnevaid kindlustusemaksu.

Haigekassade kaebuste puhul ettevõtjalt väljanõutud haiguskindlustusemaksud 1925—29 a.

Contributions perçues sur demande des caisses-maladie de 1925—29.

11.	Sissenõutud tööinspektorite kaudu <i>Par l'intermédiaire des inspecteurs</i>	Sissenõutud tööinspektori korraldusel politsei kaudu vastuvaidlemata korras <i>Par police (sur la base des résolutions des inspecteurs)</i>	Kokku <i>Total</i>	%
a) Juhtude arv— <i>Nombre des cas</i>				
1929	1	2 297	2 298	232
1928	1	1 298	1 299	131
1927	5	1 538	1 543	156
1926	113	1 846	1 959	198
1925	209	780	989	100
b) Kindlustusemaksud (tuh. kr)— <i>Primes de l'assurance (en milliers de kr)</i>				
1929	0,7	203,8	204,5	152,8
1928	0,5	135,0	135,5	101,3
1927	0,8	140,2	141,0	105,4
1926	8,5	168,1	171,6	128,3
1925	21,5	112,3	133,8	100

Korratu kindlustusemaksude tasumine on tingitud peamiselt kahest asjaolust — korraldust asjaajamisest väiksemates ettevõtetes ja majanduslikkudest raskustest. Tuleks ühtlasi tähendada, et viivitusprotsent (1% kuus) võlgnevate summade pealt, mis võrdub ligidalt pankade diskontoprotsendile, on seevõrt madal, et see ettevõtteid, kes suurel määral nii-kui-nii töötavad laenatud kapitaliga, ei erguta haiguskindlustuse makse korralikult tasuma. Viivituseprotsent ei ole ettevõtjatele koormavam kui harilik pangaprotsent.

8. Ettevõtete revisjon.

Visites des inspecteurs du travail dans les entreprises.

Erakorraliste ülesannete tõttu, milliseid nimetasime eelpool, tööinspektorid on suutnud 1929 a. ettevõtetes revisjoni viia läbi tunduvalt vähemal määral kui eelmisel aastal. Revideeritud on vaid ümmarguselt 1/3 ettevõtete üldarvust, kuna eelmisel aastal revideeriti tublisti üle 1/3. Ühes revisjoni sageduse langusega suhteliselt ettevõtete arvule on 1929 a. langenud suhteliselt tööliste üldarvule ka töötajate arv ettevõtetes, kus toimetati revisjoni (64,1% : 74,6%). Selle põhjuseks on osalt ka asjaolu, et töökaitse järelvalve alla on arvatud rida uusi ettevõtteid.

Ettevõtete revisjoni sagedus 1928—1929 a.
Fréquence de visite des entreprises.

12.	Revideeritud ettevõtete % <i>% de entreprises visitées</i>		Töötajate % revideeritud ettevõtetes järelvalve all seisvate töötajate üldarvust <i>% des travailleurs des entreprises visitées (au total des travailleurs dans les entreprises soumises à l'inspection)</i>	
	1929	1928	1929	1928
I jaoskond	32,5	45,6	64,3	73,6
II district	31,5	44,4	61,4	65,5
III "	29,2	68,8	91,2	99,4
IV "	23,8	36,8	55,5	74,1
V "	12,5	23,9	32,3	39,1
Keskmine — <i>Moyenne</i>	24,4	38,2	64,1	74,6

Ettevõtete revisjoni sagedus on langenud erandita kõigis tööinspektiooni jaoskondades (v. tab. 12), eriliselt aga jaoskondades, milliste tööinspektorid asuvad väljaspool Tallinnat. Erakorraliste ülesannete täitmisel neil läks kaduma rohkem tööaega, mille tõttu nende jaoskondades ettevõtete revisjon kannatas rohkem kui I ja II jaoskonnas. III jaoskonnas revisjoni sagedus on langenud osalt selle tagajärjel, et jaoskonnas laiendati töökaitse järelvalvet rea uute ettevõtete peale.

Nagu näha tab. 12 toodud andmetest, on töökaitse järelvalve ametnikkude poolt toimetatud ettevõtete kohapealse revisjoni sagedus õige madal. Revisjoni sageduse seisukohalt tööinspektiooni jaoskonnad võib jagada kahte, nimelt kõrgema (I—III jaoskond) ja

Tööinspektori revideerimis- ja muud ametkäigid 1929 a.—Visites des inspecteurs du travail dans les entreprises en 1929.

13.	1. VII. 1929			Ettevõtete arv, kus käikud—Nombre des entreprises visitées	Käikude arv—Nombre des visites				Mis põhjustel ettevõtteis käidud—Causes des visites					
	Järevalve all t-gevald ettevõtteid—Nombr. des entrepr. soumises à l'inspection	Tööajaid järevalve all olevais ettevõtet. — Nombre des travail. dans les entrepr. soumises à l'inspect.	Revideeritud ettevõtete arv N. des entreprises visitées		Üks kord—Une fois	Kaks korda—Deux fois	Kolm korda—Trois fois	Neit ja enam korda—Quatre fois et plus	Üldarv—Total	Ettevõtte revideerimise inspektorit t-gevaldiga genereeritud	Tööajate kaubuste läbivaatamine Demandes	Tööõnnetuste uurimine Instruction à l'occasion de l'accident	Sireiktide ja rahuuste puhul—Grèves etc.	Muri põhjustel—Autres
I. Murrud ja kaevandused	29	4 928	9	2 515	5	3	—	1	15	—	13	2	1	—
II. Mineraalide ümbertöötam.	148	2 612	37	2 145	30	6	—	2	46	3	36	8	—	—
III. Metallitööstus	402	6 165	102	3 630	88	11	1	2	121	99	99	11	3	6
IV. Keemiatööstus	74	1 283	46	1 082	41	4	1	—	52	—	41	2	2	7
V. Nahatööstus	86	656	30	502	29	4	1	—	32	—	31	1	—	—
VI. Tekstiilitööstus	131	10 328	54	9 289	38	4	4	8	105	3	50	27	8	14
VII. Puutööstus	355	6 891	132	4 738	116	15	2	1	156	—	122	16	10	2
VIII. Paberitööstus	31	2 395	15	2 247	8	4	3	—	25	3	18	2	3	—
IX. Poligraafitööstus	98	1 933	36	1 302	29	6	1	—	44	—	41	—	1	2
X. Toidu-, maitseain. ja jookide tööstus	991	5 609	286	2 549	237	29	12	8	378	151	311	46	1	20
XI. Kehakate ja pudukaupade tööstus	373	1 694	61	897	56	3	2	—	67	1	60	3	—	4
XII. Ehitustööstus	99	4 402	14	1 554	13	—	—	1	20	—	14	2	—	—
XIII. Elektrijaamad ning gaasi ja veevarustus	20	818	3	466	1	2	—	—	5	—	3	2	—	—
XIV. Puhastustööstus	88	361	24	140	23	1	—	—	25	—	25	—	—	—
XVI. Transport ja side ¹⁾	58	1 495	4	69	4	—	—	—	4	—	—	—	—	—
Kokku—Total	2983	51 773	853	33 175	718	89	27	22	1 095	161	868	122	29	55
1928 a. arvud—Chiffres de 1928	2716	45 486	1105	33 095	928	139	28	17	1 372	29	1 174	44	23	68

madalama (IV ja V jaoskond) ettevõtete revisjoni sagedusega rühma. Ettevõtete revisjoni teeb raskeks asjaolu, et jaoskonnad on suured. Näiteks, IV jaoskonda kuuluvad Viljandi- ja Pärnumaa ühes linnade ja alevitega, inspektori asukohaga Viljandis. Pärnus on inspektoril vaid kõnetunnid teatud päeval. Nõnda kuulub tööinspektoril kahe linna vahel ametisõitudeks hulk aega. Veel suurem territoriaalselt on V jaoskond, kuhu kuuluvad Tartu-, Valga-, Võru-, ja Petserimaa ühes linnade ja alevitega. Seetõttu ka revisjoni sagedus on selles jaoskonnas 2–3 korda madalam kui muus jaoskondades. 1929 a. revisjoni sageduse järgi otsustades, iga ettevõtte võib siin revideeritud saada keskmiselt kord 8 aasta jooksul. Loomulikult, revideeritakse rohkem kättesaadavamaid suuremaid ettevõtteid, millised asuvad linnades, alevites, s.o. ühendusteede ligiduses, kuna rohkem revideerimata jäävad sisemaal, osalt ka linnades asuvad väiksemad ettevõtted.

Suurem jagu ettevõtteid (83,6%) on revideeritud 1929 a. üks kord, korduvalt revideeriti aga: 2 korda — 10,3%, 3 korda — 3,2% ning 4 korda ja enam — 2,0% revideeritud ettevõtete üldarvust (v. tab. 13).

Nagu tab. 14 andmetest näha, samuti kui eelmiselgi aastal, umbes 56% tööajast ettevõtete revisjoni alal, tööinspektoritel on ku-

Tööinspektori tegevuse muud iseloomustused. Autres caractéristiques de l'activité des inspecteurs.

14.	1929	1928	
Keskmiselt mitmel kalendripäeval iga tööinspektor on revideerimistel ja ametikäikudel olnud	Inspekt. asukoha linnas	94	76
	Väljaspool	74	61
Kokku	168	137	
Mitmel ööl ametikäikudel olnud	Inspekt. asukoha linnas	24	6
	Väljaspool	72	10
Kokku	96	22	
Sõidetud või käidud kilomeetrite arv ametikäikude puhul ettevõtteis väljaspool asukoha linna	Raudteel	25 070	23 923
	Laeval	354	474
	Muul veoriistal	4 749	5 326
	Jalgsi	412	439
Kokku	30 585	30 162	
Kohtuasutis käidud	Süüdistajana	66	87
	Tunnistajana	32	9
	Eksperdina	9	9
	Kokku	107	105
Osa võtnud omavalits. tööstusekomisjoni koosolekutest	48	59	
Muudest komisjonidest ja koosolekutest osa võtnud	230	78	
Asjatoimetuste arv	15 321	17 072	
Sisestulnud kirjade arv	46 220	35 780	
Väljaläinud kirjade arv	38 297	38 464	
Revideeritud haigekassade arv	15	18	

lunud revisjoniks oma asukoha linnas. Samast tab. selgub, et muu tegevus tööinspektorite jaoskondades on püsinud ligidalt eelmiste aastate piirides. Erakordselt on suurenenud vaid ööside ametikäikude arv, mida põhjustas just öötöö keeluseaduse makspanek pagaritööstuses.

Töökaitse kohta Keskbüroo väljaandets enim ilmunud artiklid ja andmed:

Töökaitse 1928 a. E. Stat. Nr. 92 (7)—93 (8), 1929 a., lhk. 399—405.
 „ 1921—26 a. E. Stat. Nr. 78 (12), 1927 a., lhk. 696—704.

¹⁾ Transport et communication.

PANDIMAJADE TEGEVUS 1929 a.

LOMBARDS en 1929.

Sisu: 1) Pandimajade operatsioonid, lhk. 404. 2) Pantlaenude summad 1929 a., lhk. 405. 3) Pantlaenude rühmitus suuruse järgi Tallinna pandimajas, lhk. 406. 4) Oksitud pandid, lhk. 406. 5) Laenuitingimused pandimajades ja pandimajade rahaline seisund, lhk. 406.

Pandimajad on üldiselt oluliseks lüliks krediit- ja säästutiste reas ja, nagu pandimajade tegevuse kohta käivad andmed näitavad, on need ka meie oludes hädavajalised. Krediit- ja säästutistena pandimajad on teotsenud väga intensiivselt, järjest laiendades oma tegevust, vaatamata, et kapitali ja ruumide puudus seda alati on takistanud. Muide, Tallinna linna pandimaja on ruumide puudusest saanud üle, kuna selle hoonetele ehitati üks kord peale.

1. Pandimajade operatsioonid.
Opérations des lombards.

Viimastel aastatel on vahetpidamata teotsenud 2 omavalitsuse pandimaja — Tallinna linna pandimaja ning Tartu linna laenukassa ja müügi-

saal. Tallinna linna pandimaja teotes 1929 a. juba 18 aastat. 2 erapandimaja, milliste põhikirjad rahaministri poolt kinnitati juba 1927 a., pole alustanud senini veel tegevust. Need asutised, mis põhikirja järgi aktsiaseltside näol pidid kutsutama ellu, nähtavasti jäävadki avamata. Arvatavasti on selle põhjuseks raha puudus.

Pandimajade tegevuses tähtsama alana esikohal on lühiajaliste laenude andmine pantide vastu. Peale selle võetakse asju komisjonimüügile ja hoiule. Tallinna pandimajas kõrvaliste operatsioonidena tähtsam on komisjonimüük, Tartus aga — asjade võtmise hoiule.

Pandimajade operatsioonid 1922—29 a. — Opérations des lombards de Tallinn et Tartu de 1922—29

1.	Operatsioonide arv keskmiselt päevas Nombre d'opérations par jour	Pantide arv — Nombre des gages										Komisjonimüügile toodud asjad Objets apportés pour la vente		Vastuvõetud hoiusjade arv Objets acceptés pour présentation
		Vastuvõetud pandid Entrés par engagement					Väljalasitud pandid Sortis par déengagement	Eelarveaasta lõpul A la fin de l'année budgétaire	Kogu arv Total	Neist müüdud asjade arv % Pontis les objets vendus en %				
		Riiidevarustus Vêtements	Muid pandid Autres gages	Kokku—Total	% (1922=100)									
					Riiidevarustus Vêtements	Muid pandid Autres gages					Kokku Total			
Tallinn														
1929	536	35 541	20 873	56 414	320,0	261,2	295,4	54 794	32 418	3 927	88,8	...		
1928	537	35 339	20 747	56 086	318,2	334,8	325,1	60 946	30 798	4 878	83,4	...		
1927	467	27 652	18 827	46 479	249,0	235,6	243,4	43 250	29 658	5 115	76,9	...		
1926	404	24 392	10 963	41 345	219,5	212,3	216,5	37 812	26 429	4 529	71,3	...		
1925	352	19 095	13 132	32 227	172,0	165,0	169,0	32 802	22 890	3 031	70,9	...		
1924	351	25 290	16 729	42 019	227,7	209,4	220,0	35 758	23 418	1 012	71,6	76		
1923	261	19 562	13 330	32 892	176,1	166,8	172,2	28 544	17 157	1 040	78,2	235		
1922	174	11 106	7 990	19 096	100	100	100	18 467	10 809	1 043	62,7	225		
Tartu														
1929/30	124	...	...	20 052	...	...	...	16 943	13 997	—	—	105		
1928/29	123	...	...	19 559	...	...	...	16 492	12 106	8	101	66		
1927/28	111	...	...	22 103	...	...	...	19 476	10 229	34	88,2	32		
1926	117	...	...	17 747	...	...	...	16 458	8 914	6	83,3	108		
1925	102	...	...	15 245	...	...	...	14 738	8 257	10	100	61		
1924	106	...	...	15 669	...	...	...	15 613	8 177	9	100	68		

Jälgides pandimajade tegevust tab. 1 esitatud andmeil, tulevad Tallinna pandimaja kohta jätta vahele 1928 a. andmed, kuna need uute pantlaenude ja kustutatud laenude kohta on suurendatud kunstlikult. Ühes üleminekuuga uuele valuutaühikule — kroonile — 1928 a. esimesel poolaastal kirjutati välja uued

pandimaja piletid kõigile klientidele, kes pikendasid oma laenu. Seega arvestati osa laene kahekordselt ja uute laenude arv tõusis kunstlikult ümberkirjutatud laenupäberite võrra. Sellestasust on osalt tingitud pantlaenude arvuline tõus ka Tartu pandimajas 1927/28 a.

1) 1927 a. peale eelarveaasta loetakse Tartu pandimajas 1 aprillist 31 märtsini. Selle tõttu 1927/28 a. all märgitud andmed käivad 15 kuu kohta—1927 kalendriaasta ja 1925 a. esimese kolme kuu kohta.

Kui jätta vahele 1928 a., mil segavad mõjud ei anna tõetruud pilti pandimajade tegevusest, näeme, et pandimajade tegevus 1925 a. alates iga aastaga on hoogsamalt arenenud. 1929 a. näeme jälle uut tõusu. Tallinna pandimajas uute pantlaenude arv on 1929 a. tõusnud, võrreldes 1927 a., ümmarguselt 10 tuh. ehk 20% võrra. Väikest tõusu näitas ka Tartu pandimaja tegevus.

Tallinna pandimajas erilist tõusu näitasid 1929 a. pantlaenude riidevarustuse kindlustusel (35 541 : 27 652 ehk 129 : 100), kuna pantlaenu muude esemete kindlustusel, nagu kallismetallid ja esemed neist, jalgrattad, õmb-lusemasinad, fotoaparaadid j.n.e., sarnast tõusu ei osuta (20 873 : 18 827 ehk 111 : 100). Nähtavasti on pandimaja laene intensiivsemalt kasutanud rahva vaesemad kihid, mida võis põhjustada 1929 a. erakordne elumaksu-muse tõus.

Vastuvõetud riidevarustuse ja muude pantide vahekord Tallinna linnas pandimajas 1925—29 a.
Rapport entre les articles de vêtement et autres objets parmi les gages du lombard de Tallinn de 1925—29.

2.	Arvuline vahekord <i>D'après le nombre</i>		Vahekord hinnatud väärtuse järgi <i>D'après la valeur</i>	
	Riide- varustus	Muud pandid	Võetud	Autres gages
	%			
1929	63,0	37,0	47,9	52,1
1928	56,9	43,1	43,7	56,3
1927	59,5	40,5	44,7	55,3
1926	50,0	41,0	45,1	54,9
1925	50,2	40,8	47,2	52,8

Ühes muude pantlaenude väiksema tõusuga on suhteliselt tõusnud riidevarustuse vastu

väljaantud pantlaenude tähtsus niivõrd laenu arvu kui laenusumma järgi. Laenu arvu riidevarustuse kindlustusel on tõusnud 56,0% pealt (1928 a.) 63,0% peale laenu üld-arvust; siia liiki kuuluvate laenusummade osaline tähtsus on aga kasvanud 43,7% pealt 47,0% peale pantlaenu üldsummast (v. tab 2). Viimase 5 aasta jooksul pantide arv riidevarustuse näol pole olnud kunagi suhteliselt nii suur, ega muude pantide arv nii väike kui 1929 a.

Vastandiks pantlaenu arvu suhteliselt liikumisele, komisjonimüügile võetud asjade arv näitas 1929 a. Tallinna pandimajas vähenemist, 1928 a. võrreldes, ligi 20% võrra (3,0 tuh. pro 4,0 tuh.). Seega näitas komisjonimüük vähenemist juba teist aastat. Nii jäävad muud kõrvalised operatsioonid peategevusala kõrval rohkem tahaplaanile (v. tab. 1).

2. Pantlaenude
summad 1929 a.
*Montant des prêts
en 1929.*

Üksikasjalise ülevaate pantlaenu liikumisest annavad tab. 3 andmed.

Sealt näeme kõigepealt,

et pandimajade klientuuri krediteerimine pantide kindlustusel Tallinnas on arenenud kaugele hoogsamalt kui Tartus. 1925 a. võrreldes, uute pantlaenude summa on tõusnud Tallinnas ümmarguselt kahekordseks, kuna see Tartus on tõusnud vaid 25% võrra, kuigi kasutada olevad kapitalid nii Tallinnas kui Tartu pandimajal on kasvanud ligidalt võrdselt. See näitab, et Tallinna pandimaja, kus laenukapitali ringvool on olnud kiirem, suhteliselt sama kapitaliga on suutnud rahuldada suuremat klientide hulka.

Pantlaenude summad 1925—29 a. — *Prêts accordés de 1925—29.*

3.	Aasta jooksul vastu- võetud pantide hinna- tud väärtus (tuh. kr) <i>Appréciation des gages acceptés (milliers de kr)</i>	Uute pantlaenude summa (tuh. kr) <i>Prêts accordés (mill. de kr)</i>						Pantlaenu summa eelarvesaasta lõpul <i>Montant des prêts à la fin de l'année budgétaire</i>	Pantlaenu keskmine suur- rus (kr) — <i>Montant moyen d'un prêt (kr)</i>			Tasutud laenuid (tuh. kr) — <i>Mont. des déga- gements (milliers de kr)</i>
		Riidevarustus <i>Vêtements</i>	Muud pandid <i>Autres gages</i>	Kokku — Total	1925 = 100				Riidevarustus <i>Vêtements</i>	Muud pandid <i>Autres gages</i>	Keskmine <i>Moyenne</i>	
					Riidevarus- tus	Võetud	Kokku Total					
Tallinn												
1929	1 063	339	369	708	203,9	206,4	408	9,5	17,7	12,6	677	
1928	1 115	325	418	743	200,6	230,9	372	9,2	15,8	12,0	722	
1927	726	244	301	545	150,6	166,3	351	8,8	16,0	11,7	500	
1926	581	197	239	436	121,6	132,0	127,1	8,1	14,1	10,5	380	
1925	457	162	181	343	100	100	100	8,5	13,7	10,0	334	
Tartu												
1929/30	298	..	..	202	..	..	124,7	..	..	10,1	180	
1928/29	308	..	..	208	..	..	128,4	..	..	10,7	174	
1927/28	356	..	..	235	..	..	145,2	..	..	10,6	216	
1926	313	..	..	202	..	..	124,8	..	..	11,4	193	
1925	248	..	..	162	..	..	100	..	..	10,6	158	

Kogusummas Tallinna pandimaja andis 1929 a. välja uusi laene 708 tuh. kr, millest laene riidevarustuse kindlustusel oli 339 tuh. kr, laene aga muul kindlustustel 369 tuh. kr.

Pantlaenu seis 1930 a. 1 jaanuari peale oli Tallinna pandimajas 403 tuh. kr, Tartu pandimajas 1930 a. 1 aprilli peale seevastu 144 tuh. kr.

Tab. 3 andmetest näeme ühtlasi, et Tallinna pandimajas ühes pantlaenude üldsumma kasvuga on järjest tõusnud ka laenude keskmine suurus, kuna Tartu pandimajas seda märgata ei ole. 1929 a., vastuoksa, keskmine laenude suurus näitas seal koguni väikest langust. Tallinna pandimajas keskmine laenu suurus näitab tõusu mõlemat eritatud liiki laenude suhtes. 1925 a. võrreldes, pantlaenude keskmine suurus riidevarustuse kindlustusel on tõusnud 8,5 kr pealt 9,5 kr peale, laenud aga muil kindlustustel — 13,7 kr pealt 17,7 kr peale. Kahe liigi keskmiselt pantlaenu summa on tõusnud 2 kr võrra (12,0 kr : 10,0 kr ehk 119 : 100).

3. Pantlaenude rühmitus suuruse järgi Tallinna pandimajas.

Répartition des prêts accordés d'après le montant à Tallinn.

Peale 1928 a., mil pantlaenude rühmitus muutus veidi väikeste laenude piiramise tõttu vähesel määral riidevarustuse kindlustusel, väiksemad laenud näitasid 1929 a. jälle suhteliselt suuremat tõusu. Nii, väikseid laene — kuni 2 kr — oli 1929 a. 7,1%, eelmise aasta 6,5% vastu pantlaenude üldarvust. Ka järgmises rühmas — laenud 2,01-3 kr — laenude osatähtsus tõusis arvuliselt 9,0% pealt 10,2% peale. Suuremat langust näitasid pantlaenud kahes järgmises rühmas — 3,01-10 kr. Nende kahe rühma peale kokku pantide arv langes 1,3% võrra. Kõik suuremad laenud peale laenude 20,1-30 kr, näitavad arvuliselt tunduvalt tõusu, eriti aga laenude rühmas — 50 kr ja üle selle.

Pantlaenude jaotus nende suuruse järgi %s Tallinna Hinnapandimajas 1925-29 a.
Répartition des prêts accordés d'après le montant en % à Tallinn de 1925-29

4.	Laenu suurus (kr.) Grandeur de gage (kr.)							Kokku Total	
	Kuni 2 Jusqu'à 2	2,01-3	3,01-5	5,01-10	10,1-20	20,1-30	30,1-50		Üle 50 Plus de 50
1929	7,1	10,2	22,4	30,2	17,6	5,2	4,8	2,7	100
1928	6,5	9,9	23,1	30,8	17,5	5,7	4,4	2,1	100
1927	8,9	11,1	22,6	29,6	16,1	5,0	4,5	2,2	100
1926	8,9	11,1	23,0	30,9	15,8	5,0	4,1	1,2	100
1925	7,9	9,5	23,0	32,7	15,1	5,4	4,4	1,0	100

4. Oksitud pandid.

Gages vendues aux enchères.

Tähtajal lunastamata pandite on pandimajas õigus oksida põhikirja kohaselt pantlaenude katteks. Oksjonil pandi müügist saadud summast kustutatakse pandil lasuv laen ühes %ga ja oksimisekuludega. Ülejääk hoitakse pandimajas 10 a. jooksul ja kuulub pandi endisele omanikule välja maksmiseks. 10 a. möödumisel kantakse oksjoni ülejäägid pandimaja tulude arvele. Neid summaseid oli Tallinna pandimajas 1928 a. 343,70 kr ja 1929 a. 300,35 kr.

Oksitud pandid 1925-29
Gages vendues aux enchères de 1925-29.

5.	Üldarv - Nombre total	% aastast vastu võetud uute pantide koguarvu kohta % au total des gages entrés	Tallinn		Tartu	
			Pantil lasuv keskmine laenu suurus (kr.) Montant moyen d'un prêt (kr.)	Müügil saadud keskmiselt ühe pandi eest (kr) Somme moyenn perçue à la vente (kr.)	Pantide müügist rohkem saadud kui pandil lasuv laen (%) Somme perçue en % au prêt correspond.	
1929	1595	2,8	8,6	24,2	181,5	
1928	1727	2,8	8,7	21,4	146,0	
1927	1673	3,6	7,4	17,5	136,5	
1926	1371	3,3	7,3	19,3	164,1	
1925	1499	4,6	6,2	10,1	159,7	
1929/30	1021	5,1	8,5	14,7	72,9	
1928/29	894	4,6	7,2	12,7	70,4	
1927/28	887	4,0	8,1	13,6	67,9	
1926	632	3,6	7,2	13,2	83,3	
1925	298	2,0	6,0	9,0	65,0	

1929 a. oksiti Tallinnas 1595 ja Tartus 1929/30 majanduseaastal 1021 panti. Seega näitas Tartu pandimajas oksitud pantide arv suhteliselt vastuvõetud uute pantide arvule väikest tõusu (5,1% pro 4,6% uute pantide üldarvust), kuna see Tallinnas püsis ligemalt eelmise aasta tasemel (vastavalt 2,7% pro 2,8%). ka on Tartu pandimajas oksjonile määratud suuremad pandid, kui eelmisel majanduseaastal; pandil lasuva laenu keskmine suurus on tõusnud 7,2 kr pealt 8,5 kr peale. Tallinna pandimajas on jäänud see peaaegu muutmata (8,6 kr : 8,7 kr).

Üldiselt oksjonile lastakse vähesel määral väärtusega pandid, väärtuslikumaid pante aga ei taheta lasta oksida odava hinnaga. Uuesti välja antud keskmine pantlaenu summa viimasel tegevuseaastal oli Tallinnas 12,0 kr ja Tartus 10,1 kr, oksitud pantidel lasuv laen oli aga samal ajal Tallinnas keskmiselt 8,6 kr ja Tartus 8,5 kr. Nii on vahe oksitud ja üldiselt kõigil pantidel lasuvate laenude vahel Tallinnas ligi 50% ja Tartus 20% ümber. Oksjonile lastud pantidest on müüdüd üle 80%.

Kuna pantide vastu laenu antakse kaugel vähem, kui on nende tegelik väärtus, siis, loomulikult, pantide müügist tavaliselt saadakse rohkem kui neil lasuvaid laene. See vahe oli Tallinna pandimajas erakordselt suur — 1925 kuni 1928 a. ümarguselt 135-160%, 1929 a. üle 180%. Tartu pandimajas ei ole aga see vahe nii suur ja näib stabiilsem kui Tallinna pandimajas (v. tab. 5).

5. Laenutingimused pandimajades ja pandimajade rahaline seisund.
Conditions du crédit et situation financière dans les lombards.

Laenutingimused pandimajades on väga rasked. See on tingitud otseselt pandimajade krediteerimise süsteemist osalt aga sellest, et pandimajad õige nõrgalt on varustatud omakapitaliga. Laenatud kapitali pealt aga

pandimajad peavad maksma ajakohaselt võrdlemisi kõrget %. Kuna pandimajad anavad laenu mitmesuguste pantide kindlustusel, siis peavad nad vastutama pantide alalhoiu eest. See nõue on nähtud ette pandimajade põhikirjades. Seepärast pandimajad on sunnitud kindlustama pante tule vastu nende hinnatud täies väärtuses. Peale selle pantide alalhoidmine — personaal ja ruumide ülalpidamine — on teatud kuludega seotud. Neil põhjustel pandimaja ärikulud tõusevad palju kõrgemale, kui muil krediidi asutistel. Kõik need kulud peavad loomulikult katma laenu tarvitajad, kes on peamiselt kehvemad kodanikud ja kellel muude krediidi asutistega sidemeid pole.

Laenukapitali % Tallinna ja Tartu linna pandimajades ning erapankades 1927–29 a. 1)
% payés sur les prêts accordés par les lombards à Tallinn et Tartu en comparaison avec les % aux banques de 1927–29.

6.	Pandimajad Lombards		Erapangad—Banques privées	
	Tallinna	Tartu	5 suuremat panka 5 banques principales	16 vähemat panka 16 banques petites
1929 . . .	19	25	11 —13	11 —13
1928 . . .	19	25	11,5—13,5	12,5—15,0
1927 . . .	19	25	13,5	14,5—18,0

Tallinna pandimaja võttis 1929 a., samuti kui eelmiselgi aastal, pantlaenude pealt 12% aastas, peale selle pantide hoidmise ja kindlustuse eest juure 6% aastas ja piletimaksu väljaantud laenu summast ühekordselt 1% suuruses. Seega tuli laenuarvitajatel Tallinna pandimajas iga uue laenu pealt maksta 19% aastas. Hoiuaksu võeti hoiuasjade pealt 12% aastas asja hinnatud väärtusest. Tartu pandimajas tuli iga uue laenu pealt maksta kokku 25%. Sel tasemel on laenuprotsendi määr olnud mõlemas pandimajas muutmata viimaste aastate jooksul. Tuleb tähendada, et diskontoprotsent 1929 a. erapankades kõikus 11 kuni 13 ja näitab aastast aastasse vähenemist. Nii kõrgele, kui ulatub laenuprotsendi määr pandimajades, ei ulatu see viimasel ajal isegi eralaenude pealt, nagu see on teada kaudsetest andmetest. Sellest tuleb järeldada, et pandimajade laene kasutatakse ainult tungiva tarviduse korral, kuna % nende pealt on liiga koormavad. Teatud soodustuseks, mille pärast just mõned pandimaja kliendid pandimaja kasutavad, võiks lugeda vaid seda, et panditud esemed hoitakse korralikult alles. Vastasel korral pandimaja vastutab nende eest.

Pandimajade kapital, tulud ja kulud (tuh. kr) 1925–29 a.—Capitaux, recettes et dépenses des lombards de 1925–29 (milliers de kr.)

7.	Põhikapitali seis eelarve aasta lõpul Capital de fondation à la fin de l'année budgétaire	Tegevuskapitali seis eelarveaasta lõpul—Capital actif à la fin de l'année budg		Kassa üldine läbi käik Montant total des transactions		Tulud—Recettes			Kulud—Dépenses				Puhaskasu Bénéfice net	
		Üldse Total	Sellest laenukapitali Dont dettes	Üldse Total	Keskmiselt operatsioonipäeva kohta Moyenne par un jour	Üldse Total	Sellest %-%s % au montant total		Müüd Autres	Üldse Total	Sellest %-% au montant total			Müüd Autres
							% ja komisjon % et commissions	Valitsemise ja ülalpidamise kulud Frais de l'administration et d'entretien			Operatsioonikulud Frais d'exploitation			
T a l l i n n														
1929 . . .	152,7	...	348,5	2181	7,3	126,2	83,6	16,4	116,4	49,2	45,6	5,2	9,8	
1928 . . .	133,1 ¹⁾	416	328,0	2102	7,2	109,2	84,0	16,0	96,8	50,8	46,4	3,8	12,4	
1927 . . .	106,7 ¹⁾	370	287,9	1427	4,8	94,9	84,3	15,7	73,6	53,7	42,2	4,1	21,3	
1926 . . .	91,2 ¹⁾	324	217,1	1078	3,6	78,2	82,6	17,4	63,3	53,2	42,1	4,7	14,9	
1925 . . .	87,6 ¹⁾	286	173,1	895	3,0	66,1	85,8	14,2	64,5	49,9	45,7	4,4	1,6	
T a r t u														
1929/30	117	202	85	587	2,0	44,2	92,7	7,3	37,5	43,1	29,7	27,2	6,7	
1928/29	—	119	70	552	1,9	36,3	93,1	1,9	21,9	57,8	34,5	7,7	14,4	
1927/28	—	104	60	643	1,7	45,0	93,0	7,0	29,9	51,8	40,2	3,0	15,1	
1926 . . .	—	92	60	469	...	33,4	93,7	6,8	21,1	54,0	41,3	4,7	12,3	
1925 . . .	—	92	60	374	...	29,9	93,4	6,6	26,3	53,7	41,3	5,0	9,1	

Tallinna linna pandimaja bilanss oli 1-ks jaanuariks 1930 a. 651 tuh. kr ja Tartu linna laenukassa bilanss oli 1-ks aprilliks 1930 a. 154,5 tuh. kr. Läänud aasta jooksul pandimajade bilansid on tegevuse laienemise tagajärjel tõusnud Tallinnas 4,7% (651 tuh. kr pro 622 tuh. kr) ja Tartus 6,3% võrra (154,5 tuh. kr pro 145,3 tuh. kr). Omakapitali suurus suhteliselt bilansi üldsummale on Tallinna pandimajas jäänud peaaegu endiseks. Üldine võlakohustus oli 1 jaanuariks 1930 a. ligi 350 tuh. kr., mis

teeb bilansi summast 53% ümber. Eelmisel aastal oli laenukapitali 52,8% bilansi üldsummast. Tartu pandimaja on aga jäänud läinud aastaga omakapitali poolest nõrgemaks. 1 aprilliks 1929 a. Tartu pandimajal oli laene tegevusekapitali suurendamiseks 70 tuh. kr., 1 aprilliks 1930 a. aga 85 tuh. kr.

Suurim pandimajade kreditor on Pika-laenu pank, kus Tallinna linna pandimajal hüpoteeklaenu oli 282,8 tuh. kr ja Tartu linna pandimajal 60 tuh. kr.

1) Ühes hoiu- ja kindlustusemaksu ning ühekordse piletimaksuga.

Tallinna pandimaja tegevus tulude üldsumma juures 126,2 tuh. kr ja kulude üldsumma juures 116,4 tuh. kr, andis puhastkasu ümmarguselt ligi 10 tuh. kr. Suhteliselt läbikäigule veel suurema kasuga on töötanud Tartu pandimaja, kuna seal laenuprotsent pantlaenu pealt on tunduvalt kõrgem. Tulude juures 44,2 tuh. kr ja kulude juures 37,6 tuh. kr, Tartu pandimaja sai puhasttulu aastas 6,7 tuh. kr. Laenates raha välja pan-

tide vastu haruldaselt kõrge %-ga, pandimajad oleks võinud saada veel suuremat puhaskasut ja vähendada omakapitaliga tegevusekapitali alal seni teravalt tunduvat puudujääki, kui pandimajasid poleks koormanud laenukapital. Tulude üldsummast 146,2 tuh. kr Tallinna pandimaja kulutas % tasumiseks laenatud kapitalide pealt 37,2% kulude üldsummast, Tartu pandimaja — 22,2%.

Pandimajade tegevuse kohta Keskbüroo väljaandis ennem ilmnud artiklid ja andmed:
 Pandimajade tegevus 1927—28 a., R. Sõrmus, E. Stat., 1929 a., Nr. 89 (4), lhk. 225—229.
 " " 1922—26 a., R. Sõrmus, E. Stat., 1927 a., Nr. 73 (12), lhk. 690—695.

P. Semper.

MOOTORSÕIDUKID 1. I. 1930. — VÉHICULES à MOTEUR le 1. I. 1930.

Mootorsõidukite registreerimise kord on viimasel ajal veidi muudetud: seni registreeriti sõidukid vastavas linna-, alevi- ehk maavalitsuses ning teedeministeeriumis (autobused, peale linnades liikuvate autobuste); nüüd aga, alates 1929 a., on registreerivaiks asutisiks ainult maavalitsused; erand on tehtud kolmele linnale — Tallinnale, Tartule ja Narvale, kus sõidukeid registreeritakse endiselt. Riigi Statistika Keskbüroo senised kokkuvõtted tehti selle järgi, kui palju sõidulubasid anti sellest ehk teisest asutisest välja;

sõiduk loeti asuvaks ses raionis, kust sai sõiduluba, mis igakord polnud just päris õige; loodetavasti polnud aga lahkumineku tegeliku olukorraga siiski väga suured. Vaatluseloleva aasta arvude juures seda ebatäpsust ei ole, kuna maavalitsused, peale nende poolt registreeritud sõidukite üldarvu, näitasid ka, kui palju neist tegelikult asusid kusagil linnas, alevis või vallas.

Eelmise aasta ülevaates („Eesti Statistika Nr. 91) oli autode arv Tallinna poolt saadud andmeis eksikombel näidatud 60 auto võrra suuremana, kui oli tegelikult. Käesolevas ülevaates on 1928 a. arvud sellekohaselt parandatud.

1929 a. registreeriti vastavates asutistes kokku 2555 autot ja 375 mootorratast. Seega tuleb meil iga 437 elaniku kohta 1 auto (1925 a. 1100 elaniku kohta). Üldarvust oli 61,5% (1574) sõidu- ja 33% (839) veoautosid. Autobuste arv võrdus 138 ja sanitaarautode — 4-le. Aastane juurekasv oli 356 autot, sellest 143 sõidu- ja 226 veoautot. Esimeste hulgas oli 28 taksi- ja 115 muud sõiduautot. Autobuste arv vähenes 12 ja sanitaarautode — 1 võrra.

Liikvel olnud mootorsõidukite arv 1920—29 a.

Nombre des véhicules à moteur en circulation de 1920—29.

	Sõiduaudot Automobiles	Veoaudot Camions	Autobused Autobus	Sanitaaraudot Automobiles sanitaires	Kokku autot Total pour les automobiles de toute sorte	Mootorrattad Moteocycles
1920	1 574	839	138	4	2 555	375
1928 *)	1 431 *)	613	150	5	2 199 *)	407
1927	1 053	423	149	5	1 630	357
1926	709	370	129	4	1 212	318
1925	503	364	129	5	1 001	337
1924	443	302	141	4	895	306
1923	410	320	147	3	880	269
1922	254	195	22	—	473	172
1921	156	89	—	—	245	95
1920	110	34	—	—	144	57

Autode juurekasv 1921—29 a. — Accroissement des automobiles de 1921—29.

	1929	1928	1927	1926	1925	1924	1923	1922	1921
Sõiduaudot—Automobiles	+ 143	+ 378	+ 344	+ 208	+ 55	+ 38	+ 154	+ 100	+ 46
Veoaudot—Camions	+ 228	+ 190	+ 53	+ 6	+ 62	+ 18	+ 125	+ 108	+ 55
Autobused—Autobus	+ 12	+ 1	+ 20	+ 0	+ 12	+ 6	+ 125	+ 22	—
Sanitaaraudot—Automobiles sanitaires	+ 1	+ 0	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	—	—
Kokku—Total	+ 356	+ 569	+ 418	+ 211	+ 106	+ 15	+ 407	+ 228	+ 101

*) Parandatud arv — Chiffre révisé.

Mootorsõidukid registreerimisekohta järgi 1929 a.
 Nombre des véhicules à moteur en circulation en 1929.

	Sõidu- autod Auto- mobiles		Veoautod—Camions	Autobused—Autobus	Sanitaaraudod Auto-ambulances	Kokku autod Total pour les automo- biles de toute sorte	Mootor-rattad Moteocyclotés
	Üldse-Total	Sell. taksi- autod Droit taxis					
Linnad—Villes							
Haapsalu	12	9	7	—	—	19	3
Kuressaare	21	14	10	1	—	32	9
Narva	42	41	8	5	—	55	2
Nõmme	5	—	11	—	—	16	7
Paide	13	3	17	1	—	31	4
Paldiski	—	—	—	—	—	—	—
Petseri	10	—	8	1	—	19	2
Pärnu	63	48	48	10	—	126	11
Põitsamaa	11	—	4	4	—	19	4
Rakvere	56	32	34	3	—	93	11
Tallinn	744	453	299	43	3	1089	140
Tapa	10	5	2	—	—	12	1
Tartu	193	141	51	16	1	261	17
Tõrva	5	—	1	4	—	10	2
Türi	4	—	1	—	—	5	2
Valga	29	—	15	—	—	44	8
Viljandi	40	26	11	1	—	52	3
Võru	17	9	11	1	—	29	8
Kokku—Total	1280	781	538	90	4	1912	234
Alevid—Bourgs							
Antsla	1	—	2	—	—	3	1
Elva	5	—	2	—	—	7	2
Jõgeva	4	—	4	—	—	8	—
Jõhvi	6	4	2	1	—	9	2
Kallaste	—	—	—	—	—	—	—
Kella	3	—	5	—	—	8	1
Killingi-Nõmme	3	—	4	—	—	7	3
Kunda	3	—	—	—	—	3	1
Kärda	3	1	—	—	—	3	—
Mustla	3	3	1	—	—	4	2
Mustvee	—	—	2	—	—	2	—
Mõisaküla	5	—	1	—	—	6	3
Narva-Jõesuu	8	8	—	2	—	10	—
Otepää	3	—	1	2	—	6	—
Sindi	3	—	1	—	—	4	—
Suure-Jaani	6	4	6	—	—	12	1
Võõpsu	—	—	—	—	—	—	—
Kokku—Total	56	20	31	5	—	92	16
Maad—Arrondissements							
Harju	38	—	55	11	—	104	31
Järva	36	—	19	1	—	56	5
Lääne	19	10	34	8	—	61	19
Petseri	—	—	—	—	—	1	1
Pärnu	37	1	35	6	—	78	10
Saare	6	4	10	2	—	18	11
Tartu	15	—	26	12	—	53	5
Valga	10	—	3	—	—	13	4
Viljandi	29	22	16	1	—	46	18
Viru	26	2	48	1	—	75	17
Võru	22	—	23	1	—	46	4
Kokku—Total	238	39	270	43	—	551	125
Üldse—Gr. total	1574	840	839	138	4	2555	375

Oleme nende poolest, nähtavasti, juba küllas-
 tunud seisukorra lähedal. Era sõiduaudode
 arv suurenes siiski küllalt palju — 115 sõi-
 duki võrra. Mootorrattaste arv näitab vähe-
 nemist 32 võrra. Selle põhjuseks on arvata-
 vasti asjaolu, et osa mootorratta omanikke
 mõnesugusel põhjusel 1929 a. peale sõiduluba
 ei võtnud; ei saa pidada tõenäoliseks, et nii
 palju mootorrattaid aasta jooksul oleks muu-
 tunud kõlbmatuks. Üldse on meil mootorra-
 taste arv, võrreldes autode arvuga, väga madal;
 kui rahvasõiduk, on mootorrattas meil alles
 vähe levinud ja auto täidab paremini nii
 tarberiista, kui luksuseseme osa. Kindlasti on
 ka osa autosid registreerimata, mis näha sel-
 lest, et üksikute firmade autode arv, eelmise
 aastaga võrreldes, on vähenenud; võimalik,
 et osa autosid, samuti kui mootorrattaidki,
 seisib kasutamata; kuid võimalik on ka, et
 transportärid, kellel olemas rohkemal arvul
 autosid, väljastasid vähema arvu jaoks sõidu-
 load, kuna kõik autod korraga ei saa olla
 tegevuses, remontide tõttu ja muil põhjusil.
 Viimane seletus on ainult tõenäoline oletus.

74,5% kõigist autodest asus linnades; Tal-
 linnas asus 1089 (42,5% kõigist autodest) ja
 Tartus 261 autot (10,5%). Peale nende kahe
 linna oli autosid rohkem Pärnus (126) ja Rak-
 veres (93), maadest Harju- (104), Pärnu- (78),
 Võru- (75) ja Läänemaal (61). Linnades olid
 suures ülekaalus sõiduaudod; nii oli linnades
 1280 sõidu- ja 538 veoautot, kuna maal see-
 vastu veoautosid oli rohkem: sõidu- 238 ja
 veoautosid 270.

Sõidu- ja veoautode juurekasv 1929 a.

	Sõiduaudod		Veoautod	
	Üldse	Sellest: linnad	Üldse	Sellest: alevid
Üldse	143	48	226	151
Sellest: linnad	48	12	1	1
alevid	12	83	74	—
maad	83	—	—	—

Meil kasutada olevate andmete järgi läks
 2/3 veoautode juurekasvust linnadesse ja 1/3
 maale; sõiduaudodest aga läks suurem osa
 maale; võimalik on, et see pilt päris täpne ei
 ole, sest, nagu eelpool oli öeldud, arvestati
 autod varem sõiduloo väljaandmise koha,
 nüüd aga auto tõelise asukoha järgi.

Firmade järgi oli meil kõige rohkem
 Ameerika omi, nimelt 1933 autot, mis teeb
 üldarvust 77%; Saksa autosid oli 202, Prant-
 suse — 261, Itaalia — 87, Inglise — 47 ja
 muid — 25. Üldarvust oli 604 Ford'i, 574 Chev-
 rolet'i, 106 Chrysler'i, 102 Essex'i, 70 Dodge-
 Brothers'i ja 51 Buick'i; lugupidamises olid,
 peale tähendatud Ameerika autode, ka Prant-
 suse Renault autod (142), Itaalia Fiat'id (85)
 ja Saksa Opel'id (50). Mootorrattaste juures

Autode aastane juurekasv 1929 a. on seega
 22%, sõiduaudodel 11% ja veoaudodel 33%.
 Ka eelmisel aastal oli veoaudode juurekasv
 suhteliselt suurem, kui sõiduaudodel. Vaadel-
 des arvusid aastate järgi selgub, et juure-
 kasv oli elav 1922, 1923 ja viimasel kolmel
 aastal. Rekordne juurekasv oli 1928 a. —
 569 autot; 1929 a. juurekasv oli veel küllalt
 suur (356), kuid mõõdukam, kui eelmisel ka-
 hel aastal. Üksikutest autoliikidest on tuge-
 vas kasvuloos veoautod, kuna taksi- ja
 autobuste juurekasv on jäänud peaaegu
 (taksi- ja autobused) seisma.

on samuti Ameerika firmad esikohal. Üldarv 73 Indian'i (U. S. A.), 25 F. N'i (Belgia) ja vust oli 106 Harley-Davidson'i (U. S. A.), 20 Wanderer'i (Saksa), teisi vähemal arvul.

Mootorsõidukid 1929 a. firmade järgi — Nombre des véhicules à moteur en 1929 d'après les marques.

	Sõidautod					Üldse	Automobiles					Total
	Taksiautod	Muud sõidautod	Vecautod	Omnibused	Sanitaarautod		Taxis	Autres automobiles	Camions	Autobus	Automobiles sanitaires	
a) Automobillid — Automobiles.												
Adler	4	5	2	1	—	12	2	8	—	—	—	10
A. G. A.	2	7	2	—	—	11	—	—	39	4	—	43
Albion	—	—	12	—	—	12	4	8	—	—	—	12
Apollo	—	4	1	—	—	5	—	6	—	—	—	6
Benz	3	5	12	6	—	26	5	1	—	—	—	8
Berliet	7	4	9	9	—	29	—	2	3	1	—	35
Brockway	—	—	9	—	—	9	—	3	—	—	—	12
Bulck	17	33	—	1	—	51	17	6	—	—	—	23
Cadillac	—	5	—	—	—	5	36	5	—	—	—	41
Chevrolet	206	88	208	12	—	574	2	20	16	3	—	50
Chrysler	87	19	—	—	—	106	27	13	5	—	—	45
Citroen	42	24	—	—	—	66	—	4	7	—	—	11
Daimler	—	2	8	—	—	10	1	1	3	—	—	5
Dodge Bros	11	26	8	25	—	70	18	4	—	—	—	22
Durant	3	3	—	—	—	6	1	5	—	—	—	6
Dux	1	1	6	—	—	8	53	52	25	10	—	142
Erskine	16	5	—	—	—	21	1	1	1	1	—	5
Essex	39	11	2	—	—	102	2	3	—	—	—	5
Fiat	32	34	15	4	—	85	2	3	0	—	—	14
Ford	55	192	279	43	—	604	—	5	1	—	—	6
Garford	—	—	3	—	—	12	13	23	1	1	—	38
Graham-Brothers	—	—	2	3	1	6	—	1	15	1	—	17
Graham-Paige	28	16	—	—	—	44	20	60	58	4	—	145
Hansa Lloyd	—	1	5	1	—	7	—	—	—	—	—	—
Horch	1	3	3	—	—	7	—	—	—	—	—	—
						Üldse—Gr. total	840	734	839	138	4	2 555
b) Mootorrattad firmade järgi — Motorcycles d'après les firmes.												
A. J. S.	5	D. K. W.	24	Husquarna	3	Puch	2	Sunbeam	9			
Alba	5	Douglas	4	Indian	71	Raleigh	3	Triumph	5			
Ariel	3	F. N.	25	James	4	Rover	2	Wanderer	20			
B. S. A.	6	Guome-Rhône	2	Jap	7	Royal-Enfield	12	Zündapp	2			
Bugatti	2	Harley-Davidson	106	Norton	3	Stevens	9	Muud firmad	27			
Cleveland	3	Humber	3	N. S. U.	4	Stock	4	Üldse—Total	375			

¹⁾ 80 mitmesugust firmat, millised esitatud autode arvuga alla 5—Ca 80 diverses firmes, avec le nombre des automobiles moins de 5.

Mootorsõidukite kohta enim Keskbüroo väljaandets ilmunud andmed:

Mootorsõidukite arv 1. I. 1929 a., Eesti Statistika Nr. 91(6) 1929 a., lhk. 330—340.
Sama 1922—26 a. P. Semper, Eesti Statistika Nr. 66(5) 1927 a., lhk. 402—403.

KÜTTEAINETE TARVITUS TÖÖSTUSES 1928 a.

CONSOMMATION des COMBUSTIBLES dans l'INDUSTRIE en 1928.

Üksikute kütteenete liikide tarvitamise suuruse omavaheliseks võrdluseks ja aastase tööstuse küttestarvituse kindlaksmääramiseks oleme üksikud kütteaheldid arvanud ümber puudeks. Kasutasime sellejuures järgmisi võrdkaalu koefitsiente: 1 m³ põletispuud = 1 m³ turvast = 1,5 m³ kände; 1 tn kivisüsi = 6 m³ puud; 1 tn põlevkivi = 2,5 m³ puud; 1 tn vedelaid kütteenaineid = 10 m³ puud, sellejuures puude kantmeetrid arvatud ruumimeetritena. Varemate aastate kohta lugesime ühele kantmõõla puudele vastavaks 1 kps. turvast, 1,5 kps. kände, 100 puuda kivisüsi, 280 pd. põlevkivi, 60 pd. vedelaid kütteenaineid.

1926, 27 ja 28 a. kohta jälgiti kesktööstust ainult osaliselt; nende aastate kohta puuduva osa täiendasime 100 protsendini 1925 a. arvude põhjal; kuna kogu kesktööstuse küttestarvitus üldisest ainult 10% ümber välja teeb, ei jää kahtlust tulemusse vastuvõetavuses.

Tööstuse jätiste (saepuru, lauaseravad, linaluud jne) tarvitamine on igalpool jätud arvestamata, põhjusel, et nende kui tööstuse kõrvalsaaduste tootmist kusagil ei arvestata ning sel põhjusel loogiline poleks nende tarvituse arvestamine. Samuti pole arvesse võetud tarvitatud hagu. Sel põhjusel esineb näiteks puutööstuse rühmi väga väikeste arvudega, kuna puutööstuseettevõtted enamikus läbi tulevad saepuru ja lauaseravadega.

Suur ja kesktööstusettevõtteis aastast tarvitav küttehulk võrdub ligikaudu 1,5—1,6 miljoni puude kantmeetriga (ruumimeetritena mõeldud). Nende kahe arvu läheduses on küttestarvituse üldsumma püsinud juba mitu aastat. Üldse tööstuse aktiivsus ja kütteenete tarvitus ei käi täpselt käsikäes, kuna mõned tööstuserühmad kütteenaineid suhteliselt palju suuremal määral tarvitavad kui

teised ning kuna kõik rühmad ühtlaselt ei arene. Siin mõjuvad palju kaasa ka võrdlemise suur veejõu kasutamine tööstuses, viimastel aastatel mõnes suuremas vabrikus ettevõtetud ratsionaliseerimine ja muud mitmesugused põhjused.

Paberivabrikute küttestarvitus 1923—28 a.

	Puud	Kivisüsi	Põlevkivi
1928	10 770 m ³	33 815 tn.	95 999 tn.
1927	14 240 "	22 935 "	81 137 "
1926	23 474 "	37 201 "	40 999 "
1925	20 200 "	50 000 "	32 000 "
1924	53 800 "	42 500 "	11 200 "
1923	62 700 "	45 500 "	—

Suurimateks küttestarvitajateks on paberitööstuse ja kivide ja muldade ümbertöötamise rühm. Paberitööstuses tarvitati 1928 a. kütet 458 tuh. kantmeetri puudele vastaval hulgal (30,1% üldarvust) ning kivide ja muldade rühmas 335 tuh. kantmeetrit, ehk 22,0% üldarvust. Peale nende kahe on rohkesti kütteenaineid tarvitavateks rühmadeks tekstiilitööstuse ja elektri- ja gaasijaamade rühm (16,1% ja 15,2% üldarvust). Muude rühmade küttestarvitus oli mainitute omast tunduvalt väiksem ja võrdus kokku 16,1% üldarvust.

Kütteenete tarvitus tööstuses 1922—28 a. (suur- ja kesktööstus)
Consommation des combustibles dans les industries en 1922—28 (grandes et moyennes entreprises)

	Puude kantmeetrites arvatud Réduction en m ³ de bois						%							
	1928	1927	1926	1925	1924	1923	1922	1928	1927	1926	1925	1924	1923	1922
Kivide ja muldade ümbertöötamine— Industrie des pierres et des terres	384 556	288 950	414 996	441 135	400 120	414 568	200 055	22,0	20,2	27,6	28,7	27,3	27,7	15,4
Paberitööstus—Industrie du papier	458 166	375 631	387 118	408 917	346 064	336 442	342 112	30,1	28,2	28,0	28,6	29,6	22,4	28,2
Tekstiilitööstus—Industrie textile . . .	247 756	268 103	247 712	208 513	234 477	252 149	249 644	16,3	18,7	16,4	13,6	16,0	16,8	19,1
Elektri- ja gaasijaamad — Usines électriques et à gaz déclaratives	282 230	225 262	204 483	194 511	172 566	181 425	125 483	15,2	15,7	13,5	12,6	11,8	8,8	9,6
Muud—Autres	250 810	275 259	255 441	284 980	311 187	364 154	387 886	16,4	19,2	16,9	15,5	21,3	24,3	29,7
Kokku—Total	1 523 518	1 433 205	1 509 750	1 538 006	1 464 414	1 498 738	1 305 180	100	100	100	100	100	100	100

Kütteaheldidest oli tarvituse suuruse poolest esikohal põlevkivi; viimast tarvitati kokku 260 000 tn, mis kütteväärtuse järgi võttes moodustab 42,6% kogu tarvitatud küttest. Peaaegu võrdse osatähtsusega esinevad sellejärgi kivisüsi ja põletispuud (23,0% ja 22,3%); esimest tarvitati 58,3 tuh. tonni ning vii-

mast — 340 tuh. kantmeetrit. Suurema osatähtsuse — 8,9% omab peale selle veel turvas, millist tarvitati üldse 136 tuh. kantmeetrit, kuna ülejäänud kütteaheldite — vedelate kütteenete, kändude ja muude tarvitus oli eelmisega võrreldes hoopis väikene. Nende osatähtsus kokku ulatub ainult 3,3%-ni üldarvust.

Kütteenete tarvituse ümberarvatult puude peale (m³ — suur- ja kesktööstus).
Réduction de la consommation annuelle des combustibles en m³ de bois (grandes et moyennes entreprises).

	1928	1927	1926	1925	1924	1923	1922	1921	1920	% aasta tarvitusest En % à la consommation annuelle								
										1928	1927	1926	1925	1924	1923	1922	1921	1920
Puud—Bois . . .	339 642	384 574	375 767	343 909	473 178	618 245	703 752	789 404	797 317	22,3	26,8	24,9	22,4	32,3	41,2	53,9	71,4	87,9
Turvas—Tourbe	136 157	147 543	157 671	177 353	190 083	77 369	104 926	140 290	41 607	8,9	10,3	10,5	11,5	13,0	5,2	8,0	12,7	4,6
Kivisüsi— Houille	350 898	208 909	351 929	408 927	378 719	439 310	297 534	28 742	20 391	23,0	18,8	23,3	26,0	25,9	29,3	22,9	2,0	2,3
Põlevkivi—Schiste combustible	649 773	591 096	571 317	558 228	379 612	312 982	150 311	111 286	29 907	42,6	41,2	37,8	36,2	26,0	20,9	11,5	10,1	3,3
Muud—Autres .	48 048	41 083	53 066	49 589	42 822	49 832	48 657	35 344	17 916	3,2	2,9	3,5	3,3	2,8	3,4	3,7	3,2	1,9
Kokku—Total .	1 523 518	1 433 205	1 509 750	1 538 008	1 464 414	1 498 739	1 305 180	1 105 086	907 137	100	100	100	100	100	100	100	100	100

1920 a. tänini on kütteenete koostise pilt õige tunduval määral muutunud. 1920 a. kaeti peaaegu kogu küttestarvitus põletispuudega, kuna muud kütteeneid saadaval polnud. Järgnevatel aastatel seltsivad puudele teised kütteenete liigid — turvas, põlevkivi, kivisüsi ja muud, kord-korralt puude tarvi-

tust vähendades. Kuna kõikide muude kütteenete aastane tarvituse hulk mingisuguse suurema või väiksema normi juure peatuma jäi, on põlevkivi tarvitus seni veel järjekindlalt kasvanud ning esineb kütteenete tarvituse tabelis 1928 a. suurima arvuga.

Kütteenete tarvituse tööstuses 1920—28 a. (kütteenete liikide järgi suur- ja kesktööstus)
Consommation des combustibles dans les industries en 1920—29 (d'après le genre des combustibles; grandes et moyennes entreprises)

	1928	1927	1926	1925	1924	1923	1922	1921	1920
Puud—Bois . . . . . m ³	339 642	384 574	375 767	343 909	473 178	618 245	703 752	789 404	797 317
Pressiturvas—Tourbe comprimée	118 841	117 875	127 708	146 699	157 923	44 957	48 132	56 796*)	1 508**)
Labidaturvas—Tourbe coupée à bras	17 316	29 868	24 479	30 654	32 166	32 389	38 507		15 396**)
Kännud—Souches	28 047	20 216	45 268	46 414	28 033	24 314	31 431	35 490	7 399
Kivisüsi—Houille . . . . . tn.	58 463	45 317	59 369	68 988	68 887	74 108	50 192	4 851	3 440
Koks—Coke	3 376	2 875	3 063	2 093	2 295	3 194	1 944	1 287	1 118
Briketid—Briquettes	—	—	—	22	—	6	—	—	37
Puusüsi—Charbon de bois	185	51	154	154	98	88	34	55	11
Põlevkivi—Schiste combustible	259 508	229 272	223 803	216 590	147 292	121 450	58 323	43 180	11 606
Nafta—Naphte	938	795	561	657	611	944	792	392	513
Petrooleum—Pétrole	82	87	51	92	107	143	129	9	—
Bensiin—Benzine	107	92	53	81	66	91	60	2	—
Muud vedel. kütteeniid—Autres combust. liquides	—	—	—	—	21	22	4	—	—

Küttestarvituse viimaste aastate arvud pakuvad juba võrdlemisi ühtlase pildi; üksikute kütteilikide tarvitus näib olevat kujunenud välja juba teatud loomuliku normini. Kuigi ju üksikud kütteeniid teistega on asendatavad, on paljudel korradel ikkagi mingisugune kütteilik antud olukorrades eelistatavam, kui teine, olgu et seda tingib ettevõtte tehniline sissesead, kohapealne hindade vahetamine ehk muu. Nii võiks viimaste aastate arvude põhjal kaunis kindlasti väita, et näiteks puude ning turba tarvituse praegune norm — esimestel 340—380 tuh. kantmeetrit ja teisel — 130—150 tuh. kantmeetrit jääb aastase tarvituse normina püsima veel mõneks lähemaks aastaks. Turba suuremateks tarvitajateks on elektrijaamad (67% üldarvust), kalevivabrikud (12%), puuvillavabrikud (8%) ja telliskivitehased (4%), kuna puude tarvitajaskond on väga laialdane. 1928 a. kõige suuremateks puudetarvitajateks olid klaasivabrikud ja muud kivide- ja muldade rühma ettevõtted

(32,7% üldse tarvitatud puudest), kalevivabrikud (26,1%), linaketruse- ja kudumisvabrikud (9%) ja paberivabrikud (4,3%).

Mis puutub kivisöesse, siis lõviosa sellest tarvitati varematal aastatel paberivabrikutes ja elektrijaamades. Nüüd on elektrijaamad täielikult ning paberivabrikud osaliselt kivisöe asendanud põlevkiviga, selleks vastavalt ümberehitades sisseseadet. Kuna mõlema rühma tegevus vahepeal tunduvalt on suurenenud, siis on kivisöe asendamise läbi ära hoitud nende vabrikute tegevuse laienemisele vastav kivisöe tarvituse suurenemine. Siin on veel mõeldav kivisöe edaspidine vähenemine olenevalt sellest, kuidas vabrikutel kasulik on sellekohane sisseseadete ümberkorraldamine.

Põlevkivi tarvitus esimestel aastatel kasvab võrdlemisi kiiresti, kuid seda peaaegu ainuüksi tsemenditööstuse arvel, mille tegevuse suurenemine põhjustas ka vastava põlevkivitarvituse kasvu; teistes ettevõtetes aga põlevkivi oli vähe tarvitusel. 1928 a. esineb

*) tn.

	Kruunimeetrit.—en mètres ³			Kronides — en tonnes																				
	Puud	Pressurvee	Labidaturve	Kannud	Kivisüsi	Koks	Puustisi	Natla	Petrooliem	Benstiin	Pölevkivi	Bots	Tourbe compr.	Tourbe cour.	Soules	Hoville	Coke	Charbon de bois	Naphle	Petrole	Benzine	Schiste combustible	Kokku	
Kivide ja miltade ümberõttamine—Ind. des pierres et des terres	92 900	4 976		1 533	2 768	69	281 14	20	78 947	418 995	20 929	4 377	73 291	3 024	42 262	2 933	6 501	276 236	848 548					
Tsementivabrikud—Fab. de ciment	12 222			10	49	20	3 916	16	78 997	35 915			1 613	986	425	1 403	5 184	276 236	321 786					
Klaasivabrikud—Fab. de verre	44 863			1 387	15		170	58	4	206 596		4 125	438	23 831	22 831	9 006	390	1 817	254 045					
Tallikivi ja savitõustus—Fab. de briques et de poterie	19 831	4 976		126	25 16	49	58	4		102 311	20 929	228	66 240	2 038	10 000	600			202 989					
Liiklõustus—Fab. de chaux grasse	14 434				188					63 264			4 945						68 209					
Kivaltõustus—Fab. de plâtre	1 550									10 009									68 209					
Metalitõustus—Industrie des métaux	90 082	416		37	3 986	1 583	49	95	4 927	81 739	2 015	805	98 048	65 335	3 240	6 658			21 509					
Laevatehased—Chantiers de construction navale	3 616				227	130		5	1 464	22 053			5 610	4 827	34 886	9 666	1 298		387 795					
Kaunistõustus—Consol. et réparat. matériel. de chem. de fer	11 892			194	352	130	33	19	2 958	30 754			358	9 791	6 658	2 662	2 071		12 564					
Masinatehased—Usines de travail de matériel et de construction mécanique	3 756			29	146	3 094	1 193	13	21	5	11	65	24 377	1 507	90	447	73 746	51 512	831	3 517	862	3 266		
Maud—Autres	8 616	126			333	60	3	29	140	4 543	508		9 921	2 338	147	4 238	545		150 030					
Keemiatehased—Industrie chimique	4 550				1			8	1 378	24 018			28	28			1 000		15 045					
Tikuvabrikud—Fab. d'allumettes	1 998				1				1 378	13 786							1 000		15 045					
Maud—Autres	2 552								1 378	13 786							1 000		15 045					
Nahatõustus—Industrie des cuirs et peaux	6 760	387			1 850					34 312	2 000		45 045						29 831					
Nahavabrikud—Tanneries	6 760	387			1 850					34 312	2 000		45 045						29 831					
Textiilitõustus—Industrie textile	94 765	25 366		573	1 823		100	4	32 719	395 853	114 669		45 045						81 357					
Nahavabrikud—Fab. de draps	3 094	9 797		19	1 463		74	3	32 707	16 296	40 172		45 045						81 357					
Kalavabrikud—Fab. de charp.	66 212	14 036								219 543	67 292		35 673						772 612					
Luukastres—Ja kuumustõust. Põlvitõustus et tissage de lin	22 850	1 455	1 746							110 857	6 730								136 825					
Tööriistatõustus—Travail de lin brüt.	350									2 800			1 040						318 907					
Viinõustus—Cardage et filature de laine	1 256									6 851			550						3 540					
Rõudevarvõustõustus—Ateliers de teinture	291	78								5 844			6 428						10 555					
Maud—Autres	90									4			12						7 804					
Vineeri—ja mööblivabrikud—Fab. de bois de placage et de charp.	611									66			66						11 995					
Laevavabrikud—Steries																			2 092					
Maud—Autres	611																		2 092					
Paberitõustus—Industrie du papier	10 770									95 990			95 990						4 838					
Paberi- ja pummasivabrikud—Fab. de papier et de pâte de bois	10 770									95 990			95 990						4 838					
Paberikaupade tööst.—Fab. d'articles en papier et carton	29																		400					
Põlvõustõustus—Industrie typographique	2 013	1 552	11																400					
Trüki- ja kiviõustõustus—Typographies et lithograph.	2 013	1 552	11																400					
Tõid- ja maalõustõustus—Industrie de l'alimentation	17 181	1 044																	548 213					
Jahuvõskid ja leivavabrikud—Fab. de farine et de pain	1 036																		548 213					
Pagarit- ja kondiitritõust.—Boulangeries et pâtisseries	407	398																	548 213					
Tähtlõustõustus—Fab. d'amidon	4 899																		548 213					
Shokolandi ja kompvekitõustus—Fab. de chocolat et bonbons	2 188	49																	548 213					
Tanveevõ- ja õlitõustus—Fab. de beurre végétal et raffinée	175																		548 213					
Päevit- ja piiritõustõustus—Fab. de liqueur et raffinerie d'alcool	3 114																		548 213					
Õllevabrikud—Fab. de bière	3 453																		548 213					
Veeit- ja liköörvabrikud—Fab. de vins et liqueurs	1 057																		548 213					
Tubakavabrikud—Fab. de tabac	854																		548 213					
Kehakatte- ja pudukaupade tõiustus—Confect. de vêtements	940																		548 213					
Elektri- ja gaasijaamad—Usines électriques et à gaz	2 070	78 700																	548 213					
Elektrijaamad—Usines électriques	2 070	78 700																	548 213					
Gaasivabrikud—Usines à gaz d'éclairage																			548 213					
Kokku—Total	252 642	112 441	4 316	4 347	57 913	3 161	87	689	45	101	248 609	1 140	446 473	876	11 255	11 323	1 397	359 423	479	4 240	111 788	7 886	30 564	1 701 942

Põlevkivitarvitus tööstuses 1928 a.

	Tonnides	%-des
Paberitööstus (suurtööstus)	95 999	37,0
Kivide- ja muldade ümber- töötamine (suurtööstus)	78 967	30,4
Elektri- ja gaasijaamad	35 199	13,6
Tekstiilitööstus (suurtööstus)	32 719	12,6
Metallitööstus	4 627	1,8
Keemiatööstus	1 378	0,5
Muud ja kesktööstus	10 620	4,1
Kokku—Total	259 509	100

põlevkivi juba kõikides tööstuserühmades, peale naha-, poligraafia- ja kehakattetööstuse, ning tsemenditööstuse arvele langeb veel ainult 30,4% kogu tööstuses tarvitatud põlevkivist, mis tõenduseks põlevkivi juba laialdasmast levimisest.

1928 a. kohta koguti andmeid ka tarvitatud kütteenete väärtuse üle. Väärtus arvati tegeliku soetusehinna järgi ühes veo- ja muude kuludega tarvitajani. Kogu tarvitatud kütteenete väärtus suur- ja kesktööstuses andis kokku summa 5310 tuh. krooni, sellest suur- tööstus — 4702 tuh. ja kesktööstus 608 tuh. *kr* (88,4% ja 11,4% üldarvust). Tähtsamad kütteenete liigid andsid järgmised summad: puud — 1531 tuh. *kr*, põlevkivi — 1444 tuh.

kr, kivisüsi — 1411 tuh. *kr*, turvas — 546 tuh. *kr*, ning muud kütteened — 376 tuh. *kr*. Nii on väärtuse järgi kütteenete vahetamine kütteenete väärtuse alusel leitud vahetamisega võrreldes koguni teistsugune. Kütteenete hinnaks oli läbisegi: puudel — 4,5 *kr/m³*, pressturbal 4,2 *kr/m³*, labidaturbal 2,01 *kr/m³*, kivisüsi — 24,2 *kr/tn*, põlevkivil — 5,56 *kr/tn*. Ühele puude kantmeetrile vastav osa maksaks selle järgi:

puud	4,5 <i>kr</i>
pressturvas	4,2 „
kivisüsi	4,01 „
põlevkivi	2,23 „

Nende kütteenete vahetamisega võrreldes juures, milliste alusel siin kütteenete omavahel võrrelnud oleme (koefitsiendid näidatud ülevaate algusel), tuleks puud 11% ja pressturbas 4% võrra kallim, kui kivisüsi. Põlevkivi kui tuharohke kütteenete tarvitamise puhul tuleb arvestada mõnesuguste lisasummade ja peale selle asjaoluga, et suurematel põlevkivitarvitajatel omal on olemas kaevandused, mille tagajärjel selle osa põlevkivi hinnaks on arvatud omahind. Sellepärast ei saa nende andmete järgi selle kütteenete võrdlevat kallidust täpselt määratleda.

Kütteenete tarvituse kohta enne Keskbüroo väljandeks ilmunud andmed:

„Kütteenete tarvitus tööstuses 1925 a.“ P. Semper, Eesti Statistika Nr. 67(6), lhk. 347—349, 1927.
Eriväljaanne: Tööstus Eestis 1924 a., seria „Eesti Majandus“ v. V, 1926 a.

HAIGEMAJADES RAVITAVAD HAIGUSED.

(7182 haige andmed 1926—29 a.)

MALADIES TRAITÉS aux HÔPITAUX

(d'après les données partielles sur 7182 malades traités de 1926—29).

Üldist haiguste statistikat, missugune võimaldaks määrata kindlaks haigestumusemäärä kogu rahva seas, meil Eestis ei ole ning pole ka ette näha, et seda lähemas tulevikus võiks korraldada. Senini praktiseerivate arstide, haigemajade, ambulatooriumide ja kõiksugu nõuandekohtade poolt koostatavad aastaaruanded ravimisel olnud haiguste üle on sisult puudulikud ja erinevad. Väärtuslikumais mainitud aastaaruandeist osutuvad haigemajade aruanded, missugustes arvestatakse kõik statsionaarselt ravitud haigusejuhud ühes nende hulgas ette tulnud surmajuhtudega, mis võimaldab jälgida üksikute haiguste hädaohtlikkust ehk letaliteeti.

Ambulatooriumide ja nõuandekohtade aastaaruanded aga moodustavad kogusummas väga küsitava väärtusega materjali, nimelt sellepärast, et ühed neist arvestavad üksikuid haigusejuhte, teised korduvaid visiite, kusjuures seda, mis tegelikult aruandesse võetud, võimalik on selgitada vaid siis, kui ambulatooriumi või nõuandekoha tegevuse kohta on esitatud kas tekstiline ülevaade ehk täiendavad andmed, nagu seda teostavad linna teravishoiu osakonnad aastaaruannetes tuberkuloosi nõuandekohtade ja suguhaiguste ambulatooriumide kohta.

Vähese väärtusega on, enamuses, hoopti väärtusetuks kujunevad vabalt praktiseerivate arstide aastaaruanded. Põhjuseks on siin peamiselt asjaolu, et neis leiduvad andmed saadavad on tulumaksu inspektoritele, mille tõttu arstid tihtipeale koostavad aruandeid, mis tegeliku olukorraga sugugi ei ühti.

Pidades silmas loendatud sisulisi erinevusi vabalt praktiseerivate arstide, haigemajade ja ambulatooriumide aastaaruandest pole Riigi Statistika Keskbüroo püüdnudki neid kasutada üleriiklikuks haigestumuse statistikaks, andes nende najal vaid ülevaadet arstiabi tarvitamisest üksikute arstiabi andmise viiside järgi (statsionaarne, ambulatoorne, kodune ravimine). Selliselt tuleb mõista ka Keskbüroo väljaandes „Tervishoid Eestis 1925“ avaldatud praktiseerivate arstide, haigemajade ja

ambulatooriumide aastaaruannete kokkuvõtteid 1923—24 a. Et ambulatooriumid, nagu eelpool tähendatud, arvavad ka kõik korduvad visiidid hulka, selgub meile eelmainitud andmete lähemal vaatlusel. Nakkushaigusi registreeriti 1924 a. 3057 juhtu; lhk. 30 loeme aga, et ambulatooriumides üle terve riigi on käinud samal aastal 36 104 abitarvitajat nakkushaiguste puhul. Kuigi oletada, ühelt poolt, et osa sunduslikult registreeritavaist nakkushaiguseist jääb teadustamata, ja teiselt poolt, et ambulatooriumset arstiabi tarvitati ka selliste nakkushaiguste puhul, missugused sunduslike registreerimisele ei allu,—on siiski põhjust arvata, et 36 104 abitarvitaja hulgas olid korduvad abitarvitajad suures enamuses.

Samuti näitab praktiseerivate arstide aastaaruannete kokkuvõtte suurt abitarvitajate arvu nakkushaiguste puhul (29 097), mis võib olla tingitud sellest, et ühe ja sama haiguse korral sageli mitme arsti poole pöördakse, mille tõttu üks haigusejuht paratamatult mitmekordselt arvestatakse. Viimane asjaolu on muuseas ka põhjuseks, et praktiseerivate arstide, haigemajade ja ambulatooriumide aruanded, kui täielikud need omaette ka ei oleks, kunagi ei suuda anda täpset ülevaadet rahvas seas ette tulnud haiguste sagedusest.

Selline ülevaade oleks mõeldav ainult isiklike registreerimiskaartide sisseseadmise teel kõikide arstiabi tarvitajate jaoks, mis aga vaevalt teostatav kogu rahva kohta ja mida senini ka kusagil veel ei tehta.

Küll on aga mitmel pool võetud tarvitusele isiklikud kaardid haigemajades ravitavate haiguste uurimiseks. Kuigi sel teel kogutud andmed ei suuda aidata kaasa rahva haigestumuse probleemi lahendamisele, on neil siiski suur tähtsus praktilistes statsionaarse arstiabi korraldamise küsimustes. Nõnda näitavad need missuguste haiguste puhul ja kui suurel määral vajatakse haigemajas ravimist, iseloomustades ühtlasi haigete isiklikku koostist ja andes ülevaadet ravimise tagajärgedest.

Isiklikud registreerimiskaardid haigemajades ravitavate haiguste selgitamiseks võeti

tarvitusele meil Eestis alates 1925 a. Riigi Statistika Keskbüroo ettepanekul. Kaardil leiduv küsimustik on nähtud ette, esiteks, haige elukoha, perekonnaseisu, soo, rahvuse, hariduse, vanuse ja tegevuseala selgitamiseks; teiseks, haiguse kestuse, ravimiviiside ja ravimistagajärgede jälgimiseks, ning kolmandaks, ravimiskulude kandja kindlaks tegemiseks.

Kuna kaartide täitmiseks sunduslik koostust puudus ja see ainult haigemajade juhatajate vastutulelikkusest olenes, täideti neid 1925 a. 30 haigemaja poolt (siin hulgas üksikute poolt mitte kogu aasta jooksul), 1926 a. 10, 1927 a. 8, 1928 a. 6 ja 1929 a. vaid 5 haigemaja poolt. Nõnda saabus Keskbüroole 1925—29 a. kogusummas 7 674 haige isiklikku registreerimiskaarti. Sellest arvust kõrvaldati 492 kaarti, missugused olid täidetud 1925 a. algul mõnesuguste üksikute haiguste (tuberkuloos, suguhaigused) ravimiseks määratud haigemajade poolt. Kaartide kõrvaldamine oli tingitud soovist saada ülevaadet haigemajades ravitavaist haiguseist täiesti ühtlast

tüüpi haigemajade andmeil, nagu seda on meie maa-, ja linnahaigemajad, missugused peaaesjalikult osutuvadki teadeteandjaks ja kus leiduvad osakonnad igasuguste haiguste ravimiseks. Kaartidel olid märgitud Keskbüroo soovi kohaselt haigused selliselt, nagu need haiguselehtedel tähendatud, kusjuures mõne isiku kohta tuli üks haigus, mõne kohta kaks või rohkem — selle järgi, kuidas keegi neid pödenud.

Andmete läbitöötamisel aga valiti iga isiku kohta vaid üks diagnoos, eelistades siin juures põhihaigust sellest tekkinud komplikatsioonidele, ägedaid kroonilistele, hädaohtlikumaid vähem kardetavamaile jne., nagu see sarnastel juhtudel rahvusvaheliselt tarvilikuks tunnistatud. Haiguste rühmitamisel võeti aluseks rahvusvaheline haiguste nomenklatuur, kusjuures üksikuid nimetusi püüti eritleda selle piirides võimalikult rohkem arvuks. Nõnda eraldati välja üldse 197 üksikut nimetust, missugused on koondatud XIII haiguserühma.

Haiguserühmad, haigete sugu ja vanus haigemajades ravitud 7182 haige kohta 1926—29 a. Groupe de maladie, âge et sexe des malades pour 7182 malades traités aux hôpitaux de 1926—29.

2.	Sugu — Sexe			Vanus — Age													
	Kokku Total	Mehed Hommes	Naised Femmes	Kuni 1 a. Jusqu'à 1 a.	1—4 a.	5—9 a.	10—14 a.	15—19 a.	20—24 a.	25—29 a.	30—39 a.	40—49 a.	50—59 a.	60—69 a.	70 ja üle 70 et plus	Teadmata Inconnu	
					1—4 a.	5—9 a.	10—14 a.	15—19 a.	20—24 a.	25—29 a.	30—39 a.	40—49 a.	50—59 a.	60—69 a.			
I. Nakkushaigused	969	498	465	18	40	69	86	119	155	146	154	99	54	21	4	4	
II. Organismi üldised haig.	378	159	214	3	6	4	11	11	13	21	50	87	76	66	41	4	
III. Närvisüsteemi ja meelteorg. h.	448	216	232	3	13	39	32	53	28	59	70	57	46	24	1	1	
IV. Vereringvoolu organite haig.	229	124	105	—	1	2	9	10	11	15	34	38	46	48	14	1	
V. Hingamisorganite haig.	346	222	124	3	22	17	37	51	49	29	35	45	31	21	5	1	
VI. Seedimisorganite haig.	1134	638	496	6	24	32	69	125	141	141	215	159	118	74	22	3	
VII. Mittevenerilised kuse- ja suguorg. h.	844	193	651	2	3	5	10	36	136	152	197	157	60	48	35	3	
VIII. Sünnitusepuhuline seisund.	354	—	354	—	—	—	—	11	68	114	131	28	—	—	—	1	
IX. Naha ja nahaaluskoe haig.	578	334	244	4	12	21	28	44	60	53	88	104	72	64	24	4	
X. Luu ja liigendite haig.	209	121	88	1	6	10	28	30	21	19	27	25	17	20	4	1	
XI. Kaasasündinud kehaved	6	4	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
XII. Välistel põhjustel tekkin. haig.	1279	956	317	1	30	42	54	174	173	160	203	185	127	87	46	11	
XIII. Muud	425	258	167	4	5	3	6	26	124	41	44	55	57	37	21	2	
Kokku	7182	3723	3459	49	162	222	377	670	1004	920	1237	1012	715	532	241	41	
%																	
I. Maladies épidémiques, endémiques et infectieuses	—51,7	48,3	1,9	4,2	6,6	9,0	12,4	16,2	15,2	16,0	10,3	5,6	2,2	0,4	0,4		
II. Maladies générales non mentionnées ci-dessus	—42,6	57,4	0,8	1,9	1,1	3,0	3,0	3,5	5,7	18,6	13,1	20,6	17,9	11,1	1,1		
III. Affections du système nerveux et des organ. d. sens	—48,2	51,8	0,7	2,9	5,1	8,7	7,2	11,8	6,3	13,2	15,7	12,8	10,3	5,3	0,2		
IV. Affections de l'appareil circulatoire	—54,1	45,9	—	0,4	0,9	3,9	4,4	4,8	6,6	14,9	16,7	20,2	21,1	6,1	0,4		
V. Affections de l'appareil respiratoire	—64,2	35,8	0,9	6,4	4,9	10,7	14,8	14,2	8,4	10,1	13,0	9,0	6,1	1,5	0,3		
VI. Affections de l'appareil digestif	—56,3	43,7	0,5	2,1	2,9	6,1	11,1	12,5	12,5	19,1	14,1	10,5	6,6	2,0	0,7		
VII. Affections non vénériennes de l'appareil génito-urinaire et de ses annexes	—22,9	77,1	0,2	0,4	0,8	1,2	4,3	16,2	18,1	23,4	18,7	7,1	5,7	4,1	0,4		
VIII. État métréral	—	100,0	—	—	—	—	—	8,1	19,3	32,3	37,1	7,9	—	—	0,3		
IX. Affections de la peau et du tissu cellulaire	—57,8	42,2	0,7	2,1	3,7	4,9	7,7	10,5	9,2	15,3	18,1	12,5	11,1	4,2	0,7		
X. Affections des os et des organes de la locomotion	—57,9	42,1	0,5	2,9	4,8	13,5	14,4	10,1	9,1	13,0	12,0	8,2	9,6	1,9	0,5		
XI. Vices de conformation congénitaux	—66,7	33,3	66,0	—	—	—	—	—	16,7	—	—	—	—	—	—		
XII. Affections produites par des causes extérieures	—75,1	24,9	0,1	2,4	3,3	4,3	13,8	13,7	12,7	16,1	13,1	10,0	6,9	3,6	0,9		
XIII. Autres non spécifiés	—60,7	39,3	1,0	1,2	0,7	1,4	6,1	29,3	8,7	10,4	13,0	13,5	8,7	5,0	0,5		
Total	—51,8	48,2	0,7	2,3	3,1	5,3	9,4	14,0	12,9	17,3	14,2	10,0	7,4	3,4	0,6		

Selliselt saadud osaline läbilõige haigemajades ravitavaist haiguseist näitab, et viimaste hulgas, arvatud välja vaid naiste suhtes kõne alla tulev sünnitusepuhuline seisund, on esikohal. väliseil põhjusil tekkinud haigused (18,0%; meestel 25,0%, naistel 10,2%);

teisel — seedimisorganite haigused (16,0%; meestel 17,1%, naistel 16,0%); kolmandal — nakkushaigused (14,0%; meestel 13,4%, naistel 15,0%). Edasi tulevad alanevas järjekorras: mittevenerilised kuse- ja suguorganite haigused (12,3%; meestel 5,3%, naistel 20,0%), naha

ja nahaaluskoe haigused (8,6%; meestel 9,0%, naistel 7,8%), närvisüsteemi ja meelteorganite haigused (6,6%; meestel 5,8%, naistel 7,8%), muud üksikasjalisemalt eritlemata haigemajas viibimise põhjused (6,3%; meestel 6,8%, naistel 5,4%), organismi üldised haigused (5,8%; meestel 4,3%, naistel 6,0%), hingamisorganite haigused (5,1%; meestel 6,0%, naistel 4,0%), vereringvooluorganite haigused (3,3%; meestel 3,3%, naistel 3,1%), luu- ja liigesehaigused (3,1%; meestel 3,5%, naistel 2,8%) ja lõpuks kaasasündinud kehavedad (0,1%; meestel 4 ja naistel 2 juhtu). Eelpool arvestamata jäetud sünnitusepuhuline seisund moodustab omaette 10,2% kõigist naiste hulgas ette tulnud haigusejuhtudest.

Väliseil põhjusil tekkinud haigusejuhte, missugused kujundasid suurima haiguste rühma, oli kokku 1273, neist andsid enamuse: haavad (603), luumurdud (298) ja põrutused (149). Seedimisorganite haiguste koguarv ulatus 1134 juhuni, kusjuures nende hulgas leidis rohkeimal arvil pimesoole ussijätku põletikku (344), soolte songu (125) ja maohaavu ehk paiseid (92). Nakkushaiguseist, missuguseid oli ravimisel kokku 963 juhtu, seisid tähtsamal kohal: tuberkuloos (310), suguhaigused (234), gripp (130) ja kõhuosetõbi koos paratüüfusega (111). Organismi üldistest haigustest langeb silmapaistvam osa (183 juhtu 373 hulgast) vähktõve arvele; sünnitusepuhulisele seisundile omastest haigustest — abortide arvele (198 juhtu 354 hulgast); naha ning nahaaluskoe haigustest — mädanikkude — phlegmone + abcessi peale (293 juhtu 578 hulgast). Teistes eelpool nimetatud haiguse-

rühmades esinevad pea kõik neisse kuuluvad üksikud haigused võrdlemisi vähesel arvil.

Soo järgi on kasutanud haigemajas ravimist suuremal määral mehed (51,8% : 48,2%). Nõnda on pea kõigis haiguserühmades mehed ülekaalus, arvatud välja vaid järgmised, missugustes naised enamuses: organismi üldised haigused (57,8% : 42,2%), närvisüsteemi ja meelteorganite haigused (51,8% : 48,2%) ning mittevenerilised kuse- ja suguorganite haigused (77,1% : 22,9%). Organismi üldistest haigustest on naistel ülekaal peaaegjalikult kasvujate, rõimatismi ja verevaesuse arvel; närvisüsteemi ja meelteorganite haigustest — neurasthenia ning silma- ja kõrvahaiguste arvel; mittevenerilistest kuse- ja suguorganite haigustest — naiste suguorganite haiguste arvel.

Peatudes haigete vanusliku koostise juures ning vaadeldes seda vanuslikku koostist kümneaastaste vanuserühmade järgi, selgub et 0—9 a. vanuseid oli ravimisel 6,1%; 10—19 a. v. 14,7%; 20—29 a. v. 26,0%; 30—39 a. v. 17,8%; 40—49 a. v. 14,2%; 50—59 a. v. 10,0%; 60—69 a. v. 7,4%; 70 a. v. ja üle selle 3,4%. Seega tarvitasid 7141 haigest, kelle vanuse kohta teated saadud, kõige sagedamini haigemaja ravi 20—29 a. vanused haiged (26,0%), kõige harvemini lapsed kuni 10 a. vanuseni ja üle 70 a. vanad raugad. Üksikasjalisemad andmed haigete vanusliku koostise kohta ühendu ses neil konstateeritud haigustega, leiduvad eeltoodud tabelis.

Tööala järgi kuulub enamuse vaatlusele võetud haigeist põllumajanduse alal tegevate hulka (58,8%).

Haigete tööala ja haiguserühm haigemajas ravitud 7182 haige kohta %.
Occupation et groupe de maladie pour 7182 malades traités aux hôpitaux (en %).

3.	Põllumajand.			Tööstus			Kaubandus			Riigi ja omaval. teenistus			Ühiskondlik tegevus			Majateenijad, kindl. tööalata ja töötud			Väljaspool tööalast			Teadmata	
	Agriculture			Industrie			Commerce			Emplois d'Etat et des administrations publiques			Service publique			Service domest., ouv., prof. chang. et chôm.			Personnes sans profession				
	M.	N.	K.	H.	F.	T.	M.	N.	K.	M.	N.	K.	M.	N.	K.	M.	N.	K.	M.	N.	K.		
I. Nakkushaigused . . .	47,0	52,3	49,6	16,2	12,3	14,3	5,5	2,8	4,2	5,9	3,3	4,6	0,4	0,7	0,5	5,7	10,7	8,1	19,3	17,9	18,7	5,9	
II. Organismi üld. haig.	67,3	63,1	64,9	17,9	11,8	14,5	4,5	—	1,9	0,9	3,0	1,9	1,3	1,5	1,4	2,0	10,3	7,0	5,8	10,8	8,4	3,8	
III. Närvisüsteemi ja meelteorganite haig.	48,1	61,5	54,9	17,9	8,3	13,0	4,7	0,4	2,6	7,6	3,2	5,3	0,9	0,9	0,9	3,8	8,7	6,3	17,0	17,0	17,0	4,0	
IV. Vereringvoolu organ. haig.	52,5	63,9	57,7	22,9	16,5	20,0	3,4	1,0	2,9	7,6	5,2	6,5	—	—	—	3,4	2,1	2,8	10,2	11,3	10,7	6,1	
V. Hingamisorgan. haig.	50,9	50,0	50,6	22,5	20,2	21,7	3,2	3,5	3,3	5,0	4,4	4,8	—	—	—	2,3	5,3	3,3	16,1	16,6	16,3	4,0	
VI. Seedimisorgan. " "	53,8	62,2	57,3	22,7	15,5	19,7	4,6	2,4	3,7	5,4	3,3	4,5	1,3	0,7	1,0	1,9	3,7	2,7	10,3	12,2	11,1	4,5	
VII. Mitteveneril. kuse ja suguorg. haig.	65,3	67,1	60,7	15,8	15,4	15,5	5,2	3,7	4,1	3,2	6,0	5,2	0,5	0,3	0,4	3,2	5,1	4,0	6,8	—	2,4	3,5	7,6
VIII. Sünnitusepuhul. seis.	—	72,8	72,8	—	14,6	14,6	—	1,9	1,9	—	7,5	7,5	—	—	—	—	2,6	2,6	—	—	—	—	12,7
IX. Naha ja nahaaluskoe h.	59,5	72,0	64,7	16,0	14,2	15,6	4,0	2,1	3,2	6,6	2,1	4,9	0,3	0,9	0,5	2,1	0,9	1,6	10,7	7,8	9,5	3,5	
X. Luu ja liigese haig.	46,2	69,0	55,7	19,3	11,9	16,2	0,9	—	0,5	8,4	2,4	5,9	—	—	—	2,5	2,4	2,5	22,7	14,3	19,2	2,0	
XI. Kaasasünd. kehavedad.	75,0	100	83,3	—	—	—	—	—	—	—	—	16,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,9
XII. Välistel põhjustel tekkinud haig.	63,2	63,8	63,3	21,4	10,1	18,7	4,2	2,3	3,7	2,6	3,6	2,9	0,4	0,7	0,5	2,2	6,4	3,2	6,0	13,1	7,7	2,0	
XIII. Muud	34,3	58,4	43,3	12,7	14,1	13,2	2,8	3,4	3,0	41,4	6,0	28,3	—	—	—	3,6	6,0	4,5	5,2	12,1	7,7	5,9	
Kokku	54,9	63,3	58,8	19,3	13,7	16,7	4,2	2,3	3,3	7,3	4,3	5,9	0,6	0,6	0,6	2,9	5,7	4,2	10,8	10,1	10,5	4,9	

Ülejäänud osast on pärit: 16,7% tööstuse, 3,3% kaubanduse, 5,0% riigi ja omavalitsuse teenistuse ning 0,0% ühiskondlikult tegevusealalt, kuna majateenijad, kindla tööalata ja töötud isikud moodustavad 4,2% ning väljaspool tööhäru seisvad — 10,5% 6829 haigest, kelle tööala kohta andmed olemas. Võttes arvesse, et haigete isiklikud kaardid on saa-

dud väiksemate linnade ja neid ümbritsevate maade ühishaigemajadest, missuguste kasutajaks peaaesjalikult maaelanikud, osutub põllumajanduse alal teotsevate isikute ülekaal haigete koostises täiesti loomulikuks. Erinevusi haiguserühmade ja soo järgi üksikutele tegevusealadel näitab järgnev tabel.

Sotsiaalne kihitus haigemajades ravitud 7182 haige kohta %—Classe sociale des 7182 malades traités aux hôpitaux (en %).

4. Haiguserühmad	Põllupidajad <i>Agriculteurs</i>			Kauband, tööstuse ja transp. ettev. ning kapitalist elav. isikud — <i>Entrepreneurs industriels, commerc. et de transports; rentiers</i>			Isetöötajad tööst. ja kaubanduse väikeettevõtjad <i>Petits entrepreneurs industriels et commerciaux</i>			Põllutöölised <i>Ouvriers-agriculteurs</i>		
	M.	N.	K.	H.	P.	T.	M.	N.	K.	M.	N.	K.
I.	25,6	30,4	28,0	0,2	0,5	0,3	6,6	4,1	5,4	18,7	20,0	19,4
II.	39,3	48,2	44,3	0,7	—	0,3	7,0	2,1	4,5	25,5	12,6	18,1
III.	26,1	38,0	29,5	0,5	0,5	0,5	8,0	2,0	5,3	18,6	24,4	21,5
IV.	30,3	50,0	39,2	—	2,2	1,0	10,1	4,4	7,5	18,3	10,0	14,6
V.	17,9	31,7	22,7	—	—	—	7,4	3,0	5,8	24,7	11,9	20,3
VI.	26,1	38,1	31,2	0,2	0,2	0,2	4,8	2,7	3,9	21,8	19,7	20,9
VII.	39,4	45,9	44,8	—	0,4	0,3	10,3	3,1	4,0	22,3	18,0	19,1
VIII.	—	56,3	56,3	—	—	—	—	2,1	2,1	—	14,0	14,0
IX.	30,7	37,9	33,7	—	0,5	0,2	6,1	1,9	4,4	24,3	30,6	26,9
X.	21,4	35,7	27,2	—	—	—	6,8	1,4	4,6	14,6	27,1	19,6
XI.	—	100,0	50,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XII.	30,9	33,2	31,4	0,1	0,4	0,2	8,1	2,4	6,8	28,4	23,7	27,8
XIII.	17,8	34,7	28,3	0,4	—	0,3	5,8	0,8	4,1	13,6	16,5	14,6
Kokku—Total	27,9	40,1	33,5	0,2	0,3	0,3	7,1	2,7	5,1	22,5	19,3	21,0

Haiguserühmad	Töölised ja teenijad <i>Ouvriers et service</i>			Ametnikud <i>Employés</i>			Muud eelpool nimetatamata <i>Autres non mentionnés ci-dessus</i>			Teadmata <i>Inconnu</i>			Üldse—Grand total		
	M.	N.	K.	M.	N.	K.	M.	N.	K.	M.	N.	K.	M.	N.	K.
I.	16,1	17,4	16,7	4,8	2,7	3,8	27,8	24,9	26,4	8,8	11,0	9,9	100,0	100,0	100,0
II.	15,2	18,8	17,3	2,1	2,1	2,1	9,6	16,2	13,4	8,8	10,7	9,9	100,0	100,0	100,0
III.	16,1	10,7	13,4	5,5	2,5	4,0	24,6	26,9	25,9	7,9	15,1	11,6	100,0	100,0	100,0
IV.	18,3	14,5	16,6	5,5	6,7	6,0	17,5	12,2	15,1	12,1	14,8	13,1	100,0	100,0	100,0
V.	20,5	24,7	22,0	6,8	6,9	6,2	23,7	21,8	23,0	14,4	18,5	15,9	100,0	100,0	100,0
VI.	25,5	10,4	22,9	5,7	5,3	5,6	15,9	14,6	15,3	12,2	16,9	14,0	100,0	100,0	100,0
VII.	10,0	20,6	18,2	5,1	5,9	5,7	12,0	6,1	7,5	9,3	16,0	14,9	100,0	100,0	100,0
VIII.	—	17,5	17,5	—	6,6	6,6	—	—	3,5	—	19,2	19,2	—	100,0	100,0
IX.	17,9	17,0	17,5	4,1	2,9	3,6	16,9	9,2	13,7	11,4	15,6	13,1	100,0	100,0	100,0
X.	18,4	17,2	17,9	4,8	1,4	3,5	34,0	17,2	27,2	14,9	20,4	17,2	100,0	100,0	100,0
XI.	—	—	—	100,0	—	50,0	—	—	—	75,0	50,0	66,7	100,0	100,0	100,0
XII.	19,8	17,8	19,4	2,1	3,2	2,3	10,6	19,3	12,6	9,0	20,2	12,2	100,0	100,0	100,0
XIII.	9,1	22,8	13,8	5,0	6,3	5,4	48,8	18,9	38,5	6,2	23,9	13,2	100,0	100,0	100,0
Kokku—Total	18,4	18,3	18,3	4,2	4,5	4,4	19,7	14,8	17,4	10,3	16,4	13,3	100,0	100,0	100,0

Täienduseks haigete jaotusele tööala järgi on huvitav jälgida veel nende sotsiaalset kihitust ühenduses haigemajas ravimisega. Siin selgub, et esikohal seisavad põllupidajad-omanikud (33,5%), teisel — põllutöölised (21,0%) ja kolmandal — töölisel ning teenijad (18,3%) arvatud välja vaid eelpool nimetatud põllutöölised.

Teiste ühiskondlikkude kihtide osatähtsus haigemajas ravitute üldarvus on võrdlemisi madal: kaubanduse ja tööstuse alal teotsevaid väike-ettevõtjaid ja isetöötajaid 5,1%, ametnikel 4,4%, ja ettevõtjaid kaubanduse ja tööstuse alal ning kapitalist elavatel isikul 0,3%.

Haigete arv, kelle ühiskondlik kihitus teadmata, võrdub 13,3% kõikide haigemajas ravitute üldarvust.

Peatudes haiguste ravimistagajärgede juures selgub, et terveina on lahkunud haigemajast kõige rohkem sünnitusepuhulise seisundiga ühenduses olevate haiguste korral (68,7%), selle järgi seedimisorganite haiguste puhul (64,4%) ning hingamisorganite haiguste puhul (57,1%).

Nakkushaigusi põdejaist lahkusid terveina 45,7%, organismi üldisi haigusi ravi jaoks 37,4%, närvisüsteemi ja meelteorganite haigusi ravi jaoks 23,3%, vereringvoolu organite haiguste puhul 26,0%, mitteveneeriiliste kuse- ja suguorganite haiguste puhul 42,3%, naha ja nahaluskoe haiguste puhul 40,0%, luu- ja liigesehaiguste puhul 35,3%, väliseil põhjusil saadud haiguste puhul 39,3% ning mitmesuguste muude üksikasjalisemalt eritlemata haiguste

Haige seisukord haigemajast lahkudes haigemajades ravitud 7182 haige kohta (%)
État de santé de 7182 malades traités aux hôpitaux (en %)

5.	Terve <i>Guéris</i>			Paranemisel <i>Amélioré</i>			Surnud <i>Décédés</i>			Paranemata <i>Non amélioré</i>			Teadmata <i>Inconnu</i>
	M.	N.	K.	H.	F.	T.	M.	N.	K.	M.	N.	K.	
I. Nakkushaigused	40,5	51,4	45,7	36,7	35,4	36,1	11,2	4,7	8,1	11,6	8,5	10,1	3,6
II. Organismi üldised haigused	42,1	34,0	37,4	24,8	31,1	28,2	14,5	9,2	11,5	19,1	25,7	22,9	4,0
III. Närvisüsteemi ja meelteorganite haig.	21,5	26,0	23,8	47,8	50,7	49,3	12,0	6,4	9,1	18,7	16,9	17,8	4,5
IV. Vereringvoolu organite haig.	29,8	28,5	26,9	50,4	55,9	52,9	9,1	10,8	9,9	10,7	9,8	10,3	2,6
V. Hingamisorganite haig.	58,3	54,9	57,1	28,0	35,2	30,6	7,3	7,4	7,3	6,4	2,5	5,0	1,7
VI. Seedimisorganite	63,5	65,7	64,4	24,6	29,0	26,5	7,4	3,4	5,7	4,5	1,9	3,4	3,3
VII. Mitte veneerilised kuse ja suguorg. h.	42,8	42,1	42,3	45,5	53,0	51,2	2,8	1,3	1,7	8,9	3,6	4,8	8,6
VIII. Sünnitusepuhuline seisund	—	68,7	68,7	—	25,0	25,0	—	4,8	4,8	—	1,5	1,5	5,1
IX. Naha- ja nahaaluskoehaigused	43,7	36,4	40,5	51,7	59,5	55,1	1,5	1,6	1,6	3,1	2,5	2,8	2,2
X. Luu- ja liigesehaigused	37,4	32,1	35,2	52,2	60,7	55,8	1,7	3,6	2,5	8,7	3,6	6,5	4,8
XI. Kaasasündinud kehaved.	—	—	—	50,0	100,0	75,0	—	—	—	50,0	—	25,0	3,3
XII. Välistel põhjustel tekkinud haig.	38,8	40,9	39,4	55,2	55,8	55,3	3,8	2,3	3,4	2,2	1,0	1,9	2,7
XIII. Mund	35,8	29,3	33,0	29,9	45,9	30,3	12,9	12,7	12,8	22,4	12,1	17,9	15,8
Kokku	43,8	46,4	45,0	41,4	42,1	42,8	6,9	4,5	5,8	7,9	6,3	7,1	4,7

puhul 33,0%, kuna kaasasündinud kehaved liig väikeste arvude tõttu jäävad vaatlusest välja. Nõnda lahkusid terveina vaid vähestel juhtudel üle 50% teatud haiguserühma kuuluvaist ravimisel olnud haigeist. See aga ei tähenda, et tervenemise % nii madalaks osutub, sellepärast et paljud haiged keelduvad olude sunnil haigemajaja jäämast kuni lõpuliik tervenemiseni ja lahkuvad sealt niipea, kui seda nende seisukord vähegi lubab. Seda tõendab ka võrdlemisi rohke arv paranemisel haigemajast lahkuvaid.

Selliste haigete arv kõigub 55,3% (luu- ja liigestehaiguste puhul) kuni 25,0% (sünnitusepuhulise seisundi juures). Paranemata haigemajast lahkunute arv ei ole võrdlemisi mitte suur. Arvatud välja nakkushaigused (10,0%), organismi üldised haigused (22,0%) ja närvisüsteemi ning meelteorganite haigused (17,8%), missuguste hulgas parandamatute % osutub kõrgeks, kõigub nende osatähtsus teistes haiguserühmades 1,6% (sünnitusepuhuline seisund) kuni 6,6% (luu- ja liigesehaigused). Rohke paranematute arv nakkushaiguste puhul on tingitud suurest tuberkuloosi ja suguhaiguste osatähtsusest selles rühmas; organismi üldiste haiguste juures — vähktõvest ja närvisüsteemi ning meelteorganite haiguste puhul — viimaste hulgas leiduvast parandamata närvi- ja vaimuhaigustest.

Võiks ehk arvata, et selles, missuguses tervislikus seisukorras keegi haigemajast lahkub osutub mõõduandvaks kelle kulul haiget ravitakse. Kuid üldiselt ei paista see siiski olevat nõnda, sest paranemise staadiumis olles lahkub haigemajast mitte ainult omal kulul end ravijaid, vaid samal määral ja mõnikord veel rohkemgi prii arstiabi saajaid.

Mis puutub haiguste surevuse % või letaliteeti, siis kujuneb see kõige kõrgemaks organismi üldiste haiguste juures (11,5%), selle järgi vereringvoolu organite haiguste juures (9,9%); edasi närvisüsteemi ja meelteorganite

haiguste (9,1%) ja nakkushaiguste juures (8,1%). Hingamisorganite haiguste letaliteet oli 7,3%, seedimisorganite haigustel 5,7%, mittevenerilistel kuse- ja suguorganite haigustel 1,7%, sünnitusepuhulise seisundi juures 4,3%, naha ja nahaaluskoehaiguste korral 1,6%, luu- ja liigesehaiguste juures 2,5%, ning väliseil põhjusil tekkinud haiguste juures 3,4%. Konstateeritud surevuse % on suurel määral sellest, missuguses seisukorras haige ravimisele toodud, olles madalam seal, kus ravimist haigestumise järgi kohe alatud ja kõrgem seal, kus ravimisega kauem viivitatud, eriti sellistel juhtudel, kus see haige huvides sugugi lubatav pole.

Vaadeldes haigemajas ravitud haigeid ravimise kulude kandmise seisukohalt, selgub et 60,8% haigeist olid ravimisel omal kulul. Ülejäänud osa eest tasuti ravimiskulud: 19,1% tööandja poolt, kelle all tuleb mõista nii riigi, omavalitsuse kui eraettevõtteid; 3,1% haigekassa poolt ja 17,0% hoolekande või avaliku arstiabi korras. Kulude kandmise kohta puuduvad teated 331 isiku üle ehk 4,6% kõigist juhtudest.

Omal kulul on ravitud end kõige rohkem peale kaasasündinud kehavigade, missugused liiga väikeste arvudena esinevad, sünnitusepuhulise seisundi tõttu (71,6%), mitteveneriliste kuse- ja suguorganite haiguste puhul (70,0%) ja väliseil põhjusil tekkinud haiguste korral (69,1%). Tööandja kulul ravitud haigustest langeb suurim osa muude eritlemata haiguste arvele (38,6%). Haigekassa kulul ravitute arv kõigub üldse väikestes piirides 1% (luu- ja liigesehaigused) kuni 4,0% (hingamisorganite haigused).

Hoolekande ja avaliku arstiabi korras on ravitud kõige rohkem nakkushaigusi 42,6%, mis tingitud sellest, et üksikute nakkushaiguste ravimine sünnib täiesti riigi kulul ja teiste taudikujul ilmuvate nakkushaiguste ravimiskuludest langeb pool riigi kanda.

Ravimiskulude kandmine haigemajades ravitud 7182 haige kohta (%).
Supporteur des frais de traitement médical pour 7182 malades traités aux hôpitaux (en %).

6.	Omal kulul <i>Frais de ma- lade</i>	Tööandja kulul <i>Aux frais du patron</i>	Haigekassa kulul <i>Aux frais de caisse-mal.</i>	Hoolekande korras <i>Soins de prévis. sociale</i>	Teadmata <i>Inconnu</i>
I. Nakkushaigused	40,5	13,2	3,8	42,5	5,6
II. Organismi üldised haig.	65,9	11,9	2,8	19,4	3,2
III. Närvistüsteemi ja meelteorg. h.	53,3	15,6	1,6	29,5	4,0
IV. Vereringvoolu organite haig.	62,2	20,7	4,6	12,5	5,2
V. Hingamisorganite haig.	54,8	24,3	4,9	16,0	6,1
VI. Seedimisorganite haig.	64,7	22,3	2,8	10,2	4,5
VII. Mittevenoerilised kuse- ja suguorg. h.	70,9	16,3	3,7	9,1	4,8
VIII. Sünnitusepuhuline seisund.	71,6	16,3	3,5	8,6	4,5
IX. Naha- ja nahaaluskoe haig.	65,7	17,5	3,7	13,1	3,3
X. Luu ja liigese haigused	58,4	20,3	1,0	20,3	5,7
XI. Kaasasündinud kehaved.	83,3	16,7	—	—	—
XII. Välistel põhjustel tekkinud h.	69,1	19,1	2,2	9,6	5,3
XIII. Muud	43,7	36,5	2,4	15,4	2,1
Kokku	60,8	19,1	3,1	17,0	4,6

H. Reiman.

TALUNDITE RAHVASTIK 1929 a.
 põllumajandusliku üleskirjutuse ajal.
POPULATION des EXPLOITATIONS AGRICOLES en 1929.
 (d'après le recensement agricole).

Sis: 1) Talundite rahvastiku arv, lhk. 421. 2) Rahvastiku tihedus talundeis, lhk. 422. 3) Talundite rahvastiku koostis, lhk. 424.

Järgev ülevaade talundite rahvastikust on koostatud 1929 a. suvel teostatud põllumajandusliku üleskirjutuse andmeil. Selle üleskirjutuse tulemuste põhjalik analüüs, muu seas ka rahvastiku kui talundite tööjõu käsitus, ilmub edaspidi eriteosena. Siin toome esialgselt lühikese kokkuvõtuna andmed talundite rahvastiku arvust ja koostisest.

1. Talundite rahvastiku arv.

Nombre de la population des exploitations.

Põllumajanduslikul üleskirjutusel arvestati talundite rahvastikuna kõik, kes olid üleskirjutuse ajal talundi ülalpidamisel, vaatamata kas nad viibisid talundis või väljas. Talundi ülalpidamisel olevaiks aga loeti kõiki, kelle kodumajapidamine oli talundipidajaga ühes või kes said talust ülalpidamist — perekonnaliikmeina, palgalisina või muil põhjustil. Sel viisil arvestati läbistiku aasta jooksul talu ülalpidamisel olevaist isikuist talundipidaja perekonna-liikmed kahtlemata kõik, samuti ka kõik talundite aastateenijad, karjased ja suvilised; kuutöolistest aga, arvesse võttes üleskirjutuse aega — kuni Jaanipäevani, jäi väike osa välja, sest osa talundeid võtab kuutöölisi alles heinaajaks; veel rohkem aga jäi välja päevatöölisi, sest nende pidamise pea-hooajad algavad ka alles heinaajaga. Maatöölised, kellel omal elamu ja väikene — alla 1 ha — maalapikene kasutada, arvestati eraldi väikemajapidamiste all. Kuid need, kel ka see puudus ja kes üleskirjutamise ajal kuskil talundis tööl ei juhtu-

nud olema, jäid üldse arvestamata. Isikuid, kes elasid talundeis, kuid ei võtnud talundi tööd osa ega saanud talundist ülalpidamist, jäid, loomulikult, arvestusest välja.

Talundina arvestati kõik põllumajapidamised, mille kasutamisel olev maaala ei olnud alla 1 ha.

Kirjeldataud alustel arvestusel üks ha ja enam pindalaga 133 350 põllumajapidamises 1929 a. kevadsuvel leidis 641 168 inimest, neist 305 487 meest ja 335 681 naist. Need arvud 1922 a. rahvalugemise andmetega ei ole otse võrreldavad, sest mõlemal juhul on tegevust erinevate arvestusealustega: rahvalugemisel loeti põllumajanduses ehk eriti selle harudes — põllumajapidamises, aianduses ja mesinduses, metsanduses ning kalanduses — tegevateks isikuid, kellele loetud aladel töötamine oli peatöölaks, s. o. kes nende aladele pühendasid suurema osa oma tööajast ja kellele need olid seega pea ülalpidamise allikaks. Mittetöötajad sattusid põllumajanduse alal ülalpidamist saajate hulka vaid põllumajanduse alal pea-töölana tegevate perekonna liikmeks olemise kaudu. Selle juures aga rahvalugemise andmete kokkuvõtmisel mitte vähe tegelikult põllumajandusest pea-ülalpidamist saajaid sattus rahvalugemise aja tõttu töötatöölise rühma ja loetatavate puuduliku ülesandmise ja märkimise tõttu vaheldava tööala ja mitmes tööharus

Talundite arv ja rahvastik — Nombre et population des exploitations agricoles.

1.	Talundite arv Nombre des exploitations	Maa suurus ühe talundi kohta ha — Terre par exploitation	Rahvastiku arv Population				100 mehe kohta naisi Femmes par 100 hommes	Rahvastikku Nombre de la populat.			Rahvastiku koostis Population														
			Kokku Total	Mehed Hommes	Naised Femmes	Talundi kohta Par expl.		100 ha		Talundipid. perekond Famille du chef de l'exp.		Palgalised Saliariés													
								Põllum. maa kohta Ter. agr.	Põllum. maa kohta Champ.	Abs. arv Nombre	%	Abs. arv Nombre	%												
Kokku Eestis — Total en Estonie													133 357	23,2	641 168	305 437	335 681	109,9	4,8	24,2	63,6	558 964	87,2	82 204	12,8
Maade järgi — D'après les arrondissements:																									
	Virumaa	18 113	21,1	83 939	41 418	42 521	102,7	4,6	26,1	68,5	73 918	88,1	10 021	11,9											
	Järva	8 198	26,1	38 185	18 049	19 536	104,8	4,7	21,9	47,5	33 049	86,5	5 136	13,5											
	Hariu	14 862	27,4	69 790	33 645	36 145	107,4	4,7	20,4	76,5	60 866	87,2	8 924	12,8											
	Lääne	13 315	26,7	60 793	28 884	31 909	110,5	4,6	18,9	85,5	55 737	91,7	5 056	8,3											
	Saare	10 163	25,0	46 120	20 001	26 119	130,6	4,5	20,0	119,4	42 605	92,4	3 515	7,6											
	Pärnu	11 913	27,1	55 119	20 086	29 027	111,3	4,9	21,1	56,6	46 330	84,1	8 783	15,9											
	Viiand.	10 488	25,5	50 529	23 765	26 764	112,0	4,8	21,5	54,4	40 897	80,9	9 692	19,1											
	Tartu	19 320	21,5	96 787	46 279	50 505	109,1	5,0	26,4	52,5	79 536	82,2	17 251	17,8											
	Valga	4 146	24,1	20 248	9 468	10 780	113,9	4,9	24,1	43,1	16 459	81,3	3 789	18,7											
	Võru	12 890	20,1	63 871	30 246	33 625	111,2	5,0	30,1	49,0	56 660	87,1	8 211	12,9											
	Petseri	10 538	12,7	55 795	27 046	28 747	106,3	5,3	57,3	106,2	53 937	96,7	1 856	3,3											
Talunditüüpide järgi — D'après le genre des exploitations:																									
Ostutalundid — peremeeste käes pidada — Exploit. propres et gérées par les propriétaires													54 359	31,5	286 518	134 444	152 074	113,1	5,3	19,7	54,7	238 125	83,1	48 393	16,9
Renditalundid — ostutalumaadel Exploit. arrentées sur le terrain des exploit. propr.													7 486	17,7	30 861	14 721	16 140	108,6	4,1	26,4	58,8	28 042	90,9	2 819	9,1
Riigi (end. mõisa) renditalund. Exploitations arrentées de l'Etat													20 117	21,7	91 744	43 660	48 084	110,1	4,6	24,0	79,3	83 200	90,7	8 544	9,3
Asundustalundid — Exploitations nouvellement fondées													32 077	16,4	138 070	673 05	71 665	106,5	4,3	29,0	64,2	126 018	90,7	12 952	9,3
Palgamaatalundid — Exploitations cédées en rémunération													3 805	11,9	15 999	7 604	8 395	110,4	4,1	33,7	102,9	13 680	85,4	2 339	14,6
Muud talundid — Autres													15 458	15,5	77 076	37 758	39 323	104,2	5,0	42,5	91,4	69 919	90,7	7 157	9,3
Sanuserühmade järgi — D'après les groupes des exploitations:																									
Talundid — Exp. de																									
	1— 5 ha	23 456	3,9	81 012	38 079	42 933	112,7	3,5	120,4	261,5	78 995	97,5	2 017	2,5											
	5— 10 "	21 600	0,1	87 526	41 690	45 836	109,9	4,1	54,5	127,2	34 381	96,4	3 145	3,6											
	10— 20 "	34 977	17,2	159 881	76 586	83 295	108,8	4,6	30,9	73,6	146 974	91,9	12 907	8,1											
	20— 30 "	24 235	27,6	124 160	59 314	64 846	109,3	5,1	21,1	52,7	107 727	86,3	16 433	13,2											
	30— 50 "	22 185	43,3	134 590	68 571	71 019	111,7	6,1	16,0	45,6	107 507	79,9	27 083	20,1											
	50— 100 "	6 433	70,9	46 111	21 346	24 265	111,1	7,2	11,7	37,0	51 672	68,7	14 439	31,3											
	100 ja enam ha — et plus	471	245,4	7 888	4 401	3 487	79,2	10,7	9,3	21,8	1 708	21,7	6 180	78,3											

tegevate ning puudulikult ülesantud tegevusalaga isikute rühma; ning lõpuks, leidub neid ka väljaspool tööhärsid seisvatena, näit. vangidena, haigetena, õpilastena arvatute seas. Teisest küljest jälle rahvalugemise andmeil kuulub põllumajanduse alla kõigis harudes, eriti aga metsanduse ja kalanduse alal paljud isikuid, kes talundites tööl ei olnud ega sealt ülalpidamist ei saanud, näit. ametnikud nendel aladel. Põllumajanduse üleskirjutusel aga, nagu öeldud, arvestati kõik, kes talundis said ülalpidamist, täit või osalist, või olid talundis tööl alaliselt või juhuslikult ehk ka kõrvaltööna. Osa põllumajapidamisest elavaid isikuid, nagu eespool mainitud, jäi sellejuures küll välja, samuti jäid välja suurem osa põllutöölise ülalpidamisel olevaid perekonnaliikmeid, kui need ise polnud juhuslikult tööl. Ent vaatamata sellele, on põllumajanduse üleskirjutusel arvesse võetute kogu, kuigi mitte kõiki põllumajandusest ülalpidamist saavaid tabav, sisult siiski laiaulatusli-

kum kui rahvalugemisel: põllumajanduse üleskirjutusel leitud talundite elanikkude arvus peab olema palju selliseid, kelle peatööalaks ja peasissetuleku allikaks pole põllutöö. Näiteks, suurem osa maal sugulaste juures suvitajaid linnalasi sattus kahtlemata talundite elanikkude hulka.

Kõige selle tõttu on meil põllumajand. üleskirjutuse andmeil tegemist mitte puht põllumajandusliku, vaid erilise talundite rahvastikuga, kui omaette võrdlematu kollektiiviga.

2. Rahvastiku tihedus talundis.

Densité de la population des exploitations.

Rahvastiku tihedus talundis on tähtsamaid rahvastatistilisi tulemusi põllumajanduslikust

üleskirjutusest. Need andmed võimaldavad selgitada nii talundite tööjõu kui rahvastiku ülalpidamise iseäradusi — sõltuvuse talundite suuruse ja liikidega.

Tab. 1 on toodud inimeste arv ühe talundi, 100 ha põllumajandusliku ja sama palju põl-

Talundipidajate perekond — Famille de chef d'exploitation.

Talundipidajate perekond (kokku) Famille de chef de l'exploitation	100 mehe kohta naised		Ajalisel tööajal Partecipants aux travaux				Ajaltisel töötajad Partecipants aux travaux temporairement				Töödest mitteosavõttjad Non participants aux travaux				100 talupidajate perekond (kokku) Famille de chef de l'exploitation		
	Naised—Femmes	100 mehe kohta naised Femmes par 100 hommes	Neist—Dont		Neist—Dont		Neist—Dont		Neist—Dont		Neist—Dont		Ajalisel töötajad Par 100 membres de famille occupés temporairement		Töödest mitteosavõttjad Non participants aux travaux		
			Naised Femmes	15—19 a. van. Arv Numbre	%	Naised Femmes	8—14 a. van. Arv Numbre	%	Naised Femmes	15—19 a. van. Arv Numbre	%	Naised Femmes	15—19 a. van. Arv Numbre	%			
Kokku Eesti—Total en Estonie	268 335 290 629	106,3	344 297	178 216	51,8	41 515	12,1	41 695	19 274	46,2	13 873	33,3	8494	20,4	172 972	93 139	53,8
Maade järgi—D'après les arrondissements:																	
Virumaa	35 889	38 029	46 068	24 084	51,2	5 785	12,3	4 881	2 198	44,8	1 476	30,2	1 218	24,9	22 069	11 907	53,5
Järvamaa	16 190	16 859	20 865	10 285	50,2	2 248	11,0	2 573	1 107	40,5	746	30,0	666	13,4	10 070	5 427	53,8
Hälvimaa	20 258	21 608	37 547	19 295	51,1	4 450	11,8	4 083	1 939	47,2	1 014	25,1	854	21,2	19 286	10 500	54,4
Läänemaa	26 654	28 093	34 099	17 028	51,6	4 095	11,8	2 829	1 268	44,5	454	16,0	330	13,7	18 909	10 222	54,3
Saaremaa	19 110	23 495	22 993	14 428	58,1	3 308	13,3	2 993	1 065	36,3	499	17,0	482	15,8	14 847	8 001	53,9
Pärnumaa	22 293	24 067	28 916	14 947	51,7	3 370	11,7	3 345	1 513	45,2	1 233	36,9	606	18,1	14 069	7 607	54,1
Viljandimaa	19 551	21 816	26 037	13 555	51,3	2 422	9,3	3 517	1 714	48,7	1 019	29,0	771	21,9	11 313	6 247	55,2
Tartumaa	38 530	41 036	48 506	24 832	51,2	5 278	10,9	7 709	3 654	47,4	2 492	32,3	1 508	19,6	23 921	12 520	53,7
Võrumaa	7 909	8 550	10 400	5 854	51,2	991	9,5	1 022	827	51,0	720	44,4	393	20,2	4 877	2 369	53,7
Põlvamaa	26 883	28 777	34 898	17 822	51,4	4 057	11,7	4 425	2 130	48,3	1 874	42,4	893	20,2	10 537	8 816	53,3
Petsimerimaa	26 098	27 539	31 843	16 400	51,5	5 550	17,5	3 829	1 816	47,4	2 346	61,3	561	15,2	18 265	9 623	52,7
Talundilikkude järgi—D'après le genre des exploitations:																	
Ostutalundid—Perenneste kaes püüand—Exploit. propres et gérées par les propriétaires.	118 119 125 006	110,5	148 004	77 200	52,2	18 001	12,2	17 519	8 289	47,3	5 471	31,2	4130	23,6	72 602	39 517	54,4
Renditalundid—Ostutalumaadele Exploit. arrendées sur le terrain des exploit. propres.	13 469	14 543	17 977	9 256	51,5	2 000	11,1	2 246	1 019	45,4	865	38,4	408	18,2	7 810	4 268	54,0
Riigi (end. mõisa) renditalundid Exploitations arrendées de l'Etat.	39 692	43 598	52 441	27 917	52,5	6 372	12,2	6 854	2 875	45,2	1 787	28,1	11 661	18,3	24 405	13 208	54,1
Aasundustalundid—Exploitations nouvellement fondées.	61 592	64 426	77 266	39 089	56,6	8 075	10,5	8 578	3 945	46,0	2 901	35,8	1 006	18,7	40 174	21 392	53,2
Palgamatalundid—Exploitation. créées en rémunération.	6 897	6 963	7 418	3 860	52,1	694	9,4	1 698	683	40,2	335	19,7	297	17,5	4 549	2 420	53,2
Muud talundid—Autres	33 826	36 093	41 196	21 294	51,7	6 373	15,5	5 300	2 469	46,5	2 516	47,5	892	16,8	23 428	12 396	52,7
Talundisarvestumade järgi—D'après les groupes des exploit.:																	
Talundid 1—5 ha	37 147	41 848	46 815	25 179	54,4	4 472	9,6	7 650	3 268	42,5	1 826	23,8	1 232	16,1	24 521	13 117	53,5
Talundid de 5—10 "	40 292	44 089	51 507	27 017	52,4	6 346	12,3	6 505	2 927	45,0	2 364	36,3	1 210	18,6	26 270	14 115	53,7
Exploitation de 10—20 "	70 045	76 029	91 015	40 826	61,4	11 098	12,2	10 270	4 743	46,2	3 809	37,1	2 018	19,6	45 686	24 469	53,5
20—30 "	52 167	55 660	67 287	34 212	60,3	8 234	12,3	7 006	3 358	47,9	2 924	36,0	1 513	21,7	33 434	17 892	53,8
30—50 "	51 689	55 918	68 980	34 271	61,2	8 634	12,8	7 618	3 689	48,6	2 398	34,1	1 811	23,6	32 909	17 948	54,8
50—100 "	15 332	16 340	19 681	9 950	50,6	2 535	12,9	2 461	1 213	49,3	725	29,5	655	26,6	9 538	5 177	54,3
100 ja enam ha	863	845	922	431	46,7	59	6,4	173	84	48,6	27	15,6	52	30,1	618	330	53,8

100 talupidajate perekonda kohta Par 100 membres de famille occupés temporairement	Ajalisel töötajad Par 100 membres de famille occupés temporairement		Töödest mitteosavõttjad Non participants aux travaux		100 ha püüand, mais kohala töödets mitteosavõttjad—N. d. non participants par 100 ha de terre agricole
	Arv Numbre	%	Arv Numbre	%	
	12,1	50,3	47,5	6,5	
	10,4	47,0	45,3	6,9	
	12,9	49,4	45,8	5,6	
	10,7	51,4	46,8	5,6	
	8,3	53,2	46,8	5,8	
	11,8	58,8	55,2	6,4	
	11,6	48,7	44,3	5,4	
	13,5	43,4	37,4	4,8	
	16,1	48,1	44,7	6,4	
	15,5	41,8	41,3	5,2	
	12,8	47,7	47,9	7,8	
	12,0	57,4	67,5	18,8	
	11,8	40,1	43,5	5,0	
	12,5	48,5	43,1	6,7	
	12,1	46,5	42,5	6,4	
	11,1	53,0	51,2	8,4	
	22,9	61,4	56,2	11,0	
	12,9	56,9	62,2	12,9	
	16,4	52,4	49,0	36,5	
	12,6	50,9	50,9	16,4	
	11,3	50,2	49,1	8,8	
	10,4	48,7	46,9	3,9	
	11,4	49,1	43,8	3,7	
	12,5	46,4	41,9	2,4	
	18,8	66,5	47,0	0,7	

*) Proport. des enf. sous 14 ans pour 100 pers. particip. aux trav. agées 20 a. et plus.

lumaa kohta. Kaaluvaimaks nendest arvudest on inimeste arv põllumajandusliku maa kohta, kuigi selle kasutamise viisis on erinevusi. See paistab teravalt silma põllumaa kohta arvatud inimeste arvude suurest erinevusest. Kuid meie domineerivaks kujunenud karjajanduse juures tuleb arvestada eeskätt ikkagi kogu põllumajandusliku maa.

Keskmiselt 4,8 inimest pidada ülal 23,2 hektarilise talundi kohta, 24,2 in. 100 ha põllumajandusliku ja 63,8 in. 100 ha põllumaa kohta pole mitte väike arv meie põllukultuuri juures. Arvates talundite rahvastikust maha töödest mitteosavõtjaid — 100 ha põllumajand. maa kohta 6,8 in. (v. tab. 2), saame talundite töötajate arvaks keskmiselt 17,7 in. 100 ha kohta; alaliselt töötajaid perekonnaliikmeid ja palgalisi aga 15,8 in. Tõsi, perekonnaliigete hulgas pole vähe selliseid, kes põllumajandusele pühendavad vaid osa tööjõudu ja ka osa ülalpidamist hangivad kõrvalteenistusega; kuid toodud inimeste arv on ikkagi seotud põllumajandusega ja võib tarviduse korral kogu tööjõu sellesse rakendada. Põllumajandusliku raamatupidamisetalituse andmeil kulub 1 ha tulundusliku maa kohta (mis on metsa arvel küll vähe suurem põllumajanduslikust maast) keskmiselt: 1926/27 a. 333 ja 1928/29 a. 330, ehk läbistiku 327 normaal-töötundi ja üks mees tegi aastas tööd keskmiselt 3138 tundi. Sellest järgneb, et keskmiselt on tarvitatud 100 ha tulundusliku maa kohta ümmarguselt 10,8 mehe töö. Arvestades talundites töötava rahvastiku vanusliku ja soolise koostisega meie talundite töö praeguse korralduse juures vajaks 100 ha kohta ligikaudu vaid 12,8 inimest. Selle juures peab muidugi võtma arvesse, et talundite elanikud mitte kõik ja alati pole tööjuures sel määral kui osutavad raamatupidamise andmed.

Maaalalt on talundite rahvastiku tihedus väga erinev (v. kartogr. 1). Kõige suurem on see Kagu-Eestis — Petseri- ja Võrumaal, samuti Peipsi rannikul ja Alutaguses, siis veel rannamaal põhjas ja edelas. Väikseim aga Loode-Eestis, eriti Põhja-Pärnumaal, Kesk-Läänemaal, osalt Lääne-Harjus ja kohati Saaremaal, — missugused erinevused on suurel määral tingitud ka talundite põllumaa vahekorras heina- ja karjamaaga. Sest põllumaa kohta arvatult on rahvastiku tihedus kõrgeim just Saaremaal ja kõrge ka Lääne- ja Harjumaal.

Talundliikide järgi, peale segailmega „muude“ talundite rühma ja palgamaa talundite, kus kahtlemata leidub rohkem põllutööst kas vähe või mitte osavõtjaid (v. tab. 2),

osutub rahvastiku tihedus suureks ka riigi renditalundites ja asundustalundites — eriti võrreldes ostutalunditega. Osalt võib seda panna nende talundite väiksuse arvele, kuid tab. 2 järgi leiame näit. asundustalundites ka rohkem tööst mitte osavõtjaid, tõenäolikkult lapsi (mis aga täpsemalt selgub vaid teoksil oleval eriuuringul).

Erilist tähelepanu aga pälvib fakt, et rahvastiku tihedus talundis kasvab talundite suuruse vähenedes: nii põllumajandusliku kui põllumaa suhtes leiame talundite suuruse vähenedes reeglipäraselt tõusvad rahvastiku tiheduse arvud. Seejuures sama reeglipäraselt tõuseb ka talundi töödest mitteosavõtjate arv. Ent neid mahagi arvates saame ikka rahvastiku tiheduse tõusu väiketalandite suunas: 8,8; 9,8; 12,1; 15,4; 22,1; 38,1; 83,8. Et sellest rahvastiku tiheduse erinevusest langeb osa osaliselt töötajate arvele, näitab tab. 2; kuid kahtlemata on väiketalandites tegemist ka üliküllase, vähem intensiivselt kasutatava tööjõuga.

3. Talundite rahvastiku koostis.

Composition de la population des exploitations.

Meie talundite keskmiseks suuruseks on 23,8 ha, mis eelmiste arvuutuste juures vajab aasta läbi 3 inimese tööjõudu; seepärast, pidades silmas põllutöö sesoonilikkust ja mõnel juhul talupidajate osalist või täielist töövõimetust, on palgaliste pidamine mõõdapäisemat, — kui pole tarvilisel määral abiks oma perekonnaliikmeid. Kuna aga viimaste arv pole just mitte väike, nagu näeme allpool, siis, arvates ühes ka mittetöötajaid perekonnaliikmeid, leiame talundite elanikkude koostises palgalisi võrdlemisi vähesel määral — keskmiselt vaid 12,8%. Seejuures aga palgaliste osatähtsus talundite rahvastikus on täielises sõltuvuses talundite suurusest: kuna väikestes, kuni 10 ha talundis on palgaliste % vaid kuni 3,8% talundite rahvastikust, tõuseb see suurtaalundite juures kuni 78,8%. Et palgaliste pidamine siiski tihti pole tingitud talundi maaala suurusest, näitavad just rahvastikuga ülekoormatud väiketalandid.

Üheks põhjuseks viimast liiki talundites palgaliste pidamiseks on talundipidaja kõrvaltöö, nii kui selgub palgamaa talundite rühmas, kus talundite keskmine suurus on väikseim, kuid palgalisi võrdlemisi palju. Esikohal aga seisavad palgaliste poolest ostutalundid, — peamiselt küll oma suuruse tõttu, osalt aga ka muil põhjustel, nii kui selgub palgaliste %-määrast maaalalisest erinevusest. Nimelt, heites pilku siia juure lisatud kartogrammidele (krt. 2), leiame

rohkeim palgalisi eestkätt just jõukamais intensiivsema põllukultuuri raioones — Tartu-, Valga-, Viljandi- ja Pärnumaal.

Põhjalikumalt palgaliste arvu selgitada aitab talundite rahvastiku vaatlemine talundite tööst osavõtmise seisukohast. Selleks on andmed eraldi koostatud talundipidaja perekonna ja palgaliste kohta.

a) Talundipidaja perekond. Talundipidaja perekonnas on eritletud talundis alaliselt töötajad, ajutised töötajad ja töödest mitteosavõtjad. Alaliselt töötajateks on arvatud üleskirjutuse juhise järgi need, kes üle poole omast tööajast pühendavad talundile; ajutiselt töötajaiks — neid, kes pühendasid talundi tööle oma tööjõust alla poole või olid talundi tööl aasta jooksul vähemalt üks kuu. Tegelikult aga üleskirjutusel sündis see eritus vaevalt nii täpselt ja ajutiselt töötajate sekka sattusid kahtlemata kõik, kes võtavad osa talu tööst vahetevahelgi. Töödest mitteosavõtjateks arvati lapsed, tööväimetud vanad inimesed, haiged ja muud talundi tööd sugugi mitte tegevad. Kuid sagedasti olid üleskirjutajad talundilehele märkinud alaliste töötajatenä talundi pidaja kogu perekonna, arvatud ühes ka rinnalapsed. Sellistel juhtudel andmete läbitöötamisel arvati alalisteks töötajateks kõik 15 a. ja vanemad, 8—14 a. aga ajutisteks töötajateks ja mittetöötajateks vaid lapsed alla 8 a. Korralikult täidetud lehtedel leiduvad 14 a. alalisel töötajad on mahutatud 15—19 a. rühma vastavate märkustega (mis ilmuvad eriväljaandes); alaliste töötajatenä märgitud alla 14 a. aga on paigutatud ajutiste töötajate hulka ja ajutiste töötajatenä märgitud alla 8 a. on loetud töödest mitteosavõtjateks. Karjased on loetud ajutisteks töötajateks. Need algandmete läbitöötamisel paratamatud korrektiivid vaevalt aga mõjutavad üldpilti; küll vast aga mainitud lehtede täitmisviisi, mis võis natukene tõsta alaliste töötajate arvu.

Talundipidaja perekonda kuulub üldse 558 964 in. ehk talundite rahvastikust 87,2%.

Töödest mitteosavõtjate arv — 172 972 inimest — moodustavad talundipidajate perekonnaliigete üldarvust 30,2% ehk 100 alaliselt töötaja kohta 50,2. Nendest oli lapse-ealisi, alla 15 a., 75,1%, alaealisi, 15—19 a., 3,1% ja täisealisi 21,6%.

Laste suure osatähtsuse tõttu, mittetöötajate arv alaliste töötajate kohta on, loomulikult, kõrgeim suurema sündivusega maades, nagu Petseri- ja Saaremaal, ja vastupidi, madalaim vähesse sündivusega Viljandimaal. Seejuures aga paistab silma Viljandimaal mittetöötajate seas kõrgeim % naisi. Kuna sündide alal Viljandimaa erilise naiste roh-

kusega ei esine, siis peab arvama, et seal suurem naiste mittetöötamine on tingitud muudest põhjustest.

Neid põhjusi osutavad vastavad arvud talundiliikide ja suuruse järgi: töödest mitteosavõtjatest naiste % on suur ostutalundites (mõlemat liiki), samuti suuremates 30—100 ha taludes, mis laseb oletada osas jõukamates talundites peretütarde hoidumist karjaskäimisest ja talutööst kõrvale.

Lõpuks, võib talundi töödest mitteosavõtjate juures tõsta esile veel suuremat lapse-ealiste % väiksemates talundites ja talundiliikidest, vastavalt, asundus- ja „muude“ talundite rühmas. Sama näeme 100 töötaja kohta arvutatud lapse-ealiste lahtreis: siin on kahele nimetatud rühmale seltsinud veel palgamaa-talundite rühm. Sellest võiks vast järeldada suuremat laste sigivust osutatud talundirühmades; kuid see küsimus nõuab põhjalikumalt selgitamist talundite rahvastikus täie-ealiste vanusliku koostise analüüsi teel: suurema arvu kõrge-ealiste juures mõnes rühmas võib laste % seal osutada madalaks ka võrdlemisi intensiivse sigivuse juures.

Ajutiselt töötajate arv — 41 695 in. moodustab talundipidajate perekonnaliigetest 7,2% ehk 100 alaliselt töötaja kohta 12,1 — seega mitte väga suure arvu. Pealegi valdav osa nendest — 53,7% — on lapse- ja alaeaseid, peamiselt karjaseid, kes talvel käivad koolis. Ainult ülejäänud 46,3%, s. o. täiskasvanute kohta võib väita, et need on kas seotud kõrvalametitega või kasutavad võimalusi kergemaks eluks.

Mõlemaid neid põhjusi osutavad tab. 2 ajutiselt töötajate arvud 100 töötaja kohta talundisuuruse rühmades: kõrgeimate arvudega esinevad ühelt poolt elanikkudega ülekoormatud väikseimad ja suurima palgaliste % suurimalid, kuna kõige vähem on ajutiselt töötajaid keskmistes 20—30 ha talundites. Talundiliikides leiame ajutiselt töötajaid kõige vähem asundustalundites, kõige rohkem aga, loomulikult, palgamaa-talundites. Maadest esinevad jällegi kõrgeimate arvudega jõukamad: Tartu-, Valga-, Viljandi- ja Järvamaa, väikseimatega aga Lääne-, Harju- ja Virumaa.

Kuid jälgides ajutistest töötajatest suurema lapse-ealiste — 8—14 aastaste %, leiame selle suurima alla keskmise ja keskmistes talundites, kus lapsi võimaluse ulatusel talutööks ära kasutatakse, peamiselt karjastena. Sama näitavad talundiliikide järgi kõrged rendi-, asundus- ja „muude“ talundite arvud. Maadest aga leiame esikohal Kagu-Eesti, eesotsas Petserimaaga, kuna Lääne- ja Saaremaal on nähtavasti vähem vajadust lapsi

3.	Palgalised (kokku) Salariés (total)				Töötajate ja tehnilise personali Gényants de travaux et pers. techn.	Aastatöölised Main-d'oeuvre annuelle				Suvetöölised Main-d'oeuvre saisonnière																	
	Mehed—Hommes	Naised—Femmes	100 mehe kohta naised—Femmes par 100 hommes	Üldse—Gr. total		Neist—Dont		Neist—Dont		Üldse—Gr. total	Neist—Dont		Neist—Dont														
						Arv	%	Arv	%		Arv	%	Arv	%													
															15—19 a. van.		15—19 a. van.										
		Naisi Femmes		15—19 a. van.		Naisi Femmes		15—19 a. van.		15—19 a. van.																	
Kokku Eestis—Total en Estonie													37 152	45 052	121,3	1 005	20 998	11 576	55,1	4 590	21,9	20 066	11 679	58,2	5 274	26,3	
Maade järgi—D'après les arrondissements:																											
Virumaa													5 529	4 492	81,4	134	2 578	1 301	50,5	638	24,7	1 216	715	58,8	365	30,0	
Järvamaa													2 459	2 677	108,9	74	1 677	852	50,8	363	21,6	1 218	679	55,7	380	31,2	
Harjumaa													4 387	4 537	103,4	139	3 408	1 721	50,5	774	22,7	2 132	1 165	54,6	508	23,8	
Läänemaa													2 230	2 826	126,7	48	1 952	1 088	55,7	575	29,5	1 378	920	66,8	391	28,4	
Saaremaa													891	2 624	294,5	20	506	368	72,7	168	33,2	2 098	1 744	83,1	579	27,6	
Pärnumaa													3 823	4 980	129,7	99	1 541	900	58,4	426	27,6	2 833	1 636	57,7	721	25,0	
Viljandimaa													4 214	5 443	129,3	108	2 177	1 305	59,9	422	19,4	2 775	1 542	55,6	694	22,8	
Tartumaa													7 749	9 502	122,6	205	3 427	1 849	54,0	546	15,9	4 176	2 179	52,2	1 085	26,0	
Valgamaa													1 559	2 250	143,0	28	911	554	60,8	112	12,3	900	495	55,0	200	20,8	
Võrumaa													3 363	4 848	144,2	72	2 434	1 423	58,5	473	19,4	1 049	573	54,6	385	36,7	
Petserimaa													948	903	95,8	18	387	215	55,6	98	24,0	181	31	17,1	26	14,4	
Talundiliikide järgi—D'après le genre des exploit.																											
Ostutalundid—peremeeste käes pidada—Exploitat. propres et gérées par les propriétaires													21 325	27 068	126,9	383	12 545	7 181	57,2	3 060	24,4	13 642	7 850	57,5	3 561	26,1	
Renditalundid—ostutalumaaadel—Expl. arrendées sur le terrain des expl. propres													1 222	1 597	130,7	19	507	302	59,6	106	20,9	581	328	56,5	158	27,2	
Riigi (end. mõisa) renditalundid—Exploitations arrendées de l'État													4 058	4 486	110,5	48	1 828	1 040	57,4	461	25,2	1 882	1 140	60,6	550	29,2	
Asundustalundid—Expl. nouvellement fondées													5 713	7 239	126,7	144	3 107	1 838	59,0	694	22,3	2 593	1 623	62,5	781	30,1	
Palgamaatalundid—Expl. créées en rémunération													907	1 432	157,9	22	619	488	78,8	93	15,0	819	187	22,8	79	24,8	
Muu talundid—Autres													3 927	3 230	72,3	359	2 392	773	32,3	176	7,4	1 044	551	52,8	145	13,9	
Talundisuuruse rühmade järgi—D'après les groupes des exploitations:																											
Talundid 1—5 ha													932	1 085	116,4	43	472	316	66,9	71	15,0	226	94	41,6	25	11,1	
Exploitations de 5—10 "													1 398	1 747	125,0	44	593	417	70,3	84	14,2	355	214	60,3	82	23,1	
" 10—20 "													5 641	7 266	128,8	98	2 442	1 587	65,0	557	22,8	2 030	1 354	66,7	671	33,1	
" 20—30 "													7 147	9 286	129,9	81	3 919	2 409	61,5	979	25,0	3 592	2 197	61,2	1 107	30,8	
" 30—50 "													11 982	15 101	126,0	191	7 251	4 166	57,5	1 920	26,5	7 773	4 415	56,8	2 106	27,1	
" 50—100 "													6 514	7 925	121,7	189	3 788	1 970	52,2	874	23,1	4 987	2 788	55,9	1 180	22,7	
" 100 ja enam ha—et plus													3 538	2 642	74,7	379	2 538	705	27,8	105	4,1	1 103	617	55,9	153	13,9	

karjaskäimisega vaevata. Alaealistest ajutistest töötajatest aga saame eelmisest erineva pildi: neid leidub kasvaval määral talundite suurenedes, samuti suurimal määral peremeeste enda pidamisel olevates ostutalundites, millest järeldada võib, et lahedamate talundusliikide olude juures noori inimesi täistööle vähem rakendatakse, või on nad seotud koolitööga (keskkoolis). Sedasama näitavad ka kõrgemad % jõukamates maades, kuna vastupidiselt alaliselt töötajate seas leiame alaealisi palju vähemal määral, kui näiteks Harju-, Lääne-, Saare- ja Petserimaal. Talundiliikide järgi aga selgub siiski, et alaliste töötajatena kasutatakse alaealisi suuremal määral just vanatalundites — peremeeste oma pidamisel olevates ostu- ja riigi (end. mõisa) renditalundites, kuna renditalundites ostutalundil ja asundustalundites neid on vähem, — vast osalt ka üldse nende väiksema arvu tõttu uustalundite rahvastikus.

Alaliselt töötajad talupidaja perekonnast loomulikult moodustavad kandva kontingendi talundite rahvastikus, üldse 53,7%. Seejuures aga naised on nende seas suhteliselt vähem, kui mittetöötajate seas. Kõrgeima naiste % esineb loomulikult Saaremaa, kus

mehed käivad tavaliselt väljaspool tööl (seetõttu ka naiste % ajutiselt töötajate seas väike); muudes maades aga naiste % kõigub vähe. Seda rohkem aga leidub erinevusi talundiliikide juures: asundus- ja ostutalundmaadel renditalundites on alaliselt töötajaid naised vähem — üldse väiksema naiste arvu tõttu. Suurimal määral on neid töös ka suurima naiste arvuga ostu- ja palgamaa-talundites. Talundite suuruserühmades aga talude suurenedes naiste % alaliselt töötajate seas langeb, kuigi naised üldse vähe on vaid 100 ja enam ha talundis. Järjekult, suuremais ja jõukamais talundis, kui mitte perenaised, siis peretütred tihti hoiuvad alalisest tööst, nagu mainitud juba eespool.

b) Palgalised. Palgaliste koostis vajab eritlust osalt töö iseloomu, peamiselt aga töö kestuse järgi. Töö iseloomult on tab. 3 erirühmas toodud kõige pealt töötajate ja tehnilise personali; teiseks esinevad põllutöölised neljas töökestuse rühmas: aasta-, suve-, kuu- ja päevatöölisena ning kolmandaks, karjased. Aastatööliseks on arvatud palgalisi lepingu kestusega mitte alla 9 kuud; suvetööliseks üle 2 kuni 9 kuuni, kuutööliseks — kuiviisi palka saa-

Les exploitations agricoles.

Karjased — Bergers						Kuutööllised Travailleurs à mois				Päevatööllised—Journaliers				100 palgalise kohta Par 100 salariés											
Üldse—Gr. total		Neist — Dont				Üldse—Gr. total		Neist—Dont		Üldse—Gr. total		Neist—Dont		Tööjuhataj. ja tehnl. personaal—Gérants de travaux et pers. techn.	Aastatööllised Main-d'œuvre annuelle	Suvetööllised Main-d'œuvre saisonnière	Karjased Bergers	Kuutööllised Travailleurs à mois	Päevatööllised Journaliers						
		Naisi Femmes		Kuni 14 a. van.				15—19 a. van.				Naisi Femmes								15—19 a. van.		Naisi Femmes		15—19 a. van.	
		Arv	%	Nombre	%			Arv	%			Arv	%							Arv	%	Arv	%	Arv	%
23 899	13 439	56,2	12 930	54,1	7 951	33,3	6 892	4 126	59,9	1 759	25,5	9 344	4 056	43,4	680	7,3	1,2	25,5	24,4	29,1	8,4	11,4			
3 569	1 213	34,0	2 399	67,2	723	20,2	1 480	831	56,1	455	30,7	1 044	411	39,4	89	8,5	1,3	25,7	12,2	35,6	14,8	10,4			
845	359	42,5	587	69,5	174	20,6	838	547	65,3	240	28,6	481	218	45,0	35	7,2	1,4	32,7	23,7	16,5	16,3	9,4			
1 229	469	38,3	813	66,5	209	17,1	1 227	799	65,1	266	21,7	795	363	45,7	60	7,5	1,6	38,2	28,9	13,7	13,7	8,9			
524	282	53,8	371	70,8	97	18,5	324	210	64,8	91	28,1	830	312	37,6	79	9,5	0,9	38,6	27,3	10,4	6,4	16,4			
443	310	70,0	351	79,2	51	11,5	76	58	76,3	17	22,4	372	138	37,1	42	11,3	0,6	14,4	59,7	12,6	2,2	10,5			
2 122	1 309	61,7	1 134	53,4	715	33,7	783	461	60,4	209	27,4	1 375	632	46,0	75	5,5	1,1	17,5	32,8	24,2	8,7	15,7			
2 483	1 556	62,7	1 278	51,4	830	33,4	892	390	56,4	118	17,1	1 427	634	44,4	58	6,2	1,1	22,5	28,7	25,7	7,2	14,3			
6 530	4 061	61,3	3 049	46,7	2 612	40,0	807	509	56,7	204	22,7	1 956	934	47,8	149	7,3	1,5	19,0	24,2	37,9	5,3	11,3			
1 378	947	68,7	561	40,7	575	41,7	189	96	50,8	46	24,3	325	135	41,8	30	9,3	0,7	24,1	25,5	36,4	5,0	8,5			
3 084	2 392	64,9	1 618	43,9	1 697	46,1	353	193	54,7	93	26,3	619	255	41,2	24	3,9	0,9	29,6	12,8	44,9	4,3	7,5			
1 098	601	54,7	771	70,2	269	24,5	53	32	60,4	20	37,7	119	24	20,2	15	12,6	1,0	20,8	9,7	59,2	2,9	6,4			
13 086	7 725	59,3	6 338	48,6	5 063	38,8	3 805	2 132	56,0	969	25,5	4 982	2 108	42,3	323	6,5	0,8	25,9	28,2	26,9	7,9	10,3			
1 163	626	53,8	651	56,0	374	32,2	258	169	65,5	69	26,7	291	169	58,1	26	8,9	0,7	18,0	20,6	41,3	9,1	10,3			
3 004	1 475	49,1	1 833	61,0	814	27,1	711	392	55,1	218	30,7	1 071	423	39,5	77	7,2	0,6	21,1	22,0	35,2	8,3	12,5			
4 470	2 444	54,7	2 810	62,9	1 117	25,0	1 219	812	66,8	335	27,5	1 414	496	35,1	121	8,6	1,1	24,0	20,1	34,5	9,4	10,9			
726	377	51,9	388	53,4	251	34,6	411	329	80,0	83	20,2	242	91	37,6	21	8,7	0,9	26,5	13,6	31,0	17,6	10,4			
1 500	792	52,8	910	60,7	332	22,1	488	292	59,8	85	17,4	1 344	769	57,2	112	8,3	5,4	33,4	14,6	21,0	6,8	18,8			
421	215	51,1	257	61,0	100	23,8	401	296	73,8	80	20,0	454	160	35,2	34	7,5	3,1	23,4	11,2	20,9	19,9	22,5			
1 299	625	48,1	975	75,1	191	14,7	426	297	69,7	104	24,4	428	181	42,3	44	10,3	1,4	18,9	11,3	41,3	13,5	13,6			
5 797	2 935	51,5	3 814	65,8	1 458	25,2	1 245	864	69,4	318	25,5	1 295	452	34,9	107	8,3	0,8	18,9	15,7	44,9	9,7	10,0			
5 827	3 169	54,4	3 352	57,5	1 890	32,4	1 494	919	61,5	456	30,5	1 530	570	37,5	120	7,9	0,5	23,8	21,9	35,5	9,1	9,2			
7 224	4 298	59,5	3 420	47,3	2 914	40,3	2 102	1 120	53,3	558	26,5	2 542	1 055	41,5	158	6,2	0,7	26,8	28,7	28,7	7,8	9,3			
2 855	1 866	65,4	1 010	35,4	1 292	45,3	918	465	50,8	208	22,7	1 724	800	46,4	116	6,7	1,2	26,2	34,5	19,8	6,4	11,9			
478	281	59,0	102	21,4	108	22,3	308	165	53,6	35	11,4	1 381	838	60,7	101	7,3	6,1	41,0	17,9	7,7	5,0	22,3			

vad teenistusekestusega mitte üle 2 kuu ja päevilisteks — päevapalka saavad. Iga liiki tööliste arvust on eraldatud alaealised 15—19 a. vanuseni. Talundilehtedel leidunud 14 aastased tööllised, arvult: aastatööllisi 37, suvetööllisi 70, kuutööllisi 27, päevatööllisi 4, kokku 138 inimest, neist mehi 55, naisi 83, on andmete kokkuvõtmisel arvatud 15—19 a. juure (eriväljaandes need esinevad vastavate märkustega väljatooduina); mõningad talundilehtedel leiduvad alla 14 aastased „tööllised“ aga on arvatud karjaste hulka.

Palgaliste arv — 82 204 in. — moodustab talundites töötajate üldarvust 17,6% ehk iga 4. talupidaja töötaja perekonnaliikme kohta tuleb 1 palgaine. Nii kui tab. 1 nägime, suuremates ja jõukamates talundites on palgalisi küll rohkem, kuid üldiselt pole neid meie talundites siiski mitte palju. Võrreldes 1922 a. rahvalugemisega, mil arvestati põllumajanduses vaid 77 405 aktiivset põllutööllist ja teenijat, on 1929 a. talundite palgaliste arv suurem, — ka siis kui arvame üldarvust maha tööjuhatajad ja tehnil. personaali. Seda kahtlemata peamiselt erineva arvestuseaja tõttu; talvel rahvalugemise ajal olid paljud põllutööllised kas töötaja või muudel töödel. Mõjuta

pole ka eespool selgitatud arvestusealuste erinevus: osa talutööllisi (kuu- ja päevatööll) võivad pea tööalalt mitte kuuluda põllutööle. Ent mõlema üleskirjutuse andmeid soode järgi eritledes, leiame põllumajand. üleskirjutusel meeste arvu rahvalugemise arvust väiksema — 37 152 : 39 108 vastu, s. o. 1956 in. võrra, naiste arvu aga seevastu palju suurema 45 052 : 38 297 vastu, s. o. 6 755 in. võrra. Kuigi ka need erinevused on tingitud vast osalt erinevast arvestuseajast ja alustest, näib siiski, et palgaliste koostis on tunduvalt muutunud: kallimapalgalise meestööjõule nähtavasti eelistatakse võimalikkuse piirides odavamapalgalist naistööjõudu; ja vast osalt ka arenev karjamajandus rakendab tööle rohkem naistööjõudu, kuna meeste kasutamine karjatalituseks pole meil veel moes.

Nendele oletustele vastab ka naispalgaliste suhtarvu suurim kõrgus keskmises suuruses talundites, kus enamasti isetöötaja peremees vajab vaid abilisi, kuna ülekoormatud rahvastikuga väiketalundites palgalisi sagedasti võetakse vaid meestööjõu puudusel ja suur-talundites jällegi etendab tavaliselt peaosast meestööjõud (moonakad).

Tööjuhatajad ja tehniline personaal, palgaliste üldarvust 1,2%, on erijõuna mõeldav eeskätt küll suurtalundites, et selliseid tuleb ette ka väiketalundites, pälvib märkimist, kui erilisel intensiivsete majapidamiste tunnus.

Kaaluvama osa talundite palgalistest moodustavad aasta- ja suvetöölised — üldse 25,5% ja 24,4%, kokku 49,9%. Nende vahekord talundite suuruse, liikide ja maade järgi aga erineb tunduvalt: aastatöölised on suvilistest ülekaalus väiketalundis kuni 20 ha ja kõige suuremates, üle 100 ha talundites, vähemates aga vastupidi; samuti vanatalundid eelistavad rohkem suvilisi, kuna uustalundid (asunikud) ja palgamaa-talundid jälle näivad eelistavat aastatöölisi; maadest Põhja- ja Kagu-Eestis on ülekaalus aastatöölised, Saaremaal ja Edela- ning Kesk-Eestis jälle suvetöölised. Peale selle näib, et suvetöölisena eelistatakse rohkem naisi ja alaealisi — eeskätt just keskmise suurusega talundis, talundiliikidest aga riigi rendi- ja asundustalundites; aastatöölise juures tuleb see näht ilmsiks vaid alaealiste suhtes.

Kuutöölise osa palgaliste arvus on võrdlemisi väike, keskmiselt vaid 8,4%. Maades esineb see liik töölisi suurimal arvul Põhja-Eestis — Viru-, Järva-, Harjumaal, kõige väiksemal määral aga Saare- ja Põhja-Eestis; talundiliikidest — rendi- ja asundus-, eriti aga palgamaa talundites; talundisuuruselt — eeskätt väikestes. On selge, et kuutöölisi tarvitavad vaid kibedamal tööajal, eeskätt väiksemad talundid.

Koostiselt on kuutöölise seas naiste ja alaealiste % veel kõrgem kui suviliste seas. Kõrgeima % alaealisi leiame jällegi keskmises suuruses rendi ja asundustalundis; kuna naiste % leiame suurima väike ja liikidelt rendi-, asundus- ja palgamaa talundis. Maadest esinevad suurima % alaealiste kuutöölisega Põhja-Eesti ja Põhja-Eesti.

Päevatöölise arv — 11,4% palgaliste üldarvust — on vähe suurem kuutöölisest, kuid siiski enam kui poole võrra mada-

lam aasta- ja suvetöölise arvust — vast osalt ülevaate algul mainitud liig varase üleskirjutuse aja tõttu. Suurema päevatöölise % esineb, vastandina kuutöölisele, Lääne- ja Edela-Eesti — Lääne-, Pärnu- ja Viljandimaa; talundiliikidest — rendi- ja asundustalundid; suuruselt — väike- ja suurtalundid.

Soolt ja vanuselt aga on päevatöölises kõige rohkem täisealisi mehi; ent seejuures alaealisi leidub suurimal määral ikkagi väike- ja renditalundis, naisi aga vastupidi suur- ja ostutalundis.

Karjased moodustavad palgaliste peres eriti omapärase ja arvult suurima rühma — 29,1% palgaliste üldarvust. Nende % esinemismäär maaalalt ja talundirühmadelt aga on rippuv tööliste arvust; suurema tööliste arvuga suur- ja ostutalundis on karjaste osatähtsus loomulikult väiksem. Seepärast karjaste tarvitamise määra selgitamiseks on vajalik võtta võrdlusealuseks nende arv põllumajand. maa kohta, mida aga sedapuhku väldime. Kuid maade juures pälvib siiski tähelepanu karjaste madal % Lõuna-Eestis — Harju-, Lääne- ja Saaremaal, nimelt maades, kus peale Harju, leidsime ka talupidaja perekonnas madalaima arvu 8—14 a. ajutisi töötajaid, s. o. karjaseid. Nähtavasti sealne karjapidamise viis (koplid!) ei vaja nii suurel määral karjaseid kui mujal Eestis.

Samuti tähelepanu pälvib on karjastest suur % 15—19 a. vanuseid, eeskätt suuremais (väljaarvatud üle 100 ha), ja vana- ning palgamaa talundis ja peamiselt Lõuna- Eestis. Kuigi see võib olla osalt tingitud karja suurusest; kuid on laialt levinud ka suuremate karjaste tarvitamine talutööks, eeskätt muidugi karja talitamiseks. Sama osutab ka tüdrukute suur % ja esinemise sagedus eeskätt mainitud talundis.

Nii võiksime kokkuvõttes väita, et meie talundis tarvitatakse palgalisi väga piiratud, nii arvult kui koostiselt: kus vähegi võimalik aetakse läbi alaealistega või naistega, nii et täismeestest tööliste pidamine esineb eeskätt suuremates ja jõukamates talundites.

ÕNNETUSED INIMESTEGA 1928—29 a. (politsei teadete järgi).
ACCIDENTS de 1928—29 (enregistrés par la police).

Seni meie statistika on harrastanud inimestega õnnetusejuhtude arvestamist piiratud ulatuses, peamiselt töõnnetusi sunduslikule kindlustusele alluvates ettevõtetes. Teiseks, surmaga lõppenud õnnetusejuhtude kohta võimaldab ülevaadet surmapõhjuste statistika. Kuid töõnnetuste vastu on kindlustatud vaid osa töötajaid — 23,5%; teistega juhtunud õnnetused, samuti õnnetused mittetöötajatega ja õnnetused kindlustatutega väljaspool tööd on seni jäänud arvestamata.

Osaliselt seda pundust aitavad kõrvaldada alltoodud andmed politsei teatelehtedest, mis täiendab analoogiliselt süütegudele kõigi õnnetusejuhtude puhul, mille juure on sattunud või kutsutud politsei. Kahtlemata sünnib viimast vaid suuremate õnnetuste puhul ja sedagi peamiselt juhtudel, kus asjaosalised politsei protokollist on huvitatud (näiteks tasuõudmine). Seepärast politsei teateid õnnetustest tuleb lugeda kaugeltki mitte täielikeks ja laadilt erinevaks töõnnetustest, kus arvestatakse ka väikesed vigastused. Kuid, aastast aastasse korduvana, ja, nagu kahe aasta arvud näitavad, võrdlemisi piisavalt, pälvivad nad siiski teatavat tähelepanu ja avaldamist.

1. Registreeritud õnnetuste arv.
Nombre des accidents enregistrés.

Registreeritud õnnetusejuhtudest üldpildi saavutamiseks toome sissejuhatuseks koos töõnnetused ja politsei poolt registreeritud õnnetused; samuti andmed õnnetustest põhjustatud surmajuhtudest.

Esitatud arvused võiksimme täiendada arvutuse teel, lähtudes töõnnetustest ja neist surmasaanute vahekorrast ning üldse õnnetuse-

Registreeritud õnnetusejuhtude arv. <i>Nombre des accidents enregistrés.</i>		1929	1928
1.			
Töõnnetusi töõnnetuse vastu sunduslikult kindlustatutega — <i>N. des accidents parmi les ouvriers assurés obligatoirement contre les accidents du travail</i>		7 106	6 178
Õnnetusejuhte politsei poolt registreeritud — <i>N. des accidents constatés par la police</i>		986	934
Kokku—Total		8 092	7 112
Õnnetusejuhtudest surmasaanud isikute üldarv — <i>N. des accidents mortels</i>		373	378
Neist õnnetustest töõnnetuste vastu kindlustatute seas — <i>Dont nombre des accidents parmi des assurés</i>		11	12

juhtudest surmasaanute arvust. Kuna viimaseid oli 1928/29 a. keskmiselt 375, ja töõnnetustest surmasaanuid 173,0/100000, saame keskmiselt üldse 216 927 ehk 1 000 elaniku kohta 194 õnnetusejuhtu. See arv, kuigi paistab suurena, siiski võib olla vaid minimaalne, sest surmapõhjuste statistika, puuduliku surmapõhjuste märkimise tõttu, vaevalt suudab tabada kõiki õnnetusejuhtudest hukkumuid, (näit. uppunuist on teadmatute alla läinud 12 juhtu), samuti vaevalt üldine hukkumise % võrdub hukkumise % töõnnetustest. Seda silmaspidades võiksimme väita, et vähemalt iga 5-da inimesega üldse ja täiskasvanuist iga 3-da inimesega juhtub kord aastas vigastus,

Õnnetusejuhtude põhjused — Accidents enregistrés d'après leurs causes.

2.	1929			1928			Kokku % Total en %	
	Üldse	Sellest—Dont %		Total	Sellest—Dont %		Linnades	Maal
		Linnades	Maal		Villes	Arrondissements		
Esemete kukkumine— <i>Chute d'objets</i>	27	18,5	81,5	27	48,1	51,9	33,3	66,7
Kukkumine— <i>Chute de personnes</i>	62	67,7	32,3	77	67,5	32,5	67,6	32,4
Õnnetused liiklemisvahenditest— <i>Véhicules</i>	369	57,3	42,7	338	61,5	38,5	59,3	40,7
Neist—Dont: Sõiduki alla jäämine— <i>Traversement par véhicule</i>	321	61,1	38,9	268	65,3	34,7	63,0	37,0
Masina vabele jäämine— <i>Machines</i>	21	—	100,0	29	3,4	96,6	2,0	98,0
Neist—Dont: Veski vabele jäämine— <i>Mécanerie</i>	2	—	100,0	8	—	100,0	—	100,0
Loomadelt saadud vigastused— <i>Animaux</i>	195	46,2	53,8	197	53,3	46,7	49,7	50,3
Neist—Dont: Koera hammustam. — <i>Morsure de chien</i>	172	46,5	53,5	171	55,6	44,4	51,0	49,0
Laskeristiga haavamine— <i>Lésion d'arme de feu</i>	59	20,3	79,7	55	25,5	74,5	22,8	77,2
Lõhkeainete plahvatus— <i>Explosion d'explosifs</i>	53	24,5	75,5	58	17,2	82,8	20,7	79,3
Teraristiga haavamine— <i>Lésion d'outils tranchants</i>	23	4,3	95,7	19	15,3	84,7	9,5	90,5
Uppumine— <i>Submerston</i>	89	24,1	75,9	84	29,8	70,2	26,9	73,1
Lämbumine— <i>Asphyxie</i>	1	100,0	—	2	50,0	50,0	66,7	33,3
Mürgitus— <i>Empoisonnement</i>	10	30,0	70,0	16	50,0	50,0	42,3	57,7
Kütumine— <i>Gélee</i>	8	12,5	87,5	3	—	100,0	9,1	90,9
Põletamine (põlemine)— <i>Brûlures (combustion)</i>	11	18,2	81,8	11	36,4	63,6	27,3	72,7
Pikselööök— <i>Foudre</i>	1	—	100,0	1	—	100,0	—	100,0
Elektrivool— <i>Courant électrique</i>	1	—	100,0	1	100,0	—	100,0	—
Muud— <i>Autres</i>	43	27,9	72,1	16	31,2	68,8	25,8	74,2
Kokku—Total	986	43,1	56,9	934	48,2	51,8	45,6	54,4

mis võrdub vigastustele tööõnnetuste vastu kindlustatutega, — kuigi vast igakord töötamist ei katkestata, nagu sünnib arsti korraldusel viimastega.

Politsei poolt registreeritud õnnetusejuhtude suhtes on püütud selgitada eeskätt nende tekkimise põhjusi. Tab. 2 järgi mõlemal vaatluseaastal esimesel kohal seisavad õnnetused liiklemisvahenditest, peamiselt sõiduki alla jäämise näol. Viimastest langeb linnade arvele ligi kaks korda rohkem kui maade; muid liiklemisvahenditest tingitud õnnetusi aga on maal rohkem — eriti koormaveo juures. Kuid pidades silmas erinevat rahvaarvu linnas ja maal, jääb ülekaal ikkagi linnadele. Samuti on lugu teise suurema õnnetusejuhtude rühmaga, mida on põhjustanud loomad, eriti koerte hammustamine: ka siin on tõeliselt esikohal linnad (v. tab. 3). Mainitud kahest liigist vähemal määral, kuid siiski küllalt suurte arvudega esinevad õnnetused kukkumisest, uppumisest ja esemete kukkumisest — ülekaaluga linnades õnnetused laskeriistaga ümberkäimisel, lõhkeainete plahvatusest — võrdsest linnades ja maal; lõpuks vähemaarvulistest õnnetustest terariistaga haavamine, masina vahele jäämine ja külmumine esinevad suhteliselt suuremal määral maal, mürgitus ja põlemine aga linnades.

Hukkumised õnnetusejuhtudest (surmalehete andmeil).
Morts causés par accidents (données des bulletins de mort).

3.	Üldse Total			Sellest Tallinn Don't Tallinn		
	M.	N.	K.	M.	N.	K.
	Esemete kukkumine	11	3	14	—	—
Kukkumine	14	4	18	—	—	—
Õnnetused liiklemisvahenditest	35	9	44	8	1	9
Neist: Sõiduki alla jäämine	28	8	36	7	1	8
Masina vahele jäämine	6	—	6	—	—	—
Loomadelt saadud vigastused	4	3	7	—	—	—
Laskeriistadega haavamine	18	2	20	1	—	1
Lõhkeainete plahvatus	8	—	8	—	—	—
Terariistadega haavamine	—	—	—	—	—	—
Uppumine	112	27	139	14	5	19
Lõõbumine	3	3	6	—	—	—
Mürgitus	9	—	9	1	—	1
Külmumine	6	1	7	3	—	3
Põletamine (põlemine)	16	22	38	2	1	3
Pikselööök	2	1	3	—	—	—
Elektrivool	2	—	2	1	—	1
Muud ja selgusetu	42	10	52	4	1	5
Kokku—Total	289	35	324	34	8	42

Õnnetusejuhtudest surmasaanud isikute arvu 1929 a. näitab surmapõhjuste statistika andmeil tab. 3. Sellest selgub kõige pealt, kui piiratud on politsei teated õnnetusejuhtudest, sest näit. juhtudel, kus õnnetusejuht saab esineda vaid surma näol, nagu uppumised või pikselöögist hukkumised, politsei andmed ei taba tõelikkust kaugeltki. Suurima arvu surmajuhete on annud uppumised, õnnetused liiklemisvahenditest, põletamine ja laskeriistaga haavamine. Kuid ka esemete kukkumisest ja

kõrgelt kukkumisest hukub mitte vähe inimesi. Võib olla, et mainitud põhjustel hukkunuist on osa sattunud ka veel selgusetu juhtude rühma, sest tihti on hukkumise põhjus märgitud väga puudulikult.

Õnnetusejuhud linnades ja maal 10.000 elaniku kohta (keskmine 1928—29).
Accidents dans les villes et arrondissements par 10.000 habitants (moyenne de 1928—29).

4.	Üldse Total	Neist—Don't					
		Liiklem.	Loomad.	Laskeriist.	Lõhkeain.	Terariist.	Uppum. Suhterston
Linnad—Villes	134	66	30	4	4	1	7
Tallinn	161	91	26	4	2	—	9
Tartu	99	43	36	1	2	—	—
Narva	137	48	27	2	19	6	10
Pärnu	159	67	39	7	5	—	14
Rakvere	123	75	12	4	—	—	—
Viljandi	121	68	34	8	4	—	—
Kuressaare	383	119	53	13	13	13	40
Valga	89	36	39	—	—	—	—
Haapsalu	165	33	66	22	—	—	22
Palde	148	54	15	15	15	—	15
Võru	70	35	35	—	—	—	—
Petseri	67	13	40	13	—	—	—
Paldiski	37	—	—	—	—	—	87
Nõmme	110	31	35	12	4	—	4
Tapa	193	97	14	—	14	—	14
Tõrva	100	40	—	—	—	—	40
Türi	48	48	—	—	—	—	—
Põitsamaa	34	17	17	—	—	—	—
Maad—Arrondissements	46	12	8	4	4	2	5
Viru	90	27	15	8	10	4	7
Järva	77	18	15	5	8	2	5
Harju	71	24	8	8	1	1	16
Lääne	74	24	6	6	9	3	18
Saare	92	29	8	7	16	6	9
Pärnu	55	17	7	2	5	5	5
Viljandi	34	7	9	8	2	—	2
Tartu	61	17	3	4	2	7	7
Valga	90	16	22	5	4	5	5
Võru	40	11	14	4	1	1	4
Petseri	36	7	13	6	—	—	8

Politsei poolt registreeritud õnnetusejuhtude üldarv ja nendest mõned iseloomulikud rühmad on toodud tab. 4 ka üksikute linnade ja maade järgi — arvatatud 100 000 elaniku kohta. Neist arvudest aga selgub õnnetusejuhtude registreerimise suur ebaühtlus, sest celpool selgunud suures arvus õnnetusejuhtude erinemine vaevalt võib olla nii kõikum, kui näeme maade juures (linnade arvude kõikumine aga võib siiski osalt olla tingitud juhtude vähesusest väikelinnades).

Rohkem reeglipärasust leiame õnnetusejuhtude esinemises kuude järgi, nagu näitab tab. 5, kus on antud % keskmine päevane õnnetuste sagedus, aluseks võttes aastast keskmist arvu päevas.

Registreeritud õnnetusejuhtude üldarvu saagedaim esinemine suvekuudel on tingitud sellistest suurearvulistest rühmadest, nagu õnnetused liiklemisvahenditest, loomadelt saadud vigastused, lõhkeainete plahvatused ja uppumine, mis on seotud suvesesoonis intensiivsemate inimtoimingutega. Masina vahele jää-

Keskmine päevane õnnetusejuhtude järgi 1928 ja 1929 a. (Keskmine arv päeva kohta aastas—100)
Fréquence des accidents d'après les mois de 1928—29 (Moyenne annuelle par jour=100).

5.	Jaanuar Janvier	Vebruar Février	Märts Mars	Aprill Avril	Mai Mai	Juuni Juin	Juuli Juillet	August Août	September Septembre	Oktoober Octobre	November Novembre	Detsember Décembre
Üldse—Total	67,2	72,9	82,1	97,3	100,4	117,6	142,7	134,4	126,7	93,1	83,1	80,5
Sellest—Dont:—Liiklemisvahenditest—Véhicules	45,5	74,7	87,9	98,0	98,0	143,4	130,3	128,3	136,4	103,0	92,9	88,7
Masina vahele jääm.—Machines	28,6	71,4	42,9	114,3	42,9	71,4	42,9	71,4	114,3	271,4	214,3	71,4
Loomadelt saad. vig.—Animaux	66,0	62,3	75,5	81,1	105,7	113,2	200,0	137,7	141,5	98,1	47,2	75,5
Laskeriistaga haav.—Lésion d'arme de feu	62,5	75,0	81,3	168,8	62,5	112,5	81,3	143,8	112,5	68,8	112,5	93,8
Lõhkeainete plahvatus—Explosion d'explosifs	38,3	73,3	73,3	120,0	106,7	220,0	126,7	126,7	120,0	66,7	66,7	73,3
Uppumine—Submersion	65,2	47,8	26,1	65,2	173,9	78,3	187,0	226,1	100,0	69,6	56,5	82,6

mine aga annab suurimad arvud kevad-, eriti aga sügiskuudel, — viljategemise ja rehepeksu ajal, masinatöö hooaegadel maal. Kuid ka teised, tab. 5 eriti nimetamata õnnetuseliikidest mitmed kannavad hooaegset ilmet: nii külmumine, loomulikult, esineb vaid talvekuudel; põletamine ja põlemine ka peamiselt suvekuudel — sagedamatest tulekahjudest (?); kukkumine suvekuudel — ehitustöödel (?); samuti õnnetused pikselöögist. Terariistaga haavamises, esemete kukkumises ja mürgituse esinemises pole reeglipärasust.

Lõpuks toome andmed, palju eelkirjeldatud õnnetustest on seotud tööga, mis ei allu tööõnnetuste vastu kindlustamisele. Nagu tab. 6 selgub, linnas ettetulnud õnnetustest on vaid alla veerandi seotud tööga, peamiselt ehitustööga, kuna maal sarnaseid on suurem osa. Sellest võiksime järeldada, et maal õnnetused saavad politseile teatavaks vaid peamiselt kahjukannatajate algatusel, kuna muud õnnetused, mille puhul pole alust tasu nõudmiseks, jäävad suuremalt osalt teadmatuks.

Õnnetuste hulgas registreeritud tööõnnetused 1928—29 (Tööõnnetuste vastu kindlustamata isikutega)
Accidents du travail enregistrés parmi les accidents en 1928—29 (complément aux accidents du travail enregistrés par sociétés de l'assurance).

6.	Kokku 1928 ja 1929 Total pour 1928 et 1929			% registreeritud õnnetusejuhtudest % au nombre total des accidents enregistrés		
	Üldse	Linnades	Maal	Total	Villes	Arrondissements
Esemete kukkumisest—Chute d'objets	34	4	30	63,0	22,2	83,3
Kukkumine—Chute de personnes	41	26	15	29,5	27,7	33,3
Õnnetused liiklemisvahend. — Véhicules	14	—	14	1,9	—	4,7
Masina vahele jääm.—Machines	45	—	45	90,0	—	91,8
Neist—Dont: Veski vah. jääm.—Meunerie	10	—	10	100,0	—	100,0
Loomadelt saad. vig.—Animaux	19	2	17	4,8	1,0	8,6
Lõhkeainete plahvatus—Explosion d'explosifs	71	6	65	64,0	20,1	78,9
Terariistaga haavam.—Lésion d'outils tranchants	39	4	35	92,9	100,0	92,1
Uppumine—Submersion	17	3	14	10,2	6,7	11,5
Mürgitus—Empoisonnement	1	1	—	3,8	9,1	—
Pikselöögid—Poudre	1	—	1	50,0	—	50,0
Muid—Autres	32	2	30	54,2	11,8	71,4

Tööõnnetuste kohta enim Keskbüroo väljaandeks ilmunud artiklid ja andmed:

Tööõnnetused 1927 a., H. Reiman, Eesti Statistika 1929 a., Nr. 94(9), lk. 509—512.
 Tööõnnetused 1926 a., H. Reiman, Eesti Statistika 1928 a., Nr. 81(8), lk. 485—488.
 Tööõnnetused 1924—25 a., H. Reiman, Eesti Statistika 1927 a., Nr. 70(9), lk. 487—494.
 Eriväljaanne: Tervishoid Eestis, seeria Eesti Demograafia lk. 51—59.

SISEVEETEDE TEGEVUS 1929 a.

MOUVEMENT aux VOIES NAVIGABLES INTÉRIEURES en 1929.

Sisevete laevasõit oli 1929 a. laevade arvu ja läbikäinud mahu poolest väiksem eelmisest aastast, mis osutas viimaste aastatega võrreldes tunduvalt elavnemist. Külma talve tõttu aasta algul oli 1929 a. navigatsioon aeg lühem. Laevade liikumine algas alles aprilli kuul ja jõudis täie hooni mais, kuna eelmisel

aastal see sündis kuu võrra varem.

Siseveeteel elavamateks sadamateks on Tartu, Võõbsu ja Mustvee, milliste tegevuse arvud iseloomustavad kogu siseveeteede kohta. Nimetatud sadamate läbikäik laevade, kaupade ja reisijate veo poolest on järgmine:

Laevasõit Tartu, Võõbsu ja Mustvee sadamates.

	T a r t u				V õ õ b s u				M u s t v e e			
	Sisse ja välja läinud laevade		Veetud		Sisse ja välja läinud laevade		Veetud		Sisse ja välja läinud laevade		Veetud	
	Arv	Maht	Kaupu ton.	Reisijaid arv	Arv	Maht	Kaupu ton.	Reisijaid arv	Arv	Maht	Kaupu ton.	Reisijaid arv
		net.				net.				net.		
1929 a.	5 948	171 168	70 657	99 821	787	23 811	6 581	3 289	498	25 310	2 935	4 193
1928 ..	6 322	175 766	86 799	100 623	824	23 772	5 263	6 186	455	24 700	6 825	3 268
1927 ..	5 513	147 441	54 617	89 517	548	17 038	4 158	5 158	453	22 776	6 644	3 464
1926 ..	6 031	153 936	63 072	102 741	432	16 296	3 431	7 600	474	20 346	4 252	3 186
1925 ..	6 959	205 278	76 257	100 645	484	18 661	4 150	6 825	446	21 049	4 610	3 375
1924 ..	6 466	239 452	82 730	93 796	588	27 239	4 210	3 523	621	37 854	2 963	3 702
1923 ..	6 108	248 599	84 981	113 222	694	30 025	6 137	8 014	498	28 735	2 639	4 304

Tartu sadam, mis suurimaks keskkohaks kaupade veo ja reisijate liikumise alal näitab tagasimineku laevade ja reisijate läbikäigu poolest, edenemist kaupade veo poolest. 1929 a. veeti Tartu sadama kaudu 70 657 *tn* eelmise aasta 66 799 *tn* vastu, 1929 a. läbikäigus oli 65 266 *tn* ehk 92,3% sisseveetavaid kaupu, kuna veeti välja ainult 5 391 *tn*. Peaaegu samas vahemajas oli kaupade sisse- ja väljavedu ka eelmisel aastal: Ligi $\frac{1}{10}$ Tartu sadama läbikäigust moodustasid sisseveetavad kütte- ja ehitusmaterjal, tarbained igasugused, nii Tartu linna varustuseks kui ka raudteel edasisaatmiseks. Tartust veetakse välja mitmesuguseid tarbaineid veete ümbruskonna varustamiseks, mis kuigi suurt kogust ei moodusta.

Reisijaid käis Tartu sadama läbi 1929 a. 99 821 inimest, eelmisel aastal oli reisijate läbikäik 100 623 inimest, seega 802 inimese võrra rohkem. Tartu sadamas üksinda liikleb sama palju reisijaid, kui kogu rannasõidus meriteel. Reisijate minek Tartust on arvult veidi suurem nende tulekust sinna nii 1929 a. kui varemalt.

Võõbsu sadama osatähtsus Tartu kõrval on kaupade veo poolest nii 1929 a. kui ka

varemalt ligi 10 korda väiksem ja reisijate veo poolest 30 korda väiksem. Kaupade läbikäik Võõbsus ulatus 1929 a. 6 581 *tn*, olles eelmisest aastast 1 318 *tn* ehk 25% võrra suurem. Kaupade läbikäigul oli rohkem Võõbsust väljaveetavaid kaupu kui sinna sisseveetavaid. Reisijate arv Võõbsu kaudu vähenes 1929 a. tunduvalt (ligi poole võrra) ulatudes vaid 3 289 inimeseni.

Mustvee sadama tegevus on 1929 a. väiksem Võõbsust ja seda kaupade läbikäigu tunduva tagasimineku arvel. Kaupade läbikäik ulatub 1929 a. vaid 2 935 *tn* eelmise aasta 6 825 *tn* vastu. Varematal aastatel oli Võõbsu ja Mustvee sadamate tegevus enam-vähem samal tasapinnal. Reisijate liikumise poolest on Mustvees küll 1929 a. võrreldes eelmise aastaga veidi elavnemist märgata, nimelt tõusis reisijate arv 3 268-lt 4 193-ni.

Ülejäänud laevasõidu suhtes tähtsamate sisevete rannakohtade üle leiduvad andmed tab. 2. Seal puutub silma kaupade suure läbikäigu poolest Vasknarva ja Rannapungerja mille moodustab peamiselt metsamaterjal. Reisijate vedu on elavam tab. 2 nimetatud sadamatest: Vasknarvas, Kallastes, Mehikoor- mas ja Piirisaares.

Tab. 2. Laevade läbikäik Peipsi järve tähtsamal rannakohtes 1929 a.—Navigation des ports du lac Peipsi en 1929.

Laevade arv	Sisse tulnud — Entrées					Välja läinud — Sorties				
	Üldse—Grand total			Veetud kaup toonides—Marchandises transportées (tonnes)	Reisijate arv—Nombre des voyageurs	Üldse—Grand total			Veetud kaup toonides—Marchandises transportées (tonnes)	Reisijate arv—Nombre des voyageurs
	Laevade arv—Nombre de navires	Maht reg. ton. Tonnage				Laevade arv—Nombre de navires	Maht reg. ton. Tonnage			
	br.	net.			br.	net.				
Vasknarva	415	25 356	14 777	13 594	4 581	396	24 437	14 042	3 507	4 650
Sel. reisijate laevad—Dont navires de voyageurs	296	17 350	9 483	1 603	4 581	296	17 350	9 483	51	4 650
Alajõe	76	8 462	5 353	51	161	75	8 319	5 256	3 234	143
Sel. reisijate laevad	50	5 748	3 132	51	161	50	5 748	3 132	20	143
Rannapungerja	287	21 631	13 228	87	644	281	21 004	12 624	25 218	603
Sel. reisijate laevad	52	6 226	3 302	31	644	52	6 226	3 302	1	603
Lohusuu	74	6 835	3 760	60	176	74	6 835	3 760	3 540	134
Sel. reisijate laevad	48	5 734	3 058	60	176	48	5 734	3 058	471	124
Remniku	28	2 148	1 741	5	—	30	2 158	1 751	1 970	—
Sel. reisijate laevad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kuru	20	2 122	1 254	2	9	20	2 122	1 254	485	7
Sel. reisijate laevad	12	1 521	796	2	9	12	1 521	796	—	7
Kallaste	403	36 907	19 572	393	1 724	404	36 907	19 572	1 461	1 299
Sel. reisijate laevad	383	36 195	19 186	320	1 724	383	36 195	19 186	147	1 299
Mehikoorma	386	33 194	18 134	334	1 430	386	33 194	18 134	656	1 542
Sel. reisijate laevad	366	32 270	17 425	334	1 430	366	32 270	17 425	96	1 542
Piirsaares	351	31 120	17 015	133	1 105	351	31 120	17 015	238	1 085
Sel. reisijate laevad	340	30 963	16 940	133	1 105	340	30 963	16 940	238	1 085
Kokku—Total	2 040	167 825	94 834	14 659	9 830	2 017	166 146	93 408	40 309	9 453
Sellest: reisijate laevad—Dont: Navires de de voyageurs	1 547	135 977	73 322	2 534	9 830	1 547	135 977	73 322	1 024	9 453
Vedurlaevad—Navires remorqueurs	177	8 714	2 367	8 801	—	177	8 714	2 368	15 463	—
Purjelõudjad ja praamid—Baliseurs à voiles et chalands	270	22 848	18 911	2 423	—	261	21 219	17 533	20 721	—
Paadid—Canots	40	236	234	901	—	32	236	185	101	—

Tab. 3. Tartu-Võru-Petseri ja osa Virumaa piirides parvetatud metsamaterjalid 1929 a. Flottage des matériaux forestiers dans les confins des arrondissements de Tartu, Võru, Valga, Petseri et Viru en 1929.

Jões, millede kaudu parvetatud Rivières	Kuhu parvetatud Lieu de destination des matériaux flottés	Materjalid — Matériaux							
		Palgid Pontres	Pakud Boîtes	Lüürid Traverses	Lahid Lattes	Pressid Pontrelles	Pikad propsid Étrés longs	Lühikesed propsid Étrés courts	Küttepuid Bois de chauffage
Alajõgi	Vasknarva	85	—	—	—	—	—	—	—
"	Tartu	5 032	—	—	—	—	—	—	—
Remniku jõgi	Vasknarva	8 747	—	—	—	—	—	—	—
Rannapungeri ühes harudega	"	47 863	—	471	—	—	—	1 880	—
"	Rannapungerja	68 076	4 952	—	—	—	—	27 799	1 061 000
"	Tartu	4 981	—	—	—	—	—	—	25 396
Avi	Vasknarva	—	—	572	—	—	—	—	—
"	Avinurme	5 670	—	—	—	—	—	—	—
"	Lohusuu	7 494	—	—	—	—	—	—	—
"	Omedo	4 942	—	—	—	—	—	1 034	—
"	Kastre	8 836	—	—	—	—	—	—	—
"	Mustvee	2 696	—	—	—	—	—	—	—
Kullavere	Vasknarva	—	—	905	—	—	—	—	—
"	Omedo	7 337	—	—	—	—	—	—	—
"	Kastre	492	—	—	—	—	—	—	—
Peipsi kallastelt	Tartu	10 693	96	—	—	—	—	—	—
"	Omedo	989	—	—	—	—	—	875	—
"	Vasknarva	13 493	—	—	—	—	—	430	97 120
"	Kastre	3 952	—	—	—	—	—	—	—
Voo (Võhandu) jõgi	Vasknarva	—	—	526	—	—	—	—	—
"	Tartu	16 552	419	—	—	—	—	—	—
"	Võru	30 800	—	—	—	—	—	—	—
Müda	Vasknarva	—	—	4 748	—	—	—	—	—
"	Tartu	1 164	—	—	—	—	—	—	—
Ahja	Vasknarva	—	—	4 023	—	—	—	—	—
"	Tartu	21 557	739	—	—	—	—	—	—
"	Lääniste	—	—	—	—	—	—	2 631	—
"	Kastre	16 088	—	1 574	—	—	830	—	—
Kastre kanal	Tartu	7 446	—	—	—	—	—	—	—
Kargaja jõgi	"	3 953	—	—	—	—	—	—	—
"	"	8 120	—	—	—	—	—	—	—
S.-Emajõgi	Vasknarva	—	—	2 663	—	—	—	—	—
"	Jõesuu	209	321	—	—	—	—	—	—
"	Kastre	729	—	—	—	—	—	—	—
Laeva jõgi	Tartu	4 767	—	—	—	—	—	—	—
Pedja	"	19 085	7 159	—	—	—	—	—	—
Paala	"	1 069	—	—	—	—	—	—	—
Tänasilma	"	2 116	108	—	—	—	—	—	—
Ohne	"	9 253	276	—	—	—	—	—	—
"	Tõrva	1 150	—	—	—	—	—	—	—
Väike Emajõgi	Tartu	19 959	—	—	—	—	—	—	—
Võrtsjärve kallastelt	"	10 276	—	—	—	—	—	—	—
Mustjõgi	Saru	11 461	—	—	—	—	—	—	—
Valdau	"	5 113	—	—	—	—	—	—	—
Peell	"	2 291	—	—	—	—	—	—	—
Peetri	"	6 421	—	—	—	—	—	—	—
Kokku—Total		400 342	14 070	15 482	2 451	830	58 030	1 158 120	25 396

Tab. 2. VÄLISKAUBANDUS MUUDE RIIKIDEGA MAIS 1930 a. — COMMERCE EXTÉRIEUR avec les AUTRES PAYS en MAI 1930.

Rahvusvaheline statistiliste territooriumide numeratsioon	Sissevedu Importation		Väljavedu Exportation		Numération internationale des territoires statistiques	Sissevedu Importation		Väljavedu Exportation	
	ton	kr	ton	kr		ton	kr	ton	kr
168. Argentina—Argentine	—	—	180,7	25 790	22. Leedu—Lithuanie	336,4	35 983	299,8	208 152
182. Austraalia—Australie	179,3	41 455	1,0	7 876	93. Lõuna-Aafrika ühend. riigid—Union Sud-Africaine	25,1	11 866	1,0	360
6. Austria—Autriche	15,8	57 639	—	—	34. Lõunaslaavia—Yougoslavie	7,5	5 200	—	—
7. Belgia-Luksemburgi majand. liit Belgio-Luxembourg, Union écon.	1 437,0	216 527	*)	*)	78. Libeeria—Libéria	0,1	183	—	—
83. Belgia-Kongo—Congo belge	0,1	50	—	—	80. Maroko—Maroku	0,4	186	—	—
170. Brasiilia—Brésil	14,6	14 966	7,4	1 700	146. Mehhiko—Mexique	0,4	385	—	—
8. Bulgaaria—Bulgarie	9,4	21 183	—	—	147. Nicaragua—Nicaragua	—	—	10,0	2 000
178. Briti-Guajaana—Guyane britan.	—	—	4,8	970	23. Norra—Norvège	27,9	7 400	541,1	146 493
98-104. Briti-Iida-Aafrika—Afrique d'Est britannique	25,2	16 343	—	—	148. Panama—Panama	—	—	4,4	1 450
90. Briti-Kamerun—Cameroun britan.	0,5	460	—	—	174. Paragvai—Paraguay	13,3	16 343	—	—
85-88. Briti-Lääne-Aafrika—Afrique d'Ouest britannique	15,5	7 980	—	—	52. Pärsia—Perse	—	—	0,2	1 745
86. Briti-Malaja—Malaisie britan.	1,6	2 132	12,4	2 606	175. Peruu—Pérou	—	—	36,7	11 140
173. Ecuador—Equateur	1,4	1 560	2,5	928	26. Poola-Danzig—Pologne-Dantzig	*)	*)	462,1	180 905
76. Egiptus—Égypte	7,7	1 350	—	—	37. Portugal—Portugal	6,0	4 357	—	—
144. Haiti—Haïti	—	—	2,0	704	14. Prantsuse—France	*)	*)	3 442,0	396 723
36. Helveetia—Suisse	5,7	50 860	0,0	45	109. Prantsuse Alžeeria—Algérie Franç.	16,1	3 930	—	—
40. Hiina—Chine	0,8	1 524	34,6	31 198	53. Siam—Siam	—	—	4,1	840
11. Hispaania—Espagne	73,4	25 116	—	—	13. Soome—Finlande	466,2	137 778	*)	*)
25. Hollandi—Pays-Bas	139,5	115 089	*)	*)	91. St. Helena—Sainte-Hélène	0,5	273	—	—
72. Hollandi-India—Indes néerlandaises	7,7	12 735	18,2	4 709	9. Taani—Danemark	814,0	220 123	*)	*)
65. India—Inde	233,0	119 873	34,9	7 609	62. Tseilon—Ceylon	2,8	8 308	—	—
18. Island—Islande	4,5	756	—	—	56. Türgi—Turquie	13,9	16 777	—	—
19. Itaalia—Italie	75,5	35 533	—	—	37. Tšehhoslovakkia—Tchécoslovaquie	*)	*)	27,9	4 739
45. Jaapan—Japon	1,7	3 486	—	—	171. Tšiili—Chili	49,8	8 736	28,3	6 925
154. Jamaika—Jamaïque	2,5	2 624	—	—	16. Ungari—Hongrie	1,0	8 955	—	—
136. Kanada—Canada	363,4	70 023	—	—	176. Urugvai—Uruguay	2,0	4 100	0,3	1 900
107. Kanaari saared—Îles Canaries	—	—	19,2	6 598	185. Uus-Meremaa—Nouv-Zélande	0,2	790	—	—
15. Kreeka—Grèce	15,1	17 844	16,6	3 369	177. Venezuela—Venezuela	1,2	1 900	1,6	648
					134. Ühendriigid—États Unis	*)	*)	1 245,6	293 209
					Teadmata riigid—Pays inconnus	—	—	0,4	580

Tab. 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus mais 1930 a. Commerce extérieur des principaux articles en mai 1930.

Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat	Besti-Läti Ghine nomenklatuur Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie	ton	kr.	Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	Kr—couronne d'Estonie, égale 100/248 gramme de l'or pur (100 marcs antérieurs)	ton	kr.
1		2	3	4		5	6
SISSEVEDU — IMPORTATION							
II. Toidu ja maitseained, joogid		11 221,7	1 537 123	232	Õitkoogid	—	—
2. Tera- ja laivatatud viljad		7 124,3	1 450 017	233	Soojatangud	—	—
11. Rukis		4 269,9	371 484	236	Muu loomatoit ern.	0,4	214
Sel.: N. S. V. L.		1 942,1	168 959	III. Toores ja poolvalmisained			
Saksa		1 853,3	120 519	237-241	Loomanahad kuivalt soolatud	60,0	58 824
Poola-Danzig		925,5	80 518	Sel.: India	2,0	3 462	
12. Nisu		1 422,5	241 820	237-241	Loomanahad märjalt soolatud	31,8	35 456
Sel.: Rootsi		294,4	50 056	Sel.: Paraguay	13,3	16 343	
Taani		294,4	50 056	Brasiilia	12,0	11 405	
Kanada		265,2	45 092	243-257	Karusnahad	0,1	2 230
13. Oder		50,0	5 666	9. Seemned, taimed ja nende osad	480,6	249 638	
14. Kaer		771,4	113 944	274-275	Linaseemned	0,3	172
16. Mals		61,074	61 074	278	Päevalilleseemned	—	—
21. Nisujahu		90,6	22 826	281	Kopra	—	—
Sel.: Inglise		79,9	20 128	285	Ristikelnaseemned	42,3	40 000
Kanada		42,3	12 406	305,306	Tubak lehtedes, kasvudes	75,1	113 209
Ühendriigid		28,7	8 475	Sel.: Ühendriigid	25,8	21 315	
26. Manna		8,6	2 399	Taani	11,7	21 776	
Sel.: Rootsi		14,2	3 847	Bulgaaria	9,4	31 183	
Prantsuse		85,1	22 298	Humalad	3,1	2 216	
27. Herkulo ehk kaeratungud		78,7	20 151	11. Paberitooresained	99,5	24 526	
30. Riis		94 550	94 550	346	Paberimass kuiv	—	—
Sel.: India		31,9	7 136	347	Paberimass märg	—	—
3. Ala- ja juurvili		32,7	26 463	349	Tselluloos kuiv	99,5	24 526
35. Herned		63,0	13 778	349	Tselluloos märg	—	—
59. Apelsiinid ja mandariinid		1,8	1 762	12. Tekstiilitooresained	771,1	981 163	
60. Sidrunid		68,0	37 430	352	Puuvili toores	381,8	697 060
62. Banaanid		199,6	50 012	Sel.: Ühendriigid	377,0	685 000	
69-75. Puuvilli ja marjad kuivatatud		199,3	49 453	357	Kanep	70,9	37 683
5. Kala, kalasaadused ja vähid		3 539,4	465 843	Sel.: N. S. V. L.	47,2	24 850	
112. Heeringad		5,4	8 290	India	11,1	4 787	
6. Muud toidu- ja maitseained ning joogid		29,4	25 928	359	Dzhuut	184,9	79 140
167. Kohv toores, ubades		5,7	16 101	363	Vill värvimata	17,4	45 277
172,175. Kakao ubades ja pulbris		2 144,5	350 513	Sel.: Austraalia	4,8	11 440	
176. Tee igasugune		1 750,0	285 254	Saksa	3,6	5 897	
178,179. Suhkur peenike ja rafinaad		217,0	35 371	Inglise	3,2	10 940	
Sel.: Poola-Danzig		1 317,2	31 811	13. Ärtsid ja metallid töötlemata (metallimurd)	103,4	19 650	
Saksa		2,0	1 820	376	Malm toores	95,9	8 403
205,206. Sool		3,8	7 982	14. Mineraalid peale ärtside	13 282,1	229 595	
207. Kunstvõi		37,9	5 937	397,398	Vabrik. ja ehit. tarvitav savil	612,9	21 870
213,217. Viinad ja veinid		—	—				
221-224							
7. Loomasööd							
231	Kliid igasugused (loomatoit)						

*) v. tab. 1.

Tab. 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus mais 1930 a. (järg).
Commerce extérieur des principaux articles en mai 1930 (suite).

Table with columns for Järjek. nr., Üksikainete nomenklat., ton, kr, Järjek. nr., Üksikainete nomenklat., Kr.-couronne d'Estonie, égale 100/248 gramme de l'or pur (100 marks antérieurs), ton, kr. The table lists various goods such as Kivisüsi, Keemiainetestuse tooresained, and different types of paper and metal products, along with their respective weights and prices in Estonian kroon and French francs.

Tab. 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus mais 1930 a. (järg).
 Commerce extérieur des principaux articles en mai 1930 (suite).

Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	Eesti-Läti ühine nomenklatuur Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie	ton	kr	Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	Kr—couronne d'Estonie, égale 100/248 gramme de l'or pur (100 marks antérieurs)	ton	kr
1		2	3	4		5	6
VÄLJAVEDU—EXPORTATION							
I. Elusloomad.							
1	Hobused (arv)	45	9 340	13.	Artsid ja metallid töötlemata (metallimurd)	311,8	9 116
2	Veised (väljaarvatud vasikad) (arv)	—	9 340		Vanaraud	284,5	7 615
5	Sead, põrsad (arv)	—	—	385, 386	Sel.: Poola-Danzig Vanavask	284,5	7 615
II. Toidu- ja maitseained, joogid							
3. Ala- ja	luurvill	2 542,7	139 747	14.	Mineraalid peale artside	4 660,4	10 760
38	Kartul toores	2 539,9	138 795	406, 407	Kips	—	—
57	Õunad	—	—	408	Lubi kustutamata	—	—
4. Karjasaadused		1 502,7	2 659 495	15.	Keemiatööstuse looresained	797,9	69 719
76	Peekon	61,1	83 651	a)	Õlid, rasvad valgud, kummi toorelt	786,1	51 324
	Sel.: Inglise	61,1	83 651	497	Põlevkiviõli	710,8	42 442
77	Sealiha värsked ja soolatud	0,1	135	IV. Valmissaadused.			
78	Sealiha suitset. (singid küljed)	3,2	4 913	16.	Nahad töötletud ja nahkkaup	0,1	613
79	Loomaliha	59,0	41 265	566, 567	Suured parknahad	0,0	264
	Sel.: Soome	58,7	41 090	17.	Puittööstussaadused	989,2	274 248
81	Lambaliha	1,7	17 565	593	Vineer	748,2	163 686
	Sel. Rootsi	1,7	17 065		Sel.: Inglise	627,5	136 000
95	Kohupiim	—	—	504	Vineerist toolipõhjad	52,6	12 386
96	Või	1 043,4	2 185 981		Sel. Saksa	181,6	86 752
	Sel.: Inglise	707,2	1 481 655		Sel. Prantsuse	89,6	40 500
	Saksa	328,5	677 827		Inglise	69,9	33 100
99	Munad	4 647 960 tk	321 639	508	Tikutraat	—	—
	Sel.: Saksa	4 650 760 „	314 913	603	Uksed	—	—
5. Kala, kalasaadused ja vähid		272,1	147 800	607	Niidirullid	32,4	15 959
100—105	Värsked kalad	266,9	145 236	609, 610	Sel.: Inglise	30,3	14 864
116—120	Kalakaanservid	1,5	1 284		Mööbel	27,0	7 815
6. Muud toidu- ja maitseained ning joogid		135,3	62 496	18.	Paberitööstussaadused	2 399,0	584 088
127	Kartulijahu	105,0	22 160	634	Pakkimis- ja kirjutuspaber	196,8	69 935
137	Sakolaad	21,6	35 638	635	Rotatsioonipaber	1 227,3	253 921
210	Teraleib, pain normal	7,0	2 656	636, 637	Kirjutus- ja trükipaber	913,1	257 179
III. Toores- ja poolvalmisained							
8. Loomariigained, peale rasvade		157,4	277 320	19.	Tekstiilitööstussaadused	637,1	1 895 696
237—241	Loomanahad kuivalt soolatud	7,1	14 090	664, 665	Puurvillayati	0,8	1 260
	Sel.: Läti	6,6	13 040	667—670	Puurvillaniit ja -läng	168,5	626 551
237—241	Loomanahad märjalt soolatud	125,2	244 470		Sel.: Taani	72,8	256 835
	Sel.: Ühendriigid	92,2	190 676		Leedu	42,7	157 097
243—257	Karunahad	—	—	671—676	Poola-Danzig	29,4	104 651
260	Jõhvid	2,5	10 425	696	Puurvillariie	162,4	725 382
270	Sooled	4,1	3 099		Sel.: Rootsi	74,9	310 005
9. Seemned, taimed ja nende osad		0,7	48		Taani	59,0	222 234
274, 275	Linaseemned	—	—		Norra	31,2	112 945
10. Metsamaterjal		23 176,2	1 200 179		Pakkimis- ja kotiriie	217,7	334 898
310—319, 323	Palgid, prussid, pakud, latid	10 812 kj.	7 943	702, 703	Sel.: Taani	160,8	248 037
321	Lüpsid	—	—		Inglise	50,1	76 528
322	Propsid	432 957 „	166 639		Sel.: Pärsia	2,1	20 287
320, 326—329	Kuuse- ja männilauad ja -plangud	5 021,2 st.	1 009 937			1,7	15 904
	Sel.: Inglise	3 176,13 „	516 684	27.	Keraamika ja muud mineraalkaubad	2 388,0	111 616
	Hollandi	2 094,49 „	373 238	1016	Tsement	2 160,0	80 137
338	Krohvlimispeerud	86,98 „	15450		Sel.: Läti	1 277,6	46 137
11. Paberitooresained		2 311,2	330 110		Sel.: Soome	882,4	34 000
340	Tselluloos	1 811,2	307 887	1034	Telliskivid vaapamata	105,0	900
	Sel.: Prantsuse	1 342,0	222 777	28.	Keemiatööstussaadused	109,0	81 517
	Inglise	186,7	33 888	1102	Kaseiin	69,5	42 908
	Saksa	181,0	32 462	1318	Tuleõli	32,0	15 000
12. Tekstiilitooresained		480,6	352 857				
354	Lina	374,2	318 290				
	Sel.: Inglise	173,0	139 260				
	Soome	98,6	90 245				
	Belgia	87,9	76 785				
355	Takud	16,9	8 794				

Tab. 4. Tollametite läbikäik mais 1930 a. —Activité des bureaux douaniers en mai 1930.

	Tallinn	Valga	Pärnu	Narva	Loksa	Häup- saiu	Kures- saare	Kunda	Paldiski	Kokku Total
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ton { Sissevedu—Importation	37 054	1 884	1 212	836	—	0,0	—	67	0,4	41 058
{ Väljavedu—Exportation	19 816	506	17 239	273	114	119	1 845	2 917	228	43 057
Üldläbikäik—Total de l'importation et de l'export.	56 870	2 390	18 451	1 109	114	119	1 845	2 984	228	84 110
1 000 kr { Sissevedu—Importation	8 293	224	108	102	—	0,0	—	5	0,3	8 732
{ Väljavedu—Exportation	6 970	287	812	66	1	41	74	103	9	8 863
Üldläbikäik—Total de l'importation et de l'export.	15 263	511	920	168	1	41	74	108	9	17 095

Tab. 6. Riigiraudteed aprillis 1930 a. — Chemins de fer en avril 1930.

1. Tähtsamad andmed piirkondade järgi — Données principales d'après les districts du réseau.

	Tulutoovate rong- km. arv (1000) Trains-km des tr. lucratifs (1000)	Reisija- km. (1000) Voyageurs- km (1000)		Isakohade kasuta- mise % des pla- ces occupées	Vahjude vankrite % vanerlen. ülarvust % des wagons à mar- chandises non char- gés au nombre total des wagons à mar- chandises	Laaditud kauba- vag. keskmine telje koorem*) Poids moyen par essieu d'un wagon chargé		Kaubarongi keskmine bruttokaal (ton.üldveos) Poids moy. brut d'un train à marchand. (traf.tot.ton)	Kiirkauba- rongi kesk- mine bruttokaal (ton.üldveos) Poids moy. brut d'un train rapide pour marchand. (traf.tot.ton)	Kaubarongi keskmine nettokaal (ton.tulutoo- vas veos) Poids moy. net de train pour march. (traf. lucrat.- ton)	Kaubarongi kesk- mine telgede arv - Nombre moy. d'essieux pour un train de march.	
		Üld- arv Total	III kl. III cl.			Üld- veost Traf. total	Maksul- veost Trafic payé					
a) Lairoopalised teed — Voie large												
Auru- ja mootorronges	223 ¹⁾	17 578	16 552	45,2	30,37	5,95	5,38	570	421	309	64,42	
Sel.: Paidiskil—Keila auru-moot.	5	131	131	23,2	30,00	3,57	3,43	—	—	—	—	
Haapsalu—Keila	18	975	953	32,3	24,35	2,54	2,72	—	204	—	—	
Keila-Tallinn	14	1 460	1 447	60,7	21,62	3,07	3,48	—	342	—	—	
Tallinn—Tapa	43	4 148	3 789	49,1	33,50	6,73	6,46	692	573	415	74,81	
Tapa—Narva	39	2 818	2 656	40,6	39,52	6,33	5,42	560	449	298	59,70	
Sel.: Tapa—Kohila	24	—	—	—	40,15	6,46	5,36	597	503	512	69,11	
Tapa—Tartu auru-moot.	41	3 871	3 550	47,0	14,65	5,34	4,72	516	376	255	65,66	
Tartu—Valga	40	2 801	2 888	44,0	17,05	5,23	4,47	460	411	224	53,00	
Valga—Irboska	23	1 374	1 340	43,9	26,19	5,41	4,85	428	—	214	65,00	
Elektrironges: Tallinn—Pääsküla	24	3 245	3 245	56,0	—	—	—	—	—	—	—	
Kokku — Total	247	20 823	19 797	46,6	30,37	5,95	5,38	570	421	309	64,42	
Märtsis—Mars 1930 a.	262	16 358	15 957	39,9	31,37	6,33	5,52	526	444	271	63,81	
Aprillis—Avril 1929 a.	268	18 547	17 473	43,4	27,76	5,86	5,12	495	452	245	69,95	
1/IV.—30. IV. 1930 a.	247	20 823	16 552	46,6	30,37	5,95	5,38	570	421	309	64,42	
1/I.—30. IV. 1930 a.	984	67 133	63 206	40,6	31,00	6,06	5,30	542	421	281	62,74	
b) Kitsaropalised teed — Voie étroite												
Sellest: Tallinn—Türi	35	2 133	1 822	50,5	27,90	4,04	3,64	345	—	161	127,25	
Türi—Mõisaküla	24	985	884	44,5	33,56	4,06	3,32	142	—	65	57,00	
Mõisaküla—Pärnu	13	554	518	42,7	28,53	3,02	2,74	155	—	54	85,00	
Liiva—Vääna	3	78	78	31,5	41,67	4,28	3,11	—	—	—	—	
Lelle—Papijüdi	19	641	553	50,1	27,44	2,28	1,93	181	—	57	89,60	
Türi—Tamsalu	15	529	496	46,9	26,52	4,06	2,36	121	—	41	40,00	
Riisela—Orajõe	3	75	75	35,7	37,65	4,01	3,20	183	—	64	72,72	
Mõisaküla—Valga	5	298	274	49,5	37,37	3,32	3,80	—	—	—	—	
Valga—Mõniste	6	163	163	41,5	46,51	3,60	3,26	—	—	—	—	
Sonda—Mustvee	10	236	230	53,0	47,12	2,88	2,32	130	—	44	72,60	
Kokku — Total	133	5 694	5 093	47,3	31,43	3,58	3,18	223	—	93	93,50	
Märtsis—Mars 1930 a.	128	4 277	3 801	37,7	31,11	3,63	3,18	221	—	91	89,54	
Aprillis—Avril 1929 a.	156	5 830	5 234	51,5	35,01	4,46	4,09	172	—	79	64,27	
1/IV.—30. IV. 1930 a.	133	5 694	5 093	47,3	31,43	3,58	3,18	223	—	93	93,50	
1/I.—30. IV. 1930 a.	493	18 148	16 211	39,7	29,63	3,58	3,10	201	—	81	82,55	

Lairoopalised teed—Voie large				Kitsaropalised teed Voie étroite			
aprilis		1/IV-30/IV	1/I—30/IV	aprilis		1/IV-30/IV	1/I—30/IV
1930	1929	1930	1930	1930	1929	1930	1930

2. Kaubavedu (1000) — Transport des marchandises (1000).

Kõigi saadetiste kaal—poids:	Ton	150	197	150	591	74	97	74	268
	Tn-km	17 577	22 018	17 577	67 534	5 440	8 274	5 440	17 734
Sellest maksulised saadetised—Dont les marchan- dises payables:	Ton	134	171	134	520	64	89	64	228
	Tn-km	15 876	19 245	15 876	59 101	4 842	7 585	4 842	15 284
Sellest: erakaubad—Dont marchandises privées:	Ton	114	156	114	461	68	86	68	223
	Tn-km	13 050	16 316	13 050	50 224	4 770	7 386	4 770	15 017

3. Pagasivedu — Transport des bagages

Kaal — poids (tuh. tn.)	0,5	0,5	0,5	1,7	0,3	0,2	0,3	0,9
tn-km (tuh.)	58	54	58	189	25	23	25	72

4. Reisijate vedu (1000) — Transport des voyageurs (1000).

Reisijate üldarv — Nombre total de voyageurs	485	440	485	1 593	137	133	137	463
Sellest Välisühendus—Communic. avec l'étranger	3	4	3	18	1	1	1	4
Dont Kohalik liikumine — Mouvement local	482	436	482	1 577	136	132	136	459
Sellest: I klassis	0,01	0,1	0,01	0,31	—	—	—	—
" II	8	7	8	28	7	6	7	24
" III	477	433	477	1 565	130	127	130	439
Reisija-km üldarv—Voyageurs-km.	20 823	18 547	20 823	67 133	5 694	5 830	5 694	18 148
Sellest Elektrirongid — Trains électriques	3 245	2 871	3 245	11 128	—	—	—	—
Dont Mootorvagunid — Wagons à moteur	—	—	—	—	—	—	—	—
Reisijaid ühe tee-km peale—Voyageurs par km exp.	31	28	31	99	10	10	10	32
Keskmine sõidukaugus — Parcours moyen	42,93	42,3	42,93	42,14	41,56	43,7	41,56	39,19
Magamiskaartide üldarv—Cart. pour voy.-üls vend.	4	4	4	13	1	1	1	3
Jaamaeisse-piletite üldarv—Tickets d'entrée vendus	17	13	17	47	0,4	1	0,4	1

5. Veerevkoosseisu kasutamine (1000) — Exploitation du matériel roulant (1000).

Rong-km üldarv — Trains-km.	252	268	252	1 002	134	159	134	501
Sellest reisironges — Dont trains de voyageurs	177	198	177	706	98	95	98	381
Telg-km üldarv — Essieux-km.	8 343	8 665	8 343	31 863	6 965	7 961	6 966	23 743
Sellest Vagunitelg-km — Voitures à voyageurs	3 406	3 316	3 406	12 884	2 201	2 016	2 201	8 573
Dont Vankritelg-km — Wagons à marchand.	4 937	5 349	4 937	18 979	4 765	5 945	4 765	15 170
Kesk. tlg. arv rong.—Moyen. des essieux par train.	33,10	32,32	33,10	31,80	51,93	50,23	51,93	47,39
Sellest Aurureisironges — Trains de voyageurs	26,15	24,52	26,15	23,48	40,78	40,78	40,78	38,15
Dont Elektrironges — Trains électriques	9,29	8,52	9,29	8,90	—	—	—	—
Dont Kaubaronges — Trains de marchand.	65,52	63,94	65,52	63,86	82,47	64,37	82,47	79,54
Kesk. kaubar. brutto-kaal maksulisest veost ¹⁾	458	452	458	439	189	150	189	181

*1) Keskmine telje koorem kitsaropalisel teel on arvestatud paari telje peale. 1) Poids moyen d'un train de march.

RECETTES DE L'ÉTAT en MAI 1930 (1000 kr).
Kr = couronne d'Estonie, égale 100/248 gr. de l'or pur (100 mks. antér.).

	1930	1929
Korralised tulud—Recettes ordinaires:	6 982	6 775
I. OTSEKOHESED MAKSDUD — CONTRIBUTIONS DIRECTES:	555	516
1. Tulumaks — Impôt sur le revenu	83	53
2. Äri- ja tööstusmaksud — Impôts sur bénéfices industriels et commerciaux	259	288
3. Maa- ja hoonetemaksud — Contributions foncières	69	73
4. Maks kapitali % pealt — Impôt sur les intérêts	29	49
5. Kinnistumaks — Mutations, immeubles et droits immobiliers	73	64
6. Pärandusmaks — Impôt sur les successions	42	39
II. LÕIUVUD JA TASUMAKSUD — TIMBRES ET ENREGISTREMENTS:	446	458
7. Tempelmaks ja lõivud — Timbres	394	397
8. Patentid ja proovid — Contributions des patentes, droits de vérification	9	10
9. Mitmesugused tasumaksud — Enregistrements	43	51
III. KAUSSED MAKSDUD — IMPÔTS INDIRECTS:	2 192	2 388
10. Tollid — Douanes	1 760	1 944
11. Aktsiisid — Droits et taxes (accises)	432	444
IV. RIIGIMONOPOLID — MONOPOLES DE L'ÉTAT:	962	1 192
12. Piiritusemonopol — Monopole d'alcool	962	1 192
V. RIIGI ETTEVÕTTED JA VARANDUSED — ENTREPRISES ET PROPRIÉTÉS DE L'ÉTAT:	2 715	2 198
13. Riigi kapitalid — Fonds de l'État	10	6
14. Maad, hooned, metsad ja veed — Domaines, forêts et eaux de l'État	259	159
15. Raudteed — Chemins de fer	1 350	1 478
16. Sadamad ja luod — Ports et dépôts	127	132
17. Post, telegraaf, teleton — Postes, télégraphes, téléphones	400	384
18. Mitmesugused riigi ettevõtted — Entreprises diverses de l'État	553	25
19. Mitmesugused riigi varandused — Propriétés diverses de l'État	10	14
VI. SEGATULUD — RECETTES DIVERSES:	130	34
20. Segatulud — Recettes diverses	130	34
Kokku — Total:	7 003	6 786
Elmisil kuulud p. 20 all saadud tuludest tagasi makstud — Reversement au compte des recettes désign. sous p. 20. Tagasi makstud eelmiste aastate maksu — Reversements des années précédentes	—	—
Erakorralised tulud — Recettes extraordinaires	13	11
Operatsiooni fondide ja laenude tagasimaks — Encasement des fonds de roulement	—	—
Rannasõiduliinide eksploateerimine — Exploitation de la ligne de cabotage	7	8
	4	3
Üldise sissetulekuid — Total des recettes	6 993	6 786

Tab. 14. VABARIIGI PIIRIST ÜLESÕITNUD JUUNIS JA JUULIS 1930 a. NOMBRE DE PERSONNES PASSÉES LES CONFINS DE LA RÉPUBLIQUE EN JUIN ET JUILLET 1930.

	Juunis		Juulis—Jüuliel	
	Sisse- sõit- nud	Välja- sõit- nud	Entrées	Sorties
Välispassidega <i>Passeports pour l'étranger</i>	Riikkondsuse järgi <i>D'après la sujétion</i>			
Eesti — Estonie	1762	1769	1394	1142
Ameerika Ühend. r. — États-Unis	44	47	596	564
Austria — Autriche	36	21	31	41
Belgia — Belgique	6	8	9	10
Belveetia — Suisse	24	36	38	23
Hollandi — Pays-Bas	26	22	41	43
Inglise — Angleterre	65	79	532	519
Itaalia — Italie	17	18	12	10
Leedu — Lithuanie	87	75	146	132
Läti — Lettonie	494	569	393	392
N. S. V. L. (Vene) — U. R. S. S.	88	81	99	98
Poola — Pologne	186	179	197	162
Prantsuse — France	30	38	39	38
Rootsi — Suède	209	176	261	237
Saksa — Allemagne	726	514	1080	960
Soome — Finlande	946	721	978	992
Taani — Danemark	56	57	60	44
Tšehhoslovakkia — Tchécoslovaquie	34	31	150	148
Ungari — Hongrie	11	9	29	31
Muud riigid — Autres états	52	42	88	86
Riikkondsuseta — N'ayant auc. sujét.	128	122	101	78
Reisikaartidega — Cartes de voyage				
Eesti	1337	1272	468	450
Soome	3578	2739	2469	2583
Sisepassidega — Passeports ordin.				
Eesti — Estoniens	14388	15592	18247	13084
Läti — Lettons	7849	7657	6619	6756

	Välispassidega		Piiripunktide järgi — D'après les cordons de la frontière	
	Passeports pour l'étranger			
Tallinn	3 231	2 751	4 197	3 620
Valga	1 229	1 390	1 467	1 674
Narva	167	137	142	160
Mõisaküla	72	43	81	46
Haapsalu	45	19	11	3
Kuressaare	81	18	170	156
Pärnu	25	47	4	27
Paldiski	8	1	12	9
Mõniste	1	1	—	—
N.-Jõesuu	—	—	1	2
Piirivalvepunktid — D'après les cordons de la garde-frontière	200	207	198	148
Kokku — Total	5 059	4 614	6 253	5 745
Reisikaartidega — Cartes de voyage				
Tallinn	4 818	3 989	2 814	2 971
Teised punktid	67	22	123	62
Kokku — Total	4 915	4 011	2 937	3 033
Sisepassidega — Passeports ordinair.				
Tallinn	19	3	18	20
Valga	2 131	2 077	1 594	1 561
Mõisaküla	603	635	362	435
Pärnu	73	22	4	4
Kuressaare	322	190	192	192
Koikküla	146	144	76	76
Mõniste	116	122	30	45
Piirivalvepunktid	19 277	20 053	17 590	17 507
Kokku — Total	22 687	23 249	19 866	19 840
Üldse — Gr. total	32 661	31 874	29 036	28 618
1/1—31/VII 1930 a.	—	—	155 378	154 725
Sama kuu 1929 a.	30 444	30 092	30 966	30 214

Indeksite koostamisviis.

Indeksid on arvatud kullas, altsajaga aasta 1913 ja 1922. Kuna keskmised on tuletatud geomeetriliselt, võib baasi muuta otsekohta vastavate aegade indekside alusel, arvatust algestest peale tegemata.

Elumaksumusindeks on koostatud Tallinnas 1925 a. oktoobris hüdžettelise uuringuga kindlaks tehtud tööstis-leibkonna keskmise tarvitamise kohaselt. Toitluskuluindeks arvutatakse üksikute ainete peale mineva tegeliku kogukulu alusel, kuna muude rühmade indeksite väljarvamisel arvutatakse iga hinna kohta tema suhteline muutumine alusajaga võrreldes; need suhtelised arvud on rühmade indeksseiks ja need omakorda üldindekseiks arvutatud, tarvitades sellejuures hüdžettelisel uuringul selgunud võrdkaate. Toitluskulu arvutamisel esinevad üldse 51 iseseisva hinnaga ainet, mille tootlusväärtus võrdub 3820 kaloriga. Korteritüüri iseloomustamiseks on kasutatud üüriseaduse norme korterite kohta pöranda pinnaga mitte üle 12 m² sülla. Üksikute kuturühmade võrdkaalud on järgmiselt: toitlus—58,5%, korter—7,5%, kütte ja valgustus—5,8%, riietus—15,7%, puhastus—2,7%, reisid, liikumine, post—0,7% haridus (ajalehed)—2,7%, lõbustus—2,8% ja muud kulud 3,6%.

Suurmüügindeks kujutab võrdkaalustamata geomeetrilisi keskmisi. Üldindeksi arvutamiseks on tarvitatud 2 hinda.

Põllumajandussaaduste võrdkaalustatud indeksid 12 aine (6 sisseveo ja 6 väljaveo) hindade võrdkaalustatud keskmise. Võrdkaaludeks on võetud nende ainete osatähtsus väliskaubanduses viimase 4 a. kestel. Võrdkaalude jne. kohta v. pikemalt E. St. 65 (4) lhk. 220.

Üksikasjaliselt indeksite koostamisviisi kohta v. „E. St.“ Nr. 77 (4), lhk. 261.

Tab. 13. VALUUTA JA VÄÄRTPABERITE HINNAD TALLINNA BÖRSIL JUUNIS 1930 a.
COURS du CHANGE à TALLINN en JUIN 1930.

	Kõrgeim juuni 1930		Madalaim juuni 1930		Keskmine							
					juuni 1930 a.		mai 1930 a.		1/I-30/VI 1930 a.		juuni 1929 a.	
	o.	m.	o.	m.	o.	m.	o.	m.	o.	m.	o.	m.
1. New-York, 100 \$ (dollar)	375,35	376,35	375,00	376,00	375,19	376,19	375,12	376,12	374,58	375,56	374,94	374,84
2. London, 100 £ (inglis n.)	1823,00	1828,00	1823,00	1828,00	1823,00	1828,00	1823,00	1828,00	1821,40	1826,40	1817,48	1822,48
3. Berlin, 100 Saksa riigi marka	89,55	90,15	89,35	89,95	89,49	90,09	89,53	90,13	89,40	90,00	89,37	89,97
4. Helsingi, 100 Soome marka	9,45	9,50	9,43	9,48	9,44	9,49	9,44	9,49	9,42	9,47	9,40	9,45
5. Paris, 100 Prantsuse franki	14,75	15,00	14,70	14,95	14,72	14,97	14,70	14,95	14,68	14,93	14,65	14,90
6. Bruxelles, 100 Belgia belga	52,35	52,85	52,35	52,85	52,35	52,85	52,35	52,85	52,24	52,74	52,05	52,55
7. Zürich, 100 Helveetide franki	72,75	73,35	72,60	73,20	72,66	73,26	72,61	73,21	72,47	73,07	72,13	72,73
8. Milano, 100 Itaalia liiri	19,65	20,05	19,65	20,05	19,65	20,05	19,65	20,05	19,61	20,01	19,60	20,00
9. Stockholm, 100 Rootsi krooni	100,80	101,40	100,65	101,25	100,73	101,33	100,66	101,26	100,57	101,17	100,32	100,92
10. Kjöbenhavn, 100 Taani krooni	100,45	101,05	100,35	100,95	100,39	100,99	100,36	100,96	100,24	100,84	99,83	100,43
11. Oslo, 100 Norra krooni	100,50	101,10	100,40	101,00	100,43	101,03	100,38	100,98	100,20	100,80	99,76	100,46
12. Praha, 100 Tšehhoslovak. kr. . . .	11,15	11,35	11,15	11,35	11,15	11,35	11,10	11,30	11,10	11,30	11,10	11,30
13. Amsterdam, 100 Hollandi kuldeni	150,95	151,75	150,75	151,55	150,84	151,64	150,89	151,69	150,50	151,30	150,51	151,31
14. Riga, 100 Läti latvi	72,25	72,75	72,25	72,75	72,25	72,75	72,25	72,75	72,15	72,65	72,07	72,57
15. Moskva, 100 Tšerv. rubla	198,00	194,50	193,00	194,50	193,00	194,50	194,40	195,90	193,08	194,58	192,50	194,00
16. Wien, 100 Austria šillingit	52,85	53,45	52,80	53,40	52,83	53,43	52,83	53,43	52,75	53,35	52,67	53,27
17. Budapest, 100 Ungari pengöd	65,65	66,35	65,60	66,30	65,64	66,34	65,61	66,31	65,57	66,27	65,32	66,02
18. Warszawa, 100 Poola slotti	41,80	43,00	41,80	43,00	41,80	43,00	41,79	42,99	41,72	42,92	41,75	42,95
19. Kaunas, 100 Leedu liti	37,05	37,85	37,00	37,80	37,02	37,82	37,00	37,80	36,95	37,75	36,95	37,75
20. Danzig, 100 Danzigi kuldeni	72,90	73,50	72,90	73,50	72,90	73,50	72,90	73,50	72,85	73,45	72,70	73,30
22. 8% E. hüpöt. panga Panti. (nom.v.1kr.)	—	0,80	—	0,80	—	0,80	—	0,80	—	0,80	—	0,85
23. 1927 a. 7% välislaen. (nom.väärt.\$500)	—	1657	—	1650	—	1656,95	—	1655,60	—	1598,86	1642,02	1704,62

Tab. 15. Linnade rahvastik juunis 1930 a.
Mouvement de la population dans les villes en juin 1930.

	Registreeritud elanikkude arv 1/VI 1930 a. <i>Nombre de la population au 1/VI 1930</i>			Sisse registreeritud <i>Enregistrés</i>						Välja registreeritud <i>Raies des listes</i>						Registreeritud elanikkude arv 1/VII 1930 a. <i>Nombre de la population au 1/VII 1930</i>				
	Kokku	M.	N.	Sündinud <i>Naisances</i>		Sisse- sõitnuid <i>Arrivés</i>		Teise korteri sissekolijaid <i>Changement du logement</i>		Surnud <i>Décès</i>		Välja- sõitnuid <i>Départs</i>		Tead- mata kuhu <i>Inconnu</i>		Korterist väljakolijaid <i>Change- ment du logement</i>		Kokku	M.	N.
				M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.			
Tallinn	129 021	56 733	72 288	43	28	1 617	1 323	1 490	1 836	58	62	3 356	4 771	688	635	1 127	1 481	123 282	54 756	68 526
Haapsalu	4 427	1 858	2 569	—	1	317	574	32	41	2	2	223	239	—	—	32	41	4 660	1 951	2 909
Kuressaare	4 197	1 885	2 312	—	1	325	577	22	35	2	—	170	141	—	—	22	35	4 767	2 038	2 749
Narva	26 428	11 278	15 148	4	4	298	265	161	284	12	12	647	855	50	71	188	267	25 342	10 848	14 496
Nõmme	13 603	5 993	7 605	9	6	408	761	101	127	6	6	254	317	51	65	83	96	14 137	6 122	8 015
Paide	3 344	1 493	1 851	—	2	78	53	38	29	3	—	209	147	—	—	98	29	3 127	1 368	1 759
Paldiski	1 111	540	571	—	—	26	47	3	4	—	—	32	86	—	—	3	4	1 110	534	582
Petseri	4 230	2 089	2 141	1	1	67	47	19	41	5	2	61	52	—	—	34	36	4 216	2 058	2 160
Pärnu	21 079	9 641	11 438	4	7	731	950	552	623	12	13	554	637	42	48	552	623	21 565	9 769	11 797
Põltsamaa	3 115	1 427	1 688	—	—	67	62	18	36	—	1	148	116	3	2	18	36	2 974	1 343	1 631
Rakvere	12 671	5 311	7 360	7	5	78	89	82	99	4	2	311	489	—	—	101	134	11 990	5 092	6 928
Tapa	3 965	1 930	2 035	3	—	35	41	44	37	3	1	45	47	11	5	55	38	3 940	1 918	2 022
Tartu	67 444	28 747	38 697	12	12	480	537	773	1080	25	27	1612	1936	334	446	751	1021	64 186	27 200	36 896
Tõrva	2 249	955	1 294	1	1	29	33	18	14	1	2	72	64	2	—	8	12	2 179	915	1 264
Türi	3 272	1 508	1 764	5	3	40	50	8	15	—	—	58	39	—	—	8	15	3 273	1 495	1 778
Valga	12 668	5 678	6 988	4	4	117	139	85	124	3	4	349	390	4	4	86	125	12 168	5 442	6 728
Viljandi	12 222	5 686	6 536	—	—	182	165	134	199	2	5	436	535	—	—	134	199	11 591	5 490	6 161
Võru	5 818	2 804	3 014	6	3	62	58	73	87	1	—	180	158	5	13	58	89	5 803	2 701	2 902
Kokku — Total	330 860	145 541	185 319	100	78	4 957	5 771	3 648	4 711	137	139	8708	10 869	1000	1289	3276	4251	320 336	141 035	179 301
				178		10 728		8 359		276		19 577		2 379		7 557				
Keesk. 1/I-30/VI 1930	333 384	146 096	187 288	1071	102	4 028	3 708	3 560	4 587	164	168	4330	4544	833	981	3140	4034	351 282	145 324	185 958
Mai 1930 a. . . .	333 602	146 369	187 233	1021	111	4 743	3 852	3 911	5 043	152	157	4871	5095	1050	1211	3516	4457	330 860	145 541	183 444
Juuni 1929 a. . . .	326 190	145 292	182 896	96	85	5 313	5 802	3 886	4 973	164	160	8073	10875	1119	1222	3521	4513	316 698	139 710	176 968

Tab. 24. Suurmüüginnaad juunis ja juulis 1930 a.

Prix de gros en juin et juillet 1930.

Hinnad kroonides — Prix en kr.		Juuni	Juuli			Juuni	Juuli
kr = couronne d'Estonie, égale 100/248 gramme de l'or pur (100 marks antérieurs)		1	2			3	4
Toiduained ja loomatoit — Denrées alimentaires et fourrage							
1. Rukis, Eesti—Seigle du pays		9,85	—	77. Puuvillane riie, Bjas.—Cotonnade		0,65	0,65
2. " Saksa— " d'Allemagne		8,18	9,31	78. " Mitkal,—		0,49	0,49
3. " Vene— " de Russie		8,54	9,42	79. Paber, rotatsiooni—Papier roulé		23,20	23,20
4. " Poola— " de Pologne		7,99	8,93	80. Tallanahk, Eesti nahast—Cuir à semelles du pays		3,15	3,32
5. Nisu, Eesti—Froment du pays		—	—	81. " Ameer. nahast I s.—Cuir d'Amér. I s.		3,75	3,68
6. Oder, toidu—Orge		11,33	11,50	82. " " II s.— " II s.		2,65	3,08
7. " õlle, Poola—Orge pour bière, de Pologne		—	13	Ehitusmaterjalid—Matériel de construction			
8. Kaer, toidu Eesti—Avoine du pays		10,25	—	83. Tsement, Portland, Port-Kunda—Ciment d. Portland		8,90	8,90
9. " " Saksa— " d'Allemagne		10,46	10,25	84. " " Aseri— " "		—	—
10. " " Poola— " de Pologne		9,50	9,38	85. Kriit, toores—Craie brute		5	5
11. Rukkijahu—Farine de seigle		10,26	11,01	86. " pestud— " lavée		6,73	6,50
12. Rukkiõli— " blutée		18,36	19,05	87. Asfalt—Asphalte		—	—
13. Nisuj. Ameerika, sõre—Farine de from. amér. I s.		44,25	44,25	88. Lubi—Chaux		2,85	2,85
14. Nisuj. Ameer. pehme kõrg. s. II		44,25	44,25	89. Kips tükkides (fr. Irboska)—Plâtre en morceaux		15,25	15,25
15. Kartulid, ekspord—Pommes de terre (d'export.)		—	—	90. " jahvatatud— " moulu		24,40	24,40
16. " piirituse— " pour alcool		—	—	91. " krovhimise— " pour ouvrages en stuc.		39,65	39,65
17. Kartulihelbed—Flocons de pommes de terre		—	—	92. Telliskivid I s.—Briques I sorte		51,50	51,50
18. Kartulitärklis, "Supérieur"—Fécule de pom. de terre		31	31	Metallid—Métaux			
19. Erned, " Vene—Pois verts		—	—	93. Raud, sordi —Fer en espèces		14,50	14,50
20. " Hollandi—Pois verts d'Hollande		22,50	22,50	94. " latt— " lingots		—	—
21. Odratangud—Gruau d'orge		2,17	2,38	95. " viits—Ferraille		24	22,75
22. Või, meierei, ekspord—Beurre de ferme (d'export.)		1,19	1,20	96. " plekk—Tôle de fer		22,72	21,75
23. " siseturu— " "		1,52	1,55	97. " tsingitud—Tôle de fer zinguée		33,93	33
24. Margarini, väljamää—Margarine		73	67,50	98. " tald (T)—Sommières en fer		18,92	14
25. Juust "šveitsi", Eesti—Fromage "suisse", du pays		23,93	25,87	99. Teras, vedru—Acier à ressort		25,66	24
26. Kaseiin—Caséine		—	—	100. " tööstistate—Outils en acier		79,35	—
27. Munad, eksp. I s.—Oeufs (d'exp.) I s.		—	—	101. " talla—Atmant		17,50	17,50
28. " " II s.—Oeufs d'exportation II s.		—	—	102. Malm—Fonte de fer		—	—
29. Subkur, peen., Dantzigi—Sucre en poud. de Dantzig		—	—	103. Inglistina—Étain		445	445
30. " " Saksa— " d'Allem.		—	—	104. Seatina—Plomb		55,50	55,50
31. " " Ameerika— " d'Amér.		31,25	31,18	105. Vaskplekk, punane—Tôle de cuivre, rouge		222	186
32. " " Č. Slov.— " de T.-Slovaq.		—	—	106. " valge— " blanche		200	164
33. " " Vene— " de Russie		28,37	28,20	107. Tsinkplekk— " de zinc		77,66	70
34. " " Poola— " de Pologne		—	—	Kütteained, õid ja nende saadused—Combustibles, huiles et leurs produits			
35. " " Inglis— " d'Angleterre		40	40	108. Põletispuud—Bois		—	—
36. Siirup, kartuli, 42°—Sirop de pom. de terre 42°		38	38	109. Kivistisi auru, Yorkshire—Houille de Yorkshire		27,75	27,50
37. Glükkoos—Glucose		—	—	110. " " Newcastle—Houille de Newcastle		26,42	26,25
38. Tee, lahtine, Pekoe broken, Java—Thé		4,40	4,40	111. " sepa—Houille de forge		29,17	29,00
39. " " Orange Pekoe, " "		5,25	5,25	112. Koks, valü—Coke de fonte		43,70	43,25
40. " " Tseillon " "		4,35	4,35	113. gaasi—Coke de gaz		37,50	37,50
41. " " Moning Hiina— " "		2,40	2,40	114. Põlevkivi, I s. A.—Schiste combustible I sorte A.		6,19	6,10
42. Kohvi, Rio, Santos—Café de Rio, Santos		3,95	3,95	115. " " II " "		4,90	4,90
43. " Keek-Ameerika sordid—Café d'Amér. Centr.		1,33	1,33	116. " " III " "		2,75	2,75
44. Kakao, Inglise—Cacao d'Angleterre		1,48	1,48	117. Põlevkiviõli—Houille de schiste combustible		—	—
45. " " Ameerika—Cacao d'Amérique		36,75	36,75	118. Nafta, Vene—Naphte de Russie		12,50	12,50
46. " " Hollandi— " d'Hollande		3,40	3,40	119. " Ameerika—Naphte d'Amérique		12,50	12,50
47. Riis, Burma II — Riz de Burma II		3,40	3,40	120. Petrooleum, Vene—Pétrole de Russie		18,67	20,58
48. Sool, lahtine, Saksa—Sel d'Allemagne		—	—	121. " Ameerika—Pétrole d'Amérique		18,67	20,58
49. " " Vene (fr. Narva ja Isb.)—de Russie		—	—	122. Bensin, Vene—Benzine de Russie		40,46	40
50. " " Hispaania—Sel d'Espagne		—	—	123. " Ameerika—Benzine d'Amérique		40,46	40
51. Heringad, Yarmouth, Maties—Harengs d. Yarm.		—	—	124. Masinaõli, Vene ja Poola—Huile à grâiss. de Russie et de Pologne		27,50	27,50
52. " " Matius— " "		—	—	125. " " Ameerika— " d'Amérique		30,25	30,25
53. " " Šoti, Maties—Harengs d'Écosse		42	37	Väetisained — Engrais			
54. " " Matius— " "		45,50	—	126. Superfosfaat, 18—20%—Superphosphate 18—20%		—	—
55. " " Norra— " de Norvège		—	—	127. Toomasjahu, 16—17%—Soorie Thomas 16—17%		—	—
56. " " Islandi— " d'Islande		20	20	128. Kaalisool, 30%—Sel de potasse 30%		—	—
57. Sealihä I s.—Viande de porc I sorte		0,95	0,90	129. " " 40%— " 40%		—	—
58. Pekk—Lard I sorte		—	—	130. Kainiit, 12%—Cainite 12%		—	—
59. Loomaliha I s.—Viande de boeuf I sorte		0,53	0,53	131. Eesti fosforiit, 25—27%—Phosph. du pays 25—27%		—	—
60. Olikoogid, linaseemne—Fourrages de graines d. lin		14,50	—	132. Salpeeter, Norra—Salpêtre de Norvège		—	—
61. " " päevalille— " de tournesol		12	—	133. " " Čiili— " de Chili		—	—
62. " " puuvilla— " de coton		16	—	Värvid ja muu keemilakau — Matières tinctoriales et autres produits chimiques			
63. " " soojatangud— " de soya		15,50	—	134. Nigrosiin, veesulav, väljam.—Nigroline fondante		5,50	5,50
64. " " palmi— " de palme		14,50	—	135. Tsinkvalge, väljamää—Blanc de zinc, étranger		0,80	0,80
65. Sega jõutoit I sort—Fourrage concentré mixte		12,50	—	136. Tinavalge, " " plomb		0,89	0,89
66. " " II " "		8	—	137. Ooker, " " Ocre étrangère		0,21	0,21
67. Nisukliid—Sons de froment		—	—	138. Pesusooda—Soude		9,25	9,25
68. Rukkiikliid—Sons de seigle		—	—	139. Seebikivi, Inglise—Pierre de savon d'Angleterre		28	28,50
Linaseeme, lina, riie, paber ja nahk—Graines de lin, lin, tissus, papier et cuirs							
69. Linaseeme, õli—Graines de lin		—	—	140. Tuletikud—Allumettes		130	130
70. külvil—Graines d. lin p. semence		—	—				
71. Lina, Liivi, R—Lin de Livonie, R		839	839				
72. " " Petseri, R— " de Pétseri, R		946	946				
73. " " Võru, R— " de Võru, R		930	930				
74. " " Tartu, R— " de Tartu, R		839	839				
75. Takud, Codilla I—Étoupes de Codilla I		—	—				
76. " " II— " " II		—	—				

Hinnad on antud ühe kvintaali (100 kg) kohta peale märgitute — Les prix sont indiqués par 100 kg etc. les cas marqués ci-après
 1) kg, 2) kast 360 tk. — boîte à 360 oeufs, 3) tünn — baril, 4) meetertonn (1000 kg), 5) meeter — mètre, 6) tünn — baril (170 kg), 7) tubat—
 mille, 8) 5000 toosi — 5000 boites.

Tab. 30. Tööstusettevõtted ja töölolu 1-ks juuniks 1930 a.
Entreprises industrielles et leur main-d'oeuvre au 1 juin 1930.

	Ettevõtte arv—Nombre d'entreprises		Töötajate üldarv—Nombre général des travailleurs		Neist töölisi—Dont ouvriers		Töölised ja teenijad alaealisi (alla 18 a.) Mõneks pärmil les ouvriers et servitors
	Töölised 1 juunil 1930	Mais registreeritud—Lignifonct. en mai	Töölised 1 juunil 1930	Mais registreeritud—Lignifonct. en mai	Töölised 1 juunil 1930	Mais registreeritud—Lignifonct. en mai	
I. Murrud ja kaevandused	15	1	3 131	1 380	2 886	1 308	1 118
II. Mineraalide lumbertöötamine	18	1	1 303	1 337	1 475	1 295	37
III. Metallitööstus	42	4	4 013	1 677	3 170	1 61	111
IV. Keemiatööstus	11	1	645	21	332	21	9
V. Nahatööstus	10	1	425	31	398	27	10
VI. Tekstiilitööstus	24	1	9 042	205	8 837	80	11
VII. Puitööstus	63	1	4 464	633	8 894	279	245
VIII. Paberitööstus	13	1	2 428	453	3 996	394	35
IX. Polügraafiatööstus	20	1	2 246	39	2 100	37	23
X. Toidu-, maitseainete- ja jookide tööstus	43	1	2 477	74	1 041	21	53
XI. Kehakaitte- ja puidukaupade tööstus	9	1	1 237	79	1 117	71	30
XII. Ehitustööstus	10	1	634	383	515	357	25
XIII. Elektriamaad ning gaasi- ja veevarustus	7	1	724	19	682	19	19
XIV. Puhastustööstus	3	1	146	1	141	2	7
Kokku suurtööstus—Total	286	8	32 515	3 224	28 680	3 084	705
Sellest { ettevõtteid 50 ja üle töötajaga — les entreprises, ayant plus de 50 travailleurs	120	—	27 148	2 332	24 048	2 263	524
Dont: { ettevõtteid 20—49 töötajaga — les entreprises, ayant 20—49 travailleurs	166	8	5 367	892	4 632	821	181
1930 a. mai arvud—Chiffres de mai 1930.	288	4	31 581	2 959	27 739	2 850	694
Kokku suurtööstus—Total							
I. Industries extractives	18	1	1 711	1 414	1 559	1 141	2
II. Industrie minérale	64	1	672	61	678	67	82
III. " des métaux	18	1	210	55	158	52	1
IV. " chimique	18	1	173	3	126	1	1
V. " des cuirs et peaux	18	1	408	6	376	6	28
VI. " textile	43	3	9 042	24	8 808	24	5
VII. " du bois	78	3	4 464	183	8 894	178	23
VIII. " du papier	10	1	2 428	39	2 100	37	28
IX. " polygraphique	40	1	2 246	74	1 041	21	5
X. " de l'alimentation et des boissons etc.	125	1	1 039	67	855	63	66
XI. Confection de vêtements et fab. de mercerie	41	3	1 237	17	1 117	15	24
XII. Constructions	3	1	634	383	515	357	16
XIII. Usines électriques, à gaz d'éclairage et distribution d'eau	3	1	724	19	682	19	10
XIV. Industrie du nettoyage	6	1	146	1	141	2	2
Kokku kesktööstus—Total	471	6	4 757	482	4 228	423	254
Üldse suur- ja kesktööstus—Grand total	757	14	37 272	3 665	32 908	3 507	959
1930 a. mai arvud—Chiffres de mai 1930.	408	9	4 984	344	4 557	456	256
Kokku kesktööstus—Total (entreprises moyennes),	781	13	30 515	3 303	28 680	2 850	959
Üldse suur- ja kesktööstus—Grand total (entreprises grandes et moyennes)							

1930 a. mai arvud—Chiffres de mai 1930.
 Kokku kesktööstus—Total (entreprises moyennes).
 Üldse suur- ja kesktööstus—Grand total (entreprises grandes et moyennes)

Tab. 31. TÖÖONNETUSED TÖÖSTUSETTEVÕTTEIS MAIS 1930 a.
Accidents du travail dans les entreprises industrielles en mai 1930.

	Suurtööstus (20 ja üle tööt. ettevõtet) Grand. entrep. (plus de 20 travailleurs)	Sellest—Dont		Kesktööstus (5—19 töötaja- ga ettevõtet) Entreprises moyennes (de 5—19 travail- leurs)	Kokku Total	Aprillis Avril 1930
		Üle 50 töötaja- ga ettevõtet Entr. ayant plus de 50 travail- leurs	20—49 töötaja- ga ettevõtet Entr. ayant 20—49 tra- vailleurs			
I. Murrud ja käevandused	140	139	1	—	140	64
II. Mineraalide ümbertöötamine	27	24	3	—	27	13
III. Metallitööstus	82	68	14	2	84	64
IV. Keemiatööstus	7	3	4	—	7	4
V. Nahatööstus	7	7	—	—	7	3
VI. Tekstiilitööstus	112	112	—	1	113	113
VII. Puutööstus	71	42	29	8	79	69
VIII. Paberitööstus	34	34	—	—	34	23
IX. Poligraafiatööstus	1	1	—	—	1	2
X. Toidu-, maltseia- ja jookide tööst.	20	19	1	2	22	20
XI. Kehakatte- ja pudukaupade tööstus	5	5	—	—	5	2
XII. Ehitustööstus	2	1	1	—	2	5
XIII. Elektrijaam- ning gaasi- ja veevar.	—	—	—	—	—	—
XIV. Puhastustööstus	—	—	—	—	—	—
Kokku—Total	508	455	53	13	521	382
Kokku 1/I—31/V 1930 a. — Total	2017	1836	181	66	2083	—

Pour la nomenclature franç. s'adres-
ser à la page précédente

Tab. 32. TÖÖSTUSTÖÖLISTE ARVU LIIKUMISE INDEKSID (1-ks kumpäevaks).
Nombres-indices du mouvement du nombre de main-d'oeuvre dans les entreprises industrielles (au 1-er du mois).

	A. Liikuväl baasil (eelmine kuu = 100 järgmise kuu jaoks) A. Base mouvante (chaque mois précédent = 100 par rapport au mois suivant)							B. Indeksid baasil: 1.1.1927 = 100 B. Base: 1.1.1927 = 100				
	Töötajad ¹⁾ —Travailleurs en général ¹⁾				Tööliised—Ouvriers			Töötajad ¹⁾	Tööliised			
	Suur- ja kesk- tööstus	Suurtööstus	Sellest 50 ja üle töötajaga	20—49 tööt.	Kesk- tööstus (5—19 tööt.)	Entreprises grandes et mo- yennes	Grandes entreprises			Dont 50 et plus de travail.	20—49 travail.	Entreprises moyennes (5—19 trav.)
1929 Mai	99,7	99,7	99,5	101,0	99,1	99,6	99,6	109,5	100,9	99,5	114,9	116,8
Juuni	106,8	107,9	108,5	105,0	100,4	107,7	108,8	101,5	105,4	101,0	122,8	125,3
Juuli	101,2	101,6	101,4	102,5	99,2	101,4	101,7	95,0	103,1	99,1	124,3	127,6
August	95,4	95,1	95,5	98,0	97,2	94,9	94,6	94,6	92,2	97,1	119,2	121,7
September	96,2	95,5	95,1	97,4	101,7	95,5	94,9	98,0	97,0	101,3	114,7	116,5
Oktoober	97,9	97,5	98,1	94,0	100,6	97,1	97,3	98,0	99,3	100,5	112,3	113,8
November	98,7	98,9	98,9	98,4	97,7	98,6	98,6	99,9	98,2	97,8	110,8	112,3
Detsember	99,6	99,3	99,8	96,4	101,5	99,6	99,3	95,9	95,9	101,2	110,3	111,8
1930 Jaanuar	96,7	96,3	96,4	95,3	99,4	98,1	95,7	99,8	94,4	95,8	106,7	107,4
Veebruar	100,3	100,1	99,7	102,6	101,2	100,2	100,2	101,0	103,1	100,3	106,9	107,7
Märts	102,1	102,2	100,9	109,7	101,5	102,3	102,4	102,6	110,7	101,4	109,2	110,2
Aprill	102,9	102,9	102,4	105,7	102,7	103,3	103,2	101,3	106,4	104,0	112,3	113,9
Mai	102,1	103,0	103,1	102,3	96,4	102,5	103,1	103,6	102,5	97,0	114,7	116,7
Juuni	104,1	104,6	103,9	107,8	101,2	104,6	105,1	104,4	108,9	101,3	119,4	122,1

Tab. 33. NAKKUSHAIGUSED MAIS 1930 a. — Maladies contagieuses en mai 1930.

	Typhus ab- dominalis	Paratyphus	Typhus ex- anthematic.	Febris recurrens	Malaria	Variola	Morbilli	Scarlatina	Diphtheria	Dysenteria	Lepra	Encephalit lethargica	Meningitis cerebr. epid.	Trachoma	Tubercu- losis	Kokku Total
Linnad—Villes	7	1	—	—	—	—	77	36	62	—	—	—	—	4	78	265
Tallinn	3	—	—	—	—	—	9	6	16	—	—	—	—	—	43	79
Haapsalu	1	—	—	—	—	—	2	1	10	—	—	—	—	—	—	14
Kuressaare	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Narva	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	13
Nõmme	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	3	6
Pajde	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Paldiski	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	3
Petseri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pärnu	—	—	—	—	—	—	1	9	5	—	—	—	—	—	1	20
Põltsamaa	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Rakvere	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	4
Tapa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tartu	—	1	—	—	—	—	31	12	26	—	—	—	—	—	9	82
Tõrva	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Türi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Valga	2	—	—	—	—	—	3	1	2	—	—	—	—	1	—	9
Viljandi	—	—	—	—	—	—	18	—	1	—	—	—	—	—	2	21
Võru	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	3	5
Maad—Arrond.	8	4	—	—	—	—	410	31	17	—	—	—	1	14	124	609
Viru	3	—	—	—	—	—	42	5	1	—	—	—	—	4	6	60
Järva	—	—	—	—	—	—	6	1	—	—	—	—	—	1	5	14
Harju	1	—	—	—	—	—	14	—	3	—	—	—	—	2	17	37
Lääne	3	1	—	—	—	—	16	7	1	—	—	—	—	1	18	47
Saare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	7
Pärnu	—	—	—	—	—	—	5	2	2	—	—	—	—	1	14	24
Viljandi	—	—	—	—	—	—	92	12	7	—	—	—	—	—	7	100
Tartu	1	3	—	—	—	—	180	11	7	—	—	—	1	1	25	230
Valga	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	1	6
Võru	—	—	—	—	—	—	43	3	—	—	—	—	—	—	18	66
Petseri	—	—	—	—	—	—	7	—	2	—	—	—	—	3	6	18
Kokku—Total	15	5	—	—	—	—	487	67	79	—	—	—	1	18	202	874

¹⁾ Tööliised, tehniline personaal, ametnikud ja teenijad. — Ouvriers, personnel technique, employés et service.

Tab. 6. Riiigiraudteed mais 1930 a. — Chemins de fer en mai 1930.

1. Tähtsamad andmed piirkondade järgi — Données principales d'après les districts du réseau.

	Tulutoovast rong- km arv (1000)	Reisija- km (1000)		Isekohvide kasuta- mise % ¹⁾ des pit- ces occupées	Tühijade vankrite % vankerkm üldarvust % des wagons à mar- chandises non char- gés au nombre total des wagons à mar- chandises	Laadiitud kauba- vag. keskmine telje koorem*) Poids moyen par essieu d'un wagon chargé		Kaubarongi keskmine bruttokaal (ton.üldveos) Poids moy. brut d'un train à marchand. (traf.tot.ton)	Kiirkauba- rongi kesk- mine bruttokaal (ton.üldveos) Poids moy. brut d'un train rapi- de pour marchand. (traf.tot.ton)	Kaubarongi keskmine nettokaal (ton.ütlutoo- vas veos) Poids moy. net de train pour march- (traf. luc- rat-ion)	Kaubarongi keskm. teigede arv - Number moy. d'essieu pour un train de march.
		Üld- arv Total	III kl. et.			Üld- veost Traf. total	Maksul- veost Trafic payé				
a) Lalaroopallised teed — Voie large											
Auru- ja mootorronges	243	13 909	12 957	33,7	31,52	6,05	5,31	521	432	335	59,30
Sel.: Paidiski—Keila auru-moot.	6	135	134	23,4	37,50	4,80	3,90	—	—	—	—
Haapsalu—Keila	19	840	820	26,2	24,13	3,02	2,55	—	187	—	—
Keila-Tallinn	12	1 100	1 091	63,7	24,39	4,16	3,58	—	322	—	—
Tallinn—Tapa	47	3 228	2 905	39,4	35,24	6,25	5,66	682	575	378	75,21
Tapa—Narva	49	2 152	1 996	30,3	37,98	5,49	4,58	398	394	194	47,07
Sel.: Tapa—Kohila	—	—	—	—	30,08	6,11	5,07	426	260	207	44,88
Tapa—Tartu auru-moot.	43	3 044	2 744	39,0	17,88	6,36	5,71	561	419	303	63,67
Tartu—Valga	41	2 330	2 214	36,3	17,87	6,22	6,96	605	581	364	56,92
Valga—Irboska	26	1 080	1 058	32,1	34,32	5,16	4,12	352	—	145	47,75
Elektrironges: Tallinn—Pääsküla	29	2 858	2 858	41,9	—	—	—	—	—	—	—
Kokku — Total	272	16 767	15 815	37,1	31,52	6,05	5,31	521	432	335	59,30
Aprillis—Avril 1930 a.	247	20 823	19 797	46,6	30,37	5,95	5,38	570	421	309	64,42
Mais—Mai 1929 a.	266	21 510	20 307	45,0	37,85	5,52	4,77	516	425	308	63,99
1/IV.—31. V. 1930 a.	519	37 590	35 611	41,8	31,00	6,00	5,34	538	421	287	61,44
1/I.—31. V. 1930 a.	1 256	83 900	79 021	39,8	31,13	6,05	5,30	536	421	279	61,84
b) Kitsaroopallised teed — Voie étroite											
Sellest: Tallinn—Türi	37	1 539	1 348	38,3	28,69	3,70	3,53	343	—	175	129,63
Türi—Mõisaküla	27	695	630	30,8	39,78	3,69	3,16	127	—	58	52,87
Mõisaküla—Pärnu	16	482	447	35,8	32,95	4,07	3,75	159	—	80	63,42
Liiva—Vääna	3	79	79	28,3	33,33	4,20	3,09	—	—	—	—
Lelle—Papiinidu	18	473	417	35,8	23,77	3,41	3,01	210	—	99	84,00
Türi—Tamsalu	14	339	317	35,5	23,09	3,73	2,62	123	—	65	44,44
Riiselja—Orajõe	4	47	47	24,1	48,23	4,20	3,72	172	—	75	78,46
Mõisaküla—Valga	7	200	187	33,8	44,63	4,21	4,18	212	—	93	95,18
Valga—Mõniste	8	136	136	36,0	50,29	4,41	4,22	108	—	58	34,19
Sonda—Mustvee	9	134	131	32,7	43,30	3,05	2,87	117	—	44	58,73
Kokku — Total	143	4 124	3 739	35,1	33,52	3,74	3,42	208	—	99	84,23
Aprillis—Avril 1930 a.	133	5 694	5 093	47,3	31,43	3,58	3,18	223	—	93	93,50
Mais—Mai 1929 a.	157	5 801	5 265	47,0	35,61	3,75	3,35	165	—	79	69,41
1/IV.—31. V. 1930 a.	274	9 818	8 822	37,1	32,57	3,67	3,31	215	—	102	88,26
1/I.—31. V. 1930 a.	625	22 272	19 950	38,7	30,71	3,68	3,18	203	—	96	84,17

	Lalaroopallised teed—Voie large				Kitsaroopallised teed Voie étroite			
	mais		1/IV-31/V	1/I-31/V	mais		1/IV-31/V	1/I-31/V
	1930	1929	1930	1930	1930	1929	1930	1930
3. Kaubavedu (1000) — Transport des marchandises (1000).								
Kõigi saadetiste kaal—poids: Ton	178	177	328	770	85	80	159	853
Tn-km	20 956	19 366	38 562	88 519	6 657	6 857	12 098	24 391
Sellest maksulised saadetised—Dont les marchan- dis payables: Ton	154	150	228	674	78	70	142	306
Tn-km	18 409	16 758	34 285	77 510	6 085	6 129	10 927	21 569
Sellest: erakaubad—Dont marchandises privées: Ton	139	138	252	599	75	68	138	298
Tn-km	15 290	14 552	28 349	65 514	5 879	5 965	10 649	20 896
3. Pagasivedu — Transport des bagages								
Kaal — poids (tuh. tn.)	0,6	0,8	1,2	2,4	0,3	0,5	0,8	1,3
tn-km (tuh.)	71	71	129	260	23	35	48	95
4. Reisijate vedu (1000) — Transport des voyageurs (1000).								
Reisijate üldarv — Nombre total de voyageurs	498	529	922	2 031	102	142	239	565
Sellest Välisühendus—Communio. avec l'étranger	5	4	7	20	1	1	2	5
Dont Kohalik liikumine — Mouvement local	493	525	915	2 011	101	141	237	560
Sellest: I klassis	0,07	0,1	0,18	0,43	—	—	—	—
" II "	7	9	14	34	5	6	12	29
" III "	431	520	908	1 996	97	136	227	537
Reisija-km üldarv—Voyageurs-km	16 767	21 510	37 590	83 900	4 124	5 801	9 818	22 272
Sellest Elektrirongid — Trains électriques	2 858	2 952	6 103	13 988	—	—	—	—
Dont Mootorvagnid — Wagons à moteur	—	—	—	—	—	—	—	—
Reisijad tüh. tee-km peale—Voyageurs par km exp.	25	92	56	124	7	10	17	39
Keskmine sõidukaugus — Parcours moyen	38,3	40,6	40,8	41,3	40,4	41,0	41,1	39,4
Magamiskaartide üldarv—Cart. pour wag.-bits vend.	2,7	4	6,6	15,9	0,5	0,7	1,4	3,7
Jaamasseis-piletite üldarv—Tickets d'entrée vendus	12	13	28	58	0,3	0,8	0,7	1,3
5. Veervevkoosselsu kasutamine (1000) — Exploitation du matériel roulant (1000).								
Rong-km üldarv — Trains-km	285	273	587	1 287	155	166	288	656
Sellest reisironges — Dont trains de voyageurs	187	192	364	893	99	102	195	480
Telg-km üldarv — Essieux-km	9 887	8 953	18 230	41 750	8 500	8 411	15 456	32 243
Sellest Vagunitelg-km — Voitures à voyageurs	3 521	3 635	6 927	16 405	2 215	2 159	4 418	10 789
Dont Vankritelg-km — Wagons à marchand.	6 366	5 318	11 303	25 345	6 285	6 252	11 050	21 455
Kesk. tig. arv rong. — Moyen. des essieux par train	34,69	32,78	33,94	32,44	54,53	50,72	53,69	49,15
Sellest Aurureisironges — Trains de voyageurs	25,70	26,94	25,96	23,91	43,45	41,90	42,11	39,22
Dont Elektrironges — Trains électriques	9,12	8,73	9,05	8,97	—	—	—	—
Dont Kaubaronges — Trains de marchand.	64,30	63,99	64,85	63,98	79,30	69,41	61,20	79,63
Kesk. kaubar. brutto-kaal maksulisest veost ¹⁾	443	425	491	440	185	187	182	182

* Keskmise telje koorem kitsaroopallisel teel on arvestatud paari telje peale. ¹⁾ Poids moyen d'un train de march.

Tab. 2. VALISKAUBANDU MUUDE RIIKIDEGA JUUNIS 1930 a. — COMMERCE EXTÉRIEUR avec les AUTRES PAYS en JUIN 1930.

Rahvusvaheline statistiliste territooriumide numeratsioon	Sissevedu Importation		Väljavedu Exportation		Numération internationale des territoires statistiques	Sissevedu Importation		Väljavedu Exportation	
	ton	kr	ton	kr		ton	kr	ton	kr
77. Abessinia—Abyssinie	0,2	546	—	—	107. Kanaari saared—Iles Canaries	—	—	10,3	3 000
168. Argentina—Argentine	14,4	21 477	59,3	11 676	15. Kreeka—Grèce	12,6	14 975	0,2	2 840
182. Austraalia—Australie	193,7	46 500	0,2	1 510	141. Kuuba—Cuba	54,3	75 237	—	—
6. Austria—Autriche	14,9	52 634	0,2	1 910	22. Leedu—Lituanie	818,6	46 821	347,0	148 928
7. Belgia-Luksemburgi majand. liit Belgo-luxembourgeoise, Union Econ.	249,4	186 338	*)	*)	78. Libeeria—Libéria	0,8	708	—	—
170. Brasiilia—Brésil	15,9	20 126	11,2	2 450	93. Lõuna-Aafrika ühend. riigid— Union Sud-Africaine	11,0	5 192	0,3	717
98-104. Briti-Ida-Aafrika—Afrique d'Est britannique	33,2	10 367	—	—	34. Lõunaslaavia—Yougoslavie	—	—	1,0	12 248
90. Briti-Kamerun—Cameroun britan.	1,2	1 849	—	—	148. Mehhiko—Mexique	4,4	5 150	—	—
85-88. Briti-Lääne-Aafrika—Afrique d'ouest britannique	5,8	4 056	—	—	147. Nicaragua—Nicaragua	0,2	364	—	—
188. Briti-Samoa—Samoa britannique	0,7	1 092	—	—	23. Norra—Norvège	8,9	4 358	10,3	50 957
8. Bulgaaria—Bulgarie	6,5	10 815	0,4	2 698	174. Paragvai—Paraguay	4,9	2 339	—	—
173. Ecuador—Equateur	0,5	500	5,8	2 000	175. Peruu—Pérou	—	—	34,8	9 960
76. Egiptus—Égypte	—	—	10,7	2 150	26. Poola-Danzig—Pologne-Danzig	*)	*)	208,7	93 071
47. Formosa—Formose	14,7	6 368	—	—	27. Portugal—Portugal	2,5	1 587	—	—
143. Guatemala—Guatemala	0,5	857	—	—	14. Prantsuse—France	*)	*)	3 558,7	482 310
36. Helveetsia—Suisse	3,3	29 919	—	—	109. Prantsuse Aljeeria—Algérie franç.	0,7	418	—	—
40. Hiina—Chine	19,9	38 663	28,1	41 139	71. Prantsuse-Indo-Hiina—Indo-Chine française	0,1	88	—	—
11. Hispaania—Espagne	33,6	12 679	0,9	280	80. Prantsuse-Maroko—Maroc franç.	0,4	359	—	—
25. Hollandi—Pays-Bas	142,5	102 319	*)	*)	28. Rumeenia—Roumanie	—	—	0,1	2 147
72. Hollandi-India—Indes néerlandaises	22,2	16 063	—	—	13. Soome—Finlande	1 358,5	167 891	*)	*)
17. Iiri—Irlande	—	—	852,7	58 400	9. Taani—Danemark	312,8	122 685	*)	*)
65. India—Inde	395,8	148 446	86,7	19 628	62. Tsellon—Ceylon	3,0	9 838	—	—
18. Islandi—Islande	1,1	270	—	—	56. Türgi—Turquie	8,9	10 264	0,1	976
19. Itaalia—Italie	54,5	36 249	—	—	16. Ungari—Hongrie	1,5	6 796	0,3	3 862
45. Jaapan—Japon	0,6	1 790	—	—	176. Urugvai—Uruguay	11,5	10 500	2,1	440
154. Jamaica—Jamaïque	0,6	731	—	—	185. Uus-Meremaa—Noum-Zélande	2,4	7 826	51,2	3 500
136. Kanada—Canada	549,2	104 846	—	—	177. Venezuela—Venezuela	0,3	300	1,4	500
					134. Ühendriigid—Etats Unis	*)	*)	519,5	41 147

Tab. 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus juunis 1930 a. Commerce extérieur des principaux articles en juin 1930.

Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	Besti-Liiti ühine nomenklatuur Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie	ton	kr.	Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	* Kr—crownne d'Estonie, égale 100/248 grammes de l'or pur (100 marks antérieurs)	ton	kr.
1		2	3	4		5	6
SISSEVEDU — IMPORTATION							
II. Toidu ja maitseained, joogid		25 796,5	2 671 570	232	Õlikoogid	—	—
2. Tera- ja jahvatatud vill		20 432,5	1 956 985	233	Soojatanguid	—	—
11	Rukis	17 083,1	1 501 072	236	Muu loomatoit ern.	0,1	26
	Sel.: N. S. V. L.	15 058,2	1 272 040	III. Toor- ja poolvalmisained			
	Saksa	2 312,2	180 622	8. Loomariigistained, peale rasvade			
12	Nisu	1 872,1	240 788	237—241	Loomanahad kuivalt soolatud	163,4	225 699
	Sel.: Kanada	482,6	86 869		Sel.: Hiina	24,3	43 501
	Ühendriigid	418,8	76 190	237—241	Loomanahad märjalt soolatud	17,3	34 724
13	Oder	—	—		Sel.: Kuuba	121,0	164 760
14	Kaer	489,7	50 453		Rootsi	54,3	75 257
16	Mais	0,1	15		Austraalia	21,3	25 657
21	Nisujahu	377,5	97 773	243—257	Karusnahad	13,3	17 176
	Sel.: Inglise	250,8	64 513		2,0	5 453	
	Karata	66,6	17 977	9. Seemned, taimed ja nende osad			
26	Manna	51,1	14 456	274, 275	Linaseemned	123,8	121 441
	Sel.: Rootsi	28,7	8 293		Päevaliheseemned	—	—
	Prantsuse	19,9	5 443		Kopra	46,3	11 777
27	Herkulo ehk kaeratanguid	12,8	2 937		Ristikheinaseemned	5,5	5 295
30	Riis	173,2	45 281	305, 306	Tubak lehtedes, kasvudes	54,2	91 765
	Sel.: India	194,3	34 310		Sel.: Ühendriigid	20,2	16 310
3. Ala- ja juurvili		224,6	87 152		Kreeka	9,4	14 459
35	Herned	25,0	4 498		Taani	9,0	17 550
59	Apelsinid ja mandariinid	21,9	7 820	307	Humalad	2,7	3 718
60	Sidrunid	49,5	13 947	11. Paberitoorained			
62	Banaanid	—	—	346	Paberimass kuiv	30,6	6 428
69—75	Puuvill ja marjad kuivatatud	98,4	55 619	347	Paberimass märg	—	—
5. Kala, kalasaadused ja vähid		483,0	102 378	349	Tselluloos kuiv	—	—
112	Heeringad	483,2	95 060	349	Tselluloos märg	30,6	6 428
6. Muud toidu- ja maitseained ning joogid		4 598,5	496 728	12. Tekstiilitoorained			
167	Kohv toores, ubades	11,0	17 576	352	Puuvill toores	580,9	592 989
172, 175	Kakao ubades ja pulbris	9,9	9 046		Sel.: Ühendriigid	206,3	339 108
176	Tee igasugune	3,9	14 654	357	Kanep	206,3	339 108
178, 179	Suhkur peenike ja raffinaad	2 369,4	386 539		Sel.: India	71,3	47 617
	Sel.: Poola-Danzig	1 853,1	302 057		Sel.: Itaalia	44,5	24 504
	Saksa	252,9	41 237	359	Džuu	10,1	10 370
205, 206	Sool	2 189,8	47 858	388	Vill värvimata (metallimurd)	199,6	79 355
207	Kunstvõi	2,0	1 695		Sel.: Saksa	15,7	45 646
213, 217	Viinad ja veinid	3,4	10 234		Uus-Meremaa	6,5	15 487
221—224		—	—		Läti	2,4	7 826
7. Loomasööd		29,7	906		141. Kreeka	2,4	5 700
231	Kliid igasugused (loomatoit)	—	—	13. Ärsid ja metallid töötlemata (metallimurd)			
				376	Malm toores	144,0	17 617
				388	376	376	11 609
				14. Mineraalid peale ärside			
				397, 398	Vabrik. ja ehit. tarvitav savi	7 317,0	131 259
						278,8	9 159

*) v. tab. 1.

Tab. 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus juunis 1930 a. (järg).
Commerce extérieur des principaux articles en juin 1930 (suite).

Järjek. nr. üksikainete nomenklat.	Eesti-Läti ühine nomenklatuur <i>Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie</i>	ton		Järjek. nr. tüelikus üksikainete nomenklat.	Kr—couronne d'Estonie, égale 100/248 gramme de l'or pur (100 marks antérieurs)	ton	
		2	3			5	6
VÄLJAVEDU—EXPORTATION							
I. Elusloomad.		62	13 710	13. Artsid ja metallid töötlemata (metallimurd)		153,7	10 789
1	Hobused (arv)	62	13 710	380	Vanaraud	138,3	2 928
2	Veised (väljaarvatud vasikad)	—	—	385, 386	Sel.: Poola-Danzig	138,3	2 928
5	(arv)	—	—		Vanavask	10,7	5 528
	Sead, põrsad (arv)	—	—		Sel.: Rootsi	10,7	5 528
II. Toidu- ja maitseained, joogid		3 215,8	4 187 238	14. Mineraalid peale artside		87 749	970
3. Ala- ja juurviljad		590,7	15 817	406, 407	Kips	—	—
88	Kartul toores	590,7	15 817	408	Lubi kustutamata	—	—
89	Õunad	—	—			—	—
4. Karjasaadused		2 000,7	3 952 603	15. Keemilistõstuse toorained		236,4	32 223
76	Peekon	64,7	88 555	a) Õlid, rasvad valitud, kummi toorelt		225,3	17 546
	Sel.: Inglise	64,7	88 555	497	Põlevkiviõli	208,0	14 682
77	Sealiha värsked ja soolatud	—	—				
78	Sealiha suitset. (singid küljed)	6,5	9 264	IV. Valmissaadused.			
79	Loomaliha	36,9	28 545	16. Nahad töötletud ja nahkkaup		7 221,8	2 633 053
	Sel.: Soome	36,9	28 545	566, 567	Suured parknahad	43,0	135 546
81	Lambaliha	12,4	11 418			43,0	135 546
	Sel.: Rootsi	12,4	11 418	17. Puittõstusesaadused		1 271,4	351 126
95	Kohupiim	—	—	593	Vineer	1 010,6	215 800
96	Või	1 631,2	3 564 092		Sel.: Inglise	904,2	193 100
	Sel.: Inglise	1 007,8	2 202 089	594	Taanil	40,7	10 000
	Saksa	589,6	1 288 250		Vineerist toolipõhjad	177,0	86 305
99	Munad	3 661 880 tk	249 008		Sel.: Saksa	90,6	44 000
	Sel.: Saksa	3 517 880 „	239 216		Prantsuse	47,3	23 500
5. Kala, kalasaadused ja vähid		268,6	148 588	598	Tikutraat	—	—
100—105	Värsked kalad	263,4	145 593	607	Üksed	—	—
110—120	Kalakooservid	2,8	2 925	607	Niitriidid	22,1	10 186
					Sel.: Inglise	20,4	9 500
6. Muud toidu- ja maitseained ning joogid		48,8	29 058	609, 610	Saksa	1,7	636
127	Kartulijahu	30,0	6 056		Mööbel	60,1	38 150
187	Sokolaad	12,3	10 544				
210	Teraleib, pain normal	5,1	1 955				
III. Toor- ja poolvalmisained		37 834,0	2 602 044	18. Pabertõstusesaadused		2 279,7	562 003
8. Loomariistained, peale rasvade		56,2	69 177	634	Pakkimis- ja kirjutuspaber	192,9	67 987
237—241	Loomanahad kuivalt soolatud	0,5	1 100	635	Rotatsioonipaber	1 247,2	258 554
	Sel.: Läti	0,5	1 100	636, 637	Kirjutus- ja trükipaber	796,5	225 103
237—241	Loomanahad märjalt soolatud	33,0	55 535				
	Sel.: Läti	17,3	25 300	19. Tekstiltõstusesaadused		411,4	1 227 955
	Ühendriitgid	14,0	28 605	664, 665	Puuvillavatt	3,2	4 800
243—257	Karusnahad	0,3	4 034	667—670	Puuvillaniit ja -õng	66,5	275 925
260	Jõhvid	1,0	3 750		Sel.: Taani	27,1	99 631
270	Soolad	2,7	818		Saksa	21,0	107 098
9. Seemned, taimed ja nende osad		—	—	071—076	Leedu	14,8	54 887
274, 275	Linaseemned	—	—		Sel.: Rootsi	95,5	389 581
					Taanil	50,1	205 839
10. Metsamaterjal		30 394,1	1 308 857	696	Norra	15,3	56 948
310—319, 325	Palgid, prussid, pakud, latid	38 970 kJ.	38 908		Sel.: Taani	170,9	253 053
321	Lilprid	—	—	702, 703	Villane riie	143,0	210 202
322	Propsid	95 900 „	24 000			3,2	108 417
320, 326—329	Kuuse- ja männilauad ja -plangud	5 916,86 st.	1 001 894	27. Keraamika ja muud mineraalkaubad		2 898,3	103 300
	Sel.: Inglise	3 484,42 „	578 520	1016	Tsement	2 425,1	90 387
338	Krohvimispäerud	27,94 „	5 181		Sel.: Läti	1 425,1	51 400
				1034	Telliskivid vaapamata	447,2	3 443
11. Paberi- ja tekstiiltoorained		6 677,4	1 024 610	28. Keemilistõstusesaadused		81,9	49 809
349	Tselluloos	5 877,4	988 587	1102	Kaseiin	31,4	25 198
	Sel.: Inglise	3 303,5	598 253	1318	Tuletikud	44,8	21 000
	Prantsuse	1 654,8	303 530				
12. Tekstiltõrained		225,5	155 418				
354	Lina	155,9	133 967				
	Sel.: Inglise	124,3	108 817				
	Soome	31,6	30 150				
355	Takud	31,4	10 973				

Tab. 4. Tollimatte läbikäik juunis 1930 a. — *Activité des bureaux douaniers en juin 1930.*

		Tallinn	Valga	Pärnu	Narva	Loksa	Haapsalu	Kuresaare	Kunda	Paldiski	Kokku Total
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ton	Sissevedu—Importation	50 498	1 472	1 598	5 914	—	2	785	138	54	60 456
	Väljavedu—Exportation	24 880	304	17 180	260	429	25	2 177	2 833	184	48 272
Üldläbikäik—Total de l'importation et de l'export.		75 378	1 776	18 778	6 174	429	27	2 962	2 971	238	108 728
1 000 kr	Sissevedu—Importation	7 426	213	107	166	—	3	22	42	5	7 984
	Väljavedu—Exportation	8 194	124	842	118	3	14	42	101	6	9 444
Üldläbikäik—Total de l'importation et de l'export.		15 620	337	949	284	3	17	64	143	11	17 428

Tab. 29. Töötürg juunis 1930 a. — Marché du travail en juin 1930.

Omavalitsuste tööborsid — Bourses du travail des administrations publiques													Eravahetluskontorid — Agences d'affaires privées													
Töötürg juunis 1930 a.				Töötürg juunis 1929 a.				Töötürg juunis 1928 a.				Töötürg juunis 1927 a.				Töötürg juunis 1926 a.				Töötürg juunis 1925 a.						
M.	N.	N.	M.	N.	N.	M.	N.	N.	M.	N.	N.	M.	N.	N.	M.	N.	N.	M.	N.	N.	M.	N.	N.	M.	N.	N.
31	32	56	56	56	56	31	32	56	56	56	56	31	32	56	56	56	31	32	56	56	56	31	32	56	56	56
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	

1) 1. jaanuariks 1930 a. 2) Tähenä kuu- de 1 kuupäevaks jäänud töötute ja vabatöötute keskmine arv. 3) Vähem näidat töl olnud. 4) Töötürg juunis 1927 a. jalgalaugemite arv arva- tud maha. 5) Ouvriers des industries extracti- ves, des produits d'extraction et ouvriers ver- riers. 6) Ouvriers des transports et des commu- nications. 7) Employés de magasins (aussi gar- cons d'hôtel). 8) Industries extractives et trans- formation de leurs produits.

- Põllu- ja aiatöölised—Ouvriers agric. et horticult.
- Metsatöölised—Forestiers
- Ja 4. Kaev. ja mürd. ning nende saad. töölised
- Metallitöölised—Ouvriers en métaux
- Tekstiilitöölised—Ouvriers dans l'industrie textile
- Riitusetöölised—Ouvriers de la confection de vêtem.
- Ehitusetöölised—Ouvriers dans la construction
- Puitöölised—Ouvriers dans l'industrie du bois
- Transporti- ja sidetöölised
- Kaupluste töötajad (ka kalmerid)
- Kansekali- ja kontoriametnikud—Emp. de bureau
- Maajateenijad—Service domestique
- Lihitöölised—Journaliers
- Muud töölised—Autres ouvriers

- Põllumajandus ja aiandus—Agricult. et horticult.
- Metsandus—Exploitation des forêts
- Ja 4. Murrud ja kaevand. ja nende saaduste t. s.)
- Metallitööstus—Industrie des métaux
- Tekstiilitööstus—Industrie textile
- Puitööstus—Industrie du bois
- Paberitööstus—Industrie du papier
- Kehakattetööstus—Confection de vêtements
- Ehitustööstus—Constructions
- Kaubandusliku iseloomuga ettevõtt.—Commerces
- Transporti ja side—Transport et communication
- Isikuteenistus—Service domestique
- Muud—Autres industries

D'après les occupations (métiers)													D'après les bourses du travail													
Töötürg juunis 1930 a.				Töötürg juunis 1929 a.				Töötürg juunis 1928 a.				Töötürg juunis 1927 a.				Töötürg juunis 1926 a.				Töötürg juunis 1925 a.						
M.	N.	N.	M.	N.	N.	M.	N.	N.	M.	N.	N.	M.	N.	N.	M.	N.	N.	M.	N.	N.	M.	N.	N.	M.	N.	N.
416	267	203	191	191	191	416	267	203	191	191	191	416	267	203	191	191	191	416	267	203	191	191	191	416	267	203
243	7	29	1	8	9	25	6	16	8	9	16	18	1	8	9	25	6	16	8	9	16	18	1	8	9	25

Tab. 30. Tööstusettevõtted ja töölohu 1-ks juuliks 1930 a. Entreprises industrielles et leur main-d'oeuvre au 1 juillet 1930.

Ettevõtte arv — Nombre d'entreprises	Tööajajate üldarv — Nombre général des travailleurs				Neist töölist — Dont ouvriers				Tööstused ja teenlajad alaealised (alla 18 a.) Mineurs parmi les ouvriers et service	Kokku—Total
	Töötajad 1 juulil 1930	Töötajad 1 juulil 1930 — Au 1 juillet	Õnnikult en juun	Õnnikult en juun	Tööstused 1 juulil 1930	Tööstused 1 juulil 1930 — Au 1 juillet	Õnnikult en juun	Õnnikult en juun		
18	19	14 511	520	545	3 887	1 176	251	100,6	144	144
18	15	1 370	147	147	1 286	146	90	107,3	42	42
42	42	4 074	218	165	3 531	4 021	53	98,7	127	127
11	11	639	38	38	526	657	15	102,9	10	10
10	10	398	30	5	387	373	14	94,1	1	1
24	22	9 558	206	206	8 686	8 672	98,7	92,4	226	226
64	64	4 864	548	548	4 864	4 849	100,5	100,9	37	37
13	13	2 518	58	58	2 190	2 531	13	100,5	1	1
20	20	1 246	15	15	1 040	1 246	14	99,0	1	1
43	43	2 470	63	72	1 941	2 461	99,5	99,7	51	51
9	9	1 264	473	21	1 144	812	462	64,2	403	31
10	10	823	186	69	1 118	920	97	114,0	18	18
7	7	682	17	3	465	22	22	98,7	11	11
3	3	144	15	15	139	132	12	91,4	1	1
292	2	34 001	2 025	2 841	30 144	33 185	816	97,6	742	742
120	1	28 215	1 473	2 298	25 088	27 390	825	97,1	543	543
172	1	5 786	552	548	5 046	5 795	9	100,2	199	199
286	8	32 515	3 224	1 738	28 680	34 001	14 986	104,6	705	705
b) Kesk- ja suurtööstus — Entreprises moyennes (de 5—19 travailleurs).										
18	3	178	41	16	166	203	25	114,0	5	5
64	64	678	21	42	637	657	4	96,9	83	83
18	18	205	4	4	147	201	4	98,0	1	1
18	18	176	8	7	157	172	6	148	27	27
43	44	389	28	15	346	402	13	103,3	4	4
78	77	887	150	221	824	826	147	92,1	25	25
11	11	142	1	1	124	141	1	99,2	4	4
40	40	440	20	26	416	434	19	98,5	65	65
123	8	1 053	50	100	873	1 009	60	95,3	25	25
41	3	478	17	95	443	478	14	83,7	13	13
3	4	31	5	1	26	35	4	112,9	4	4
6	6	52	1	1	40	51	1	98,1	1	1
7	7	94	94	533	4 283	4 619	194	100,0	254	254
470	8	4 813	2 384	3 374	34 427	37 804	1010	97,4	996	996
762	10	38 814	2 384	3 374	34 427	37 804	1010	97,4	996	996
471	6	4 757	442	386	4 228	4 813	56	101,2	254	254
757	9	37 272	3 686	2 124	32 908	38 814	1 542	104,1	959	959

Selles ettevõttes, avand *plus de 50 travailleurs* — *les entreprises, ayant 20—49 travailleurs*.
 1930 a. juuni arvud — *Chiffres de juin 1930*.
 Kokku suurtööstus — *Total*.

I. Industries extractives
 II. Industrie minérale
 III. " des métaux
 IV. " chimique
 V. " des caux et peaux
 VI. " textile
 VII. " du bois
 VIII. " du papier
 IX. " polygraphique
 X. Confection de vêtements et des boissons etc.
 XI. Constructions
 XII. Industries électriques, à gaz d'éclairage et distribution d'eau
 XIV. Industrie du nettoyage
 Kokku kesk- ja suurtööstus — *Total*.
 Üldse suur- ja kesk- ja suurtööstus — *Grand total (entreprises moyennes)*.
 1930 a. juuni arvud — *Chiffres de juin 1930*.
 Kokku kesk- ja suurtööstus — *Total (entreprises moyennes)*.
 Üldse suur- ja kesk- ja suurtööstus — *Grand total (entreprises moyennes)*.

Tab. 31. TÖÖNNETUSED TÖÖTUSETTEVÕTTEIS JUUNIS 1930 a.
Accidents du travail dans les entreprises industrielles en juin 1930.

	Suurtöödustus (20 ja üle tööt. ettevõtted) Grand. entrep. (plus de 20 travailleurs)	Sellest—Dont		Kesköödustus (5—19 töötaja- ga ettevõtted) Entreprises moyennes (de 5—19 travail- leurs)	Kokku Total	Mais Mai 1930
		Üle 50 töötaja- ga ettevõtted Entr. ayant plus de 50 travail- leurs	20—49 töötaja- ga ettevõtted Entr. ayant 20—49 tra- vailleurs			
		Pour la nomenclature franç. s'adres- ser à la page précédente				
I. Murrud ja kaevandused	99	95	4	—	99	140
II. Mineraalide ümbertöötamine	9	7	2	1	10	27
III. Metallitöödustus	76	67	9	1	77	84
IV. Keemiatöödustus	5	1	4	—	5	7
V. Nahatöödustus	5	5	—	—	5	7
VI. Tekstiilitöödustus	100	100	—	2	100	113
VII. Puitöödustus	84	61	23	6	90	79
VIII. Paberitöödustus	30	30	—	—	30	34
IX. Polügraafiatöödustus	—	—	—	—	—	1
X. Toidu-, maitseain. ja jookide tööst.	16	12	4	1	17	22
XI. Kehakatte- ja pudukaupade tööstus	—	—	—	—	—	5
XII. Ehitustöödustus	5	5	—	—	5	2
XIII. Elektri- ja gaasi- ja veevar.	—	—	—	—	—	—
XIV. Puhastustöödustus	—	—	—	—	—	—
Kokku—Total	429	383	46	11	440	521
Kokku 1/1—30/VI 1930 a. — Total	2 446	2 219	227	77	2 523	—

Tab. 32. TÖÖTUSTÖÖLISTE ARVU LIIKUMISE INDEKSID (1-ks kuupäevaks).
Nombres-indices du mouvement du nombre de main-d'oeuvre dans les entreprises industrielles (au 1-er du mois).

	A. Liikuväl baasil (eelmine kuu = 100 järgmise kuu jaoks) A. Base mouvante (chaque mois précédent = 100 par rapport au mois suivant)						B. Indeksid baasil: 1. I. 1927 = 100 B. Base: 1. I. 1927 = 100					
	Töötajad ¹⁾ —Travailleurs en général ¹⁾				Tööliised—Ouvriers				Suur- ja kesk- töödustus	Tööliised		
	Suur- ja kesk- töödustus	Sellest		Kesköödustus (5—19 tööt.)	Entreprises grandes et mo- yennes	Dont		Entreprises moyennes (5—19 ouvri- ers)				
		50 ja üle töötajaga	20—49 tööt.						50 et plus de travail- leurs	20—49 travail- leurs		
1929												
Juuni	108,3	107,9	108,5	105,0	100,4	107,7	108,8	101,5	105,4	101,0	122,8	125,8
Juuli	101,2	101,6	101,4	102,5	99,9	101,4	101,7	95,0	103,1	99,1	124,9	127,6
August	95,4	95,1	95,5	93,0	97,9	94,9	94,6	94,6	92,3	97,1	119,2	121,7
September	96,2	95,5	95,1	97,4	101,7	95,5	94,9	98,0	97,0	101,3	114,7	116,5
Oktoober	97,9	97,5	98,1	97,4	101,7	97,3	97,3	98,6	98,2	100,3	112,8	119,8
November	95,7	96,9	98,9	98,4	97,7	96,6	95,8	99,9	98,2	97,3	110,8	112,8
Detsember	99,6	99,3	99,8	96,4	101,5	99,6	99,3	95,9	95,9	101,3	110,3	111,8
1930												
Jaauar	96,7	96,3	96,4	95,3	99,4	96,1	95,7	99,8	94,4	95,9	106,7	107,4
Veebruar	100,3	100,1	99,7	102,6	101,9	100,2	100,2	101,0	103,1	100,3	106,9	107,7
Märts	102,1	102,3	100,9	109,7	101,5	102,3	102,4	102,6	110,7	101,4	109,2	110,2
Aprill	102,9	102,9	102,4	105,7	102,7	103,3	103,2	101,3	106,4	104,9	112,3	113,9
Mai	102,1	103,0	103,1	102,3	96,4	102,5	103,4	103,6	102,5	97,0	114,7	116,7
Juuni	104,1	104,6	103,9	107,8	101,3	104,6	105,1	104,4	108,9	101,3	119,4	122,1
Juuli	97,4	97,6	97,1	100,2	96,0	97,2	97,4	96,9	100,2	95,7	116,3	118,7

Tab. 33. NAKKUSHAIGUSED JUUNIS 1930 a. — Maladies contagieuses en juin 1930.

	Typhus ab- dominalis	Paratyphus	Typhus ex- anthematic	Febriis recurrens	Malaria	Variola	Morbilli	Scarlatina	Diphtheria	Dysenteria	Lepra	Encephali- tichagrica	Meningiis cerebri epid.	Trachoma	Tuberu- losis	Kokku Total
Linnad—Villes	10	8					43	37	26		1				41	166
Tallinn	2	2					2	10	12		1				20	51
Huapsalu								4	3						1	9
Kuressaare		1														1
Narva	1						2	1							9	13
Nõmme		1					1	1	1							4
Palde																
Paldiski																
Petseri									3							3
Eärnu								8	3							16
Põltsamaa	1						3									3
Rakvere	1															1
Tapa							1									1
Tartu		1					15	13	2						2	33
Tõrya																
Türi									2							
Valga	3						6		2						1	12
Viljandi	1	2					11									14
Võru															1	1
Maad—Arrond.	10	8					284	27	24		1		2	15	91	462
Viru	1	1					45	5	4					1	3	59
Järva	3							4	2						8	17
Harju		2						2	3						13	22
Lääne	3						16	1			1				10	32
Saare								3	1						4	10
Pärnu		1					22	4					1		12	42
Viljandi	1	3					37								3	44
Tartu	3	1					154	4	14				1		3	193
Valga							5								2	8
Võru							3							1	14	20
Petseri							2							2	9	15
Kokku—Total	20	16					327	64	50		2		2	15	192	628

1) Tööliised, tehniline personaal, ametnikud ja teenijad. — Ouvriers, personnel technique, employés et service.

Rahandus (10 tuh. kr.) — Finances (en)

Table with multiple columns: Liikvel olev raha (kuu 1-ks) / Circulation fiduciaire (au 1 de mois), Pangad (kuu 1-ks) / Banques (au 1 du mois), and Pankade vaheline arveldus / Mouvement de la chambre de compensation. Rows include monthly and annual data from 1921 to 1929, and monthly data for 1929 and 1930.

Väliskaubandus (järg) —

Table of foreign trade (Väliskaubandus) with columns for export (Tähtsamad väljaveoained) and import (Tähtsamad sisseveoained). Sub-columns list various goods like cement, iron, oil, etc. Rows include monthly and annual data from 1921 to 1929, and monthly data for 1929 and 1930.

1) 10 000 kroonides, 1921-24 milj. mk. — En 10 000 couronnes, 1921-24 en millions mk. 2) Ilma Eesti panga kasades olnud vahetusrahadeta.

10 000 kr.¹)					Väliskaubandus — Commerce extérieur																					
Protestitud vekslid Effets prot.		Börsihinnad (ostjad) Cours du change		Üldhiklik 10 000 kr. Total (en 10 000 cour.)	Sellest-Dout		Sisseveetud Importation		Väljaveetud Exportation		Tähtsamad väljaveovalind (10 tuh. kr.¹) Articles principaux d'exportation (en 10 000 kr.¹)															
Arv.-N. des chèques	Summa Montant	100 Dollar (kr)	100 Dollar (fr)		100 naelsterling (kr)	100 livre sterling (fr)	Sisseveetud Importation	Väljaveetud Exportation	Väljaveetud % sisseveest % de l'exportation à l'importation	Sisseveetud tuh. kg. Importation milliers de kg	Väljaveetud tuh. kg. Exportation milliers de kg	Voi—Beurre	Munad—Oeufs	Karbidid—Pommes de terre	Liha ja lihakaup Vandes	Toornahad Cuirs bruts	Puuksaused (üks tikuradega)—Produits de bois (incl. le bois d'allumet.)	Vineer (plaamid ja toolipahjad)	Plaakid en bois et foudus en caisses	Ajalעה- ja trükk-paber—Papier	Lina—Län	Takud—Etoupe	Puuvillalõng ja -niit Fil de coton	Puuvillajäät Tissues de coton	Linnane riie jaune Tissus de lin gross.	
18	..	..	..	..	..	6 709	4 488	2 286	56	153 649	117 497	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
19	..	..	..	..	..	10 401	5 589	4 812	80	314 957	307 706	212	23	136	119	24	501	278	575	988	23	23	53	407	..	
20	..	..	..	..	..	15 044	9 332	5 712	61	352 080	279 168	553	37	58	70	48	1 075	271	1 583	1 085	58	157	700	180	..	
21	..	..	..	..	..	16 070	8 204	7 866	96	351 579	376 373	979	110	141	95	78	1 209	496	1 691	1 691	83	385	728	272	..	
22	..	..	..	..	..	19 105 ³⁾	9 557	9 638 ³⁾	100	366 140	374 936	2 130	151	170	195	75	1 217	446	1 024	1 287	40	696	952	96	..	
23	..	..	..	..	..	20 220	9 642	10 578	101	393 004	488 250	2 377	92	51	308	90	1 351	442	803	1 171	96	388	879	168	..	
24	..	..	..	..	..	25 848	13 137	12 711	110	369 021	525 187	2 706	161	234	471	132	1 410	497	716	1 037	84	450	872	108	..	
25	..	..	..	..	..	24 044	12 297	11 747	97	469 618	591 113	5 306	236	389	514	193	2 152	555	669	914	66	465	942	121	..	
26	..	..	..	..	..	..	..	..	96	501 051	444 195	3 551	234	112	343	184	1 470	486	555	855	65	65	650	897	95	

Commerce extérieur (suite)

d'importation en 10 000 kr. j)		Tähtsamad sisseveovalind (tonnides) Articles principaux d'import. (en tonnes)										Raudteed—Chemins de fer							
		Transiid (tuh. kg) Transit (mill. de kg)		Laiaroopaline—Voie large					Kitsaroopaline Voie étroite										
Nafta Naphte	Petrooleum	Vaehisained Engrais	Kunni ja kummiksaused Caoutchouc et arviides en caoutchouc	Toornahad Cuirs bruts	Terauill Céramiques	Jahu Farines	Heeringad Harengs	Suhkur Sucre	Puuuill Coton	Kiviisai, koks Houille, coke	Keskajate arv (tuh.)—Nombre de voyageurs (mille)		Keskajate arv (tuh.)—Nombre de voyageurs (mille)		Keskajate arv (tuh.)—Nombre de voyageurs (mille)		Keskajate arv (tuh.)—Nombre de voyageurs (mille)		
58	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	195 358	3 047	182	..	..	..	..	..	..
59	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	345 788	3 549	203	..	..	..	..	..	..
60	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	95 005	4 825	247	..	..	..	..	..	..
61	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	161 888	4 592	213	..	..	..	..	..	..
62	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	62 052	4 696	211	..	..	..	..	..	..
63	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	68 513	4 528	204	..	..	..	..	..	..
64	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	78 322	4 709	161	..	..	..	..	..	..
65	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	42 724	4 932	215	..	..	..	..	..	..
66	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	29 170	5 454	228	..	..	..	..	..	..
67	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	76 280	254	15	..	..	..	..	..	..
68	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	28 810	206	17	..	..	..	..	..	..
69	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	9 230	402	21	..	..	..	..	..	..
70	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	13 491	381	18	..	..	..	..	..	..
71	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	5 171	381	18	..	..	..	..	..	..
72	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	6 527	377	17	..	..	..	..	..	..
73	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	5 709	392	13	..	..	..	..	..	..
74	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	3 560	411	18	..	..	..	..	..	..
75	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2 431	455	19	..	..	..	..	..	..

* 1 aprillist 1926—31 märtsini 1927.

Tähtsamad Eesti majandus- ja ühiskondliku elu ilmutused 1921—1930 a. (järg).
 Données principales concernant la vie économique et sociale de l'Estonie 1921—1930 (suite).

Elumaksumusindeksite käik 1913—30 (geom. keskm.)
 Nombres-indices du coût de la vie 1913—1930 (moy. géom.)

	1913 = 100										1922 = 100									
	Toitus	Korter	Kütte ja valgustus	Riietus	Puhastus	Reisid, liikumine, post	Haridus	Lõbustus	Muud kulud	Üldindeks	Alimentation	Logement	Chauf. et éclairage	Habillement	Hyg. du corps et nettoyage	Voyag., circulat., poste	Instruction	Diversissement	Autres dépenses	N.-indice général
	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159
1913	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	104	435	112	71	107	180	151	93	133	112
1921	104	10	83	124	79	44	57	120	83	85	108	44	93	88	84	80	85	111	84	95
1922	98	23	90	141	93	56	66	108	76	91	100 ¹⁾	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1923	115	34	86	135	89	56	83	106	82	102	120	147	96	96	95	100	125	99	106	114
1924	106	28	63	129	86	54	69	102	76	94	110	123	93	92	98	105	95	100	100	105
1925	118	31	88	151	100	75	94	136	91	107	123	136	93	107	107	134	141	128	120	120
1926	118	31	76	149	99	77	94	142	90	106	122	136	84	106	106	138	141	132	119	118
1927	112	40	80	147	95	78	94	142	92	105	117	175	89	105	102	140	141	132	122	117
1928	120	52	83	150	100	78	94	143	97	112	125	227	93	107	107	140	141	132	129	125
1929	126	52	95	150	100	78	94	143	100	117	131	227	106	107	107	140	141	132	133	131
1929 August—Août	127	52	97	150	100	78	94	143	100	117	132	227	109	107	107	140	141	132	133	131
1929 September—Septembre	122	52	100	150	100	78	94	143	103	115	127	227	112	107	107	140	141	132	133	128
1929 Oktoober—Octobre	120	52	100	150	100	78	94	143	100	114	125	227	112	107	107	140	141	132	133	127
1929 November—Novembre	115	52	98	150	100	78	94	143	99	111	120	227	107	107	107	140	141	132	131	124
1929 Detsember—Décembre	112	52	101	150	100	78	94	143	99	109	117	227	113	107	107	140	141	132	131	122
1930 Jaanuar—Janvier	111	52	101	150	100	78	94	143	99	109	116	227	113	107	107	140	141	132	131	121
1930 Veebruar—Février	112	52	101	150	100	78	94	143	99	109	117	227	113	107	107	140	141	132	132	122
1930 Märts—Mars	110	52	101	150	100	78	94	143	99	108	114	227	113	107	107	140	141	132	131	121
1930 Aprill—Avril	109	52	97	150	100	83	94	143	99	107	113	227	108	107	107	140	141	132	131	120
1930 Mai—Mai	102	52	96	150	100	83	94	143	98	105	106	227	107	107	107	140	141	132	130	118
1930 Juuni—Jun	101	52	96	150	100	83	94	143	98	102	105	227	107	107	107	140	141	132	130	115
1930 Juuli—Juillet	103	52	98	150	100	83	94	143	98	104	107	227	107	107	107	140	141	132	130	116

¹⁾ Keskmiselt aastas. — Moyenne annuelle.

PRINCIPAUX ARTICLES PARUS DANS LE RECUEIL MENSUEL.

MÉTHODOLOGIE.

Recensement agricole de 1929	Nr. 88(3),	page 133—141
Convention concernant l'unification des méthodes des statistiques économiques	87(2),	69—80
Influences internationales sur l'organisation des statistiques nationales	76(3),	161—170
Developpement des statistiq. en Estonie	75(2),	65—72
Relation de la population aux travaux statistiques en Estonie	75(2),	73—81
La IV conférence estono-lettonne des statisticiens	91(9),	431—435
Principes de la statistique du commerce extérieur	27(6),	1—24

DONNÉES INTERNATIONALES.

Production et commerce du monde dans le seigle et froment	Nr. 100(3),	page 169—175
Commerce extérieur des pays Baltes de 1924—29	99(2),	57—69
Émi- et immigr. mondiale de 1920—1924	57(12),	5—10
Quelques comparaisons entre les États Baltes de 1920—26	72(11),	629—633
Nombres-indices des gains dans les pays étrangers de 1914—1925	55(10),	1—4

POPULATION.

Nombre des estoniens en Russie (U.R.S.S.)	Nr. 101(4),	page 193
Developpement physique des enfants estoniens en 1926—27	84(11),	621—629
Taille, poids et dimensions de la tête des nouveau-nés estoniens 1926—27	82(9),	525—531
Naissances, décès, mariages et divorces en 1928	94(6),	466—491
-Do- en 1927	85(12),	690—713
Divorces de 1923—28	90(5),	279—285
Causes de décès en 1927	87(2),	101—112
-Do- en 1925	64(3),	102—104 et 126—133
Accroissement de la population en Estonie de 1921—25	55(10),	5—8
Population des villes et bourgs en 1929	101(4),	204
-Do- en 1928	89(4),	211—215
Mouvement de la population traversant la frontière en 1929	99(2),	70—74
-Do- en 1928	89(4),	207—210
Mouvement mécanique de la population en 1925—26	63(7),	384—389
Émigration en 1929	103(6),	339—341
-Do- en 1928	90(5),	277—279
Émigration d'Estonie en 1924—25	57(12),	1—5
Statute des femmes gens terminant leur service militaire en 1924	69(8),	431—445

INSTRUCTION PUBLIQUE.

Écoles pour différentes nationalités en 1927/28	Nr. 92(7)-93(8)	page 407—419
Temps employé pour la préparat. des leçons et autres occupat.	83(10),	503—577
Écoles normales d'instituteurs (séminaires) de 1923—27	73(5),	298—302
Établissements scolaires pendant les années scolaires de 1922—27	76(3),	200—210
Écoles de navigation de 1923—27	74(1),	30—34
Écoles primaires et secondaires pendant l'année scolaire de 1928/29	99(2),	75—99
-Do- 1927/28	88(3),	142—162
Jardins d'enfants de 1928—29	103(6),	329—338
-Do- 1923—27	81(8),	471—475
L'université de Tartu de 1926—28	89(4),	233—240
Personnel enseignant, étudiants de l'université de Tartu et sommes dépensées par l'université 1922—26	66(6),	237—263
L'école technique supérieure à Tallinn de 1926—28	89(4),	210—242
Le marché du livre et la presse périodique en Estonie de 1924—26	68(7),	393—401
Bibliothèques populaires en 1926 et 1927/28	91(6),	353—367

TRAVAIL ET SALAIRES.

Comparaison internationale des salaires	Nr. 103(6),	page 359
Durée du travail dans l'industrie en 11 semestre de 1928	92(7)-93(8)	406
Gains dans l'industrie en 1929	102(5),	253
Conditions du travail 1922—27	75(2),	138—140
Production et mati. d'oeuvre dans les grandes entreprises industrielles en 1928	100(3),	129—148
Mati. d'oeuvre des entreprises moyennes et grandes au 1. VII. 1927	71(10),	008—610
Nombre des ouvriers dans l'industrie	101(4),	198
Chômage et activité des bourses du travail en 1929	39(6),	15—30
Chômage en Estonie 1922—24	92(7)-93(8),	399—405
Inspection du travail en 1928	92(7)-93(8),	399—405

Convention collective au 1. VII. 1927	Nr. 71(10),	page 539—590
Grèves dans l'industrie en 1929	98(1),	37—39
Travaux publics en hiver de 1928/29	94(9),	603—608
Travaux publics en hiver de 1928/27	83(10),	600—604
Travaux publics 1924—26	69(8),	455—463
Nombre de caisses de secours et de leurs membres en 1921—27	80(7),	418—421
Accidents du travail en 1927	94(9),	509—512
-Do- 1924—25	70(9),	487—494
Gains des ouvriers industr. en 1928	90(5),	290—304
-Do- en 1926—27	80(7),	402—417
Salaires des ouvriers agricoles en 1927	71(10),	578—577
Gains des ouvriers industr. en Estonie 1914—26	59(14),	9—12
Budgets des familles ouvrières en 1925	43(3),	1—108

HYGIÈNE PUBLIQUE.

Hygiène des enfants	Nr. 87(2),	page 81—83
État sanitaire de l'armée de 1925—27	82(9),	613—624
État sanitaire de la popul. de 1919—27	75(2),	141—142
Causes de décès en 1927	87(2),	101—112
-Do- en 1926	77(4),	230—247
Mortalité des enfants 1926	81(8),	460—470
-Do- 1925	65(4),	209—219
Maladies contagieuses en 1925 et 1926	67(6),	351—353
Lèpre de 1910—28	84(11),	630—632
Cancer 1919—25	73(12),	684—690

CRIMINALITÉ ET SINISTRES.

Justice criminelle et civile de 1920—29	Nr. 103(6),	page 313—326
Incendies en 1929	101(4),	208
Composition des condamnés dans les affaires criminelles 1924—26	74(1),	19—28
Suicides en Estonie 1927	81(8),	438—400
Crimes, délits et infract. aux lois 1924—26	71(10),	553—573
Délits et infractions aux lois et règlements en 1927 et 1928	96(11),	640—654
Affaires criminelles en Estonie 1910—1924	53(8),	1—7
Incendies en 1924—26	70(9),	512—517

INDUSTRIE.

Industrie moyenne en 1928	Nr. 101(4),	page 218
Valeur de la production de l'industrie extractive en 1927	91(6),	336—338
Production et mati. d'oeuvre dans les grandes entreprises en 1927	87(2),	84—100
Consommation des combustibles dans les industries en 1925	67(6),	347—349
Machines motrices et emploi de la force mécanique dans les industries en 1925	69(8),	446—453
Exportation des produits industriels aux marchés étrangers 1923—26	70(9),	493—502

COMMERCE EXTÉRIEUR.

Commerce extérieur des produits forestiers de 1920—28	Nr. 88(3),	page 163—175
Commerce extérieur de 1919—27	75(2),	101—109
Commerce extérieur en premier semestre de l'année 1927	69(8),	453—454
Commerce extérieur et droits de douane d'après les §§ du tarif douanier en 1928	95(10),	578—589
Exportation des produits industriels aux marchés étrangers 1923—26	70(9),	493—502
Exportation des produits industriels en 1927 et 1928	95(10),	554—557
Commerce extérieur des produits agricoles et industriels de 1924—28	91(9),	495—497

RIX.

Coût de la vie en villes 1922—29	Nr. 90(5),	page 285—289
Prix forains du bétail en 1928	89(4),	229—231
-Do- en 1927	78(5),	295—297
Nombres indices des prix de gros et du coût de la vie de 1913—25	77(4),	261—269
Mouv. des prix de gros 1922—1926 et les nomb. ind. des prix de gros pour l'Est	63(2),	51—66
Coût comparé des diverses denrées alimentaires d'après leur valeur nutritive 1922—27	68(7),	389—392
Nombres-indices pondérés des prix des produits agricoles	65(4),	219—220
Coût de la vie	36(3),	1—98 a.

TRANSPORTS ET COMMUNICATIONS.

Trafic des marchandises par chemins de fer en 1928/29	Nr. 98(1),	page 1—22
Trafic des marchandises princip. par les chemins de fer à voie large en 1926	76(3),	176—186
Chemins de fer en 1928/29	97(12),	636—714
-Do- en 1927/28	85(12),	714—742
Navigation et transports maritimes des marchandises et des voyageurs en 1928	92(7)-93(8),	429—445
-Do- en 1927	80(7),	421—437

Marine marchande au 1. I. 1929	Nr. 94(9), page 516—521
Mouvement aux voies navigables intérieures en 1928	94(9), " 513—515
Navigation et marine marchande en Estonie 1925	56(11), " 1—18
Poste, télégraph., téléph. et radio en 1928/29	96(11), " 613—639
-Do- en 1927/28	84(11), " 650—672
Lignes d'autobus de 1922—29	103(6), " 342—344
Véhicules à moteur au 1. I 1929	91(6), " 330—340
Nombre des véhicules à moteur en Estonie 1922—26	68(7), " 402—403
Les routes nationales et locales et chemins vicinaux	69(8), " 467

ASSURANCES.

Sociétés d'assurance en 1928	Nr. 103(6), page 345—358
-Do- en 1927	91(6), " 341—353
-Do- en 1926	74(1), " 35—48
Assurance-maladie en 1927 et 1928	95(10), " 567—574
-Do- en 1926	83(10), " 578—586

CRÉDIT ET CAPITAL.

Crédits accordés aux exploit. nouvellem. fondés de 1921—28	Nr. 94(9), page 524—525
Banque nationale de crédit à long terme 1928	89(4), " 243
Situation financière des sociétés anonymes en 1927 et 1928	88(3), " 176—183
Recettes et dépenses des banques privées	100(3), " 149—156
Recettes et dépenses des banques en 1927	86(1), " 28—35
Activité de la Banq. agraire en 1926—27	71(70), " 586—587

FINANCES.

Circulation fiduciaire de 1919—29	Nr. 95(10), page 588—587
Budget net de l'État et la charge générale des impôts	86(1), " 42—50
Recettes et dépenses de l'État de 1918—27	79(6), " 362—366

Recettes et dépenses des administrations d'arrondissements 1923—26 (15 mois)	Nr. 95(10), page 645—453
Recettes et dépenses des villes et bourgs en 1928/29	100(3), " 157—168
Balance des paiements en 1928	92(7)-93(8), " 420—426
Balance des paiements de l'Estonie 1924—26	66(5), " 230—256
Impôts sur les bénéfices nets en 1928	96(11), " 655—661
Impôt sur le revenu en 1929	102(5), " 269

COOPÉRATION.

Sociétés de consommation en 1926	Nr. 73(12), page 725—727
--	--------------------------

AGRICOLE.

Rentabilité de l'élevage de poules en 1929	Nr. 101(4), page 214
Emploi des engrais artificiels en 1928/29	99(2), " 100—103
Exploitation des forêts d'État en 1928/29	98(1), " 23—29

VARIA.

Vente des immeubles aux enchères de 1927—29	Nr. 102(5), page 286
Stations bancaires, estivales et de villégiature de 1920—29	102(5), " 281
Statistique sportive de 1920—30	101(4), " 231
Conditions du logement à Tallinn et Tartu	Nr. 92(7)-93(8), " 385—398
Inventions de 1922—28	94(9), " 492—494
Production en consommation de boissons alcooliques de 1920—27	78(5), " 291—293
Traitements du personnel des institutions d'État en 1927—28	84(11), " 633—649
Personnel des institutions de l'État et le problème de sa diminution	76(3), " 211—218
Unions et sociétés de 1926—28	91(6), " 351—358

RÉFORME AGRAIRE.

Mise en ordre de terres d'État et privées en 1921 et 1928	Nr. 94(9), page 522—524
Réalisation de la réforme agr. 1919—26	70(3), " 171—175

LISTE DES ÉDITIONS DU BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE.

Type A. DÉMOGRAPHIE.

Volume I. Annuaire de la statistique d'instruction publique	Pages 288+186, 1924.	Kr. 6.—
Dile (Édition abrégée)	300, 1924.	" 3.50
" II. Naissances, décès, mariag. et mouvem. de la populat. 1921—1923	52+54, 1925.	" 3.—
" III. Statistique de l'hygiène publique	132+80, 1923.	" 5.—
" IV. Population et l'hygiène publique	306, 1930.	" 8.—

STATISTIQUE ÉCONOMIQUE.

Volume II. Ports, marine marchande et navigation	Pages 102, 1925.	Kr. 2.50
" III. Chemins de fer, poste, télégraphe et téléphone en Estonie	64, 1925.	" 2.—
" IV. Commerce extérieur en 1924	22+92, 1925.	" 3.—
" V. Industrie en Estonie	80, 1926.	" 2.50
" VI. Chemins de fer de l'État en 1924	38, 1926.	" 2.—
" VII. Commerce extérieur en 1925	109, 1926.	" 2.25
" VIII. Commerce extérieur en 1926	IV+100, 1927.	" 3.25
" IX. Situation financière des sociétés anonymes et des sociétés coopérat. au 1. I. 1926	32+34, 1927.	" 2.—
" X. Commerce extérieur en 1927	106, 1928.	" 3.25
" XI. Commerce extérieur en 1928	120, 1929.	" 3.50
" XII. Commerce extérieur en 1929	152, 1930.	" 5.—

STATISTIQUE AGRICOLE.

Volume II. Annuaire de la statistique agricole II (1923)	Pages 132, 1924.	Kr. 2.25
" III. Élevage du bétail en Estonie en 1924	17+105, 1925.	" 1.50
" IV. Annuaire de la statistique agricole (1925)	3+201, 1926.	" 3.—
" V. Annuaire de la statistique agricole (1926)	VII+254, 1927.	" 3.—
" VI. Annuaire de la statistique agricole (1927)	VIII+207, 1928.	" 2.75
" VII. Annuaire de la statistique agricole (1928)	VIII+218, 1929.	" 2.75
" VIII. Annuaire de la statistique agricole (1929)	VIII+264.	" 3.—
Type B. 1. Résultats préliminaires du recensement de 1922	Pages 78, 1923.	Kr. 2.—
2. Les enfants infirmes en Estonie	164, 1923.	" 3.75
3. Élections au Parlement en mai 1923	78, 1923.	" 3.—
4. Commerce extérieur de l'Estonie en 1921—1922	60+38, 1923.	" 2.50
5. Résultats du recensement de 1922		
Volume I. Répartit. démograph. de la popul. et conditions de logement	Pages 88, 1925.	Kr. 2.—
" II. Répartit. démograph. de la popul. (tableaux) conditions	8+188, 1924.	" 4.—
" III. Répartition de la population par occupations	85+84, 1925.	" 3.—
" IV. Arrond. Viru	24+82, 1924.	" 2.—
" V. " Järva	52+60, 1923.	" 3.—
" VI. " Harju et la ville de Tallinn	40+56, 1924.	" 3.—
" VII. " a) Lääne	20+56, 1924.	" 2.—
" " b) Saare	20+46, 1924.	" 2.—
" VIII. " Pärnu	40+84, 1924.	" 3.50
" IX. " Viljandi	30+84, 1924.	" 3.50
" X. " Tartu et Valga	40+92, 1924.	" 3.—
" XI. " Võru et Põlveri	30+46, 1927.	" 3.—
6. Dépouillement des données du recensement de 1922 et le contenu des tableaux de résultats définitifs	48, 1923.	" 1.—
7. Les exploitations agricoles nouvellement fondées de 1919—23	46+60, 1924.	" 3.50
8. Résultats du recensement agricole de 1929	Sous-pressé.	
9. Résultats du recensement agricole de 1925	4+219, 1926.	" 3.75
9. Album statistique, vol. I. Territoire et populat. (38 dia. et cartogram. en coul.)	1925.	" 6.—
Album statistique, vol. II. Économie (24 dia. et cartogram. en coul.)	1926.	" 6.—
Album statistique, vol. III. Agriculture	112, 1928.	" 7.50
10. Élection au III. Parlement	48, 1927.	" 1.75
11. Élevage du bétail et marchés des produits animaux en Estonie et à l'étranger	72, 1928.	" —
12. Élection au IV. Parlement	52, 1929.	" 1.75

Type G. Recueil mensuel					
1922 Nr. 1—11. Prix total	Kr. 10.—	1925 Nr. 34—45. Prix total	Kr. 15.—	1928 Nr. 74—85. Prix total	Kr. 15.—
1923 " 12—21 " " "	" 15.—	1926 " 46—61 " " "	" 15.—	1929 " 86—97 " " "	" 15.—
1924 " 22—33 " " "	" 15.—	1927 " 62—73 " " "	" 15.—	1930 " 98—103 à Kr. 1.50	